

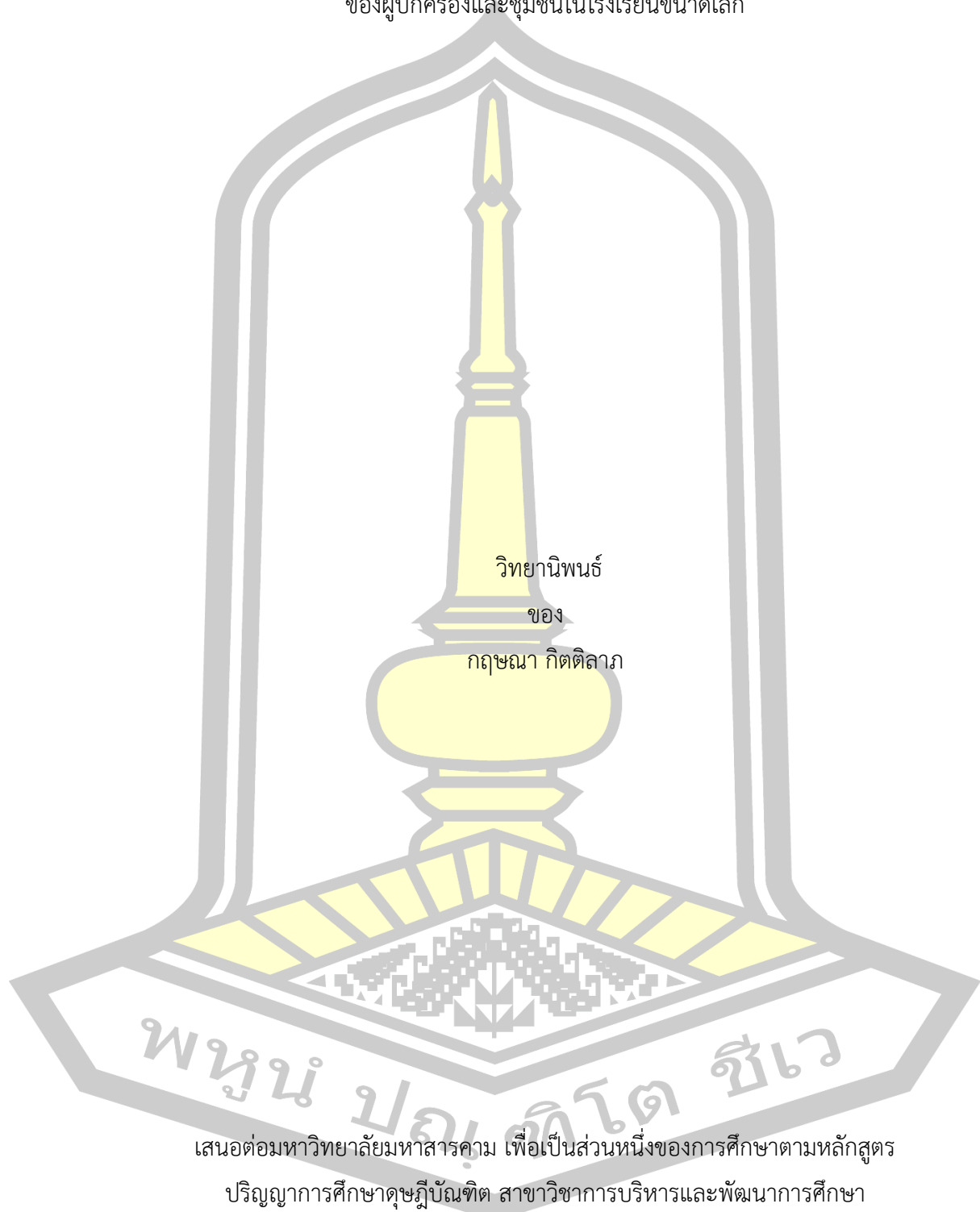
การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

วิทยานิพนธ์
ของ
กฤษฎณา กิตติลาภ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุฎฐบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา
มิถุนายน 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

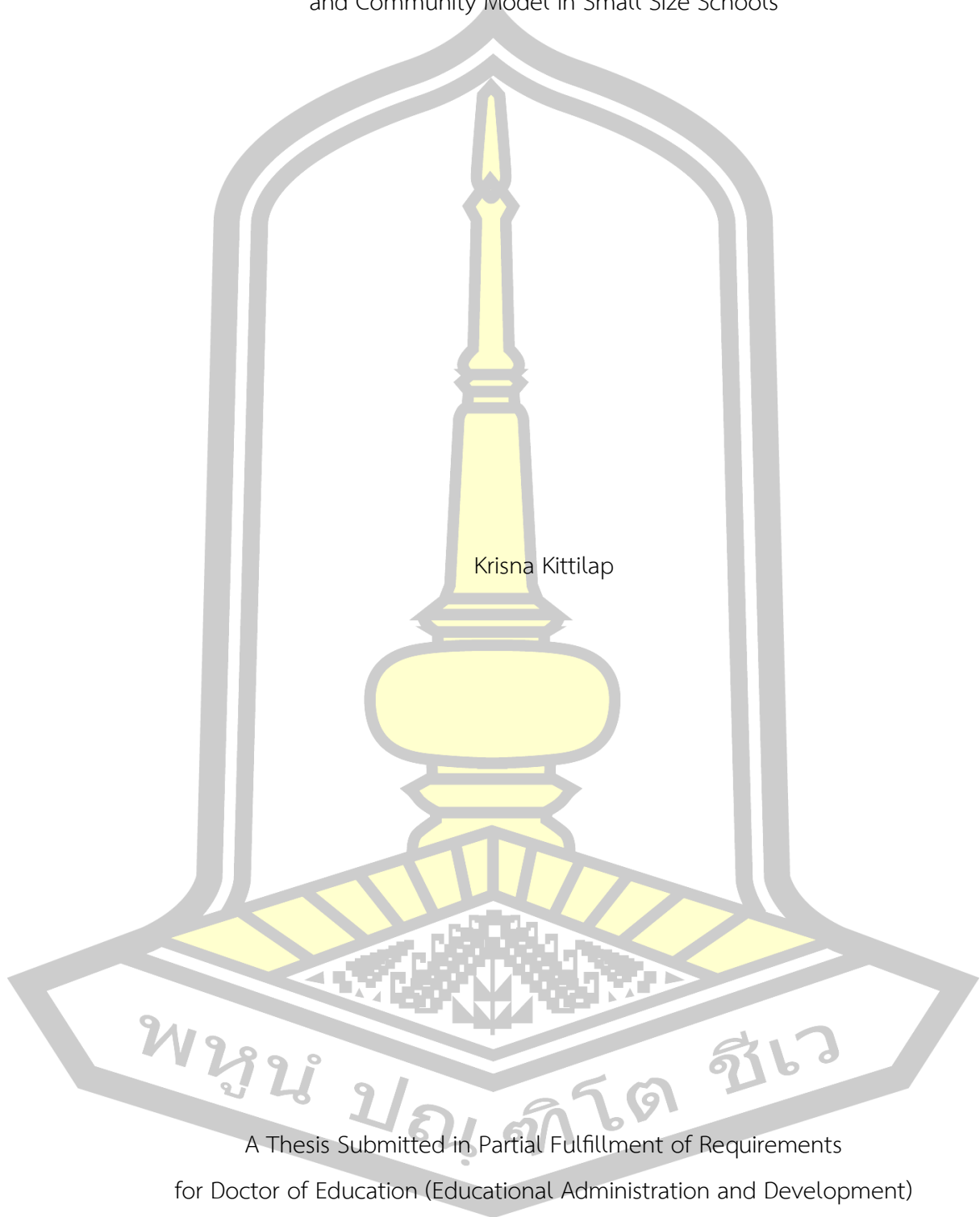
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

มิถุนายน 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of an Effective Academic Administration Participatory of Parent
and Community Model in Small Size Schools

Krisna Kittilap

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Education (Educational Administration and Development)

June 2024

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายกฤษฎา กิตติลาภ
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศ. ดร. วิทยา จันทรศิลา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ธัชชัย จิตรนันท์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. สีนธะวา คามดิษฐ์)

.....กรรมการ

(อ. ดร. สุรเชต น้อยฤทธิ์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. ขวลิต ชูกำแพง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก		
ผู้วิจัย	กฤษฎณา กิตติลาภ		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ		
ปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนาศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 2. พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 3. ศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสาน วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน 1. ศึกษาองค์ประกอบจากเอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประเมินองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการหรือครู จำนวน 379 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) 3. ศึกษาแนวทางวิธีการปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ 2 ขั้นตอน 1) ยกร่างรูปแบบ 2) การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 4 ขั้นตอน 1) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง 2) การเปรียบเทียบผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน 3) การประเมินความพึงพอใจของครู ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรที่ใช้รูปแบบ จำนวน 10 คน 4) การประเมิน

พฤติกรรมของครู ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

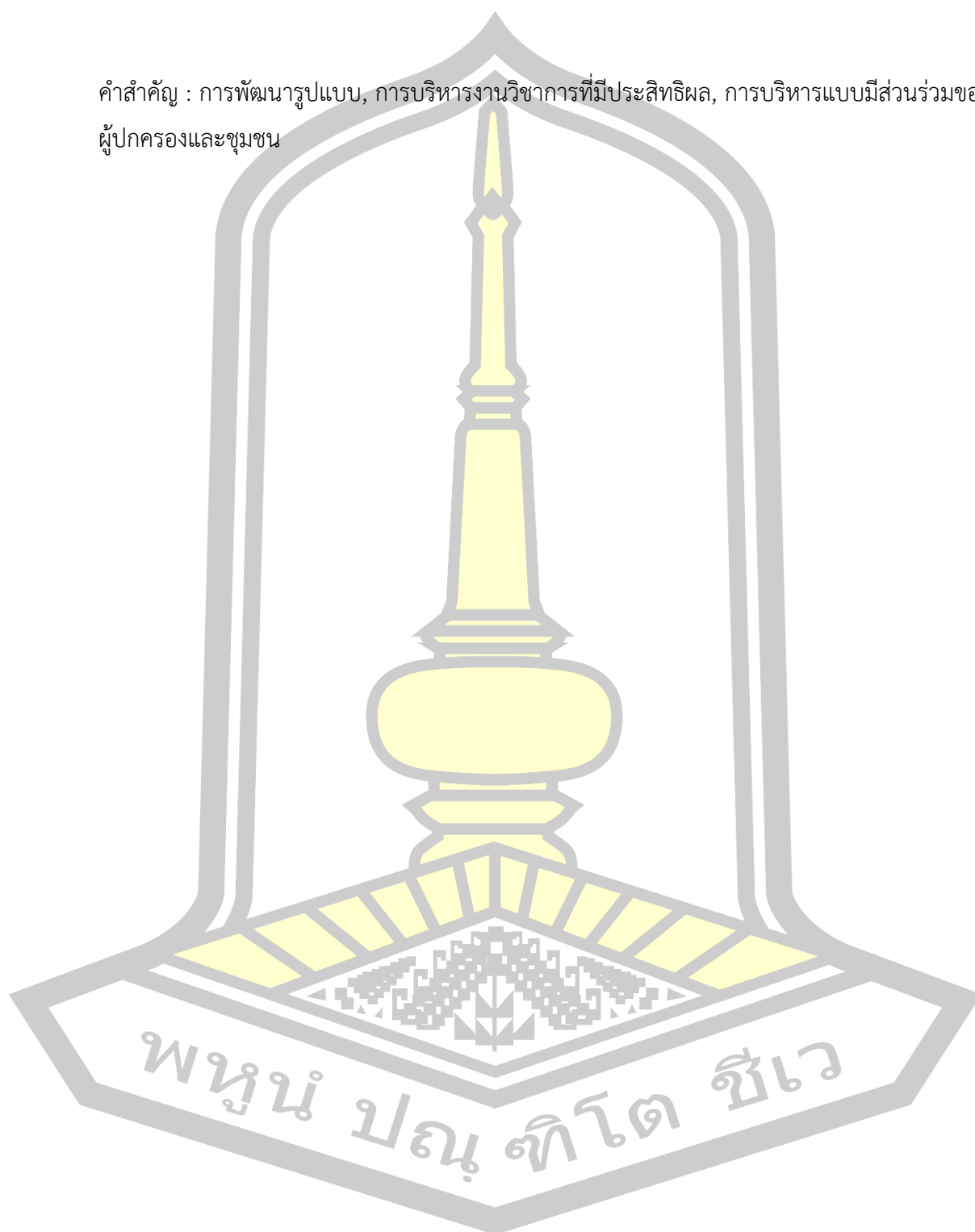
1. องค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก มี 4 องค์ประกอบหลัก 24 องค์ประกอบย่อย โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ องค์ประกอบของรูปแบบ และประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ได้แก่ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า 1) รูปแบบ มี 6 ส่วน 2) ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบของผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น (ผลต่างคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ + 0.89, + 2.98) 3) ความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบ ก่อนใช้โดยรวมอยู่ในระดับมากและหลังใช้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูหลังการใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังมีคะแนนทดสอบความรู้หลังการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล, การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองและชุมชน

TITLE	The Development of an Effective Academic Administration Participatory of Parent and Community Model in Small Size Schools		
AUTHOR	Krisna Kittilap		
ADVISORS	Associate Professor Suwat Junsuwan , Ed.D.		
DEGREE	Doctor of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2024

ABSTRACT

The present study aimed 1) to examine the components, the current state, the desired state and needs of the effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools, 2) to develop the model of effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools, and 3) to investigate the implementation the model of effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools. The research design was research and development and mixed-method, divided into 3 phases. Phase 1: examine the components, the current state, the desired state and needs of the effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools comprised of 3 steps; 1) synthesis the documents and related studies by in-depth interview method, the components were evaluated by 7 experts selected by purposive sampling, content analysis was used to analyze the data, 2) examine the current state, the desired state and needs, the sample were 379 consisted of schools' administrators and teachers who responsible for the head of academic department selected by using simple random sampling, 3) studying 3 primary schools where there was the best practicing by interview the schools' administrators, the participants selected by purposive sampling. Phase 2: development of the model

divided into 2 steps; 1) drafting the model, 2) model verification by using focus group discussion, the informants were 15 experts selected by purposive sampling. Phase 3: investigate the implementation the model consisted of 4 steps; 1) compare learning achievement before and after learning of students in schools where the model was implemented, 2) study the results of ordinary national educational test (O-NET), 3) investigate the teachers' satisfaction, and 4) evaluate teachers' behaviors. The informants were the school's administrators. The instruments used were interview form, questionnaire and evaluation form, the statistic used were frequency, percentage, mean, standard deviation, index of congruence (IOC) and priority needs index (PNI modified).

The results of the study revealed as follows;

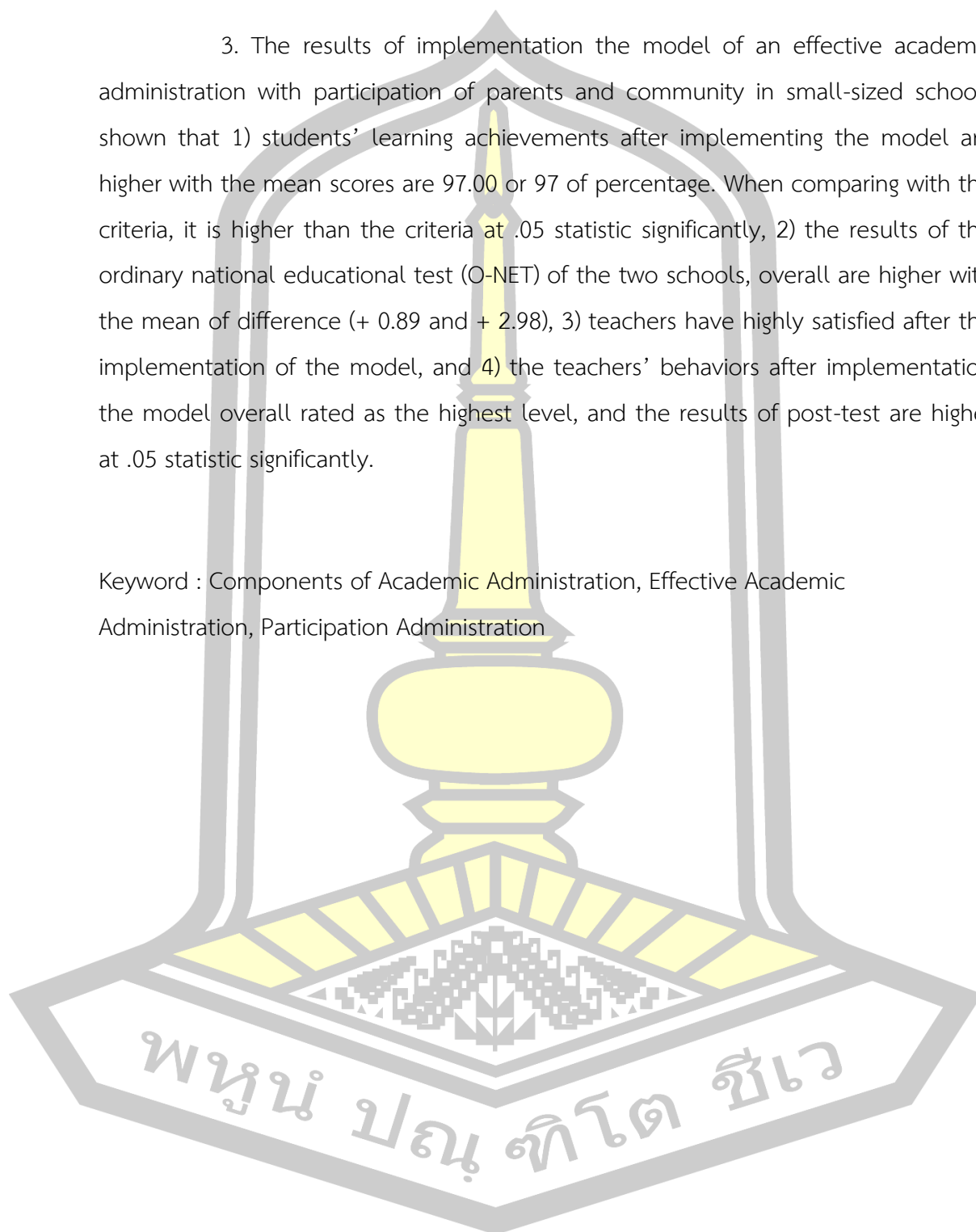
1. The results of examine the components, the current state, the desired state and needs of the effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools shown the following; 1) there were 4 main components and 24 sub - components of the effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools, the results of appropriateness evaluation rated as high level, 2) the results of current state rated as high level while the desired state rated as high level also. When assessing the needs, it is found that the component with the highest need is processing participatory, scopes of academic administration, model's components, and academic administration process respectively, 3) the guidelines for an effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools comprised of materials, innovation and educational technology development, learning process development, research for educational quality development, learning resources development and school's curriculum development.

2. Development the model of effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools, the results revealed that the model consisted of 6 parts with the appropriateness, the feasibility, and the

benefits overall rated as high level.

3. The results of implementation the model of an effective academic administration with participation of parents and community in small-sized schools shown that 1) students' learning achievements after implementing the model are higher with the mean scores are 97.00 or 97 of percentage. When comparing with the criteria, it is higher than the criteria at .05 statistic significantly, 2) the results of the ordinary national educational test (O-NET) of the two schools, overall are higher with the mean of difference (+ 0.89 and + 2.98), 3) teachers have highly satisfied after the implementation of the model, and 4) the teachers' behaviors after implementation the model overall rated as the highest level, and the results of post-test are higher at .05 statistic significantly.

Keyword : Components of Academic Administration, Effective Academic Administration, Participation Administration

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทรศิลา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธวา คามดิษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนนท์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ คณะกรรมการสอบที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในวิทยานิพนธ์จนสมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ดร.พงษ์ศักดิ์ ดรพินิจ ดร.อนุชิต เปรมปรี ดร.อนงค์นาฏ เคนโพธิ์ ดร.จิตรรา พิกุลทอง กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร ดร.สุภชัย จันปุม ดร.วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง ดร.ประภาภรณ์ ภูขาว ดร.วัชรินทร์ สอนพุด และ ดร.สุรชิน วิเศษลา ให้ความอนุเคราะห์เป็นทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบยืนยันและประเมินรูปแบบฯ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ดร.สุภชัย จันปุม ศึกษาธิการภาค 13 ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนบัวเงินพังทวย และผู้บริหารสถานศึกษาคณะครู โรงเรียนบ้านหนองไฮ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โรงเรียนบ้านคำบอนครุราษฎร์ และโรงเรียนบ้านสองคอนครุราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ให้ความอนุเคราะห์ในการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก และให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ประสทาวิทยาให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

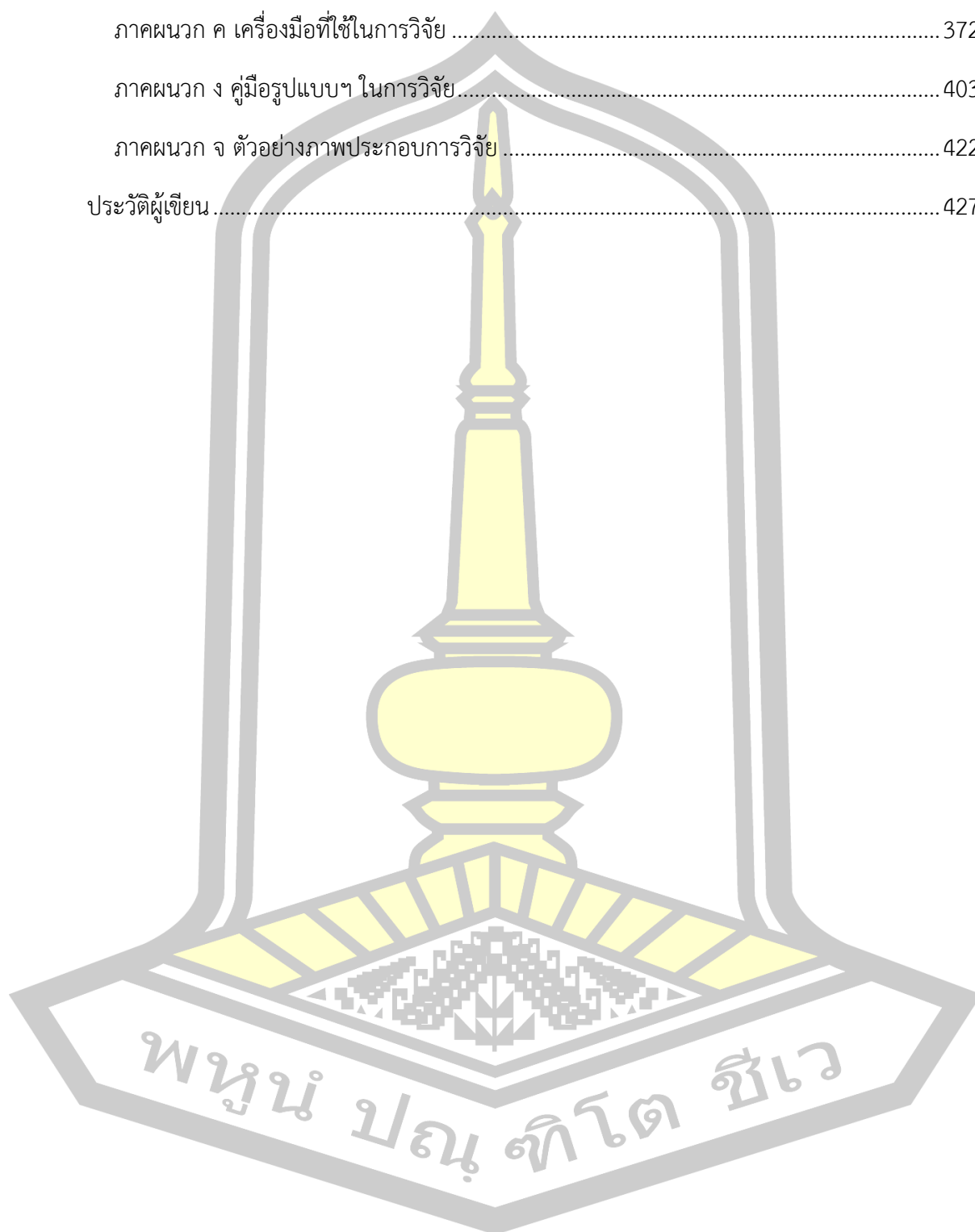
กฤษฎณา กิตติลาภ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ญ
สารบัญ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ท
สารบัญภาพประกอบ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย.....	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ	18
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation)	74
แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล	95
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	106
การศึกษาความต้องการจำเป็น	132
แนวทางการประเมินรูปแบบของเคิร์กแพทริก	138

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสนทนากลุ่ม.....	151
บริบทการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	155
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	184
งานวิจัยในประเทศ.....	184
งานวิจัยต่างประเทศ.....	209
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	212
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและ แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนใน โรงเรียนขนาดเล็ก.....	214
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	227
ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	231
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	238
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	238
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	238
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	239
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	303
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	303
สรุปผล.....	303
อภิปรายผล.....	305
ข้อเสนอแนะ.....	321
บรรณานุกรม.....	324
ภาคผนวก.....	350
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย.....	351

ภาคผนวก ข หนังสือขอข้อมูลในการวิจัย.....	356
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	372
ภาคผนวก ง คู่มือรูปแบบฯ ในการวิจัย.....	403
ภาคผนวก จ ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย.....	422
ประวัติผู้เขียน	427

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้งานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	25
ตาราง 2 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเทียบโอนผลการเรียน	57
ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานวิชาการ	73
ตาราง 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม	87
ตาราง 5 การสังเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	104
ตาราง 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการ	114
ตาราง 7 กรอบแนวคิดในการประเมิน (Evaluation framework).....	144
ตาราง 8 แบบแผนการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	151
ตาราง 9 จำนวนโรงเรียนที่มีการควมรวมแล้ว	179
ตาราง 10 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็น Stand Alone จำแนกตามรายภาค	180
ตาราง 11 องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	239
ตาราง 12 การประเมินองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน.....	241
ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 4 องค์ประกอบหลัก.....	243
ตาราง 14 ค่าความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบของการ บริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการ โดยรวมองค์ประกอบย่อย	244
ตาราง 15 ความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ (n = 379)	246

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ จำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนใน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวม.....	247
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	249
ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความ ต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	251
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	261
ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ	267
ตาราง 21 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion).....	284
ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน ขนาดเล็ก.....	287
ตาราง 23 เปรียบเทียบพัฒนาการคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละของนักเรียนที่ได้ระดับเกรด 3 ขึ้นไป กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ระหว่างปีการศึกษา 2564 และ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 โรงเรียน	290
ตาราง 24 เปรียบเทียบพัฒนาการผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี การศึกษา 2564 และ 2565 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 โรงเรียน.....	291

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของการใช้รูปแบบและคู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ของครูผู้สอน จำนวน 10 คน	292
ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ...	297
ตาราง 27 แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย ร้อยละการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการตามการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก (N = 10)	300
ตาราง 28 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	390
ตาราง 29 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของแบบประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	398

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	13
ภาพประกอบ 2 แสดงลำดับขั้นของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนแบบระบบ	43
ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียน.....	56
ภาพประกอบ 4 ระบบบริหารจัดการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา	57
ภาพประกอบ 5 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	89
ภาพประกอบ 6 แสดงความสัมพันธ์ของลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน	92
ภาพประกอบ 7 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ	105
ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบสร้างความสัมพันธ์.....	116
ภาพประกอบ 9 การศึกษาปรากฏการณ์โดยวิธีการสร้างโมเดล	117
ภาพประกอบ 10 ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบร่างรูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจาก สภาพจริง	123
ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนาารูปแบบ กรณีที่ 1 ร่างรูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสาร และการศึกษาจากสภาพจริง	131
ภาพประกอบ 12 รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick).....	138
ภาพประกอบ 13 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการประเมินผลการใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick)	150
ภาพประกอบ 14 แผนภูมิขอบข่าย/ภารกิจการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา.....	163
ภาพประกอบ 15 รูปแบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน.....	178
ภาพประกอบ 16 รูปแบบเรียนรวมบางชั้น.....	179
ภาพประกอบ 17 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	213
ภาพประกอบ 18 รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก (ภาคผนวก ง คู่มือรูปแบบฯ ในการวิจัย)	286

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านกฎหมาย การเมือง การปกครอง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศ หลายองค์การมีการปรับโครงสร้าง ภายในอย่างมากมาย มีการปฏิรูปการทำงาน มีการแก้ไขกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด เพื่อให้ สอดคล้องกับการปฏิรูปหรือการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูง การปรับปรุงแผนการปฏิรูป ประเทศส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและการปฏิรูป กลไกการติดตาม ตรวจสอบประเมินผล การจัดการศึกษา วางกลไกสำคัญให้สอดคล้องกับการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาตามภารกิจให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สอดคล้องกับแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2564) การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และนโยบายของรัฐบาลที่จะขับเคลื่อนประเทศไทย ให้เข้าสู่ “ประเทศไทย 4.0” การปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้อง ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) พบว่า แผนการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศจะมีการพัฒนาในระดับเขตพื้นที่จึงตระหนักถึงความสำคัญ ในการพัฒนาการศึกษาชาติ โดยใช้เครือข่ายการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินการในการพัฒนา การศึกษาในระดับพื้นที่และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้ปกครอง ปรชาชนชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรศาสนาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์ร่วมพลัง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 9(3) ได้กำหนดระบบ การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการศึกษา ให้ยึดหลักสำคัญ คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษา ทุกระดับ ทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน มาตรฐานการศึกษา ให้หน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนา

ประสิทธิภาพของระบบการจัดการศึกษา ปัจจุบันการรับข้อมูลสื่อสารสามารถรับและส่งต่อได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน ชุมชนและสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และพร้อมเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในขณะเดียวกันโครงสร้างและระบบการบริหารการศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคม เช่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิ วัด สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ที่มีศักยภาพและความพร้อม เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย โดยมีทั้งหมด 5 เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 2 ระบบการบริหารจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลต่อคุณภาพ มาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัดสำคัญ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน และเป้าหมายที่ 3 ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ โดยมีตัวชี้วัดสำคัญ คือ จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนา การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นต้น กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญ การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทางสังคม การสร้างความรู้ ความเข้าใจการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการปฏิรูปและความเป็นเจ้าของร่วมในเป้าหมาย ความสำเร็จของการปฏิรูปของประชาชน การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาให้สอดคล้องต่อบริบทพื้นที่ อย่างยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลต้องมีการปฏิรูปครู ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นนักวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการ แก้ปัญหาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้และเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ มีความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นและปฏิรูปโรงเรียนอีกสามหมื่นกว่าแห่งให้มีคุณภาพสูงขึ้น ไกล่เคียงกับโรงเรียนชั้นนำที่มีชื่อเสียง สร้างความรู้ ความเข้าใจของการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาที่ต้องก้าวข้ามระบบราชการแบบรวมศูนย์ อำนาจนิยม ขาดการตรวจสอบ เป็นการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาที่มีภาคีหลายฝ่ายเข้าร่วม รับผิดชอบอย่างเป็นประชาธิปไตย สนองความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนเพิ่มขึ้น (วิทยากร เชียงกูล, 2558) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐาน การเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้เด็กในวัยเรียน ทุกคนได้เรียนอย่างทั่วถึง จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ แต่ในปัจจุบันมีการ ลดลงของจำนวนนักเรียนจากระบบฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) รายงานว่า ร้อยละของนักเรียนในระบบต่อประชากร ในวัยเรียน ตั้งแต่ปี 2550-2559 มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 83.3 ในปี 2550 ลดลงเหลือ ร้อยละ 80.9 ในปี 2559 สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนของภาวะคุกคาม (Threats) คือ อัตราการเกิดของประชากรที่ลดลง มีผลกระทบต่อจำนวนเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าสู่ระบบการศึกษาทำให้สถานศึกษาบางแห่ง มีจำนวนนักเรียนลดลงหรือแทบไม่มีนักเรียน การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากทำให้การจัดการ การศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ การบริหารจัดการไม่คุ้มทุน โรงเรียน ขนาดเล็กจึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อัครนัย ขวัญอยู่, 2558) สอดคล้องกับแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2562) มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 29,871 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 15,158 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.74 ของโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งจำนวนโรงเรียน ขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ประกอบกับความนิยมของ ผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนในเมืองและการย้ายถิ่นตามการประกอบอาชีพของ ผู้ปกครอง การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและ ประสิทธิภาพได้ การบริหารจัดการไม่คุ้มทุน โรงเรียนขนาดเล็กจึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญของระบบ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพแวดล้อมในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการใช ทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า การจัดสรรอัตรากำลังครู งบประมาณ และการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหา ด้านบุคลากร พบว่า ขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น ไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในสภาพที่ครู ไม่ครบชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา ไม่เต็มความสามารถ ครูมีภารกิจอื่นนอกเหนือจากการสอน ส่งผลทำให้ ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ด้านการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำกัด สาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและ การสื่อสารมีจำกัดและที่มีไม่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการบริหารจัดการ ที่ผ่านมา รัฐบาลจัดตั้งโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประชากร โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งอยู่ในพื้นที่ ลักษณะพิเศษทางไกลความเจริญ นักเรียนมีปัญหาในการเดินทาง ปัจจุบันความจำเป็นได้ลดลง เนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้น ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็ก เพิ่มขึ้น อัตรารัฐบาลครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียนต่อ คนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ ขาดทักษะในการบริหาร

จัดการโรงเรียน และปัญหาการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนย้ายติดตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น อัตราการเกิดของประชากรลดลง ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็กประชากรมีฐานะยากจน การระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนทำให้ไม่มีศักยภาพเพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

จากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามมิติด้านคุณภาพของทุนมนุษย์ยังคงเป็นช่องว่างของปัญหาในการพัฒนาของไทย โดยเฉพาะปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ดังนี้ 1) คนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้และความสามารถโดยรวมเพิ่มขึ้นบรรลุตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มศักยภาพทั้งทักษะด้านภาษา ด้านการเจริญเติบโตของร่างกายและการปรับตัวเด็กวัยเรียนมีไอคิวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ คนไทยสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพิ่มขึ้น โดยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 47.5 (29.8 ล้านคน) ในปี 2559 เป็นร้อยละ 77.8 (49.7 ล้านคน) ในปี 2563 2) ทักษะทางการอ่านหรือการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีแนวโน้มลดลง สัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการอ่านหาความรู้มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 29.80 ในปี 2560 เป็น ร้อยละ 11.69 ในปี 2563 อีกทั้ง คะแนนผลสอบโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียน มาตรฐานสากล (PISA) ของเด็กไทย ซึ่งเป็นการทดสอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านยังลดลงจาก 409 คะแนน ในปี 2558 เหลือ 393 คะแนน ในปี 2561 3) ผลสัมฤทธิ์การศึกษาของคนไทยอยู่ในระดับต่ำ จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 พบว่า นักเรียนไทยมีผลคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ในทุกวิชา ทั้งภาษาไทย (49.07 คะแนน) ภาษาอังกฤษ (34.42 คะแนน) คณิตศาสตร์ (32.90 คะแนน) และวิทยาศาสตร์ (35.55 คะแนน) และผลคะแนนสอบ PISA ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ อันเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าหลายประเทศ โดยผลคะแนนมีแนวโน้มลดลง จากอันดับที่ 50 จาก 79 ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ ในปี 2555 เป็นอันดับที่ 66 ในปี 2561 และระบบการศึกษาไทยประสบปัญหาในการพัฒนาในเชิงคุณภาพ ซึ่งสะท้อนผ่านผลการทดสอบในระดับชาติ อย่างคะแนนทดสอบมาตรฐาน O-net จากงานศึกษาของ Nieto และ Ramos (2015) โดยใช้แบบจำลอง Decomposition Method ในประเทศที่มีรายได้ในระดับปานกลาง (Middle Income Country) พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคะแนน PISA กล่าวคือ โรงเรียนที่มีขนาดเล็กจะมีผลคะแนน PISA ที่ต่ำกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ในปี 2557 ถึงปี 2577 โดยใช้แบบจำลองพยากรณ์ Enrolment Rate จาก International Futures 2 ข้อมูลจำนวนประชากรไทยอายุระหว่าง 5-15 ปี จาก United Nations Department of Economic and

Social Affairs ซึ่งจากการคาดการณ์ พบว่า ในปี 2577 จะมีจำนวนนักเรียนลดลง มีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงควรมีมาตรการหรือแนวทางรับมือกับการเพิ่มขึ้นของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับระบบการศึกษาไทยในอนาคต

การปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน การปฏิรูปด้านหลักสูตร สื่อการสอนและเทคโนโลยี ระบบการประเมินผลผู้เรียน ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ต้องการเปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนกระบวนทัศน์ เน้นยุทธศาสตร์เชิงบวก เน้นคุณภาพผลสัมฤทธิ์ในการเรียน วางแผนอย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมทุกระดับ (วิจารณ์ พานิช, 2557) สอดคล้องกับข้อเสนอแนะการวิจัยของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรนำยุทธศาสตร์สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนักเรียน มีส่วนร่วมทั้งในระดับการรับรู้ การร่วมเรียนรู้ การติดตามประเมินผลและพัฒนา รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนควรร่วมกันตั้งความคาดหวังที่สูงต่อคุณภาพการศึกษา มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้ สถานศึกษาควรกระตุ้นให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ตระหนักในบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2554) การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานเพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นแนวความคิดการบริหารแผนใหม่ที่มีผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่ด้วยความเต็มใจ (ธีระ รุญเจริญ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (2552-2561) ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยภาครัฐและเอกชน ประสานความร่วมมือและมีบทบาทร่วมกันในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ, 2557) โดยกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ การบริหารวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารวิชาการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศ

การศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุ
จุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมี
ส่วนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็ก มีแนวโน้มสูงขึ้นและเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการนำเสนอ
การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. องค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทาง
การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรเป็นอย่างไร
3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและ
แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน
ขนาดเล็ก
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
3. เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและ
แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน
ขนาดเล็ก

2. ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กไปใช้สำหรับบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเหมาะสมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 10 งาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา 6) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง 7) การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 8) การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 9) การพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 10) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.2 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.3 กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิผล 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organization) ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน (Controlling) และขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบประเมินผล (Evaluating)

1.4 องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. โครงสร้างเนื้อหา 4. กระบวนการดำเนินงาน 5. การประเมินผล และ 6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

1.5 ประสิทธิผลของการบริหารวิชาการ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ 3) พฤติกรรมของครูและบุคลากร 4) ความพึงพอใจของครูและบุคลากร

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย จึงนำเสนอ เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบและประเมินองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7,231 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเขียนชื่อโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งหมด 379 โรงเรียน และใช้หลักของบัญญัติไตรยางศ์คำนวณกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนทั้งสิ้น 379 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2565

ขั้นตอนที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

1.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 3 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ 1. โรงเรียนที่ผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสี่ในระดับดีทุกมาตรฐาน คือ โรงเรียนบ้านสองคอน
 คุรุราษฎร์ 2. โรงเรียนในโครงการโรงเรียนประชารัฐ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ โรงเรียนบ้านหนองไผ่ และ 3. โรงเรียนได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทาน
 ประเภทประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านหนองไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 ขอนแก่น เขต 3 2) โรงเรียนบ้านคำบองคุรุราษฎร์ และ 3) โรงเรียนบ้านสองคอนคุรุราษฎร์
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

1.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการศึกษาแนวทางการบริหารงาน
 วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ 1. ขอบข่าย
 การบริหารงานวิชาการ 10 งาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี
 เพื่อการศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการ
 เรียนรู้ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา 6) การส่งเสริมด้าน
 วิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง 7) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา
 และองค์กรอื่น 8) การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 9) การพัฒนาและส่งเสริมให้มี
 แหล่งเรียนรู้ 10) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และ 2. กระบวนการบริหาร
 แบบมีส่วนร่วม มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
 ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการ
 รับผลประโยชน์ (Benefit) ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม
 ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มี
 ประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน
 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบ
 มีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ในการยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมี
 ส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1
 ผลการศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทาง
 การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
 มาเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

วิชาการ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. โครงสร้างเนื้อหา 4. กระบวนการดำเนินงาน 5. การประเมินผล และ 6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 2.2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ เป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. โครงสร้างเนื้อหา ประกอบด้วย ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 10 งาน 4. กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน 5. การประเมินผล ได้แก่ ประสิทธิภาพที่เกิดกับการบริหารวิชาการ 3 ด้าน และ 6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ กระบวนการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผล 4 ขั้นตอน

ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 3.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

แหล่งข้อมูล ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการของโรงเรียน แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก็บข้อมูลจากกลุ่มบริหารงานวิชาการ ระหว่างปีการศึกษา 2564 และปี 2565

ขั้นตอนที่ 3.2 ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-net)

แหล่งข้อมูล ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการของโรงเรียน แบบรายงานผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-net) เก็บข้อมูลจากกลุ่มบริหารงานวิชาการ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างปีการศึกษา 2564 และปี 2565

ขั้นตอนที่ 3.3 การประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครู ในโรงเรียนที่สมัครใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 3.4 การประเมินพฤติกรรมของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่สมัครใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 แห่ง จำนวน 2 คน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดของ Smith (1969) , Sergiovanni and others (1980), สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549), เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550), คัมภีร์สุดแท้ (2553), ประยูร เจริญสุข (2553), เจริญพร คำจารย์ (2558), พงศกร อุดลพิทยาภรณ์ (2560), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, 2551) มี 10 งาน ดังนี้ 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 6) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง 7) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 8) การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 9) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 10) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ DuBrin (2009), Hoy and Miskel (2001), ศิริพงษ์ เสาภายน (2548), นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544), อีระ รุญเจริญ (2557), ดำริ จันทะคดี (2549), โกวิท พวงงาม (2545), สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545), ปิยะมาศ รักษ์สัจ (2551), แหวตา ทองเกลี้ยง (2553), พันธุ์ทิพา ศรีตะพัสโส (2552), Fornaroff (1980), Cohen and Uphof (1977) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอน 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ขั้นตอน 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ขั้นตอน 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) ขั้นตอน 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการ ตามแนวคิดของ สมบูรณ์ ศิริสรหิรัญ (2547), ชนกนารถ ชื่นเชย (2550), อัมพร พงษ์กังสนานนท์ (2550),

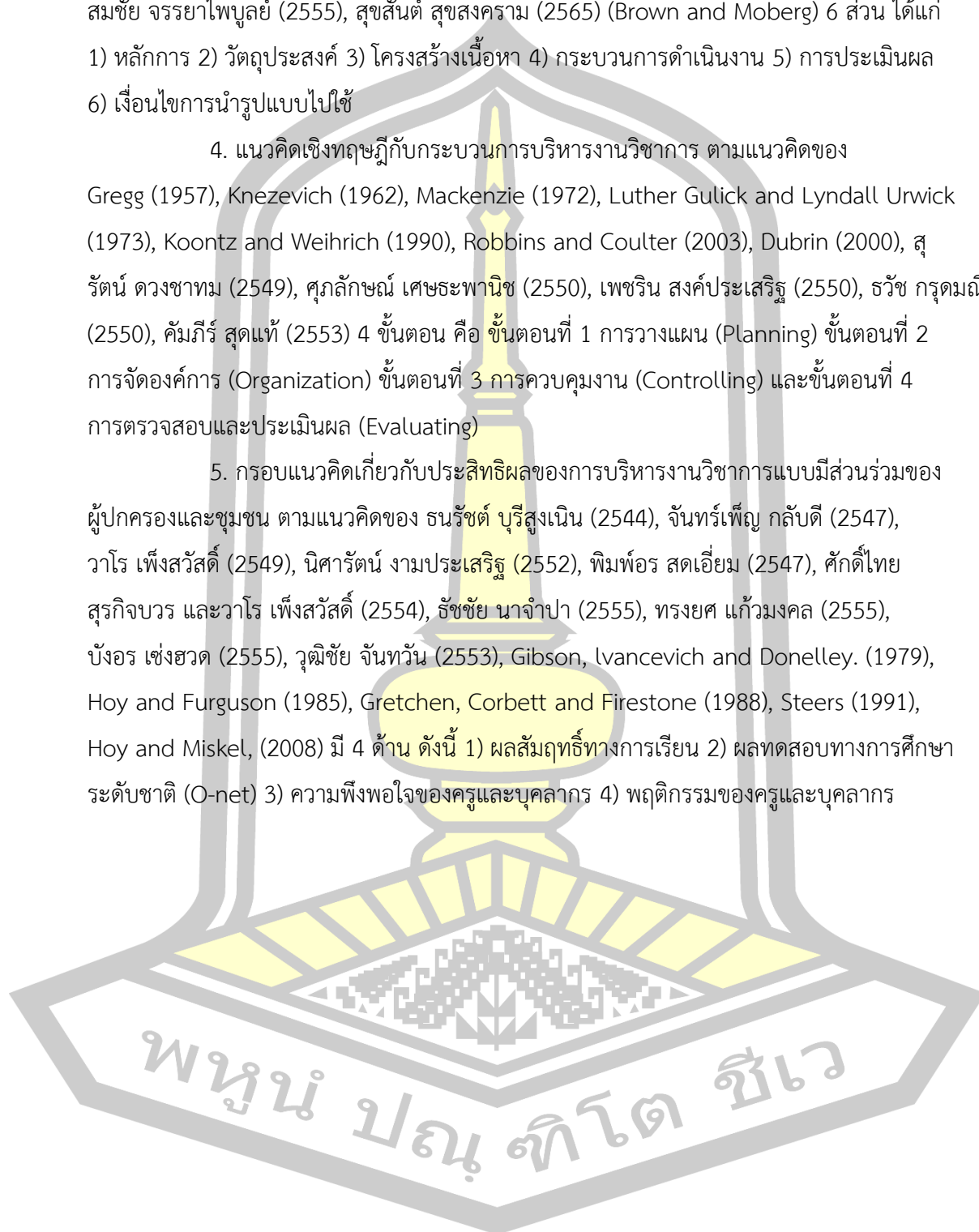
ศักดิ์จิต มาศจิตต์ (2550), พิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553), ไมตรี บุญทศ (2554), มีศิลป์ ชินภักดี (2555), สมชัย จรรย์ไพบูลย์ (2555), สุขสันต์ สุขสงคราม (2565) (Brown and Moberg) 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) การประเมินผล 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

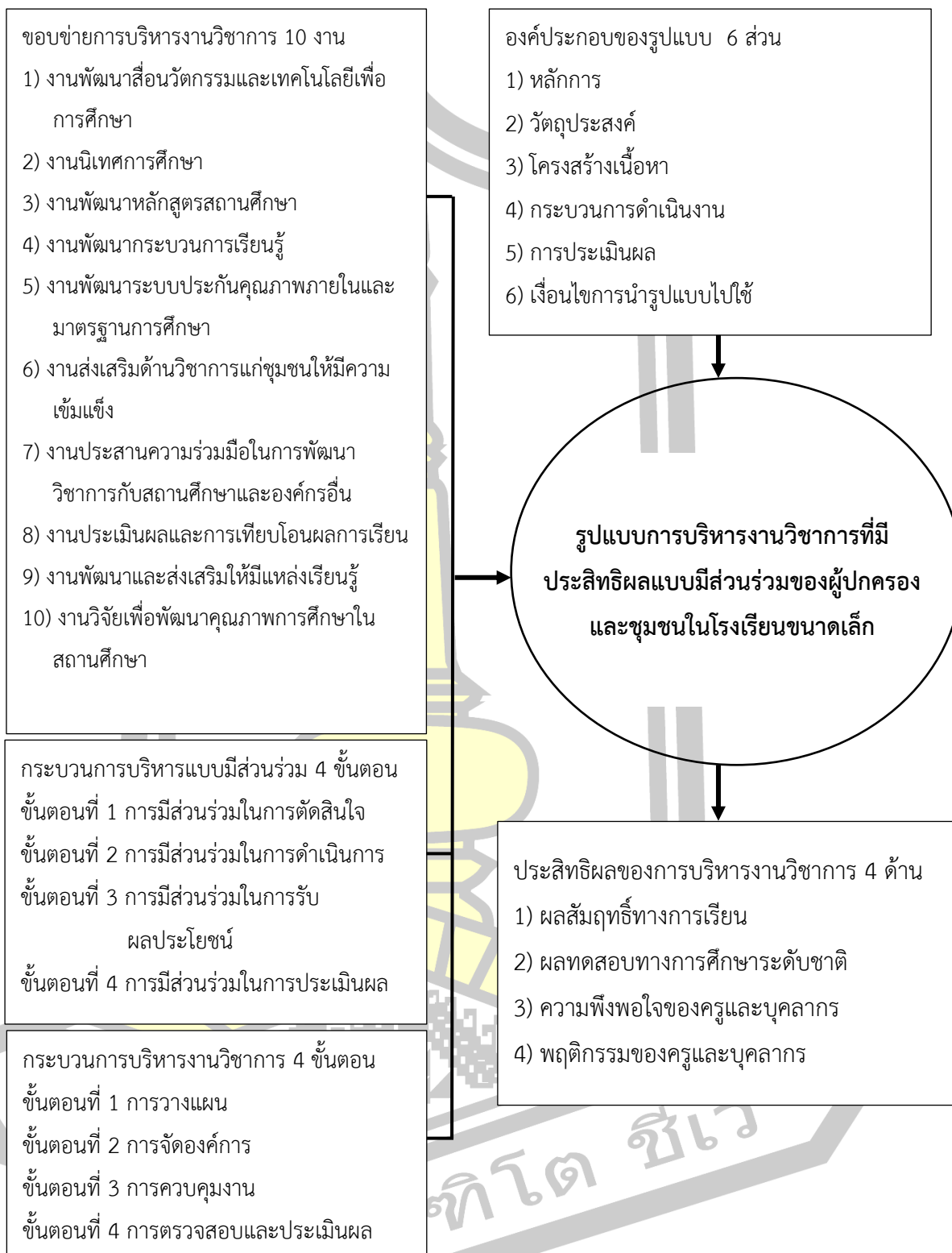
4. แนวคิดเชิงทฤษฎีกับกระบวนการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดของ

Gregg (1957), Knezevich (1962), Mackenzie (1972), Luther Gulick and Lyndall Urwick (1973), Koontz and Wehrich (1990), Robbins and Coulter (2003), Dubrin (2000), สุรัตน์ ดวงชาทม (2549), ศุภลักษณ์ เศษระพานิช (2550), เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550), ธวัช กรุดมณี (2550), คัมภีร์ สุตแท้ (2553) 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organization) ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน (Controlling) และขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล (Evaluating)

5. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ

ผู้ปกครองและชุมชน ตามแนวคิดของ ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544), จันทรเพ็ญ กลับดี (2547), วาโร เฟิงส์วส์ตี (2549), นิศารัตน์ งามประเสริฐ (2552), พิมพ์อร สดเอี่ยม (2547), ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และวาโร เฟิงส์วส์ตี (2554), ธัชชัย นาจำปา (2555), ทรงยศ แก้วมงคล (2555), บังอร เสง้อวด (2555), วุฒิชัย จันทวัน (2553), Gibson, Ivancevich and Donelley. (1979), Hoy and Furguson (1985), Gretchen, Corbett and Firestone (1988), Steers (1991), Hoy and Miskel, (2008) มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-net) 3) ความพึงพอใจของครูและบุคลากร 4) พฤติกรรมของครูและบุคลากร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. รูปแบบ หมายถึง วิธีการบริหารของสถานศึกษาหรือกรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงานและเกณฑ์ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ โดยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ลำดับขั้นตอนกิจกรรม ในระบบหรือความสัมพันธ์ขอชุดตัวแปร ประกอบด้วย หลักการ แนวคิดทางทฤษฎีและโครงสร้าง เนื้อหาหรือคำอธิบาย หรือแนวทางในการดำเนินงาน การประเมินผลรูปแบบและเงื่อนไขการนำ รูปแบบไปใช้

2. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียน การจัดการจะต้อง ครอบคลุมถึงการวางแผนวิชาการ การศึกษาหลักสูตรและการนำไปใช้ การจัดตารางกิจกรรม ประจำวัน การนิเทศ และการวัดผลและประเมินความพร้อมและการประชุมอบรม การจัดสื่อ การเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายมีคุณภาพ ประสิทธิภาพมากที่สุด ประกอบด้วย

2.1 การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง สิ่งที่นำความรู้ ไปสู่ผู้เรียนในรูปของสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้สอนไปยัง ผู้เรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น รวมทั้งให้ครูสามารถแบ่งเบาภาระการสอนและ ประหยัดเวลาได้โดยที่นักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการสอนเร็วขึ้น

2.2 การนิเทศการศึกษา หมายถึง การให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำและให้ความ ช่วยเหลือต่อกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะคงไว้หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนในโรงเรียนมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพด้านการสอน

2.3 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การจัดเนื้อหาวิชา อุปกรณ์ การสอนวิธีการสอน การวัดผลและประเมินผล การจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ในด้านความรู้ คุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา

2.4 การพัฒนาระบบคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการ ที่กำหนดขึ้น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความสำเร็จในกระบวนการคุณภาพ โดยมีการกำหนด ยุทธศาสตร์ การวางแผนหลักสูตร ทรัพยากร การตรวจสอบทบทวนความสามารถด้านการเรียนรู้ ของผู้เรียน ทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ที่ได้รับ แต่มีใช้จากการตอบสนองที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.6 การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน หมายถึง กระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

2.7 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

2.8 การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง หมายถึง แนวทางการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยโรงเรียนต้องดำเนินการในรูปของเครือข่ายการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน การใช้วิธีการประชาสัมพันธ์การจัดนิทรรศการให้ความรู้ การจัดอบรมให้ความรู้ และมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.9 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการค้นหาความจริง ความรู้ พัฒนาและการทำงานความกระจ่างในความรู้โดยใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์และการรวบรวมแนวความคิดหรือข้อสมมติฐาน การสังเกตข้อเท็จจริง การวิเคราะห์ การทำความเข้าใจ และการสรุปขั้นสุดท้ายเป็นทฤษฎี

2.10 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง การประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือทางวิชาการจากสถานศึกษาอื่น เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมรรมสมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครในรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ความต้องการและจัดลำดับความสำคัญการวางแผนและการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา การร่วมงาน ร่วมมือ ร่วมสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน ร่วมเสียสละ ในการพัฒนางานปฏิบัติตามหน้าที่ได้ตัดสินใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือ การดำเนินงานโรงเรียน

3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง ลักษณะของการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ที่ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นผลทางด้าน จิตใจมากกว่าจะเป็นสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ เช่น มีการมอบเกียรติบัตร ใบอนุโมทนาบัตรและ ประกาศเกียรติคุณแก่บุคคลที่ช่วยเหลือ ทำประโยชน์หรือบริจาคทรัพย์สิน งบประมาณสนับสนุน การดำเนินงานของโรงเรียน

3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการร่วมกัน เพื่อปรับปรุง ข้อบกพร่องและพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพมากที่สุด

4. ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง ผลสำเร็จของการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ของโรงเรียน ประกอบด้วย

4.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คุณภาพของนักเรียนด้านเก่ง ดี มีสุข การพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติทางบวก ความสามารถในการ แก้ปัญหาของนักเรียน อัตราการออกกลางคันของนักเรียนและจำนวนผู้เข้าเรียน

4.2 ด้านผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ หมายถึง การทดสอบสอบ

4.3 ความพึงพอใจของครู หมายถึง ทศนคติและความพึงพอใจในการทำงาน การพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.4 ด้านพฤติกรรมของครู หมายถึง การดำเนินงานวิชาการ กระบวนการดำเนินงาน ที่ราบรื่น การปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารวิชาการ การจัดหาและใช้ทรัพยากร ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความสามารถในการบูรณาการ ประสิทธิภาพการบริหารงานตาม การรับรู้ของผู้บริหาร ความสามารถในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ความสามัคคีของ บุคลากร บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และการประสานงานเพื่อบูรณาการกิจกรรม

5. รูปแบบการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการในการสร้างหรือพัฒนา แบบจำลอง โดยการพัฒนารูปแบบนั้นเริ่มต้นที่การศึกษาขอบเขตและสาระของรูปแบบอันเป็นขั้นตอน แรกของการคิดค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) หลักการ

2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4 กระบวนการดำเนินงาน 5) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

6. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จของการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

7. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

8. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

9. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนหรือข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนเป็นบุคคลผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษา ภายใต้ต้องคํประกอบกรมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดมีแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล
4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
5. การศึกษาความต้องการจำเป็น
6. แนวทางการประเมินรูปแบบของเคิร์กแพทริก
7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสนทนากลุ่ม
8. การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
9. งานวิจัยที่
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 วิจัยต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

1. ความหมายการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานในโรงเรียนมีหลายอย่าง แต่งานที่เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนคืองานวิชาการ เนื่องจากเป็นงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบพัฒนาคุณภาพของนักเรียน งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว กับการต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ นักการศึกษาและหน่วยงาน

ทางการศึกษาได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ Miller (1965) ให้แนวคิดการบริหารงานวิชาการ คือ การจัดโปรแกรมการสอนการปฏิบัติตามโปรแกรม การสอนการวัดผล เพื่อติดตามการเรียนการสอนทั้งของครูและนักเรียน นอกจากนี้จะต้องจัดบริการการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี สำหรับ Gordon (1999) กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการ หมายถึงงานกำกับติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการเรียนการสอน การทำงานวิจัย การนิเทศติดตาม ตลอดจนการรักษาความเป็นมืออาชีพทางด้านการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ กมล ศิริบรรณ (2539) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ได้ผลดี ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ วิจิต บุญเลิศ (2543) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอนที่มุ่งผลสูงสุด ให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ วินิจ เกตุขำ (2546) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ให้ความหมายว่า งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้ โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว อีกทั้ง ธีระพร आयวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การบริหาร งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียนที่มีผลเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยผู้บริหารเป็นผู้นำทางด้านวิชาการและเป็นผู้ให้คำแนะนำประสานงานการปฏิบัติงานกับครูในด้านการเรียนการสอน โดยให้สอดคล้องกับปรัชญาและนโยบายทางด้านการศึกษาของโรงเรียน สันติ บุญภิรมย์ (2552) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต (Academic Affairs Dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป เช่นเดียวกับ วิภาวดี ชีวะผลาบูรณ์ (2553) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ เป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในการที่จะบริหารจัดการกิจกรรมทุกประเภทเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา และคัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง งานหลักที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมระบบการเรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และ กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2557) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารวิชาการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศ การศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียน การจัดการจะต้องครอบคลุมถึงการวางแผนวิชาการ การศึกษาหลักสูตรและการนำไปใช้ การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การนิเทศ และการวัดผลและประเมินความพร้อมและการประชุมอบรม การจัดสื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายมีคุณภาพประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

ประเวศ วะสี (2544) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่น ๆ มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นงานสนับสนุนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของงานบริหารการศึกษา สำหรับผู้มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารได้สนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรทุกลบที่เกี่ยวข้ออย่างมีประสิทธิภาพ งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้นจะต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1) ทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง ชุมชนต้องเชื่อว่าคนไทยสามารถพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขได้ 2) ทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองชุมชน ต้องช่วยกัน ค้นหาศักยภาพและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนให้พบ 3) ผู้เรียนต้องได้รับทักษะตรงตามหลักสูตร เพื่อที่จะได้นำทักษะเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้เพิ่มเติมในอนาคต ทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ภาษา คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์พื้นฐาน 4) ต้องให้ผู้เรียนเรียนด้วยการปฏิบัติทดลองได้ปฏิบัติจริง ได้แก้ปัญหาจริง ได้จับ ได้ทำ ได้ทดลองบริหารจัดการ และได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง 5) ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความสำคัญและกำหนดกิจกรรมความดีของนักเรียนแต่ละคน

อย่างจริงจัง และเอาความสามารถเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการประเมินผลผู้เรียนแต่ละคน 6) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสม 7) ผู้เรียนแต่ละคนหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องจากหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนลงสู่สถานศึกษาอย่างทันที มีแนวทางในการนิเทศติดตาม ชีระพร आयวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนและถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษานั้นคือ นักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรม เป็นคนดีคนเก่ง มีความสุข มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ คัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนส่วนงานอื่นทุกอย่างมุ่งส่งเสริมงานวิชาการโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ บรรลุดุลประสงค์ ที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพของนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์ และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากงานวิชาการ เนื่องจากว่างานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน และที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น อีกทั้ง ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และวโร เพ็งสวัสดิ์ (2554) กล่าวว่า ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญยิ่งในงานวิชาการ ถ้าบุคลากรทุกคนมีความตระหนัก มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนที่รับผิดชอบแล้ว ย่อมเป็นการง่ายที่จะทำให้งานวิชาการนั้นบรรลุและนำความสำเร็จมาสู่สถานศึกษา ดังนั้นจุดประสงค์ของหลักสูตร วิธีการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล จึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องทางวิชาการอย่างหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามต้องการ จากความสำคัญ ของงานวิชาการดังกล่าว

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับชั้น งานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา ความนึกคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีคุณค่าในสังคม การบริหารงานวิชาการจะดีมีคุณค่าหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู

3. หลักการบริหารงานวิชาการ

ในการบริหารงานวิชาการจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารดังนั้นในหลักการเบื้องต้นของการบริหารจึงต้องมีข้อความชัดเจน Bruce (1978) ได้ให้หลักการบริหารงานวิชาการไว้ 2 หลัก คือ 1) หลักแห่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มการลงทุน นั่นคือนักเรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร โดยไม่ออกกลางคันเรียนเกินเวลาและช้ากว่ากำหนด 2) หลักแห่ง

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลผลิตได้ตามจุดหมายที่วางไว้นั้นคือ นักเรียนมีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณธรรมและการจัดการได้ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้กำหนดหลักการและแนวคิดในการบริหารงานวิชาการไว้ว่า 1) ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 2) มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด 3) มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ 4) มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 5) มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาศึกษา เช่นเดียวกับ วสันต์ นาวเหนียว (2550) ที่พบว่า การบริหารจัดการศึกษาที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นปัจจัยสำคัญคือ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความพยายาม มุ่งมั่น อดทน แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ชีระพร आयวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการนำนโยบายด้านการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นนักประสานงานที่ดีมีความมุ่งมั่นมองเห็นเป้าหมายและความสำเร็จขององค์กร มีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านการบริหารงานวิชาการจึงจะบรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา เช่นเดียวกับ คัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการควรยึดหลักการสำคัญ ประกอบด้วย 1) จัดทำแผนงานวิชาการ 2) การมุ่งความร่วมมือกันทำงาน 3) กระจายอำนาจให้ผู้ปฏิบัติ 4) การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ปรับปรุงตนเอง 5) ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงาน 6) ควรใช้เทคนิคการส่งเสริมมากกว่าการสอนคนอื่น 7) มีการให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน 8) ควรมีคณะกรรมการที่ปรึกษา 9) ให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของงาน และ 10) ติดตามและประเมินผลงาน

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการ คือ การวางแผนทุกระดับ มีส่วนร่วมในการวางแผนของสถานศึกษามีทักษะในการวางแผน มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อให้สามารถบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ขอบข่าย/ภารกิจการบริหารงานวิชาการ

4.1 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ความสำเร็จของโรงเรียนอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ ซึ่งงานวิชาการของโรงเรียนมีขอบข่ายที่กว้างมาก โดยครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับ

งานวิชาการ การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในเรื่องนี้มีนักการศึกษาและนักวิชาการ ให้ทัศนะเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ดังที่ Smith และคณะ (1980) ได้แบ่งการบริหารงานด้านวิชาการออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) การจัดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) การจัดเนื้อหาของหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การจัดอุปกรณ์การสอน 5) การนิเทศการสอน 6) การส่งเสริมครู

ประจำการ ขณะที่ Sergiovanni และคณะ (1980) มีความเห็นว่า ขอบข่ายของงานวิชาการต้องประกอบด้วย 1) การตั้งปรัชญาทางการศึกษาขึ้นมาเพื่อปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ 2) การจัดทำโครงการทางการศึกษาต่าง ๆ 3) การจัดให้มีการประเมินผลหลักสูตรและทักษะการเรียนการสอน 4) การสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และ 5) การจัดหาวัสดุสำหรับการเรียนการสอน นอกจากนี้ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่างานวิชาการมีขอบข่ายดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 7) การประชุมอบรมทางวิชาการ 8) การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมในการเรียนรู้ 9) การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม และ 10) การจัดหาและพัฒนาสื่อวัสดุกรรมและเทคโนโลยี สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้ให้ขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการว่า ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี

เพื่อการศึกษา ส่วน เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า งานวิชาการมีขอบข่ายดังนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 10) การส่งเสริมด้านความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน นอกจากนี้ คัมภีร์ สุดแท้ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า งานวิชาการมีขอบข่ายดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 3) การวางแผนงานด้านวิชาการ 4) การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 6) การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 7) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 9) การนิเทศการศึกษา 10) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 11) การแนะแนวการศึกษา 12) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 13) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 14) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ 15) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และประยูร เจริญสุข (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การนิเทศภายใน และ 4) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และพงศกร อดุลพิทยาภรณ์ (2560) ในการศึกษาวิจัยจัดกลุ่มงานตามสภาพการดำเนินงานและได้ทำการคัดเลือกเฉพาะการบริหารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนของการบริหารวิชาการดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการ

เจริญพร คำจารย์ (2558) ได้วิจัย ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 7) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน 8) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และ 9) วิจัยเพื่อ

	ผู้วิจัย/นักวิชาการ/หน่วยงาน/ปี										
ขอบข่ายงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	Smith and others (1980)	Sergiovanni and others (1980)	สุมิล โพธิ์กลิน (2549)	เพชรนิ สงค์ประเสริฐ (2550)	คัมภีร์ สุดแท้ (2553)	ประยูร เจริญสุข (2553)	เจริญพร คำจารย์ (2558)	พงศกร อุดลพิพยากรณ์ (2560)	สหัฐ. (2550) สหัฐ. (2551)	ความถี่	ร้อยละ
1. การจัดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1									1	10
2. การจัดเนื้อหาของหลักสูตร	1									1	10
3. การนำหลักสูตรไปใช้	1									1	10
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	1	1	1	1	1		1		1	1	80
5. การนิตะการศึกษาศา	1	1		1	1	1	1		1	1	80
6. การส่งเสริมครุ ประจําการ	1		1							2	20
7. การตั้งปรัชญาทาง การศึกษาขึ้นมาเพื่อปฏิบัติ ให้บรรลุวัตถุประสงค์		1								1	10
8. การจัดทำโครงการทาง การศึกษาต่าง ๆ		1	1							2	20

ตาราง 1 ต่อ

ขอบข่ายงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้วิจัย/นักวิชาการ/หน่วยงาน/ปี										ความถี่	ร้อยละ
	Smith and others (1980)	Sergiovanni and others (1980)	สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549)	เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550)	คัมภีร์ สุดแท้ (2553)	ประยูร เจริญสุข (2553)	เจริญพร คำจารย์ (2558)	พงศกร อุดลพิทยากรณ์ (2560)	สพฐ. (2550)	สพฐ. (2551)		
9. การจัดสิ่งแวดล้อมและ บรรยากาศให้เหมาะสมใน การเรียนรู้		1	1								2	20
10. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา			1	1	1	1	1	1	1	1	8	80
11. การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้			1	1	1	1	1	1	1	1	8	80
12. การประเมินผลและ การเทียบโอนผลการเรียน			1	1	1			1	1	1	6	60
13. การพัฒนาและส่งเสริม ให้มีแหล่งเรียนรู้			1	1	1	1			1	1	6	60
14. การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา			1	1	1	1	1	1	1	1	8	80
15. การส่งเสริมด้านวิชาการ แก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง			1	1	1		1	1	1	1	7	70
16. การประสานความ ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น			1	1	1		1	1	1	1	7	70

ตาราง 1 ต่อ

ขอบข่ายของงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้วิจัย/นักวิชาการ/หน่วยงาน/ปี										รวม	ร้อยละ
	Smith and others (1980)	Sergiovanni and others (1980)	สุมิต โพธิ์กลิ่น (2549)	เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550)	คัมภีร์ สุตแท้ (2553)	ประยูร เจริญสุข (2553)	เจริญพร คำจารย์ (2558)	พงศกร อดุลพิทยภรณ์ (2560)	สพฐ. (2550)	สพฐ. (2551)		
17. การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา				1	1		1		1	1	5	50
18. การพัฒนาหรือ ดำเนินการเกี่ยวกับการ พัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น					1					1	2	20
19. การวางแผนงานด้าน วิชาการ					1					1	2	20
20. การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา					1			1		1	3	30
21. การแนะแนวการศึกษา				1	1					1	3	30
22. การประสานความ ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น					1					1	2	20
23. การจัดทำระเบียบและ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา					1					1	2	20
24. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ใน สถานศึกษา					1					1	2	20

จากตาราง 1 ผลการสังเคราะห์ข้อบ่งชี้งานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ตาม Smith and others (1980), Sergiovanni and others (1980), สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549), เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550), คัมภีร์ สุดแท้ (2553), ประยูร เจริญสุข (2553), เจริญพร คำจารย์ (2558), พงศกร อุดลพิทยาภรณ์ (2560), สพฐ. (2550, 2551) ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ร้อยละ 50 ตามแนวคิดของนักวิจัยและนักวิชาการมากำหนดเป็นองค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการได้ 10 งาน คือ 1) งานการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) งานการนิเทศการศึกษา 3) งานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) งานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) งานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา 6) งานการส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง 7) งานการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 8) งานการประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 9) งานการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 10) งานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

Wang และ Tsai (1994) กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการยอมรับและมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการนำคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้กับงานเพื่อหวังผลที่ดีขึ้นและปรับปรุงกลยุทธ์ในองค์กรสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่นำความรู้ไปสู่ผู้เรียน อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้ สื่อการสอนที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็คือสื่อประเภท โสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา ส่วนโสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์หรือวิธีการที่ครูอาจารย์เลือกมา และวางแผนใช้รวมเข้าไปในเนื้อหาของหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับความต้องการ ระดับชั้น สติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และอำภา บุญช่วย (2537) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยในการถ่ายทอดเรื่องราว ข่าวสาร ความรู้ เหตุการณ์แนวคิดสถานการณ์ที่ผู้ส่งสารต้องการส่งไปยังผู้รับ ส่วนสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษา ให้ความรู้แก่นักเรียน ประเภทของสื่อการสอน สื่อการสอนในปัจจุบัน มีความสำคัญต่อหลักสูตรมาก จนมีการพัฒนามาเป็นวิชาใหม่ที่เรียกว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวัตถุที่ใช้สนับสนุน การเรียนรู้ของนักเรียน และช่วยการสอนของครูให้ดำเนินไปได้สะดวกขึ้น ประเภทของสื่อการสอนจำแนกได้ 3 ประเภท คือ 1) สื่อประเภทวัสดุ บางครั้งเรียกว่า สื่อเล็ก เป็นสื่อที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะ ภาพ เสียง และตัวอักษรในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ วัสดุที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนนี้ จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ วัสดุที่เสนอเรื่องราว หรือความรู้ได้ด้วยตัวมันเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ในการนำเสนอเรื่องราวได้ กระดานชอล์ก

กระดานผ้าสาหลี่ โปสเตอร์ภาพเขียน ภาพถ่าย แผนภาพ แผนภูมิ กราฟ การ์ตูน ของจำลอง ของจริง บัตรคำ หนังสือเรียน เป็นต้น และวัสดุที่ต้องอาศัยเครื่องมือกลไก เป็นตัวนำเสนอเรื่องราวหรือความรู้ ได้แก่ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง फिल्मสคริป เทปบันทึกภาพ 2) สื่อประเภทเครื่องมือ หรือ โสตทัศนูปกรณ์ บางครั้งเรียกว่า “สื่อใหญ่” ซึ่งเป็นตัวกลางหรือทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยัง ครู และนักเรียนต้องอาศัยวัสดุมาใส่ในตัวของมัน สื่อประเภทนี้ ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องรับโทรทัศน์ โทรทัศน์วงจรปิด เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น 3) สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียนในบางครั้งการเรียนการสอนต้องอาศัยเทคนิคบางประการเข้าช่วย จึงทำให้การเรียนได้ผลดี จะใช้เพียงวัสดุ หรือเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง 2 อย่าง ก็ยังไม่เพียงพอ ต้องอาศัยสื่อการสอนต่อไปนี้ คือ การเล่นเกมและหุ่น การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การแสดงนิทรรศการ การทดลอง นิทรรศการ รายการโทรทัศน์ ส่วน บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542) กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง การนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมวิธีการที่ทำอยู่เดิม เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ฉะนั้นไม่ว่าวงการหรือกิจกรรมใด ๆ ก็ตามเมื่อมีการนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมหรือมุ่งที่จะให้งานนั้นมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ก็เรียกว่าเป็นนวัตกรรมของวงการนั้น ๆ เช่น ถ้าในวงการศึกษานำเอาเข้ามาใช้เรียกว่า “นวัตกรรมการศึกษา” สำหรับผู้ที่กระทำหรือนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มาใช้เรียกว่า “นวัตกรรม” นอกจากนี้ วารุณี ตะโกภู (2548) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับ และในการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จได้นั้นผู้บริหารจำเป็นต้องนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในการบริหารจัดการทั่วไป และการปฏิรูปการเรียนการสอน ผู้บริหารจึงต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและยอมรับเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อเป็นผู้นำในการจัดหาเครื่องมือที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานในโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน และส่งเสริมสนับสนุนให้ครู อาจารย์ และนักเรียนได้มีความสนใจและสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงการทำงานเพื่อประโยชน์ของหน่วยงาน โรงเรียนนั้นย่อมมีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ วสันต์ นาวเหนียว (2550) กล่าวว่า สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หน่วยงานทางการศึกษาในระดับสูงควรให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาแก่โรงเรียนในสังกัดอย่างจริงจัง และต่อเนื่องทั้งคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการศึกษา สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ร่วมมือกันในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา อีกทั้ง ธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนมี 3 ประเภท ได้แก่ วัสดุ

อุปกรณ์และวิธีการ ซึ่งสื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้สอนไปยังผู้เรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น รวมทั้งให้ครูสามารถแบ่งเบาภาระการสอนและประหยัดเวลาได้ โดยที่นักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการสอนเร็วขึ้น ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรเอาใจใส่ในการจัดหาจัดทำ จัดบริการ และส่งเสริมการสอนให้ครูรู้จักใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับแผนการสอนและคู่มือครูอย่างเพียงพอ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึงหลักการใช้สื่อไว้ว่า การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีตามจุดประสงค์หรือไม่ ไม่ใช่เป็นเพราะเราเลือกสื่อการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับวิธีการที่นำมาใช้ด้วย การใช้สื่ออาจทำได้หลายโอกาส และด้วยจุดประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อนำเข้าสู่วิชาเรียน เพื่อเสนอเนื้อหา เพื่อขยายความรู้ให้กว้างขวางขึ้น และเพื่อนำเอาความรู้ไปใช้ในกรณีดังกล่าวประสิทธิผลของสื่อย่อมแตกต่างกันไป ด้วยเหตุผลนี้การใช้สื่อจึงต้องอาศัยทักษะและความสามารถของผู้สอนที่จะพิจารณาว่าควรใช้สื่อใด และในโอกาสอย่างไร หลักในการใช้สื่อมีดังนี้

- 1) ตรวจสอบและศึกษาอย่างละเอียดว่า สื่อนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง มีคุณสมบัติอย่างไร มีวิธีการใช้อย่างไร มีสิ่งใดที่ควรระมัดระวัง หรือต้องเตรียมการ ก่อนนำไปใช้
- 2) เตรียมสื่อที่จะใช้ให้พร้อม รวมทั้งสถานที่และอุปกรณ์ประกอบการใช้
- 3) อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจเสียก่อนว่า เหตุใดจึงต้องใช้สื่อดังกล่าว โดยเฉพาะให้ผู้เรียนมองเห็นว่าสื่อจะช่วยให้อะไรหรือตอบปัญหาใด และมีสิ่งใดบ้างที่ผู้เรียนจะต้องให้ความสนใจ และเป็นพิเศษเกี่ยวกับการใช้สื่อนี้ สิ่งสำคัญต้องให้เกิดความสนใจและรู้ขั้นตอนการใช้สื่อ
- 4) การใช้สื่อต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเวลาและมีความคล่องแคล่ว
- 5) หลังจากใช้สื่อต้องมีการทบทวนข้อมูลความรู้และเกิดความคิดใหม่ ๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง สิ่งที่น่าความรู้ไปสู่ผู้เรียนในรูปของสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้สอนไปยังผู้เรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น รวมทั้งให้ครูสามารถแบ่งเบาภาระการสอนและประหยัดเวลาได้โดยที่นักเรียนมีความรู้ความสามารถจากการสอนเร็วขึ้น

2. การนิเทศการศึกษา

ธีรพล ขันทันการ (2547) กล่าวว่า การบริหารและการจัดการในเรื่องใด ๆ จะเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุดจำเป็นต้องมีการควบคุม ดูแล ตรวจสอบ แนะนำช่วยเหลือ คอยให้บริการ ปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลา งานส่วนนี้เกิดจากการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามระบบการศึกษา เช่น หลักสูตร การจัดและดำเนินการสอน ผู้บริหาร และครูอาจารย์ในสถานศึกษา จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติม และพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเป็นอยู่ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาครูอาจารย์ในด้านวิชาการ และช่วยให้งานวิชาการก้าวหน้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็คือ การนิเทศการศึกษา

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของครูให้มีประสิทธิภาพในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งมี นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายดังต่อไปนี้ Good (1973) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นความพยายามของผู้ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยให้คำแนะนำครูให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครูสอดคล้องกับ Harris (1985) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นสิ่งที่บุคคลในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะคงไว้หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนในโรงเรียนมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพด้านการสอนเป็นสำคัญ และ Terry (1990) กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษา ตรงกับ Supervision มาจากคำว่า Super คือ มากกว่า สูงกว่า เหนือกว่า และคำว่า Vision คือ การดูแลช่วยเหลือ เข้าใจ ฉะนั้นคำว่า Supervision หรือการนิเทศการศึกษาก็หมายถึง การดูแลเพื่อให้ความช่วยเหลือของหัวหน้างาน นอกจากนี้ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการทำงาน ร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาด้วยการให้ความช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุง การสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ อีกทั้ง เมตต์ เมตต์การรุณจิต (2543) กล่าวว่า การนิเทศ การศึกษา คือ การให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำและให้ความช่วยเหลือต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงให้ได้ผลตามเกณฑ์ที่วางไว้เช่นเดียวกับ ธีระพร आयวัฒน์ (2552) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุง การเรียน การสอน จุดหมายเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ มีความเชื่อมั่น สามารถพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพมาตรฐานด้านการจัดการศึกษา และ นิพา ตรีเสถียรไพศาล (2560) ได้ให้ความหมายของ การนิเทศการศึกษา (Educational' supervision) หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้โดยต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจ จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้การนิเทศกับผู้รับการนิเทศ

2. ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งนวัตกรรมต่าง ๆ ของโลก ยุคปัจจุบัน ทำให้สถานศึกษา จำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้น ๆ การนิเทศการศึกษา มีความสำคัญต่อระบบการศึกษาและระบบโรงเรียนเป็นอย่างมาก ตามที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการนิเทศไว้ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การนิเทศการศึกษา มีความสำคัญต่อระบบการศึกษา เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้วย

ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการศึกษาให้มีเนื้อหาสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมอยู่เสมอ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีอย่างไม่หยุดยั้ง แนวคิดเรื่องการเรียนรู้การสอนมีการพัฒนาตลอดเวลา ตลอดจนมีการคิดค้นแนวทางใหม่ที่มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ผู้บริหารและผู้นิเทศต้องมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้เพื่อจะได้ช่วยเหลือเผยแพร่แนวคิดใหม่ ๆ ให้ครูผู้สอนได้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศช่วยให้เกิดมาตรฐานการศึกษา เพราะเป็นการควบคุมดูแลระบบการศึกษาและการเรียนการสอน ในโรงเรียน เมื่อพบข้อบกพร่องก็มีการช่วยเหลือแนะนำ แก้ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ จนได้มาตรฐานตามที่ต้องการและประการที่สอง การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อระบบโรงเรียนเนื่องจากเหตุผลว่า การศึกษายังไม่มีความพร้อมในด้านบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงกระบวนการศึกษาทั้งหมด การนิเทศช่วยให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น และสิ่งที่ติดอยู่แล้วการนิเทศจะช่วยพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมอยู่เสมอ ครูผู้สอนยังขาดเทคนิคในการถ่ายทอดวิชาและการเป็นผู้นำ จึงต้องมีการแนะนำช่วยเหลือด้วยการนิเทศ การศึกษายังไม่พร้อมที่จะบริการและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการนิเทศ เพื่อทำให้การศึกษามีความพร้อมในเรื่องดังกล่าว นักเรียนมีปัญหาในด้านการเรียนจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือแนะนำ มีกิจกรรมหรือนวัตกรรมทางการศึกษาเกิดขึ้นอยู่เสมอ มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ ต้องเร่งรัดการดำเนินงานตามทางของหลักสูตรใหม่ทำให้ต้องได้รับการนิเทศเข้ามาช่วยในการทำความเข้าใจตลอดจนเสนอแนวทางในการดำเนินงานแก่บุคลากร ในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต่อไป และวิจิตร วรตบงกูร (2542) กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศการศึกษา เนื่องมาจากเหตุผลสำคัญที่สรุปได้ ดังนี้ (1) สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ด้วยการนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (2) ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แนวคิดเรื่องการเรียนรู้การสอนก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครุมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ (3) การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้นจำเป็นต้องได้รับการชี้แนะ หรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะจึงจะทำให้แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง และ (4) การศึกษาของประเทศไม่อาจจะรักษามาตรฐานไว้ได้จะต้องมีการควบคุมดูแลด้วยระบบการนิเทศการศึกษา ยังสอดคล้องกับ นิพา ตรีเสถียรไพศาล (2560) การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสภาวะสังคมกำลังพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องต้องพยายามปรับสภาพทางการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาไปสู่อนาคตหลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

3. จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

Tinley และ Harris (1976) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกันสรุปได้ ดังนี้ (1) เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ (Professional

Leadership) (2) เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู (Aid Teacher's Growth) (3) เพื่อการปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น (Improvement of Teaching) และ (4) เพื่อการส่งเสริมและแนะนำคณะครูและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและประชาชน (Guiding staff and Community Relations) สอดคล้องกับ Gwynn (1974) ได้กำหนดจุดหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้คือ (1) เพื่อช่วยเหลือครูให้เข้าใจเด็กดียิ่งขึ้น (2) ช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อร่วมงาน (3) ช่วยเหลือครูในการจัดหาและเลือกสื่อการสอน (4) ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงวิธีสอน (5) สร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครูคนอื่น ๆ (6) ช่วยเหลือครูในการประเมินผลการเรียน (7) ช่วยกระตุ้นครูให้รู้จักประเมินผลการทำงานและความก้าวหน้าของตนเอง (8) ช่วยให้ครูมีความรู้สึกว่าได้รับผลสำเร็จมีความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน (9) ช่วยเหลือให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม (10) เพื่อประชาสัมพันธ์การทำงานและความก้าวหน้าของโรงเรียนแก่ชุมชน เช่นเดียวกับ

ธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตนเองของครู การพัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า การสร้างความมั่นใจใน การคิด และการปฏิบัติงานของครู สร้างเสริมหรือบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติแก่ครู สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศและประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ยังสอดคล้องกับ

นิพา ตรีเสถียรไพศาล (2560) การนิเทศการศึกษา การนิเทศภายในและการนิเทศการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพและพัฒนาการเรียนการสอน ที่จะนำพาไปสู่คุณภาพของผู้เรียนนับได้นั้นคือแนวทางที่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จนั่นเอง

4. หลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษา

Justman (1952) ได้เสนอหลักการนิเทศสำหรับผู้บริหารดังนี้ (1) จะต้องเป็นประชาธิปไตย (2) จะต้องเป็นการส่งเสริมและการสร้างสรรค์ (3) จะต้องอาศัยความร่วมมือของวิทยากรหลายคนมากกว่าที่จะแบ่งผู้นิเทศออกเป็นรายบุคคล (4) ควรตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าจะเป็นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (5) จะต้องคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล (6) จุดมุ่งหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษาคือ หาทางช่วยให้เด็กเกิดความรู้ ความสามารถตามความมุ่งหมายของการศึกษา (7) จะต้องเกี่ยวข้องอยู่กับการส่งเสริมความรู้สึกรอบอันให้แก่ครูและการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ (8) จะต้องเริ่มต้นจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่กำลังประสบอยู่ (9) ควรเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้า และความพยายามของครูให้สูงขึ้น (10) ควรเป็นการส่งเสริมและปรับปรุง สมรรถวิสัย ทักษะคติ และข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง (11) พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำอย่างเป็นพิธีการให้มากควรทำง่าย ๆ (12) ควรใช้เครื่องมือและกลวิธีง่าย ๆ (13) ควรตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล (14) ควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและสามารถ

ประเมินผลได้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับ Wiles (1967) ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

- (1) ให้ความสำคัญกับครูทุกคน และทำให้เห็นว่าต้องการความช่วยเหลือจากเขา
- (2) แผนงานหรือความเจริญก้าวหน้าเป็นผลจากการทำงานเป็นทีม
- (3) หาโอกาสพบปะสังสรรค์เป็นกันเองกับครูโดยสม่ำเสมอ
- (4) เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม
- (5) เป็นมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไป
- (6) ปรึกษากับหมู่คณะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ อันจะพึงมี
- (7) พิจารณาสภาพที่เป็นปัญหาของสมาชิก อันที่จะชักถามสัมภาษณ์หรือให้คณะครูเสนอปัญหาที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน
- (8) หากศึกษานิเทศก์กระฉับกระเฉงมีชีวิตชีวา หมู่คณะย่อมเป็นเช่นนั้น
- (9) บทบาทการนำของศึกษานิเทศก์ คือการประสานงาน และการช่วยเหลือทางวิชาการ
- (10) พังมากกว่าพูด
- (11) การปฏิบัติงานเริ่มด้วยปัญหาของสมาชิก
- (12) วางแผนปฏิบัติงานของหมู่คณะไว้
- (13) ตำแหน่งหน้าที่มิได้ทำให้ศึกษานิเทศก์ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความเป็นมิตรไมตรีกับหมู่คณะต้องชะงักงัน
- (14) พยายามให้ประสบการณ์ด้านความสามารถต่าง ๆ ของครูอาวุโสให้เกิดประโยชน์ในการนิเทศมากที่สุด
- (15) ตัดสินใจแน่วแน่ทันต่อเหตุการณ์
- (16) เอาใจใส่รู้งานในหน้าที่ดี
- (17) สนใจในสวัสดิภาพของสมาชิก
- (18) สำรวจและปรับปรุงงานตนเองอยู่เสมอ
- (19) มีความรับผิดชอบ ปลุกฝังความรับผิดชอบให้แก่หมู่คณะ

อีกทั้งยัง Burton และ Brueckner (1977) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษาสรุปได้ 4 ประการ คือ

- (1) ควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่วางไว้เป็นไปตามความจริงและกฎเกณฑ์ที่แน่นอน
- (2) ควรเป็นวิทยาศาสตร์ คือ เป็นไปอย่างมีระเบียบ มีการปรับปรุงและประเมินผล การนิเทศควรจะมาจากการรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้
- (3) ควรเป็นประชาธิปไตยจะต้องเคารพในความแตกต่างของบุคคลเป็นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน
- (4) ควรเป็นการสร้างสรรค์ ควรเป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของบุคคล และเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

นิพา ตรีเสถียรไพศาล (2560) หลักสำคัญในการนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกวิถีทางของผู้ให้การนิเทศที่จะแสวงหาความสามารถของผู้รับการนิเทศมาเพื่อพัฒนาให้บุคคลเหล่านั้นใช้ความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด สำหรับการนิเทศการสอนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีหลักสำคัญคือ ความพยายามของผู้นิเทศที่มุ่งให้ครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน เพื่อส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน

5. กระบวนการนิเทศการศึกษา

Harris (1963) ได้นำแนวคิดของ Allen เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป มาเสนอใช้กับการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย กระบวนการหลัก 5 ประการที่เรียกด้วยอักษรย่อว่า “POLCA” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) Planning Processes หมายถึง การวางแผนในการปฏิบัติงาน โดยคิดว่าจะทำอะไร กำหนดจุดมุ่งหมายของงาน พัฒนาวิธิดำเนินงาน กำหนดงานที่จะดำเนินงาน กำหนดงาน ที่จะดำเนินการคาดคะเนถึงผลที่จะได้รับจาก

โครงการและวางโครงการ กระบวนการเกี่ยวกับการวางแผนมีดังนี้ (1) การคิด (Thinking) การคิดแผนงานที่จะทำในอนาคตตามลำดับก่อนหลัง (2) จัดทำตารางงาน (Scheduling) เพื่อให้แผนงานง่ายต่อการปฏิบัติ กำหนดวันเวลาสถานที่ให้แน่นอน (3) การทำโครงการ (Programming) เป็นขั้นนำแผนไปปฏิบัติ (4) แผนงานที่ดีนำไปสู่การคาดคะเน (Forecasting) การประมาณการอย่างดี ย่อมง่ายต่อการที่จะทำนายผลการทำงานได้ และ (5) ปรับปรุงการทำงานแผนการให้ดีขึ้น (Developing Procedures) ตระหนักในปัญหาและอุปสรรคของแผนงานที่เกิดขึ้นหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2) Organizing Processes หมายถึง การจัดโครงสร้างของการดำเนินงานโดยสร้างหลักเกณฑ์ในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์ของงาน แบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีการประสานงาน มอบหมายอำนาจให้ตามหน้าที่ และการรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ กระบวนการจัดโครงสร้าง มีดังนี้ (1) จัดจำแนกหน้าที่ (Distributing Functions) เพื่อมิให้งานสับสนงานซ้อนงาน ควรจำแนกลักษณะงานให้เด่นชัด (2) การประสานงาน (Coordinating) สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ขจัดปัญหาการทำงานขัดข้องกัน (3) จัดแหล่งข้อมูลวิชาการ (Resources Allocating) การจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนอำนวยความสะดวก (4) จัดให้มีความสัมพันธ์ (Establishing Relationship) มีความเป็นปึกแผ่นในหน่วยงานการนิเทศ และ (5) เป็นตัวแทน (Delegating) งานของศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางการศึกษา มีบทบาทเป็นตัวแทนทั้งในด้านบริหาร ด้านวิชาการ ด้านวิทยากร และด้านการประสานงาน

3) Leading Processes หมายถึง บทบาทในฐานะผู้นำที่ดำเนินการ การวินิจฉัยสั่งการ การคัดเลือกตัวบุคคล การให้คำปรึกษาแนะนำ กระตุ้นให้บุคคลทำงานลงมือปฏิบัติงาน การสาธิตในการปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการนำเสนอมีลักษณะดังนี้ (1) นำในการตัดสินใจ (Decision-making) แต่การตัดสินใจนั้นจะต้องมาจากหมู่คณะเป็นสำคัญ (2) ข้อเสนอแนะ (Suggesting) ให้คำปรึกษาแนะนำ (3) แรงจูงใจ (Motivation) การรักษาแรงจูงใจให้คงทนถาวรด้วยการตอบสนองความต้องการ การเข้าใจกัน การเอาใจใส่ (4) การสื่อความหมาย (Communicating) การใช้ความสามารถในการติดต่อสื่อความหมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษาของผู้นิเทศเป็นสำคัญ (5) การคิดริเริ่ม (Initiating) บรรยากาศในการคิดริเริ่มอยู่ที่ภาวะของผู้นำ หากศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีใจกว้างขวาง ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้ครูอยากจะทำอะไรแปลก ๆ ใหม่ ๆ และ (6) การสาธิต (Demonstrating) การนำในการสาธิตคือการนำเผยแพร่ทางวิชาการ

4) Controlling Processes หมายถึง การควบคุมการปฏิบัติงาน ดำเนินงานโดยการพิจารณามอบหมายงานให้มีความสะดวกในด้านต่าง ๆ พิจารณาลงโทษ มีการแก้ไขทันทีเมื่องานผิดพลาด การให้บุคลากรออกจากงาน การตักเตือนและการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติงาน กระบวนการควบคุมมีลักษณะดังนี้ (1) ทำให้ถูกต้อง (Taking Corrective Action) เมื่อทราบข้อบกพร่องข้อผิดพลาดของครู ศึกษานิเทศก์จะใช้เทคนิคการนิเทศแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ซึ่งเป็นไปเพราะครูมีความเชื่อถือศรัทธาในหลักการ

ความร่วมมือในด้านนี้มาจากน้ำใสใจจริง มิใช่จากการใช้อำนาจบังคับ (2) ความเจริญงอกงาม (Expediting) ในกรณีที่ต้องการถูกต้องหรือการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์ย่อมช่วยให้กิจการนั้นประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น (3) การกล่าวโทษเป็นลายลักษณ์อักษร (Reprimanding) การทำงานร่วมกับบุคคลหลายประเภท ควรยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งบุคคลบางคนยอมง่ายต่อการแนะนำแต่บางคนอาจจะต้องใช้หลักการเข้มงวดกดขี่จึงจะยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับปรุงตัวเอง (5) Assessing Processes หมายถึง การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานวัดผลการปฏิบัติงานวิจัยผลการปฏิบัติงาน ดังนี้

(1) พิจารณาผลงาน (Judging Performance) ประเมินค่าผลงานว่าดี-เลว ประการใด (2) วัดผล (Measuring Performance) ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ ผลการปฏิบัติงาน และสังกัด อุทรานันท์ (2530) ได้พัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (Planning-P) เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะต้องจัดขึ้นอีกด้วย ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำให้ (Informing-I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร และจะอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมามีคุณภาพ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติงาน (Doing-D) ประกอบด้วยการปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะ คือ (1) การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับ (2) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศขั้นนี้ ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง และ (3) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุผล ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing-R) ขั้นนี้เป็นขั้นของการเสริมกำลังใจของผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศ มีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานขั้นนี้ อาจจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นก็ได้ ขั้นที่ 5 การประเมินผลของการดำเนินงาน (Evaluating-E) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินการ ซึ่งผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร แล้วทำการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ ธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศ (Process of Supervision) หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงานและการปฏิบัติงานการนิเทศอย่างมีระบบ มีการประเมินสภาพการทำงาน การจัดลำดับงานที่ต้องทำการออกแบบงาน การประสานงาน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องมีกระบวนการในการนิเทศภายใน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติและมีความเป็นระเบียบในการปฏิบัติ ส่วนกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยตลอด เริ่มจากการศึกษาข้อมูล การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล

กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลและประสิทธิภาพสูงสุด

6. ขอบข่ายและกิจกรรมของการนิเทศการศึกษา

งานนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน เนื่องด้วยการนิเทศการศึกษาเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้การนิเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจนส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา สำหรับภารกิจการนิเทศภายในโรงเรียน นั้น Neagley และ Evans (1964) ได้กล่าวถึงงานนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนว่า ประกอบด้วยงานต่าง ๆ 11 ประการ ดังนี้ (1) ช่วยส่งเสริมให้ครูแต่ละคนหรือทั้งกลุ่มได้แสดงความสามารถออกมาอย่างอิสระและปรับปรุงการเรียนการสอนร่วมกับบุคคลอื่น (2) ทำงานกลุ่มสร้างและดำเนินการให้เป็นไปตามปรัชญาที่ตั้งไว้ซึ่งมีส่วนสอดคล้องกับปรัชญาของชุมชน (3) พัฒนาการสอน (4) พัฒนาหลักสูตร (5) ดูแลโครงสร้างการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้ดำเนินการไปด้วยดี (6) ดำเนินการวัดผลและประเมินโครงการทั้งระบบ (7) ช่วยให้มีการจัดตั้งผู้เชี่ยวชาญในการสอน (8) รับผิดชอบในการจัดโครงการส่งเสริมความรู้แก่ครูประจำการในโรงเรียน (9) แลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูและบุคลากรอื่น ๆ (10) จัดดูแลอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ หนังสือและแหล่งวิชาการ และ (11) ช่วยให้มีการพัฒนาเทคนิคการนิเทศการศึกษาใหม่ ๆ ในท้องถิ่น สอดคล้องกับ Good (1973) ได้กำหนดงานนิเทศไว้ 6 ประการ คือ (1) การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงจุดประสงค์ของการสอน (2) การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน (3) การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้วิธีสอน (4) การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้สื่อการสอน (5) การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร และ (6) การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงวิธีการประเมินผลการเรียนการสอน และ Harris (1985) ได้แบ่งนิเทศการศึกษาวางออกเป็น 10 ประการ คือ (1) การพัฒนาหลักสูตร (Developing Curriculum) การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งมีองค์ประกอบ เช่นเค้าโครงหลักสูตรการนำไปใช้กับบุคคลระดับไหน โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะ (2) ระบบการเรียนการสอน (Organizing for Instruction) คือ การจัดการดำเนินการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ จัดระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับหลักสูตร (3) การบริหารงานบุคคล (Staffing) คือ การสรรหา การคัดเลือก การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร (4) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Providing Facility) คือ การวางแผน จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งจัดอาคารประกอบต่าง ๆ และการพัฒนาคุณลักษณะของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เหมาะสม (5) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน (Providing Materials) การตรวจสอบคัดเลือกวัสดุ

อุปกรณ์ต่าง ๆ ว่าจะมีความปลอดภัย มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพต่อ การจัดการเรียนการสอน

(6) การจัดอบรมครูประจำการ (Arranging for In service Training) คือการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูเพื่อประสิทธิผล การปฏิบัติงานอันจะส่งผลให้ครูมีความก้าวหน้า และเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น (7) การปฐมนิเทศครู (Orientation) คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และความเข้าใจในการปฏิบัติงานแก่ครูใหม่ (8) การจัดบริการพิเศษแก่ครู (Special Services) คือ การบริการแก่ครูเพื่อสนองจุดมุ่งหมายหลักของการสอนในโรงเรียน ได้แก่ การจัดบริการที่สัมพันธ์กับเป้าหมายในการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยการเลือกโครงการที่เหมาะสมที่สุดที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนมิให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน (9) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relations) คือ การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีความเข้าใจที่ดีต่อกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน (10) การประเมินผล (Evaluation) คือ การวางแผนจัดระบบการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อหาข้อบกพร่องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้ง Glickman และคณะ (2001) ได้กล่าวถึงภารกิจงานพิเศษของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศไว้ 5 ประการ คือ (1) การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance to Teacher) เป็นงานเกี่ยวกับการสังเกตการสอนการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูโดยตรงในการปรับปรุงการเรียนการสอน การช่วยเหลือครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน (2) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) เป็นงานเกี่ยวกับการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงเนื้อหาสาระในบทเรียน การวางแผนการเรียนการสอน การจัดวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น (3) การพัฒนาครู (Group Development) เป็นการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครูเพื่อพัฒนาครูในกลุ่มต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถของครูและเป็นงานที่เกี่ยวกับให้คณะครู มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมทั้งทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและการฝึกให้ครูรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ (4) การพัฒนาทีมงาน (Staff Development) เป็นการพัฒนาบุคลากรในด้านความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน ทศนคติของผู้ปฏิบัติงานโดยกำหนดหน้าที่บทบาทของบุคลากรให้ชัดเจน (5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นงานที่เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและในโรงเรียนอย่างเป็นระบบโดยคณะทำงานเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาของโรงเรียนภารกิจทั้ง 5 ประการนี้ ล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จทั้งสิ้น ส่วนธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า ขอบข่ายและกิจกรรมการนิเทศมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานนิเทศในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือแนะนำครู โดยพิจารณาคัดเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาภายในโรงเรียน เพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ วิชาชีพให้

เจริญก้าวหน้า เกิดการประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือก และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับ นิพา ตรีเสถียรไพศาล (2560) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนโดยคำนึงถึงเป้าหมายหลัก คือ การทำให้คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด งานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ประถมศึกษาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการนิเทศภายในของผู้เรียนแยกได้ 6 ด้าน คือ (1) ด้านการวางแผนการนิเทศการศึกษา (2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร (3) ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน (4) ด้านการพัฒนาบุคลากร (5) ด้านการจัดอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน และ (6) ด้านการประเมินผล

7. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศการศึกษา

Adams และ Dickey (1966) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนอาจเกิดขึ้น ได้ 2 ประการ คือ ประการแรก การที่ศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารการศึกษาในระดับที่สูงกว่าโรงเรียน เป็นผู้มานิเทศภายในโรงเรียนจัดว่าเป็นการนิเทศที่มาจากภายนอก และประการที่สอง การที่ผู้บริหาร โรงเรียนหรือครูคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายและทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของการเรียนการสอนของโรงเรียน ลักษณะนี้ถือว่าการนิเทศภายในโรงเรียน ประการที่สองนี้ ถ้าเกิดขึ้นในโรงเรียนทุกแห่ง อาจถือได้ว่า งานนิเทศการศึกษานั้นได้บรรลุถึงเป้าหมายตามอุดมคติ แล้ว สอดคล้องกับ Jeran (1975) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความสามารถด้านการจัดการ ในการทำงาน รู้จักจัดกลุ่มในการทำงานและประเมินผลในการทำงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม รวมทั้งต้องมีการพบปะเพื่อครูเป็นประจำเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาในการเรียน การสอน ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่มในการปรับปรุงและแนะนำเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ด้วย อีกทั้งยัง Glickman และคณะ (1995) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา จะสำเร็จลงได้อย่างมี ประสิทธิภาพตามจุดหมายต้อง มีหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้ (1) การนิเทศภายใน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศ (2) บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาคือ ผู้บริหาร โรงเรียน โดยความร่วมมือของคณะครูในโรงเรียน (3) การนิเทศภายในสถานศึกษา จะต้องสอดคล้อง กับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครูและของโรงเรียน และสอดคล้องกับระดับพัฒนาการ ของครู (4) เป้าหมายสำคัญในการนิเทศ คือ การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครู ในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจหลัก คือ การสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการ ของนักเรียนทุกด้านให้เต็มตามวัยและเต็มศักยภาพ โดยมีหลักสูตรเป็นกรอบกำกับในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน หรืออาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษาคือการสร้าง ครูมืออาชีพ 8) คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษา Lovell และ Wiles (1975) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องพิจารณาในเรื่องความรู้ความสามารถในการนิเทศ 4 ประการ คือ

(1) ความรู้เกี่ยวกับตัวครูที่รับการนิเทศ (2) สภาพสังคมและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ เช่น บรรยากาศขององค์การความคาดหวังของครูการให้รางวัลและผลตอบแทนต่าง ๆ เป็นต้น (3) ความรู้ในเรื่องทักษะการแก้ปัญหา (4) ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ เช่น การสื่อสาร แรงจูงใจ ภาวะผู้นำสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้นิเทศแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้ ส่วน สงัด อุทรานันท์ (2530) ได้เสนอแนะไว้ว่า ควรประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ คือ (1) เป็นผู้ที่เข้าใจว่าการนิเทศภายในเป็นงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง ส่วนผู้ที่จะทำหน้าที่นี้เทศนั้นถือว่าเป็นคณะทำงานของผู้บริหารที่ผู้บริหารมอบหมายให้ทำงานร่วมกับครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (2) เป็นผู้ที่สนใจและให้ความสำคัญแก่งานวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของการจัดการศึกษาส่วนงานอื่น ๆ นั้น เป็นงานที่สนับสนุนงานวิชาการ และส่งเสริมงานวิชาการ (3) ให้ความสำคัญแก่การบริหารบุคคล โดยถือว่าผลงานที่มีคุณภาพนั้นน่าจะมาจากผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ (4) ยอมรับการทำงานเป็นคณะและให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงานทุกคน โดยถือว่าทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่ากัน และธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การนิเทศการศึกษากการนิเทศศึกษานับเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและภายนอก ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องปฏิบัติภารกิจ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนากลุ่ม และการวิจัยในชั้นเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการดำเนินการตามภารกิจ การนิเทศดังกล่าวจะช่วยให้การปฏิบัติภารกิจการนิเทศดังกล่าวดำเนินไปอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน และมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำและให้ความช่วยเหลือต่อกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะคงไว้หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในโรงเรียนมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพด้านการสอน

3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

หัวใจสำคัญของการศึกษา สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารควรคำนึงถึงคือ หลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นแม่แบบที่จะเป็นตัวชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษา หรือเป็นตัวกำหนดทิศทางของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ หลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามี 3 ประการคือ 1) ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ 2) ทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 3) หลักสูตรเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน เช่น กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด

สอดคล้องกับจิตพิสัย เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า หลักสูตรยังทำให้ผู้บริหารมีแนวทางในการใช้หลักสูตร คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนจะจัดและบริหารหลักสูตรอย่างไรจึงจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และ 2) จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างไรที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตร เช่น สาระสำคัญของหลักสูตร การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

1. ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

Glickman และคณะ (2001) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้นผู้บริหารควรจะดูจากองค์ประกอบดังนี้ 1) นักเรียนควรเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง 2) ควรจะลำดับขั้นตอนเนื้อหาของการเรียนอย่างไร 3) จะประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างไร และสำหรับการตัดสินใจที่จะพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารนั้นจะได้รับอิทธิพลจากนโยบายของรัฐบาล ค่านิยมของชุมชน ความต้องการของชุมชน สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เงื่อนไขทางสังคมในอนาคต แต่ในที่สุดการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรนั้นก็จะเป็นผลมาจากการตัดสินใจในด้านปรัชญาที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เช่น ปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialist Philosophy) จะยึดหลักว่า การเรียนจะเกิดขึ้นต้องเป็นผลมาจากการทำงานอย่างหนัก ต้องรู้จักนำไปใช้และสร้างวินัยในตนเอง จะเน้นการเรียนด้วยการท่องจำ ครูจะเป็นผู้ให้นักเรียนจะเป็นผู้รับ ในขณะที่ปรัชญาประสบการณ์นิยม (Experimentalism Philosophy) หลักสูตรจะเน้นกิจกรรมทางสังคม การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ส่วนปรัชญาอภิปรัชญา (Existentialist Philosophy) หลักสูตรจะเน้นความสำคัญของบุคคลมากกว่าสังคม เน้นการดำรงชีวิตปัจจุบัน ความรับผิดชอบ และเสรีภาพ ส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้นจะให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ครูเป็นเพียงผู้แนะนำเท่านั้น สำหรับรูปแบบของหลักสูตรนั้นมีหลายประเภท เช่น หลักสูตรที่กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 3) กำหนดวิธีการประเมินผล ขณะที่ กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า หลักสูตรคือ การจัดประมวลประสบการณ์ที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการอย่างยิ่ง เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ โดยที่ต้องนำมาวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมถึงค่านิยมของสมัยนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นหลักสูตรแบบใดก็ต้องการพัฒนาอยู่เสมอ ผู้บริหารจึงควรมีความเข้าใจหลักสูตรอย่างถ่องแท้ หลักสูตรเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทางของการจัดการศึกษา โดยหลักสูตรจะกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา โครงสร้างของหลักสูตร การจัดหลักสูตร สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลการเรียนรู้ หลักสูตรจึงมีความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรอย่างดี จึงสามารถจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ หลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกำหนดโครงสร้างในแต่ละช่วงชั้นและเมื่อเรียนจบขั้นพื้นฐานแล้ว สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องนำโครงสร้างของหลักสูตรพื้นฐานไปจัดทำเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ สถานศึกษามีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรให้เป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้และระดับพัฒนาการของผู้เรียนในช่วงการศึกษาภาคบังคับ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริงของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ได้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

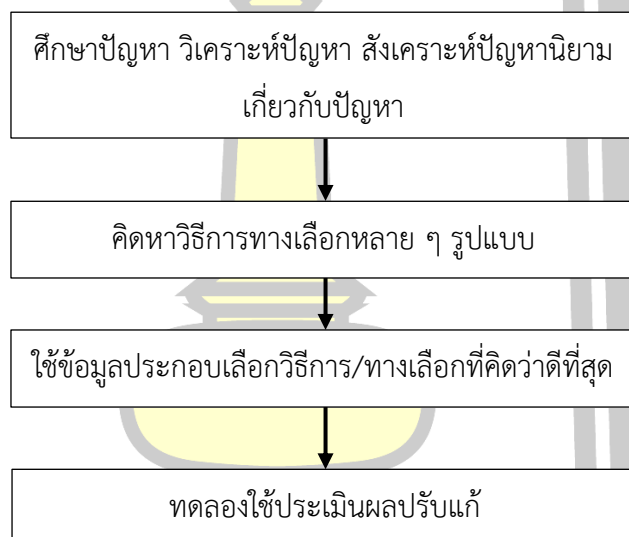
2. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

วิธีการใช้และพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครู ซึ่งจะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพกว่าการที่โรงเรียนนำหลักสูตรมาใช้โดยครูไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่อง ต่อไปนี้ 1) ระดับการพัฒนาหลักสูตร ครูต้องเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียน 2) ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมในการสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรของครู ซึ่งมีสามระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง การรักษาสภาพเดิมของหลักสูตร คือ การที่ครูสนใจและใช้หลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้ว ระดับที่สอง จะเป็นการพัฒนาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้ว ระดับที่สามจะให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้และสภาพของสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ส่วน อีระพร आयुวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำโครงสร้างแผนงานวิชาการไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตร มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะงานวิชาการ เพราะเป็นงานหลักของโรงเรียน ผู้บริหารต้องใช้หลักสูตรเป็นตัวกำหนดนโยบายทิศทางการดำเนินงาน ตลอดทั้งแนวปฏิบัติงานด้านวิชาการ และสามารถบริหารหลักสูตรให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ผู้บริหารจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับหลักสูตรอย่างกระจ่างแจ้ง จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารพึงกระทำ

3. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

Taba (1962) ได้เสนอแนะขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สังคม

ต้องการ 3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ครูจะต้องมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม 4) จัดลำดับขั้นตอน แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนให้สมบูรณ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนให้สมบูรณ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 6) จัดระเบียบ จัดลำดับ ขั้นตอนและแก้ไข ปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ 7) กำหนดเนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ที่ต้องการประเมินได้ว่า มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมินผลและวิธีการประเมินผล และ Saylor และ Alexander (1959) ได้นำแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) และทาบา (Taba) ไปพัฒนาต่อเป็นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนแบบระบบ ดังภาพประกอบ 11

ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543)

ภาพประกอบ 2 แสดงลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนแบบระบบ

ขณะที่ สังกัด อุทรานันท์ (2530) กล่าวถึง กระบวนการหรือขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า มี 8 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น ขั้นที่ 4 พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพท้องถิ่น ขั้นที่ 5 ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรแกนกลาง และ/หรือจัดสร้างขึ้นมาใหม่ ขั้นที่ 6 ดำเนินการใช้หลักสูตร ขั้นที่ 7 ประเมินผลการใช้หลักสูตร ขั้นที่ 8 ทำการปรับปรุงแก้ไข ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตร จะประกอบด้วย บุคคลหลาย ๆ ฝ่าย David (1989) ระบุว่าควรประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร รวมทั้ง

ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลด้านการวิจัยหลักสูตร ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา สังเคราะห์ปัญหานิยามเกี่ยวกับปัญหาหาวิธีการทางเลือกหลาย ๆ รูปแบบ ใช้ข้อมูลประกอบเลือกวิธีการหรือทางเลือกที่คิดว่าดีที่สุดทดลองใช้ประเมินผลปรับแก้ 2) ครู/ศึกษานิเทศก์ 3) ผู้บริหารโรงเรียน 4) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา/ผู้ทรงคุณวุฒิ 5) ผู้แทนของชุมชน/ท้องถิ่น นอกจากนี้ อีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า ในการพัฒนาหลักสูตรควรให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทน ชุมชน/ท้องถิ่นและตัวนักเรียนเอง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับการสอน และการนำไปใช้

หลักสูตรเป็นหัวใจของการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะกำหนดว่า ผู้เรียนจะเรียนอะไร เพื่ออะไร ขณะเดียวกัน โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วยกระบวนการใหญ่ ๆ 3 ประการคือ 1) การตั้งจุดมุ่งหมาย จะมีการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ทางใด 2) การจัดเนื้อหาวิชา อุปกรณ์การสอน วิธีการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ 3) การวัดผล เพื่อดูว่าผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข ถ้าไม่ตรงกับจุดมุ่งหมาย ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจในเรื่องความมุ่งหมายของหลักสูตรโครงสร้างของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำหลักสูตรไปสู่การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ อีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ต้องทำอย่างเป็นระบบและร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย และยังพบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามจัดมวลง ประสพการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ คุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การจัดเนื้อหาวิชา อุปกรณ์การสอน วิธีการสอน การวัดผลและประเมินผล การจัดมวลงประสพการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ คุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา

4. การพัฒนาระบบคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

Sallis (2002) กล่าวว่า การที่จะกำหนดความหมายในเรื่องคุณภาพจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับคุณภาพ 3 แนวคิด คือ การควบคุมคุณภาพ การประกันคุณภาพและการบริหารจัดการทั้งระบบ ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นกระบวนการของการทำให้คุณภาพเป็นที่น่าเชื่อถือ โดยมีการกำหนดคุณภาพ

และการตรวจสอบเป็นกระบวนการพื้นฐานที่สำคัญ การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) มีความแตกต่างจากการควบคุมคุณภาพ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนและมีอยู่ตลอดเวลา ในกระบวนการของการประกันคุณภาพจะมีความตระหนักที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในผลผลิต ให้ความสำคัญในผลผลิตหรือการกระทำที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มดำเนินการและตลอดระยะเวลาในการ ดำเนินการ การบริหารจัดการทั้งระบบ (Total Quality Management) เป็นการรวมเอาการประกัน คุณภาพและส่วนประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป การบริหารจัดการทั้งระบบ เป็นวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์คุณภาพตามท้องถื่นได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ และ Doherty (1994) ได้อธิบายถึงความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ระบบคุณภาพที่ ต้องการ ดังนี้ การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายของ การประกันคุณภาพ ทั้งปริมาณงาน ทรัพยากร ระดับและผลลัพธ์ของโครงการที่จะตามมา การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) หมายถึง การนำข้อบกพร่องที่มีการปรับปรุงแก้ไข การบริหารจัดการคุณภาพ (Quality Management) หมายถึง กระบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิด ความเชื่อมั่นและความสำเร็จในกระบวนการคุณภาพ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ การวางแผน หลักสูตรทรัพยากร การตรวจสอบทบทวนความสามารถด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน การตรวจสอบ คุณภาพ (Quality Audit) หมายถึง การตรวจสอบภายในและภายนอกของระบบการจัดการคุณภาพ ซึ่งมีการบันทึกร่องรอยการทำงานเพื่อการตรวจสอบการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งเกณฑ์การประเมินภายในและเกณฑ์ การประเมินภายนอก การส่งเสริมคุณภาพ (Quality Enhancement) หมายถึง การสร้าง ความเชื่อมั่นและการปรับปรุงการดำเนินงานทุกกระบวนการ สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ ในปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการในเชิงคุณภาพ โดยมีการประกันคุณภาพเป็นกลไกสำคัญที่เสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานทุกระดับและ บุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันเป็นระบบ มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการ วิธีการบริหาร และการจัดการคุณภาพ (Quality Management) สมัยใหม่ที่เน้นการสร้างเชื่อมั่นให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยความ มั่นใจนี้ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา ข้อเท็จจริงหลักฐานเชิงประจักษ์และความสมเหตุสมผล เป็นสำคัญ นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2545) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการด้านคุณภาพ ตามแนวคิดในการประกันคุณภาพที่ได้มีการพัฒนาและส่งเสริมเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนด มาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน 2) การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและ

ติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด 3) การประเมินคุณภาพเป็นการประเมินภายใน โดยการประเมินตนเองขององค์กรและการประเมินภายนอก และธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันแก่ผู้รับบริการการศึกษาว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดและเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ เนื่องจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนให้ปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

4.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าเท่าเทียมกันกับต่างประเทศ เนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาจะพัฒนาการศึกษาไปอย่างเป็นระบบตามหลักเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งผู้ที่นำเอาการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้จะต้องเข้าใจถึงวิธีระบบที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาให้สามารถใช้ระบบการประกันคุณภาพของนักเรียนที่ทางสถานศึกษาต้องดำเนินการขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก และการประกันคุณภาพภายในเป็นการดำเนินงานในลักษณะของการประสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอน ตามปกติของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นการทำงานที่ต่อเนื่องตลอดเวลา ดังนั้นการประกันคุณภาพภายในเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและเพื่อให้เป็นไปตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) มีความเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนเอง ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้นจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อทำให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข อีกทั้ง กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา คือ งานที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่ นำมาจัดให้เป็นระบบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน เชื่อถือได้ สม่าเสมอและพัฒนาต่อเนื่องสร้างความมั่นใจต่อสังคมได้ว่า สถานศึกษามีศักยภาพในการจัดการศึกษา รายงานต่อสาธารณชนได้ว่า ผู้เรียนทุกคนของสถานศึกษาได้รับการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ใช้วิธีการใดในการพัฒนาผู้เรียน

และทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนต้องมีการเปลี่ยนแปลงอะไรอีกบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ที่เขยิบสูงขึ้น สามารถบรรลุผลตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดให้สูงขึ้น ตามศักยภาพของผู้เรียนเช่นกัน ฉะนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาที่จะต้องประกันในสิ่งที่สถานศึกษาดำเนินการ

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความสำเร็จในกระบวนการคุณภาพ โดยมี การกำหนดยุทธศาสตร์ การวางแผนหลักสูตร ทรัพยากร การตรวจสอบทบทวนความสามารถด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

5. การพัฒนาระบบการเรียนรู้

Cronbach (1990) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ การแก้ปัญหาซึ่งจะต้องประกอบด้วย สิ่งต่อไปนี้ 1) สถานการณ์ (Situation) คือ สิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศรอบตัวผู้เรียนลักษณะ ประจำตัวของบุคคล ได้แก่ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน อันจะมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จ 2) ความมุ่งหมาย (Goal) คือ การทราบจุดหมายของสิ่งที่เรียน 3) การแปลความ (Interpretation) เป็นการพาตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์เพื่อแปลความหมายของสิ่งที่พบ เพื่อช่วยให้เกิดการแก้ปัญหา 4) การกระทำ (Action) คือ การตอบสนองต่อสถานการณ์ที่พบหลังจากแปลความหมายแล้ว 5) ผลการปฏิบัติ (Consequence) คือ ผลที่ได้จากการกระทำ ถ้าเป็นผลดีก็สามารถจะนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกันได้ในทางตรงกันข้ามถ้าผลที่ได้รับ ล้มเหลว บางคนอาจจะแก้ไขปรับปรุงวิธีการตอบสนองเพื่อให้ได้วิธีที่ดีที่สุด หรือบางคนอาจจะล้มเลิก ความหวังเดิมเสีย และ Hilliard (1975) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรม เปลี่ยนไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ที่ได้รับ แต่มิใช่จากการตอบสนองที่ เกิดขึ้นจากธรรมชาติ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องจากประสบการณ์ และพฤติกรรมนั้นจะต้อง เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ ในมาตรา 24 ไว้ดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน สาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้

การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อ การเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา ผู้เรียนตามศักยภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ ดังนี้ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติ การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เช่นเดียวกับ ธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า แนวทางในการจัดการเรียนรู้นั้น สถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญ สถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้จัดกิจกรรมให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติผสมผสาน ความต่าง ๆ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลา ทุกสถานที่ สถานศึกษาต้องพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมผู้สอนจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ร่วมมือกับ บุคคล องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ซึ่งผู้บริหารต้องบริหารจัดการการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ จะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้

1. หลักการของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในสถานศึกษามีแนวปฏิบัติดังนี้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและ การปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรม ทั้งนี้โดยการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการ เรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันตามความเหมาะสม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติวิเคราะห์เป็นตัวอย่างพฤติกรรมเรียนรู้ของนักเรียนและพฤติกรรมการสอนของครู เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ ดังนี้ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมี 9 ตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วย นักเรียนได้ฝึกค้นรวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงานและนักเรียนฝึกประเมินปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนเฝ้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ส่วนพฤติกรรมการสอนของครูมี 10 ตัวอย่าง ได้แก่ ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าจิตใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดสร้างสรรค์ ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ครูฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย และครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้เสนอแนะวิธีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) วิจัยและพัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ 3) ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและยกระดับความสามารถในการอ่าน 4) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นต้นแบบ 5) ส่งเสริมและพัฒนาทางการศึกษาพิเศษโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วม 6) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ประสานสถานประกอบการชุมชน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ 7) พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2549) กำหนดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ คือ

- 1) การเรียนรู้อย่างมีความสุข
- 2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 3) การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
- 4) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุขภาพด้านกีฬา
- 5) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุขภาพด้านการฝึกฝน กาย วาจา ใจ

2. การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในโลกกำลังประสบกับปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องของความขัดแย้งทั้งความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กรและสังคม ฉะนั้น สถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ หาทางแก้ไข โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษด้วย การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จาก การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้ นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการ และการบูรณาการแบบโครงการเป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ที่ได้รับแต่มิใช่จากการตอบสนองที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

6. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน

กรมวิชาการ (2537) กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรง และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย การวัดและประเมินผลการเรียนรู้อตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการวัดผลประเมินผลในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินระหว่างเรียน การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน เป็นการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียนเมื่อผ่านการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่งหรือสิ้นสุดการเรียนปลายปี/ปลายภาค การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประเมินการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545) ที่กล่าวว่า การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการนำมาซึ่งคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาระดับต่าง ๆ เพราะผลมาจากการวัดและประเมินผลการศึกษา ส่วนการเทียบโอนผลศึกษานั้นเป็นการสร้างโอกาสให้กับนักเรียนผู้มีความต้องการศึกษาตามสถาบันต่าง ๆ ตามวาระและโอกาสที่แตกต่างกัน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ไว้ดังนี้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้ 1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมิน

โครงการ การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ว่างตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คณิตศาสตร์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน 3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา 4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่

กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึง เป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันนอกจากนี้ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541) มีความเห็นว่า การวัดและประเมินแนวใหม่สามารถที่จะวัดและประเมินความสามารถของผู้เรียนได้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิธีการเดิม เป็นวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีด้วย แนวทางการประเมินที่สำคัญมี 3 แนวทาง คือ การประเมินจากสภาพจริง การประเมินและการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน อีกทั้ง สุวิทย์ มูลคำ (2542) ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง หมายถึง การวัดผลและการประเมินผลกระบวนการทำงานในด้านสมองหรือความคิดและจิตใจของผู้เรียนอย่างตรงไปตรงมาตามสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ โดยพยายามตอบคำถามว่าผู้เรียนทำอะไรและทำไม จึงทำอย่างนั้น การได้ข้อมูลว่า “เขาทำอะไร” และ “ทำไม” จะช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยผู้เรียนพัฒนาการเรียนของผู้เรียนและการสอนของผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนมีความหมายและทำให้เกิดความอยากในการเรียนรู้ต่อไป กล่าวโดยสรุป การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินที่เน้นการเรียนรู้ที่แท้ของผู้เรียน เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ในชีวิตจริง โดยเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญและต้องมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาที่ปรากฏให้เห็น ใช้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกขณะเท่าที่เป็นไปได้ ส่วนการเทียบโอนผลการเรียนคือ การประเมินผลการเรียน ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนที่ศึกษามาจากสถานศึกษาอื่นหรือรูปแบบการศึกษาอื่น ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา เช่นเดียวกับ บุญชู วลัยสเถียร (2544) กล่าวว่า การวัดและการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนว่า การวัดและการประเมินผลมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดคือ ให้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจทางการศึกษาหลายประการ และที่สำคัญที่สุดคือ เน้นเพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน การตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งระบบสื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ความต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียนอันเป็นผลผลิตจากกระบวนการจัดการศึกษาให้เป็นผู้มี

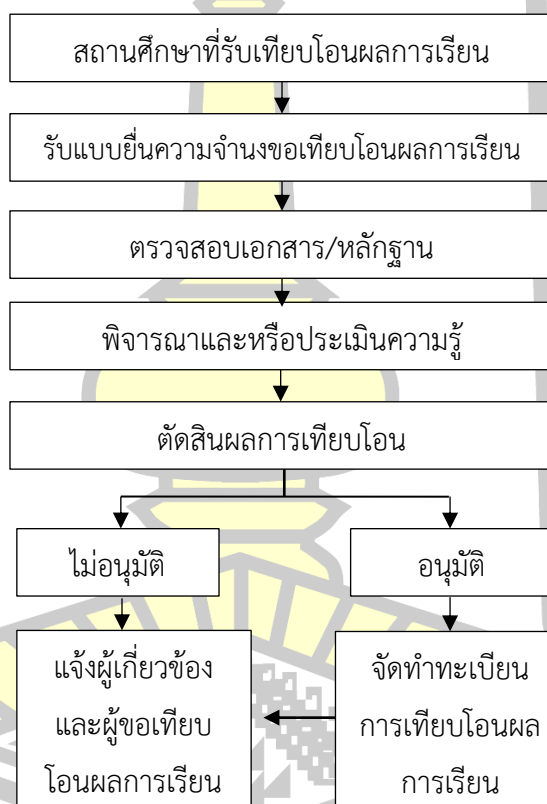
คุณภาพในการที่จะดำเนินการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาจึงจำเป็น ความต้องการปฏิรูประบบประเมินผลเพื่อเป็นวิถีที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศหรือมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน มีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอนของนักเรียน เพราะจะเป็นการวัดว่านักเรียนที่เรียนมาแล้วมีความรู้มากน้อยเพียงใดจากที่เรียนมาและเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว นักเรียนผ่านเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล การเรียนให้ชัดเจน จัดเครื่องมือในการประเมินให้เพียงพอ และให้มีคุณภาพเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่จะวัด โดยยึดเกณฑ์การประเมินผลของทางราชการที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก

1. การวัดผลและการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบแบบเดิม ๆ จึงไม่ได้วัดสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน ไม่สามารถประเมินกระบวนการและผลผลิตที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง รวมทั้งไม่สามารถชี้ให้เห็นพัฒนาการได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริงจึงไม่ใช่การใช้เฉพาะแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว การวัดผลและการประเมินผลที่จะให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านนั้นผู้สอนและผู้เรียนจะต้องร่วมกันประเมินตามสภาพจริงส่วนการเทียบโอนผลการเรียน ถือเป็นการนำผลการเรียนซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มาประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง แนวดำเนินการตอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การเทียบโอนผลการเรียน ดังนี้ (สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2546) (1) ผู้ขอเทียบโอนขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน หรือนักศึกษาของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่งโอนสถานศึกษาหนึ่ง โดยสถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในภาคเรียนแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ยกเว้นกรณีมีเหตุผลจำเป็น (2) จำนวนหมวดวิชา รายวิชา จำนวนหน่วยการเรียนรู้ที่จะรับเทียบโอนและอายุของผลการเรียนที่จะนำมาเทียบโอนให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้ เมื่อเทียบโอนแล้วผู้ขอเทียบโอนต้องมีเวลาเรียนอยู่ในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน (3) ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างเรียน ผู้เรียนสามารถแจ้งความจำนงค์ขอไปศึกษาบางรายวิชาในสถานศึกษาอื่น แล้วนำผลมาเทียบโอนได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา (4) การเทียบโอนผลการเรียนให้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน (5) การเทียบโอนให้ดำเนินการ ดังนี้ 1) กรณีผู้ขอเทียบโอนมีผลการเรียนมาจากหลักสูตรต่าง ๆ ให้นำหมวดวิชา รายวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาสอดคล้องกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 มาเทียบโอนผลการเรียนได้ และพิจารณาให้ระดับผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่รับเทียบโอน 2) กรณีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ให้พิจารณาจากเอกสารหลักสูตร (ถ้ามี) โดยมีการประเมินด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย และให้ระดับผลการเรียนตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนของหลักสูตรที่รับ

เทียบโอน จากที่กล่าวมาทั้งหมด การวัดผลการประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ถือว่าเป็นภารกิจอย่างหนึ่งที่สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ ซึ่งการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องมีการจัดการที่เป็นระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสามารถรับรองการประเมินภายในและการประเมินภายนอกได้ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในขณะที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ให้รายละเอียดว่า การเทียบโอนผลการศึกษา หมายถึง การนำผลการศึกษาและการเรียนรู้ที่เป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย มาประเมินเข้าสู่หลักสูตรระดับใดระดับหนึ่ง การเทียบโอนผลการศึกษา ประกอบด้วย 1) การเทียบระดับการศึกษา และ 2) การเทียบโอนผลการเรียน การเทียบระดับการศึกษา หมายถึง การกำหนดความเท่าเทียมกันของมาตรฐานการศึกษาตามหลักสูตรในแต่ละระดับ ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ หรือการนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาตามอัธยาศัยมาประเมินเพื่อให้ได้หรือสำเร็จระดับการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง การเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การนำผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของบุคคลที่เกิดจากการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่ได้สั่งสมไว้มาประเมินเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน นอกจากนี้

แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การออกกลางคันและการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศ และขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรบอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน หรือต้นภาคเรียนที่สถานศึกษารับ ผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอน อย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอน ตามความเหมาะสม การพิจารณาการเทียบโอน สามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษาและเอกสารอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน 2. พิจารณาจากความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ 3. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติในสภาพจริง การเทียบโอนผลการเรียนให้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการการเทียบโอน จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่ควรเกิน 5 คน โดยมีแนวทางในการเทียบโอน ดังนี้ 1) กรณีผู้ขอ

เทียบโอนมีผลการเรียนมาจากหลักสูตรอื่นให้นำรายวิชาหรือหน่วยกิตที่มีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์/เนื้อหาที่สอดคล้องกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 มาเทียบโอนผลการเรียนและพิจารณาให้ระดับผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่รับเทียบโอน 2) กรณีการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ให้พิจารณาจากเอกสารหลักฐาน (ถ้ามี) โดยให้มีการประเมินด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและให้ระดับผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่รับเทียบโอน 3) กรณีการเทียบโอนนักเรียนที่เข้าโครงการแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องหลักการและแนวปฏิบัติการเทียบชั้นการศึกษาสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนอาจดำเนินการ ดังภาพประกอบ 3

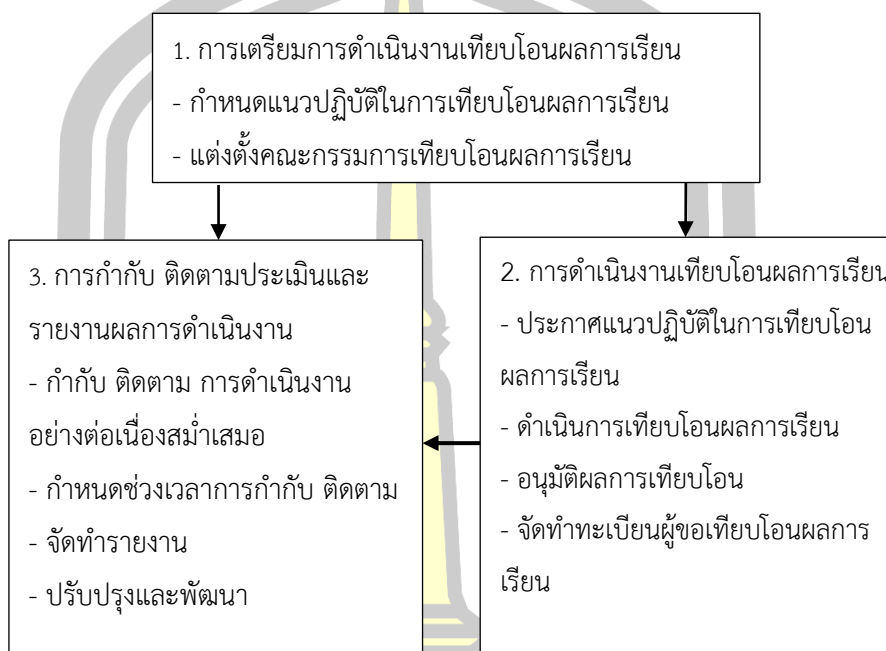

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550)

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาจะต้องนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเทียบโอนผลการเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยต้องดำเนินการบนพื้นฐานของข้อมูล

สารสนเทศและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สามารถแสดงระบบบริหารจัดการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา ดังภาพประกอบ 4

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550)

ภาพประกอบ 4 ระบบบริหารจัดการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องกำหนดบทบาทของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียนให้ชัดเจนและครอบคลุมหน้าที่ต้องปฏิบัติ โดยอาจมีแนวทางในการกำหนด ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเทียบโอนผลการเรียน

ผู้รับผิดชอบ	บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเทียบโอนผลการเรียน
1. คณะกรรมการสถานศึกษา	- รับทราบผลการดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียน
2. หัวหน้าสถานศึกษา	- แต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน - อนุมัติผลการเทียบโอนผลการเรียน

ตาราง 2 (ต่อ)

ผู้รับผิดชอบ	บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเทียบโอนผลการเรียน
3. คณะกรรมการเทียบโอนผล การเรียน	- จัดทำแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียน - กำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน - จัดทำหรือจัดหาเครื่องมือในการประเมินความรู้ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน - ดำเนินการเทียบตอนผลการเรียน - ประเมินความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน - ตัดสินผลการเทียบโอนผลการเรียนและนำเสนอหัวหน้าสถานศึกษาเพื่ออนุมัติการเทียบโอนผลการเรียน - ประเมินผลการดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียนและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน
4. งานทะเบียนวัดผล	- ประสานงานการเทียบตอนผลการเรียน - บันทึกผลการเทียบโอนผลการเรียน - พิจารณารวบรวมเอกสาร/หลักฐานทางการศึกษากรณี ที่ผู้เรียนมีความประสงค์ขอเทียบโอนผลการเรียนไปยังสถานศึกษาอื่น และตามคำร้องขอของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน - ออกเอกสารใบแจ้งผลการเทียบโอนผลการเรียนตามที่มีผู้ร้องขอ

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550)

2. วิธีดำเนินงานเทียบโอนผลการเรียน

ผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ของผู้ขอเทียบโอนอาจเกิดจากการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถจำแนกออกเป็นการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะ การศึกษาที่จัดโดยครอบครัวศูนย์การเรียนรู้ การฝึกฝีมือ รวมทั้งประสบการณ์

การทำงาน สามารถนำมาสรุปแนวทาง การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการให้จำหน่าย การให้ผลการเรียน การบันทึกผลการเรียน และ การคิดผลการเรียนเฉลี่ยได้ ดังนี้ (2.1) การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่ การศึกษาในระบบ (2.2) การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษา ในระบบ (2.3) การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษา ในระบบ (2.4) การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียน การศึกษา หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะ การฝึกอาชีพ ประสบการณ์การทำงานเข้าสู่การศึกษาในระบบ (2.5) การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาตามหลักสูตรต่างประเทศเข้าสู่การศึกษาใน ระบบ

สรุปได้ว่า การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน หมายถึง กระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

7. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 25 ได้กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โรงเรียนทุกแห่งซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงานให้สนองนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และดำเนินการเพื่อให้เกิด แหล่งเรียนรู้ขึ้นในโรงเรียน

1. ความหมายของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่ง หรือที่รวม ซึ่งอาจเป็นสภาพ/สถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มี รูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน หรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการ เรียนรู้ที่กำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินผลและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ อย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียน นอกจากนี้ แหล่งเรียนรู้อาจนิยามได้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและ

ต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นผู้คนแห่งการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถจัดและดำเนินการได้มีหลายประเภท ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถของโรงเรียนแต่ละแห่ง เช่น โรงเรียนที่มีบริเวณกว้างขวางอาจจัดแหล่งเรียนรู้ในลักษณะของสวนพฤกษศาสตร์หรืออุทยานการศึกษา นอกเหนือจากการจัดห้องสมุดโรงเรียน และการจัดมุมต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน ให้เป็นที่อ่านหนังสือ รวมทั้งการนำผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลนอกโรงเรียนและการจัดมุมต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียนให้เป็นที่อ่านหนังสือ รวมทั้งการนำผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลนอกโรงเรียน เช่น พิพิธภัณฑ์ วัด หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดประชาชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ฯลฯ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเตอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียน การสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรม การเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น ส่วนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ องค์การภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

2. บทบาทของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชีวิตและสภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองของแต่ละสังคม 2) จัดหาความร่วมมือ โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวผู้เรียน เพื่อจัดทำหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความถนัด 3) หลักสูตรเนื้อหาสาระเป็นที่ยอมรับ สามารถเทียบโอนความรู้ จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าสู่การศึกษาในระบบ 4) จัดทำสื่อที่ใช้ในการนำเสนอและการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย ได้แก่ สื่อเสริมแบบเรียน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน รวมทั้งสื่อบุคคล ซึ่งเป็นวิทยากรในท้องถิ่น 5) ประสานเชื่อมโยงกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 6) อบรมผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดการอบรมผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษาในแหล่งเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ 7) สนับสนุนด้านทรัพยากรและจัดทำมาตรฐาน/ตัวชี้วัดและประเมินผล จัดให้มีการสนับสนุนด้านทรัพยากรและจัดทำมาตรฐานตัวชี้วัด การดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้ เกณฑ์วัดความสำเร็จควรมีหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับขีดความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้แหล่งเรียนรู้มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ดังนี้ 1) แหล่งเรียนรู้สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการ

ปฏิบัติจริง 2) เป็นแหล่งทำกิจกรรม ทักษะศึกษา ฝึกงาน และประกอบอาชีพของผู้เรียน 3) กำหนดรูปแบบและมาตรฐานการบริการขั้นพื้นฐานของแหล่งเรียนรู้ 4) ใช้ทรัพยากรร่วมกัน 5) ดำเนินการในเชิงรุก โดยการปรับปรุงแบบขององค์การและบุคลากร 6) จัดตั้งกองทุนสนับสนุน และหาอาสาสมัครมาช่วย และ 7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลระหว่างแหล่งเรียนรู้

3. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อบริหาร และสนับสนุนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน จำเป็นต้องมีแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการและสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544) ให้ความหมายว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ตัวบุคคลหรือสถานที่จุดใดจุดหนึ่งหรือแหล่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสนองตอบกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น วิทยาการชาวบ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนของภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน กลุ่มวัฒนธรรม อุทยานธรรมชาติวัยเรียน องค์การชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ รวมทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ ป่าเขา หุบเขา ซึ่งอาจจะมีอยู่ทั้งในโรงเรียนและชุมชนแหล่งเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติจริงโดยกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ ควรสอดคล้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้ยังได้เสนอลักษณะของแหล่งเรียนรู้ไว้ คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ได้แก่ ครู เพื่อน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน สังคม ชุมชนและประเทศชาติ 2) แหล่งเรียนรู้ทางกายภาพ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ วัด ศาสนสถาน อุทยาน ประวัติศาสตร์ สวนสัตว์ ฯลฯ 3) แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ และ 4) แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ วัสดุทัศน ภาพยนตร์ ของจริง สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ในการสนับสนุนหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่ออำนวยความสะดวก ได้แก่ ครูผู้สอนได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถนั้น หน้าหลักอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนก็คือ การอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน โดยการสนับสนุนส่งเสริมงานการเรียนการสอนคือ 1) การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งงบประมาณจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่วางไว้ 2) การจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจและความถนัด เป็นการประกอบกิจกรรมร่วมกัน โดยผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำและช่วยกันแก้ปัญหา อันจะเป็นการปลูกฝังวินัยที่ดีในการอยู่กัน ในสังคมประชาธิปไตย 3) การจัดแนะแนว ได้แก่ การบริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ

ตัวเด็ก การบริการสนทนา การบริการให้คำปรึกษา การบริการวางตัวบุคคล และการบริการติดตามผล และประเมินผล 4) การจัดให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก็เพื่อต้องการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าตามสนใจ และความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถและความถนัดในตัวเองโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ 5) การใช้อาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรจัดอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนการสอนให้มากที่สุดเป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องวางแผนการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในโรงเรียน 6) การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ได้แก่ ครูใช้สิ่งแวดล้อมสภาพสังคมและชีวิต ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ใช้สถานฝึกงานในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ จัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากประสบการณ์และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น 7) การจัดห้องสมุดได้แก่ ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยจัดหนังสือเล่มบาง ๆ ที่สามารถอ่านจบในระยะเวลาสั้น เช่น วารสาร ล่วงเวลา จุลสาร นำใส่ตักย่า กล่อง กระเป๋า รถเข็นไปยังสถานที่ที่มีที่สำหรับให้นักเรียนนั่งอ่าน เช่น ใต้ต้นไม้ สนาม ศาลา เป็นต้น และห้องสมุดไม่เคลื่อนที่โดยนำหนังสือวารสาร จุลสาร ฯลฯ จากชั้นหนังสือหรือตู้หนังสือไปให้บริการตามสถานที่ที่จัดไว้เป็น การถวายเป็นมรดกต่าง ๆ เช่น ระเบียบหน้าห้อง ใต้ถุนอาคาร โรงอาหาร โรงฝึกงาน ฯลฯ ถ้าหากบริเวณที่จัดมีเนื้อที่กว้างขวางพอ นอกจากวางชั้นหนังสือแล้ว อาจจัดโต๊ะเก้าอี้ที่นั่งอ่านหนังสือหรือปูเสื่อให้นักเรียนได้นั่งอ่านก็ได้ การจัดในลักษณะนี้ควรมีผู้ดูแลการให้บริการ รวมทั้งเป็นสถิติการให้บริการและขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ คือ

- 1) อาคารสถานที่ควรมีสถานที่ที่เหมาะสมอาจเป็นอาคารเอกเทศหรือเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร และอยู่ในจุดศูนย์กลางที่นักเรียนและครูอาจารย์มาใช้ได้สะดวก หากไกลจากเสียงรบกวน มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก 2) ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ควรเป็นผู้มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์หรือหลักการจัดระบบสื่อเพื่อสะดวกในการใช้และควรมีครูอื่น ๆ เป็นผู้ช่วย หรืออาจแต่งตั้งคณะทำงานและมีนักเรียนช่วยงาน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
- 3) การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ควรจัดให้เป็นระบบเพื่อสะดวกในการใช้ความสามารถใช้แนวทางในการดำเนินงานห้องสมุดมาดำเนินการได้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับระบบการจัดระบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี

4. การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ในมาตรา 24 ยังกำหนดว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ การที่จะจัดการศึกษาให้สนองแนวทางดังกล่าวได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ครูอาจารย์และนักเรียน ได้ใช้ประโยชน์สูงสุด ห้องสมุดโรงเรียนควรเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเป็นความร่วมมือของทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสิ่งไม่ตีพิมพ์ หรือวัสดุสื่อโสตทัศนและในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมอิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนควรพิจารณาดำเนินการพัฒนาห้องสมุดให้มีบทบาทเหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งในประเทศไทยสื่อสิ่งพิมพ์ยังคงเป็นสื่อหลักของห้องสมุด แต่ในขณะเดียวกันควรจัดหาสื่อประเภทไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้วย (สมกิต บุญยะโพธิ์, 2547) นอกจากนี้ ธีระพร आयวัฒน์ (2552) กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชนว่า ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เป็นสังคมแหล่งข้อมูลข่าวสาร หรือสังคมสารสนเทศที่ความรู้ทั้งหมดไม่ได้อยู่ที่ตัวครูอีกต่อไป แต่จะมีทั้งที่ตัวครูในแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แหล่งการเรียนรู้ สื่อมวลชนที่แพร่หลาย ทั้งในและนอกประเทศ เป็นความรู้ที่ไม่มีพรมแดน และเป็นความรู้ที่ทุกคนในสังคมสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อย่างที่เรียกว่า เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ดังนั้นกระบวนการของการจัดการเรียนรู้ที่เคยเน้นครูเป็นสำคัญ (Teacher Center) จึงต้องเปลี่ยนบทบาทของครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้หรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็ต้องใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ไม่นั่งเรียนแต่ในห้องเรียนตลอดเวลา ต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสสืบเสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน

สรุปได้ว่า การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

8. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็ง

ของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน และสำนักงาน คณะกรรมการกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้าน วิชาการของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของ บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 3) จัดให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัด การศึกษา นอกจากนี้ นกตล เจนอักษร (2546) กล่าวว่า กลุ่มคนที่พำนักอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรือต่างพื้นที่ก็ได้ที่มารวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ไว้วัตถุประสงค์หนึ่งร่วมกัน มีความตระหนัก ในเอกลักษณ์ของตนและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งนี้โดยจะมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบ เครือญาติและระบบอุปถัมภ์ หรือมีความสลับซับซ้อนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเพียงใดขึ้นอยู่กับ ลักษณะเฉพาะของชุมชนนั้น และศิริกาญจน์ โกสุม (2549) ได้เสนอแนวคิดในการสร้างเสริมความรู้ ให้ชุมชนสำหรับการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษา ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ก่อนดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาของโรงเรียน 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อดำเนินการ 6) การร่วม ดำเนินการ 7) การร่วมประเมินผลการดำเนินการและ 8) การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการ ดำเนินการสอดคล้องกับ ชีระพร आयुวัฒน์ (2552) กล่าวว่า แนวทางการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น โรงเรียนต้องดำเนินการในรูปของเครือข่าย การจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนการใช้วิธีการ ประชาสัมพันธ์จัดการให้ความรู้แก่ บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและ สถาบันอื่นด้วย การจัดนิทรรศการให้ความรู้ การจัดอบรมให้ความรู้ และมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง หมายถึง แนวทางการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยโรงเรียน ต้องดำเนินการในรูปของเครือข่ายการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนการใช้วิธีการประชาสัมพันธ์การจัดนิทรรศการให้ความรู้ การจัดอบรมให้ความรู้และมีการ ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

9. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับ ประเทศ สังคมประชาธิปไตย ทุกฝ่ายมีความสำคัญต่อการร่วมมือดำเนินงานในยุควิทยาศาสตร์ เช่น ปัจจุบันหนทางของการทดลองเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทางการศึกษาก็ขึ้นอยู่กับ

การสำรวจและการทดลอง คือ การวิจัยนั่นเอง การวิจัยมีประโยชน์ต่อการทดสอบแนวความคิด การตอบคำถาม การแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ผู้บริหารอาจต้องการรู้กระบวนการที่ดีที่สุดในการจัดกลุ่มนักเรียน หรือสาเหตุที่ได้ทดสอบตอกกกลางคัน การวิจัยสามารถให้คำตอบต่อสิ่งเหล่านี้และปัญหาอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันก่อนที่ผู้บริหารจะแก้ปัญหาใด ๆ จะต้องดูผลของการวิจัยก่อนที่จะแก้ปัญหา เพื่อให้การแก้ปัญหาได้ผลจริง ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาดังที่ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ได้กล่าวถึง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การวิจัยในชั้นเรียน และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าด้วยแนวทาง การจัดการศึกษา มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและในมาตรา 24 วรรค 5 ได้กำหนดให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษาและมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา นอกจากนี้ ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ (2545) กล่าวว่า การวิจัยเพื่อศึกษานั้น เป็นไปเพื่อให้ผู้บริหารพัฒนาศักยภาพของครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยและสามารถปฏิบัติงานได้ และเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษาต่อไป การที่จะพัฒนาบุคลากรทางการวิจัยให้นำการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานในการจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษานั้น จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นและชุมชน การวิจัยจะมีส่วนร่วมในการหาจุดที่เป็นปัญหาหรือจุดที่ต้องการพัฒนาให้ระบบการจัดเก็บการศึกษาในสถานศึกษา สอดคล้องกับความแตกต่างของเด็กและเยาวชนที่เป็นผลผลิต จากการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างคุณภาพ และบรรลุตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะถือว่า การวิจัยเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในปัจจุบันที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาพัฒนาคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกับนานาประเทศในระดับสากล เช่นกันกับชาญชัย อาจินสมาจาร (2546) กล่าวว่า การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความจริง (Fact Finding Process) การค้นหาความรู้ ความพยายามในการสำรวจหาความจริง การวิจัยเป็นการค้นหา พัฒนา และทำความเข้าใจในความรู้อย่างมีวิธีทางวิทยาศาสตร์และการรวบรวมแนวความคิดหรือข้อสมมติฐาน (Hypothesis) การสังเกตข้อเท็จจริง การวิเคราะห์ การทำความเข้าใจ และการสรุปขั้นสุดท้ายเป็นทฤษฎี และการศึกษานั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันและการศึกษานั้นก็ถือว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่คนเราต้องไขว่คว้า ค้นหาด้วยตนเอง เพราะหา

ข้อเท็จจริง จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยทางการศึกษา 1) กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การนำการวิจัยเข้าไปช่วยจะทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูสามารถนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ ครูจำเป็นต้องมองให้เห็นองค์ประกอบและภารกิจต่าง ๆ ในระบบการเรียนรู้ ทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตให้ชัดเจน แล้วเชื่อมโยงปัจจัยทั้งปวงเป็นองค์รวม เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการจัดการเรียนรู้อาจจะเกิดขึ้นในระดับปัจจัยหรือกระบวนการหรือผลผลิตก็ได้ กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนจึงมีส่วนช่วยในการค้นหาคำตอบของสาเหตุของปัญหาหรือข้อบกพร่องทั้งระบบการเรียนการสอนนั้น ๆ ครูที่จะทำการวิจัยได้สำเร็จจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้อิสระในทางความคิด อิสระในการทำงานค้นคว้าทดลองที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของครูผู้ทำวิจัย เพื่อครูจะได้ค้นพบปัญหาและแนวทางแก้ไข และธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมืออันจำเป็นที่จะช่วยพัฒนาทั้งตัวผู้เรียนและครูผู้สอน ช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยครูผู้ทำการวิจัยจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต ค้นคว้า วิเคราะห์หาเหตุผลและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และแสดงศักยภาพที่แท้จริงของแต่ละคนออกมาเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับนักเรียนทั้งในเชิงองค์ความรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมรวมทั้งเรียนรู้ถึงปัญหา ข้อจำกัดและศักยภาพที่แท้จริงของนักเรียนแต่ละคนไปพร้อม ๆ กัน

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการค้นหาความจริง ความรู้ พัฒนาและการทำงานกระจำลงในความรู้ โดยใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์และการรวบรวมแนวความคิดหรือข้อสมมติฐาน การสังเกตข้อเท็จจริง การวิเคราะห์การทำงานกระจำ และการสรุปขั้นสุดท้ายเป็นทฤษฎีจากการศึกษาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 7) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 8) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และ 9) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

5. กระบวนการบริหารงานวิชาการ

Gregg (1957) เสนอกระบวนการบริหาร ดังนี้ การตัดสินใจ (Decision) การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) การใช้อิทธิพล (Influencing) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผลงาน (Evaluating)

Knezevich (1962) เสนอกระบวนการบริหาร ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) และการตัดสินใจ (Decision-making) Mackenzie (1972 อ้างถึงใน ไชยา ภาวะบุตร, 2555) เสนอกระบวนการบริหาร ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การอำนวยการ (Directing) การควบคุมงาน (Controlling) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) และการตัดสินใจ (Decision-making) Luther Gulick and Lyndall Urwick (1973 อ้างถึงใน สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2549) ได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน โดยใช้ตัวย่อว่า POSDCoRB ได้แก่ P : Planning (การวางแผน) O : Organizing (การจัดองค์การ) S : Staffing (การจัดคนเข้าทำงาน) D : Directing (การกำกับงาน) Co : Coordinating (การประสานงาน) R : Reporting (การประเมินงาน) B : Budgeting (งบประมาณ)

Koontz และ Weihrich (1990) เสนอว่า กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการและการควบคุม Robbins และ Coulter (2003) ได้เสนอกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน เป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์สู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและการกำหนดกิจกรรมเพื่อนำแผนไปปฏิบัติ 2) การจัดองค์การ เป็นการกำหนดงานที่ต้องปฏิบัติ และการจัดกลุ่มงาน ผู้รับผิดชอบ ลำดับขั้นการรายงาน และอำนาจการตัดสินใจ 3) การชี้แนะ เป็นหน้าที่ของการบริหารในการกระตุ้นให้บุคคลอื่นมีพฤติกรรมการทำงานที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การซึ่งรวมถึงการสื่อสารการสั่งการและการจูงใจ 4) การควบคุมเป็นกระบวนการติดตามการดำเนินงานขององค์การอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานขององค์การที่คาดหวัง

Dubrin (2000 อ้างถึงใน สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2549) ได้เสนอขั้นตอนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การและการจัดบุคลากร (Organization and Staffing) และการควบคุม (Controlling) สุรัตน์ ดวงชาทม (2549) กล่าวว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย จัดทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ การตรวจสอบและประเมินผล และการสะท้อนผล รายงานผล การดำเนินงาน ศุภลักษณ์ เศษะพานิช (2550) กล่าวว่า กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การจัดคนเข้าทำงาน 4) การนำและ 5) การควบคุม มีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์และพิจารณาถึงวิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องตัดสินใจว่าองค์กรมีวัตถุประสงค์อะไร ในอนาคตและจะต้องดำเนินการอย่างไร ประกอบด้วย การดำเนินการตรวจสอบตัวเอง เพื่อกำหนดสถานภาพในปัจจุบันขององค์กร การสำรวจสภาพแวดล้อม การกำหนดวัตถุประสงค์ การพยากรณ์

สถานการณ์ในอนาคต การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานและความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร การประเมินแนวทางปฏิบัติงานที่วางไว้ การทบทวนและปรับแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และ ผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการวางแผน เป็นไปอย่างทั่วถึง

2. การจัดองค์กร เป็นขั้นตอนในการจัดบุคคลและทรัพยากรที่ใช้ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงานนั้น หรือเป็นการจัดแบ่งงานและจัดทรัพยากรสำหรับงาน เพื่อให้งานเหล่านั้นสำเร็จ การจัดองค์กรประกอบด้วย การระบุและอธิบายงานที่จะถูกนำไป ดำเนินการ การกระจายงานออกเป็นหน้าที่ การรวมหน้าที่ต่าง ๆ เข้าเป็นตำแหน่งงาน การอธิบาย สิ่งที่จำเป็นหรือความต้องการของตำแหน่งงาน การรวมหน้าที่ต่าง ๆ เป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์ กันอย่างเหมาะสม การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ การทบทวนและ ปรับโครงสร้างขององค์กรเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่ กำหนดการติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการจัดองค์กรเป็นไปอย่างทั่วถึง

3. การจัดคนเข้าทำงาน เป็นขั้นตอนในการคัดเลือกและจ้างบุคคลเข้าทำงาน รวมถึง การเลื่อนขั้น การโยกย้าย การสรรหา และการวางแผนกำลังคน การจัดคนเข้าทำงาน ประกอบด้วย การกำหนดความจำเป็นของทรัพยากรบุคคล การสรรหาผู้ปฏิบัติงานที่มีศักยภาพ การคัดเลือกบุคคล ที่สรรหามา การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร การประเมินการปฏิบัติงาน การโอนย้าย การเลื่อน ตำแหน่ง การพ้นจากงาน การทบทวนและปรับปรุงภาพและปริมาณของทรัพยากรบุคคล เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด

4. การนำ เป็นขั้นตอนในการกระตุ้นเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นแล้วชักนำ ความพยายามของพนักงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการใช้ความพยายามของ ผู้บริหารที่จะกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีศักยภาพในการทำงานสูง การนำจะช่วยให้งานบรรลุผล สำเร็จ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การนำประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารและ อธิบายวัตถุประสงค์ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบ การมอบหมายมาตรฐานของการปฏิบัติงานต่าง ๆ การให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน การให้ รางวัล การยกย่องสรรเสริญและการดำเนินดีตัวอย่างยุติธรรมและถูกต้องเหมาะสม การจัดหา สภาพแวดล้อมมากระตุ้นการจูงใจ โดยการติดต่อสื่อสารเพื่อสำรวจความต้องการและสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง การทบทวนและปรับวิธีการของภาวะผู้นำ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด การติดต่อสื่อสารโดยทั่วทุกแห่งในกระบวนการของภาวะผู้นำ

5. การควบคุม เป็นการติดตามผลการดำเนินงานและแก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่จำเป็น หรือเป็นขั้นตอนของการวัดผลการทำงานและดำเนินการแก้ไขเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการ การควบคุม ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐาน การเปรียบเทียบและติดตามผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน

การแก้ไขความบกพร่อง การทบทวนและปรับวิธีการควบคุมเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการควบคุมเป็นไปอย่างทั่วถึง

เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) กล่าวว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย จัดทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ การตรวจสอบและประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ 1) การวางแผนพัฒนา หรือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นการวางแผนที่มีพื้นฐานมาจากสภาพที่เป็นปัญหา หรือความต้องการที่จะพัฒนางาน และกำลังงบประมาณในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยงาน ดังต่อไปนี้ (1.1) การกำหนดวิสัยทัศน์ (1.2) การกำหนดภารกิจ หรือพันธกิจ (1.3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (1.4) การกำหนดแผนงาน/โครงการ 2) การนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยงาน ดังต่อไปนี้ (2.1) การจัดองค์การ หรือจัดบุคลากรเข้ารับผิดชอบงาน ได้แก่ การกำหนดหัวหน้างาน/หัวหน้าโครงการ ผู้ดำเนินงาน และภารกิจของผู้รับผิดชอบ (2.2) การสั่งการหรือการมอบหมายงาน (2.3) การควบคุมงาน (2.4) การติดตาม กำกับ (2.5) การประสานงาน (2.6) การนิเทศงาน 3) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ประกอบไปด้วยงานดังต่อไปนี้ (3.1) การประเมินระหว่างการทำงาน (3.2) การประเมินเมื่อสิ้นสุดงาน (3.3) การรายงาน

ธวัช กรุดมณี (2550) ได้จำแนกกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย

1. การวางแผน หมายถึง การตั้งเป้าหมายและพิจารณาหาวิธีการที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผน ประกอบด้วย

1.1 การตรวจสอบตนเองเพื่อกำหนดสถานภาพในปัจจุบันขององค์การ

1.2 การสำรวจสภาพแวดล้อม

1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์

1.4 การคาดการณ์สถานการณ์ในอนาคต

1.5 การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร

1.6 การประเมินแนวทางปฏิบัติงานที่ได้วางไว้

1.7 การทบทวนและการปรับแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด

1.8 การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการวางแผนเป็นไปอย่างทั่วถึง

2. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดแบ่งงานและจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้งานเหล่านั้นสำเร็จ การจัดองค์การ ประกอบด้วย

2.1 การระบุและอธิบายถึงงานที่จะนำไปดำเนินการ

2.2 การกระจายงานออกเป็นหน้าที่

2.3 การรวมหน้าที่ต่าง ๆ เข้าเป็นตำแหน่งงาน

2.4 การอธิบายสิ่งที่จำเป็นหรือความต้องการของตำแหน่ง

2.5 การรวมตำแหน่งงานต่าง ๆ เป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมและสามารถบริหารจัดการได้

2.6 การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่

2.7 การทบทวนและปรับโครงสร้างขององค์การเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด

2.8 การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการจัดองค์การเป็นไปอย่างทั่วถึง

2.9 กำหนดความจำเป็นของทรัพยากรมนุษย์

2.10 การสรรหาผู้ปฏิบัติงานที่มีศักยภาพ

2.11 การคัดเลือกจากบุคคลที่สรรหามา

2.12 การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด

2.13 การทบทวนและปรับคุณภาพและปริมาณของทรัพยากรมนุษย์ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด

2.14 การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการจัดคนเข้าทำงานเป็นไปอย่างทั่วถึง

3. การจัดบุคลากร หมายถึง การสรรหา คัดเลือกบุคคลและจัดคนเข้าทำงานโดยจัดสวัสดิการและผลตอบแทนต่าง ๆ ไว้ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบริหารบุคคล ประกอบด้วย

3.1 การวางแผนอัตรากำลังคน

3.2 การสรรหา คัดเลือกบุคคล

3.3 การกำหนดอัตราค่าจ้าง เงินเดือนและตอบแทนต่าง ๆ

3.4 การจัดสวัสดิการต่าง ๆ

3.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับหน่วยงานและระหว่างบุคลากรด้วยกัน

3.6 การพัฒนาทรัพยากรบุคคล

3.7 การกำหนดความก้าวหน้าในอาชีพ

3.8 การให้ทุนให้โทษแก่บุคคล

4. การนำ หมายถึง การกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและใช้ศักยภาพของตนในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ความพยายามของผู้บริหารที่จะกระตุ้น

ให้ผู้บังคับบัญชามีศักยภาพในการทำงานสูง ดังนั้นการนำจะช่วยให้งานบรรลุความสำเร็จ ประกอบด้วย

- 4.1 การติดต่อสื่อสารและอธิบายวัตถุประสงค์ให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบ
 - 4.2 การมอบหมายมาตรฐานของการปฏิบัติงานต่าง ๆ
 - 4.3 การให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของการปฏิบัติงาน
 - 4.4 การให้รางวัลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาบนพื้นฐานของผลการปฏิบัติงาน
 - 4.5 การยกย่องสรรเสริญและการตำหนิตัดเยียนอย่างยุติธรรมและถูกต้องเหมาะสม
 - 4.6 การจัดสภาพแวดล้อมมากระตุ้นการจูงใจ โดยการติดต่อสื่อสารเพื่อสำรวจความต้องการและสถานการณ์เปลี่ยนแปลง
 - 4.7 ผลทบทวนและการปรับวิธีการของภาวะความเป็นผู้นำเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด
5. การสั่งงาน หมายถึง การมอบหมายให้บุคลากรนำไปปฏิบัติซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ศิลปะในการสั่งงานและการสื่อสาร เป็นต้น การสั่งงาน ประกอบด้วย
- 5.1 การจูงใจ และกระตุ้นให้ทำงาน
 - 5.2 การติดต่อสื่อสาร
 - 5.3 การมอบหมายงาน
 - 5.4 ภาวะผู้นำ
 - 5.5 การสอนงาน/การฝึกอบรม
6. การควบคุม หมายถึง การติดตามผลการทำงานและแก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้การทำงานบรรลุผล เป็นขั้นตอนของการวัดผลการทำงาน และดำเนินการแก้ไขเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการ การควบคุม ประกอบด้วย
- 6.1 การกำหนดมาตรฐาน
 - 6.2 การเปรียบเทียบและติดตามผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน
 - 6.3 การแก้ไขความบกพร่อง
 - 6.4 การทบทวนและปรับวิธีการควบคุม เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด

คัมภีร์ สุตแท้ (2553) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย

1. การระบุเป้าหมาย หมายถึง การกำหนดเป้าประสงค์ (Goals) งานวิชาการที่ดีขึ้น กว้างขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การจัดทำแผนกลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดกลยุทธ์งานวิชาการเป็นขั้นตอนที่โรงเรียนเลือกวิธีการที่เป็นไปได้ คุ่มค่า คุ่มทุนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่จะปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย

3. การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ หมายถึง การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์งานวิชาการที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมาย

4. การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ การปฏิบัติงานของบุคลากรในการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์งานวิชาการที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมาย

5. การตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงานการตามแผนกลยุทธ์งานวิชาการที่กำหนดไว้

6. การสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้ หมายถึง การรายงานผล การปฏิบัติงานประจำปี แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานว่าบรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ และการนำผลการประเมินไปใช้องค์ประกอบกระบวนการบริหารงานวิชาการของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical framework) และที่เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย (Conceptual framework) ปรากฏดังตาราง 3

จากตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานวิชาการ จากแนวคิดเชิงทฤษฎีเอกสารงานวิจัยของนักวิชาการ นักวิจัยและหน่วยงานต่าง ๆ Gregg (1957), Knezevich (1962), Mackenzie (1972), Gulick and Urwick (1973), Koontz and Weihrich (1990), Robbins and Coulter (2003), Dubrin (2000), สุรัตน์ ดวงชาทม (2549), ศุภลักษณ์ เศษระพานิช (2550), เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550), ธวัช กรุดมณี (2550), คัมภีร์ สุดแท้ (2553) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานวิชาการ จากแนวคิดที่สอดคล้องกัน โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป มากำหนดเป็นองค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานวิชาการ ได้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organization) ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน (Controlling) และขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล (Evaluating)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation)

1. หลักการแนวคิดและความหมาย

ความหมายของ "การบริหารแบบมีส่วนร่วม" มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้ Anthony (1978) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ว่าเป็นกระบวนการของการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีแนวคิดพื้นฐานในการแบ่งอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการบริหารแบบที่ผู้บริหารยังคงตัดสินใจอยู่ แต่การตัดสินใจจะเกิดภายหลังจากที่มีความคล้อยคลึงในข้อตกลงของกลุ่ม ผู้บริหารแบบมีส่วนร่วมจะถูกมองว่าเป็นผู้นำทีมที่รักษาผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของกลุ่มและองค์กร มีความเข้าใจความต้องการของคน เป็นผู้มีทักษะในการสื่อสารและสามารถจัดข้อขัดแย้งและประนีประนอมในแง่ที่ตอบสนองความคาดหวัง ของกลุ่มและองค์กรได้ที่

DuBrin (2010) ในช่วงปี ค.ศ. 1920-1930 ได้มีการศึกษาในโรงงาน Hawthorne ของบริษัท Wester Electric โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยทางกายภาพ ว่ามีผลต่อความสามารถในการผลิตของคนงานอย่างไร ผลการศึกษาปรากฏว่า ความสามารถของคนงานในการผลิตขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การมีขวัญกำลังใจที่ดีการสร้างค่านิยมและการได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีอิทธิพลต่อความสามารถในการผลิตมากกว่าปัจจัยทางกายภาพ ผลจากการทดลองชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในองค์กร การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อขวัญกำลังใจและความสามารถในการผลิตจากการ

ก่อตัวของแนวคิดทางการบริหารเชิงมนุษย์สัมพันธ์และการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งบุคคลที่ริเริ่มแนวคิดนี้คือ Marry Parker Follet มีความเชื่อว่าการทำงานเป็นกลุ่มจะเกิดผลงานดีกว่าการทำงานส่วนบุคคล จึงให้ความสำคัญของกลุ่มมากกว่าตัวบุคคล

สำนักงานศึกษาธิการภาค 12 (2563) การมีส่วนร่วม มีหลากหลายรูปแบบซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล กลุ่มชุมชน ทั้งการมีส่วนร่วมโดยทางตรงและทางอ้อม ขึ้นอยู่กับ การเปิดโอกาสของสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน ความหมาย การมีส่วนร่วม (Participation) ในการบริหารจัดการศึกษาของตนเอง เพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่ของตนเอง โดยมีการคลี่คลายพันธนาการจากการสอนหรือการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ทั้งในมิติการบริหารจัดการทรัพยากรไปจนถึงมิติวิชาการ เช่น การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การวัดประเมินผล ตลอดจนการเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อาจเป็นไปเพื่อตอบ โจทย์ที่หลากหลายตามสภาพพื้นที่

พลศักดิ์ หลักรัตน์ (2549) แนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Concept Participation) เกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเกิดพร้อมกันกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม 2) ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและการลงมือกระทำร่วมกัน 3) การตกลงร่วมกันที่จะต้องรุนแรงมาก พอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการ ที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

สุมา สามเพชรเจริญ (2550) แนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นการตัดสินใจในการร่วมกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดบุคคล กลุ่ม ชุมชน ในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจในการแก้ปัญหานั้น ๆ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจหรือแรงเสริม ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตัดสินใจ (Decision Making) 2) การเกิดความรู้สึกผูกพันต่อกิจกรรม (Commitment) 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Behavioral Component)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม มีหลายลักษณะหลายรูปแบบ ทั้งการมีส่วนร่วมโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือ การตัดสินใจ ความผูกพันในกิจกรรม การร่วมปฏิบัติจากบุคคล กลุ่มชุมชน ขึ้นอยู่กับการเปิดโอกาสของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด

2. ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายที่แตกต่างกันไว้ดังนี้

Hirsch (1990) การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรและสังคมร่วมกัน จะเน้นการใช้ยุทธศาสตร์ที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมที่กว้างขึ้น มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่โดยตรงมากกว่าการใช้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดมาจากผู้อื่นเน้นให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมกันค้นหาปัญหา วางแผนงานหาวิธีแก้ไข ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ

Robbins (1990) ให้ความหมายว่า เป็นการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับผู้บริหาร การมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างกำลังใจให้ร่วมกัน ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพมากกว่าการยินยอมปฏิบัติตามคำสั่ง ยิ่งกว่านั้นการมีส่วนร่วมจะช่วยให้บุคคลสนับสนุนเป้าหมายของกลุ่ม ตลอดจนวัตถุประสงค์ร่วมขององค์การด้วยเทคนิค การบริหารตามแนวความคิดนี้ถือว่าการรวมเอาเป้าหมายของบุคคล และเป้าหมายขององค์การเข้าด้วยกัน (The Integration of Individual and Organization Goals) โดยผู้บริหารจะจัดสภาพการบริหาร และวิธีการปฏิบัติต่อบุคคลในองค์การให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของเขา และควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายขององค์การ

Chell (2001) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมเป็นลักษณะของการเข้าไปสัมพันธ์กับกิจกรรมโดยตรงของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยที่พวกเขาเข้าไปแบ่งปันการควบคุมผลลัพธ์ขององค์การ ตลอดจนมีความเท่าเทียมในสิทธิ นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์จะต้องคำนึงถึงองค์การและโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมอีกด้วย

Summer (1992) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคล หรือองค์การเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบถึงตัวบุคคลหรือองค์การ

Patricia (1999) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสบุคคลหรือองค์การเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดความต้องการของตน เป็นการเสริมพลังอำนาจให้บุคคลหรือองค์การระดมความสามารถในการจัดทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายรับเพียงฝ่ายเดียว

United Nations (1981) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาว่า หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบถึงตัวประชาชน

ธงชัย สันติวงศ์ (2543) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการบริหาร คือ วิธีบริหารที่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักบริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและมีอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมายไว้ให้อย่างกว้าง ๆ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน การประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ

เสรี พงศ์พิศ (2548) การมีส่วนร่วม หมายความว่า ลักษณะที่เป็นกระบวนการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาส ทั้งในรูปบุคคลและกลุ่มคน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต้องที่เป็นไปด้วยความสมัครใจ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชน

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์ (2550) การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ด นิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วน (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่าง หรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่า การมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจัง หรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใยก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้

ประสิทธิ์ วิไลแก้ว (2550) การมีส่วนร่วม หมายถึง การจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการดำเนินงาน ได้มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ ควบคุม กำกับ ดูแล และร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาองค์กรด้วยความเต็มใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อมรวิชัย นาครทรรพ (2551) การมีส่วนร่วม คือ การมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกัน เป็นกระบวนการที่มนุษย์สามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตน เนื่องจากประชาชนไม่ใช่วัตถุสิ่งของที่จะถูกกระทำ ประชาชนเท่านั้นที่พัฒนาและเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิด หาทางเลือก หาทางแก้ปัญหาและการลงมือกระทำเอง

โนชญ์ ขาญด้วยกิจ (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนเกี่ยวข้อง

(Involvement) การมีความผูกพัน (Commitment) ทั้งส่วนบุคคล กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องร่วมกัน

ชนิดา ลือปัญญา (2555) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงาน กิจกรรมขององค์กร ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ในด้านการคิดริเริ่ม การตัดสินใจ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน เต็มใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร ชุมชน หน่วยงานนั้น ๆ พร้อมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกผูกพันและความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับองค์กร ชุมชน หน่วยงานนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เข้ามาช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงาน กิจกรรมขององค์กรได้ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ของบุคคล ทำด้วยความสมัครใจและตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนในการปฏิบัติอย่างแท้จริง ในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมเป็นเจ้าของ และร่วมมือกันปฏิบัติงานโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรชุมชน

3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม ถือว่ามีความสำคัญที่จะสามารถทำให้กระบวนการในการดำเนินการสามารถบรรลุจุดหมายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน ดังนี้

ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2544) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ PM (Participative Management) ว่ามีประโยชน์ ดังนี้ 1) การตัดสินใจที่ดี การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจในองค์กรให้ดีขึ้น การแก้ปัญหาด้วยกลุ่มทำให้วิเคราะห์ปัญหาและการสร้างทางเลือกแก้ปัญหาได้ดีกว่า ความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการตัดสินใจมีมากขึ้น ความผูกพันของพนักงานต่อการปฏิบัติในการตัดสินใจมีมากกว่า เพราะพวกเขามีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ 2) ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น คือ ผลติดตามจากการปรับปรุงการตัดสินใจให้ดีขึ้น การตัดสินใจที่ต้องการบรรลุถึงมากขึ้น ความผูกพันนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น 3) กำลังใจและความพอใจงานที่ทำมีมากขึ้น การตัดสินใจที่ดีและมีประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ทำให้กำลังใจและความพอใจงานที่ทำของพนักงานสูงขึ้น กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมสร้างความพอใจในงานที่ทำมากขึ้น เนื่องจากพวกเขามีความรู้สึกเป็นส่วนสำคัญขององค์กร 4) การออกจากงาน การขาดงานและความเฉื่อยชาน้อยลง การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยลดความเฉื่อยชา การขาดงานและการออกจากงานให้น้อยลง เนื่องจากพนักงานมีความรู้สึกที่ได้รับการยอมรับ ความผูกพันต่องานและความพอใจงานที่ทำมีมากขึ้น การลด

ความไม่พอใจด้วยการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ 5) การติดต่อสื่อสาร และการยุติความขัดแย้ง องค์กรทุกแห่งต้องมีความขัดแย้ง เกิดขึ้น ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดีต่อองค์กร ถ้าหากว่าความขัดแย้งถูกจัดการอย่างถูกต้อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้มีการติดต่อสื่อสาร ในการยุติความขัดแย้งอย่างเปิดเผยได้ ความขัดแย้งถูกยุติในกรอบของการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง 2) กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้อย่างกว้างขวางและเกิดการยอมรับได้ 3) เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินงานเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผล พัฒนาการ เพื่อความคิด การระดมความคิดซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจ

จินตวิทย์ เกษมสุข (2554) ลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องของ กระบวนการ ซึ่งได้สรุปถึงขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมในการคิด ศึกษาและค้นคว้าหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการของชุมชน 2) มีส่วนร่วมในการวางนโยบายหรือ แผนงานโครงการหรือกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไขปัญหา 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดหรือ ปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย 4) มีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงาน

ชนิดา ลือปัญญา (2555) ความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ คนมีส่วนในการทำงานจะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องกับงาน เกิดความรู้สึกผูกพัน เกี่ยวข้องที่ว่านี้ หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะเป็นผลหรือเป็นสิ่งที่ตกลงร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการตัดสินใจที่เกิดการยอมรับได้ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ดีกว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจในองค์กรให้ดีขึ้น การแก้ปัญหาด้วยกลุ่ม ทำให้วิเคราะห์ปัญหา และสร้าง ทางเลือกแก้ปัญหาได้ดีกว่า ความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการตัดสินใจมีมากขึ้น ความผูกพันของ พนักงานต่อการปฏิบัติงานในการตัดสินใจมีมากกว่า โดยจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ตามที่ต้องการได้ดีกว่า

4. องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

ศิริพงษ์ เสาภายน (2548) ได้สรุปเกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยทั่วไป มีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ 1) การไว้วางใจใจกัน เช่น การยอมรับ การไว้วางใจ ความรับผิดชอบ การคบหาสมาคมและการเปิดเผยข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน 2) การติดต่อสื่อสารให้ได้ข้อมูลทั้งในแนวกว้างและแนวลึก เพื่อเป็นการจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมาย การปรับปรุงงาน 3) ยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลักและมีความรับผิดชอบ

ในผลที่เกิดจากการตัดสินใจร่วมกัน 4) การทำงานเป็นทีม โดยรวมเอาบุคคลหลายฝ่ายหลายหน้าที่ซึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544) กล่าวถึงเหตุผลการสนับสนุนการมีส่วนร่วมที่น่าสนใจหลายประการ เช่น 1) ความพึงพอใจในเชิงปรัชญา การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่คนในสังคมเรียกร้องกันมาก ผู้บริหารหน่วยงานที่บริหารแบบมีส่วนร่วมมีความเชื่อว่าผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ต้องการทำงานและเป็นผู้มีคุณภาพที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) สองหัวดีกว่าหัวเดียวเน้นให้กลุ่มมีการอภิปรายโต้แย้งเกี่ยวกับการสร้างทางเลือกแก้ปัญหาและเลือกสิ่งที่ดีที่สุดด้วยวิธีระดมสมอง 3) การสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนร่วมเพื่อจะได้อธิบายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบว่าการตัดสินใจมีผลต่อพวกเขาอย่างไร รวมทั้งความสำเร็จของเป้าหมายองค์การด้วยการมีส่วนร่วมทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับในเรื่องการตัดสินใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติตามในสิ่งที่ตัดสินใจไปแล้ว 4) การมีส่วนร่วมทำให้ช่องทางการสื่อสารมีความชัดเจน เพราะความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงให้เห็นว่ามีปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสาร ซึ่งการมีส่วนร่วมทำให้มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) 5) การมีส่วนร่วมจะลดความกลัวของผู้ใต้บังคับบัญชาโดยปกติผู้ใต้บังคับบัญชามักจะกลัวในสิ่งที่ไม่รู้การมีส่วนร่วมจะทำให้มีโอกาสอภิปรายโต้แย้งเกี่ยวกับเหตุและผลของการตัดสินใจ และ 6) การมีส่วนร่วมและการจูงใจมีความสัมพันธ์กันสมาชิกจะพิจารณาเรื่องภาระหน้าที่ขององค์การเป็นเรื่องสำคัญ งานของตนเองที่ปฏิบัติอยู่จำเป็นต่อความสำเร็จขององค์การอย่างไรและบทบาทที่สำคัญของสมาชิกอีกประการหนึ่งเมื่อภารกิจขององค์การไม่บรรลุเป้าหมายก็จะต้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการบริหารตามทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงาน มีการสื่อสารเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนในการพัฒนางาน โดยยึดเป้าหมายขององค์การนี้ช่วยให้ผู้บริหารองค์การพิจารณาเลือกแบบการตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

5. ประเภทของการมีส่วนร่วม

Dusseldorp (1981) ได้รวบรวมแนวคิดในการจำแนกประเภทของ การมีส่วนร่วม (types of participation) ของนักวิชาการต่าง ๆ ไว้โดยใช้คุณลักษณะ (characteristics) 9 ประการมาจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 9 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ 1) ระดับความสมัครใจ (degree of voluntariness) 2) วิธีของการมีส่วนร่วม (way of involvement) 3) ความเข้มของการมีส่วนร่วม (intensities of activities) 4) ความถี่ของการมีส่วนร่วม (frequency of activities) 5) ระดับของประสิทธิผล (degree of effectiveness) 6) พิสัยของกิจกรรม (range of activities) 7) ระดับขององค์การ (organizational level) 8) ผู้เข้าร่วม (participants) 9) ลักษณะของการวางแผน (style of

planning) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามลักษณะ 9 ประการนี้ เป็นประโยชน์ต่อการวัดระดับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เห็นภาพของการมีส่วนร่วมได้อย่างหลากหลายมิติและถ้าได้ผสมผสานคุณลักษณะจากทุกมิติเข้าด้วยกันแล้ว ก็ช่วยให้เห็นลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน

จากการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมข้างต้น แต่ละประเภทมีสาระโดยสังเขป ดังนี้

1. ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม เป็นการจำแนกที่พิจารณาจากกิจกรรมของโครงการนั้น ๆ ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานหรือโครงการ แต่โดยทั่วไปแล้วการพิจารณาการมีส่วนร่วมในมิตินี้จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (3) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ
2. ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานและกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือ โดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นต้น ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม (summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด
3. ระดับความสมัครใจในการเข้าร่วม แบ่งระดับของความสมัครใจ ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ (2) การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ (3) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับหรือการเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจากการคิดริเริ่มของประชาชนเอง ซึ่งอาจเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้มีการรวมกลุ่มวางแผนและลงมือ

กระทำการร่วมกันหรืออาจเกิดจากความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยสมัครใจ

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ เป็นการมีส่วนร่วมที่ไม่ได้เกิดจากความศรัทธาเริ่มของประชาชนเอง แต่เกิดจากการชักนำจากภายนอกหรือจากชนชั้นนำ โดยอาศัยความเกรงใจที่ประชาชนอาจจะมีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออาจจะใช้สิ่งล่อใจที่เป็นผลตอบแทนทางวัตถุหรือทางจิตใจกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา โดยที่ประชาชนยังไม่มี ความสมัครใจหรือความศรัทธาอย่างเต็มเปี่ยมในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการใช้อำนาจที่เหนือกว่าไปบังคับหรือระดมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

4. วิธีของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรง ในการกระทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทางอ้อม ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมที่บุคคลเกี่ยวข้องกับกิจกรรมโดยทางอ้อมหรือผ่านตัวแทน

5. ระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม แบ่งระดับของความเข้มในการมีส่วนร่วม ออกเป็น 3 ระดับ คือ (1) ระดับของการมีส่วนร่วมเต็ม (2) ระดับของการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน (3) ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

6. ระดับความถี่ของการมีส่วนร่วม เป็นการพิจารณาจากจำนวนของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมและหรือจำนวนครั้งของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

7. ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน และ (2) การมีส่วนร่วมที่ไม่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงบางส่วน

8. พิสัยของกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การมีส่วนร่วมโดยตลอดหรือมีส่วนร่วมตลอดช่วง ตลอดกิจกรรมการมีส่วนร่วม และ (2) การมีส่วนร่วมเป็นช่วง ๆ

9. ระดับขององค์การ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ (1) การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ เป็นการมีส่วนร่วมในงานที่เกี่ยวข้อง หรือการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง (2) การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับสูงขึ้น การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นตัวแทน (3) การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การการมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์การ ซึ่งมักจะดำเนินการโดยคณะกรรมการการบริหารขององค์การ

10. ประเภทของผู้มีส่วนร่วม การจำแนกการมีส่วนร่วมตามประเภทของผู้เข้าร่วมนั้น ได้จำแนกผู้เข้าร่วมออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น (local residents) 2) ผู้นำท้องถิ่น (local leaders) 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (government personnel) และ 4) คนต่างชาติ (foreign personnel) (Cohen and Uphoff, 1977)

11. ลักษณะของการวางแผน การจำแนกการมีส่วนร่วมวิธีนี้อาศัยหลักที่ว่า โครงการพัฒนามีวิธีการวางแผนที่แตกต่างกัน ถ้าหากว่าการวางแผนเป็นแบบบนลงล่าง (top-down planning) การมีส่วนร่วมจะน้อย อำนาจจากการตัดสินใจจะอยู่ที่ชนชั้นนำระดับสูง แต่ถ้าเป็นการวางแผนแบบล่างขึ้นบน (bottom-up planning) การมีส่วนร่วมจะมากเพราะอำนาจจากการตัดสินใจจะอยู่ที่ระดับล่าง จะเห็นได้ว่า การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมวิธีนี้มีความสัมพันธ์กับการจำแนกลักษณะผู้มีส่วนร่วมและระดับขององค์การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วม

สรุปสาระของการมีส่วนร่วมทั้ง 11 กลุ่มข้างต้นเป็นการแบ่งการมีส่วนร่วมโดยใช้มิติที่ต่างกัน ตามลักษณะภายในของแต่ละกลุ่มไม่ได้เป็นอิสระต่อกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ลักษณะภายในของแต่ละกลุ่มอาจมีความซ้ำซ้อนกันได้ แต่มิติในการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมดังกล่าว ช่วยให้พิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมยิ่งขึ้น

6. ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

ส่วนลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการให้ความหมายของลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

White และ Locke (1982) กล่าวถึง ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ว่า มีลักษณะ 3 มิติ คือ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจและมิติที่สาม การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงานด้วย

Agbayani (1979) กล่าวว่า ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีหลายวิธี เช่น การร่วมประชุม การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การติปัญหาให้กระจ่าง การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา การออกเสียงเลือกตั้ง การบริจาคเงิน การบริจาควัตถุ การช่วยเหลือด้านแรงงาน การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ถูกต้อง การช่วยเหลือในการรักษาโครงการและการทำงานกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Fornaroff (1980) เสนอว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล 2) การดำเนินงาน 3) การใช้บริการจากโครงการ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

Cohen และ Uphoff (1977) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการโดยมีการอภิปรายถึงปัญหาและความต้องการ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดทางเลือกว่าควรจะทำโครงการหรือกิจกรรมใดบ้าง และการตัดสินใจว่าจะทำโครงการหรือกิจกรรมใด และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจในระหว่างการดำเนินงานโครงการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน โครงการต่าง ๆ
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมประเภทนี้มีสองนัย คือ เป็นทั้งการร่วมรับประโยชน์และร่วมรับผลสืบเนื่องในทางลบจากโครงการพัฒนาผลประโยชน์ที่ได้รับ ได้แก่ (3.1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุคือ การมีรายได้และทรัพย์สินเพิ่มขึ้นและมั่นคงมากขึ้น หรือการมีสาธารณูปโภคที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพหรือคุณภาพดี (3.2) ผลประโยชน์ด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการศึกษาหรือมีการรู้หนังสือมากขึ้น รวมทั้งการให้บริการสังคมอื่น ๆ มากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น (3.3) ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ได้แก่ การมีความนับถือตนเองมากขึ้น มีพลังอำนาจทางการเมืองมากขึ้น และมีความรู้สึกถึงความเป็นประสิทธิภาพของตนเอง 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (4.1) การมีส่วนร่วมประเมินอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุมเพื่อทบทวนและประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมา การร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการในการประเมินผล หรือการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการวิจัยประเมินผล (4.2) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมกลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการ หรือการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

ตำริ จันทะคัด (2549) ลักษณะของการมีส่วนร่วม สรุปเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลกระทบอันอาจเกิดจาก การพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมและนามธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูป ของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันดับเป็นการประเมินความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือกระทำให้รูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

แววตา ทองเกลี้ยง (2553) กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นพิจารณาได้หลายมุมมอง แต่ลักษณะโดยรวมของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การลงทุนและการปฏิบัติ การจัดองค์กร การบริหาร การสื่อสาร การใช้ประโยชน์จากกิจกรรมของโครงการและการติดตามประเมินผล การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดและการบริหารการศึกษาในระดับกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอและสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือการมีส่วนร่วมทางอ้อม ทั้งในระดับของการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนหรือการมีส่วนร่วมทั้งหมด

ปิยะมาศ รักษ์สัจ (2551) กล่าวว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการ ตลอดจนความต้องการของสถานประกอบการในการจัดการศึกษา 2) ร่วมคิดค้นหรือหาวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาของการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษา หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานประกอบการในการจัดการศึกษาหรือสนองความต้องการของสถานประกอบการในการจัดการศึกษา 3) ร่วมตัดสินใจและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 4) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 5) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินและร่วมกันบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไปทั้ง โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

พันธุ์ทิพา ศรีตะพัสโส (2552) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งระดับนโยบาย การวางแผน การปฏิบัติ การตัดสินใจทั้งทางตรงและทางอ้อม ในรูปแบบของบุคคล กลุ่มบุคคลและคณะกรรมการ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมนอกจากจะร่วมคิดร่วมทำแล้วยังร่วมรับผิดชอบอีกด้วย

โกวิทย์ พวงงาม (2545) ได้สรุป การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้วการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอน ที่จะช่วยให้ชาวบ้านทราวจึงวิธีการคิด

การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะ ยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบท สามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างใด การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบ ความยากลำบาก

สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ 2) ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ 3) ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก 4) ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ 5) ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมิน ว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

นเรช ชมบุตร (2555) ขอบเขตของการมีส่วนร่วม คือ 1) มีส่วนร่วมในการรับความรู้หรือรับทราบปัญหาและความจำเป็น 2) มีส่วนร่วมวางแผน 3) มีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน 4) มีส่วนร่วมประเมินผล และ 5) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการดังกล่าวผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้องค์ประกอบย่อยของการมีส่วนร่วม ปรากฏดังตาราง 4

พูน ปณ จิต ชเว

ตาราง 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม	นักวิชาการและหน่วยงาน											ความถี่	ร้อยละ
	ดำริ จันทะคัด (2549)	โกวิท พวงงาม (2545)	สำนักมาตรฐานการศึกษา (2553)	ปิยะมาศ รักษ์สัจ (2551)	แววตา ทองเกลี้ยง (2553)	พันธุ์ทิพา ศรีตะพัสโส (2552)	นเรช ชมบุตร (2555)	White (1982)	Agbayani (1979)	Fornaroff (1980)	Cohen and Uphof (1977)		
1. การค้นหาปัญหาสาเหตุของ ปัญหาและการตัดสินใจ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11	100
2. การวางแผนดำเนินกิจกรรม	1	1	1		1	1	1	1	1	1		9	75
3. การลงทุนและการปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11	100
4. การติดตามและประเมิน ผลงาน	1	1	1	1	1		1	1		1	1	9	75
5. การรับผลประโยชน์	1	1	1				1	1		1	1	7	58.33

จากตาราง 4 พิจารณาการสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการและหน่วยงาน การมีส่วนร่วมทั้งทางตรง คือ การดำเนินกิจกรรมโดยตรงด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม คือ การมีส่วนร่วมผ่านผู้แทนองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามแนวคิดของ White (1982), Agbayani (1979), Fornaroff (1980), Cohen and Uphoff (1977), ดำริ จันทะคัด (2549), แววตา ทองเกลี้ยง (2553), ปิยะมาศ รักษ์สัจ (2551), พันธุ์ทิพา ศรีตะพัสโส (2552), โกวิท พวงงาม (2545), สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545), นเรช ชมบุตร (2555) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 6 คน ขึ้นไปและค่าร้อยละ 60 ขึ้นไปนำมาจัดกลุ่มหลอมรวมประเด็นที่คล้ายกันรวมเข้าด้วยกัน ได้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

7. ลักษณะการมีส่วนร่วม

แนวคิดการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเกิดขึ้นแพร่หลายอย่างชัดเจนในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษา แต่ความเป็นจริงรูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้มีผู้ริเริ่มดำเนินการและมีรูปแบบปฏิบัติมาแล้วตั้งแต่ในอดีตและสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เป็นการปฏิบัติที่มีลักษณะแตกต่างกันตามสภาพความเป็นอยู่และความต้องการของชุมชนในหลายรูปแบบ ลักษณะทั่วไปในการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

Hirsch (1990) กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน มีองค์ประกอบที่เป็นจุดเด่น 3 ประการ ได้แก่ 1) ด้านบริบท (context) การมีส่วนร่วมเป็นการนำคนในท้องถิ่นที่รู้จักสังคมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนอย่างแท้จริง จึงจะทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือการตัดสินใจได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการปฏิบัติ (practical) ทำให้คนในท้องถิ่นมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ประชาชนได้มีโอกาสใช้ความสามารถทำงานร่วมกันทั้งในด้านความคิด การตัดสินใจ และการกระทำ และ 3) ด้านจิตใจ การมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นสิทธิและหน้าที่ที่ต้องการสร้างสรรค์ชุมชนให้เจริญก้าวหน้า มุ่งไปถึงผลกระทบต่องีชีวิตอนาคตในทิศทางที่ดีกว่า

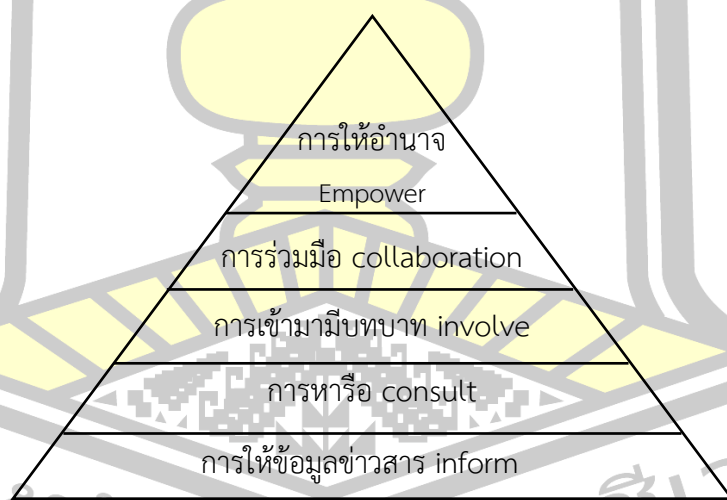
กาญจนา แก้วเทพ (2538) ได้วิเคราะห์ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนา กับประชาชนในการทำงานร่วมกันโดยใช้กรอบวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ได้ข้อสรุปของความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน ดังนี้ 1) interdependence เป็นลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันรับผิดชอบร่วมกัน 2) balance เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมและเสมอภาคกัน และ 3) partner เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน อาจจะกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนา กับประชาชนจะเป็นรูปแบบที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ (dynamic relationship) ในบางสถานการณ์จะมีความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่เสมอกัน บางสถานการณ์ประชาชนจะเป็นส่วนนักพัฒนาจะเป็นผู้เรียนรู้และบางสถานการณ์ประชาชนกับนักพัฒนาก็จะมีความสัมพันธ์เหมือนพี่กับน้อง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) ได้ศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติและระเบียบสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาที่ภาครัฐดำเนินการมีข้อสรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาจะอยู่ในลักษณะของคณะกรรมการ เช่น การเข้าร่วมเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการที่ปรึกษา ซึ่งการเข้าร่วมดังกล่าวอาจเป็นประชาชนทั่วไป ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการ หรือข้าราชการจากหน่วยงานอื่น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2549) สรุปเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมว่า เป็นการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมที่ทำให้ประสบผลสำเร็จนั้น สิ่งสำคัญควรให้ความสนใจด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบก่อนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ทราบว่าผู้ที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมคือใคร การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับใดและกิจกรรมหรือเทคนิคการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ดังนั้น ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยหลักการแล้วต้องการให้ประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกเรื่องแต่ในความเป็นจริงคงเป็นไปได้ยาก เพราะการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับเวลาและความสนใจแต่ละประเด็นของประชาชนมีความแตกต่างกัน

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (level of participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เสนอโดยสถาบันฝึกอบรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกา (international association for public participation) ซึ่งสถาบันฝึกอบรมดังกล่าวได้จัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (inform) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด บทบาทของประชาชนมีน้อยมากเพียงแต่รับทราบว่าเกิดอะไร ที่ไหน

การมีส่วนร่วมในระดับนี้อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียว เช่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์การใช้สื่อทางวิทยุและโทรทัศน์

2.2 การมีส่วนร่วมในระดับหารือ (consult) เป็นลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นประชาชนมีบทบาทในฐานะผู้ให้ข้อมูล ส่วนการตัดสินใจเป็นบทบาทของรัฐ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ

2.3 การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท (involve) เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง และมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในลักษณะที่เป็นรูปแบบทางเลือกต่างๆที่หน่วยงานภาครัฐจะนำไปดำเนินการ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างภาครัฐกับประชาชน

2.4 การมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ (collaboration) เป็นการให้บทบาทกับประชาชนในระดับสูง โดยภาครัฐและประชาชน จะทำงานร่วมกันในกระบวนการตัดสินใจ ความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจในค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้จะมีลักษณะของการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและเป็นกิจกรรมถาวรมากขึ้น เช่น คณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน คณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2.5 การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจแก่ประชาชน (empower) เป็นขั้นที่ให้ประชาชนมีบทบาทมากที่สุด เป็นการให้อำนาจภาคประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐจะเป็นผู้ปฏิบัติตามการตัดสินใจนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วม ในขั้นนี้ได้แก่ การลงประชามติ การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยกระบวนการประชาคม การมีส่วนร่วมระดับการให้อำนาจแก่ประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในขั้นนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชน การตัดสินใจว่าจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับใดเป็นเรื่องของนโยบายแต่ละหน่วยงานหรือแนวคิดของผู้นำ การแจ้งให้ประชาชนทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นจะเป็นการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง เช่น หน่วยงานภาครัฐต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง (inform) และการปรึกษาหารือ (consult) ในขณะที่ประชาชนหวังว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับการให้อำนาจ (empower) ซึ่งถ้าหากไม่มีการสื่อสารความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และระดับการมีส่วนร่วมให้ชัดเจนแล้ว อาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้

3. เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน (participation techniques) การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสามารถดำเนินการได้หลายวิธีเช่น การรับข้อมูลจากประชาชนจากแบบสอบถาม การสนทนากลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การลงประชามติ เป็นต้น การจัด

กิจกรรมเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงรูปแบบ และเทคนิคการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์กรอบของกฎหมายและกลุ่มเป้าหมาย

จิรภา สุนทรสิต (2532) กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนชุมชน (community school) ว่าเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดถือการดำเนินชีวิตในชุมชน เป็นศูนย์กลาง (life-centered) นอกจากจะจัดการเรียนการสอนตามปกติแล้วจะต้องจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อชุมชนด้วย เช่น การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การอบรมวิชาชีพ การพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน นอกจากนั้น โรงเรียนยังต้องให้การบริการชุมชน ด้านอาคารสถานที่รวมทั้งการสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ลักษณะสำคัญของโรงเรียนชุมชน สรุปได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) โรงเรียนชุมชนต้องถือว่าชุมชน เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ทรัพยากรการบริหารจัดการ และ ทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน 2) โรงเรียนชุมชนต้องถือว่าเป็นศูนย์ฝึกวิชาชีพของชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคน ในชุมชนเข้ามารับการฝึกวิชาชีพเพื่อเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงาน 3) โรงเรียนชุมชนต้อง ถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่สามารถให้บริการชุมชนเกี่ยวกับอาคารสถานที่ สนามกีฬา วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ตลอดจนการให้คำปรึกษาหารือในการ ปฏิบัติกิจกรรมในชุมชน 4) โรงเรียนชุมชนต้องถือว่าเป็นศูนย์กลางพัฒนา มีหน้าที่ช่วยเหลือในด้าน การปรับปรุงคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน รวมทั้งการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและนอกชุมชน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของ การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เงื่อนไขทางด้านการบริหาร ของชุมชน เงื่อนไขที่เกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขทางด้านโรงเรียน รวมทั้งการกำหนดความหมาย ของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนให้ตรงกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและผู้บริหารโรงเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีขั้นตอนที่ สำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับ ประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรอง เพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลดำเนินการ 8) การร่วมกันรับ ผลประโยชน์จากการดำเนินการ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม (Participation) ของชุมชนในการจัดการศึกษาจะมีลักษณะเข้าไปเกี่ยวข้อง (involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของโรงเรียนและก่อให้เกิดความผูกพัน (commitment) ต่อกิจกรรมนั้นหรือมีความผูกพันต่อองค์กร ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แสดงความสัมพันธ์ของลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน

กล่าวโดยสรุป ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวข้องของสมาชิกในชุมชนและนอกชุมชนที่มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน และเป็นกระบวนการที่ประชาชนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและท้องถิ่นได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน ตลอดจนร่วมพิจารณากำหนดปัญหาความต้องการของโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและหาแนวทางพัฒนาโรงเรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นจะมีตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผลและร่วมในการเสนอแนะในกิจการของโรงเรียน

8. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร ดังนี้ จันทรานี สงวนนาม (2545) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ 1) ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร 2) ลดความขัดแย้งในการทำงาน เพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น 3) สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน 4) ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดีทุกคนมีงานทำ 5) สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร 6) ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม 7) ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 8) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545) กล่าวถึง ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้เกิดการปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดคนเดียว 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อ ในขณะเดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น 3) เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการ

ทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 4) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะ ทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจและความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น 5) การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพและส่งเสริมให้มีการปรับปรุงงาน ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

สมเดช สีแสง (2547) ได้สรุปถึง ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานรวมกลุ่มกันใช้ความรู้ ความสามารถ สติปัญญาและประสบการณ์ของแต่ละคนร่วมกันปรับปรุงงานในหน่วยงานของตน มีข้อดี คือ 1) ผู้ที่รู้ปัญหาดีที่สุดและสามารถแก้ปัญหาได้ดีที่สุด คือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด จะแก้ปัญหาได้ถูกต้องที่สุด 2) บุคลากรได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมในการบริหาร 3) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าคุณค่ามีความภาคภูมิใจและทำงานเต็มความสามารถ

Swans (1996) ได้สรุปถึง ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากนักวิชาการหลายคน ทั้งด้านธุรกิจ อุตสาหกรรม สาธารณสุขและการพยาบาล ดังนี้ 1) พนักงานมีความไว้วางใจกันสูง และสนับสนุนซึ่งกันและกัน 2) ลดตำแหน่งของพนักงานที่มีตำแหน่งเท่ากัน ลดอัตราของพนักงานระดับบริหารลง 3) เพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น 4) ลดความสับสนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน โดยการปรับปรุงการติดต่อสื่อสารให้ดีขึ้น 5) นิเทศงานด้วยตนเองกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานได้วินิจฉัยและแก้ปัญหาให้ผู้ปฏิบัติงาน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นการพัฒนาอาชีพ (Career Development) 6) มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานมากขึ้น 7) เข้าใจกฎระเบียบได้ชัดเจนขึ้น 8) เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ผลงานเพิ่มขึ้น 9) ทำให้เกิดทีมงานที่มีความร่วมมือร่วมใจกัน มีแรงจูงใจและความสามารถในการตัดสินใจ และทำให้เข้าใจองค์การได้ดียิ่งขึ้น 10) ปรับปรุงการติดต่อสื่อสารในองค์การ 11) ลดการขาดงาน 12) เพิ่มประสิทธิผลและผลผลิตในงาน รวมถึงปรับปรุงคุณภาพของงาน เพิ่มการเรียนรู้ของงานให้มากขึ้น 13) เพิ่มขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้ปฏิบัติงาน 14) ได้รับความคิดใหม่ในการตัดสินใจแก้ปัญหา 15) แสดงให้เห็นถึงผู้นำที่มีความสามารถได้อย่างชัดเจน 16) ช่วยให้คนงานเข้าใจถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของวิชาชีพได้อย่างชัดเจน 17) ลดการหมุนเวียนเปลี่ยนงานและสร้างความมั่นคงในงาน 18) เพิ่มความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การจากการที่มีทัศนคติต่อองค์การในทางที่ดี 19) การทำงานนอกเวลาลดลง 20) ต้นทุนในการบริหารงานลดลง 21) เป็นการส่งเสริมทักษะและช่วยให้คนงานได้ค้นพบความสามารถพิเศษซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ 22) เพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน 23) เกิดการยอมรับที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะแต่ละบุคคล เพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ขององค์การ การปรับตัวและการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

Creighton (2005) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

- 1) คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน จะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้
- 2) ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้าและความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด
- 3) การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคง ในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้ง ทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล
- 4) การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกรับรู้ของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยังอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย
- 5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่ายที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้
- 6) การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจ ที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิด ความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน
- 7) การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้
- 8) การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำและทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

โดยสรุป ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากผ่านกระบวนการปรึกษาหารือและสร้างความกระจ่างชัดให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายร่วมกัน ซึ่งเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้ 2) เกิดการยอมรับที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยทำให้เพิ่มความสามารถของแต่ละบุคคล เพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กร การปรับตัวและการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ 3) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจและ

ความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น 4) ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

ประสิทธิผลขององค์การ มีความสำคัญยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารและองค์การเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่า การบริหารองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์การจะอยู่รอดและมีความมั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลองค์การ ถ้าองค์การสามารถที่จะบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไป แต่ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ องค์การนั้นก็ล้มละลายไป (Barnard, 1972, ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม, 2538) ประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงานมีความเกี่ยวข้องกับผลของงานที่องค์การพึงประสงค์หรือความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536)

2. ความหมายของประสิทธิผล

คำว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) มีนักวิชาการและหน่วยงานให้ความหมายของ “ประสิทธิผล (Effectiveness)” ไว้หลากหลาย ผู้วิจัยนำมาพอสังเขป ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2536) ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นจะตอบสนองตอบหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ เปรมสุริย์ เชื้อมทอง (2536) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ ผลงานของกลุ่มซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ประสิทธิภาพของโรงเรียน คือ ความสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ทั้งที่เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2536) ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การที่องค์การสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (2541) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง สภาพการดำเนินงานที่ได้ผลตามวัตถุประสงค์ ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวว่า ผู้บริหารต่างก็มุ่งพยายามสร้างผลสำเร็จในการจัดการให้เกิดขึ้น 2 ทาง คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นเครื่องมือใช้วัดความสำเร็จของกิจการ สำหรับคำว่าประสิทธิภาพ คือ การสามารถสร้างผลสำเร็จออกมาโดยได้ผลงานที่มีคุณค่าสูงกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ คือ เป็นเพียงการวัดว่ากิจการสามารถทำได้สำเร็จผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ แต่จะไม่มีภาระสนใจเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ได้ใช้ไปว่าได้ใช้ไปมากน้อยเพียงใด รุ่ง แก้วแดง (2544) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปหรือบรรลุตามเป้าหมายและ

วัตถุประสงค์ขององค์การ ดังนั้น ประสิทธิภาพ จึงหมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นและจะต้องตอบสนองหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ นอกจากนี้ สุพจน์ ทราญแก้ว (2545) ประสิทธิภาพ หมายถึง การทำกิจกรรมการดำเนินงานขององค์การสามารถสร้างผลงานได้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าทั้งในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์เป็นกระบวนการเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่วางไว้ ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ที่ตรงตามความคาดหวังที่กำหนดล่วงหน้าไว้นาน้อยเพียงใด การมีประสิทธิภาพจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตและผลลัพธ์ การดำเนินการเป็นกระบวนการวัดผลงานที่เน้นปัจจัยนำออก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสำเร็จผลที่เกิดขึ้น ส่วน นันธิดา บัวสาย (2552) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จของหน่วยงานหรือองค์การที่มุ่งปฏิบัติงานถึงเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ในขณะที่ รุ่งทิวา หงส์อินทร์ (2556) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลงานขององค์การที่สามารถดำเนินการบรรลุตามแผนงานขององค์การนั้น ๆ

ส่วนมุมมองของนักวิชาการต่างประเทศนั้น Schein (1973) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง สมรรถภาพ (Capacity) ขององค์การในการที่จะอยู่รอด (Survive) การปรับตัว (Adapt) การดำรงสภาพ (Maintain) การเจริญเติบโต (Growth) ไม่ว่าองค์การจะมีหน้าที่ใดจะต้องกระทำให้ลุล่วงไป Hanman และ Freeman (1977) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การที่องค์การสามารถดำเนินการได้บรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขณะที่ Hall (1991) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปหรือบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ ส่วน Gibson (2000) ให้ความหมายของประสิทธิภาพ (Effectiveness) จากคำว่า Effect ที่ใช้ในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (Cause and Effect) โดยอธิบายถึงประสิทธิภาพมี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์การ ในแต่ละระดับของประสิทธิภาพจะมีปัจจัยที่เป็นเหตุแตกต่างกัน คือ 1) ประสิทธิภาพระดับบุคคล (Individual Effectiveness) เป็นการเน้นผลการปฏิบัติงานเฉพาะบุคคลหรือสมาชิกในองค์การที่ทำงานตามหน้าที่และตำแหน่งในองค์การ ซึ่งโดยทั่วไปผู้บังคับบัญชาประเมินประสิทธิภาพระดับบุคคลโดยใช้กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาการขึ้นค่าตอบแทนหรือการให้รางวัลตอบแทนเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิภาพระดับบุคคล ได้แก่ ความสามารถ (Ability) ทักษะ (Skills) ความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) แรงจูงใจ (Motivation) และความเครียด (Stress) 2) ประสิทธิภาพระดับกลุ่ม (Group Effectiveness) เป็นภาพรวมของกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกในองค์การที่ทำงานตามหน้าที่และตำแหน่งในองค์การที่เป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิภาพระดับกลุ่ม ได้แก่ ความสามัคคี (Cohesiveness) ภาวะผู้นำ (Leadership) โครงสร้าง (Structure) สถานภาพ (Status) บทบาท (Roles) และบรรทัดฐาน (Norms) 3) ประสิทธิภาพระดับองค์การ (Organizational

Effectiveness) เป็นภาพรวมของประสิทธิผลระดับบุคคลและระดับกลุ่มเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิผลระดับองค์การ ได้แก่ สภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) กลยุทธ์ (Strategy Choices) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการต่าง ๆ (Process) และวัฒนธรรม (Culture) โดยประสิทธิผลองค์การทั้ง 3 ระดับ มีความสัมพันธ์กันซึ่งประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของบุคคลและกลุ่ม

จากความหมายของนักวิชาการสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ความสำเร็จของการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

3. ความสำคัญของประสิทธิผล

มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของประสิทธิผลไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

วิเชียร วิทยอุดม (2547) กล่าวว่า ความมีประสิทธิภาพขององค์การเกิดจากความมีประสิทธิภาพของบุคคลและของกลุ่ม หากความมีประสิทธิภาพขององค์การ มีมากกว่าผลบวกของความมีประสิทธิภาพของบุคคลและของกลุ่มองค์การนั้นจะมีผลการดำเนินงานที่ดี ส่วน พิภพ วังเงิน (2547) ได้อธิบายถึงการวัดหรือประเมินความมีประสิทธิภาพขององค์การว่า การวัดความมีประสิทธิภาพไม่ควรวัดเพียงเฉพาะปริมาณผลผลิตที่ได้ออกมาหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องวัดขนาดความสำเร็จด้วยว่าบรรลุผลสำเร็จดีขนาดไหนโดยวัดอีก 2 ทาง คือ 1) วัดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจผลผลิตที่ทำให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ 2) วัดความสามารถขององค์การว่าช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกทุกตำแหน่งหน้าที่ระดับชั้นให้ดีขึ้นและช่วยตอบสนองความต้องการได้เพียงใดขณะที่ ธงชัย สันติวงษ์ (2544) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลว่า ผู้บริหารต่างก็มุ่งพยายามสร้างผลสำเร็จในการบริหารจัดการให้เกิดขึ้น 2 ทาง คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งเป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จของกิจการ ประสิทธิภาพ คือ การสามารถสร้างผลสำเร็จออกมาโดยได้ผลงานที่มีคุณค่าสูงกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป กล่าวคือ การวัดอัตราส่วนของรายได้ต่อรายจ่ายนั่นเอง ส่วนคำว่า ประสิทธิผล เป็นเพียงการวัดว่ากิจการสามารถทำได้สำเร็จผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่แต่จะไม่มี การสนใจคิดเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ได้ใช้ไปว่าได้ใช้ไปมากน้อยเพียงใด ทำนองเดียวกันนี้ รุ่งทิศา หงษ์อินทร์ (2556) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ มีความสำคัญต่อการบริหารและผลการดำเนินงานขององค์การเพราะเป็นตัวบ่งชี้หรือตัดสินว่า การบริหารองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์การจะอยู่รอดและมีความมั่นคงเจริญก้าวหน้าขึ้นอยู่กับประสิทธิผลขององค์การ ถ้าองค์การใดสามารถดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ก็จะสามารถดำรงอยู่ต่อไป แต่ถ้าไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์องค์การนั้นก็จะมีล่มสลายไป

จากแนวคิดและคำกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพมีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน/องค์การ เพราะเป็นตัวบ่งชี้หรือตัดสินว่าการดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพียงใด

4. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนมีส่วนที่เหมือนและแตกต่างกันเล็กน้อยทั้งนี้เพราะในการบริหารโรงเรียนนั้น การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนผู้วิจัยได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการผลการศึกษาเป็นดังนี้

4.1 ความหมายของประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน

มีผู้ให้ความหมายของประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนไว้ ดังนี้

ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2546) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพภายในและภายนอก ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและ ความสามารถในการบูรณาการผสมผสานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ขณะที่ สूरชัย ช่วยเกิด (2547) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความพึงพอใจในการทำงานของครูและการรับรู้ ประสิทธิภาพของโรงเรียน ความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่นในการใช้ทรัพยากรให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ส่วน ชูศรี ถนอมกิจ (2550) ให้ความเห็นว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิต นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การพัฒนานักเรียนให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก การปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมและความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาจนทำให้เกิดความพอใจใน การทำงาน สอดคล้องกับทัศนะของ Hoy และ Miskel (1991) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน พิจารณาได้จากตัวบ่งชี้ 4 ประการ คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง การมีทัศนคติทางบวกของนักเรียน ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและ การแก้ปัญหาในโรงเรียน และสอดคล้องกับความเห็นของ ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมีความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนา เพื่อให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริงที่บูรณาการ ผสมผสานคงสภาพขององค์การให้เกิดความพึงพอใจและผลสำเร็จของการทำงานในองค์การหรือ หน่วยงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงและสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนจนทำให้เกิด ความพอใจในการทำงานซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลในภาพรวม

จากความเห็นของนักวิชาการที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ การบริหารโรงเรียน หมายถึง ผลสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียนในด้าน 1) การบริหารจัดการ ได้แก่

ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน และความสามารถในการบูรณาการผสมผสานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และ

2) การพัฒนานักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติเชิงบวก ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

4.2 ความหมายของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการไว้ อย่างหลากหลาย ดังนี้

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และวโร เพ็งสวัสดิ์ (2554) กล่าวว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดของผู้บริหารและทีมงานในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกคนและการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการทุกลักษณะในโรงเรียน ทรงยศ แก้วมงคล (2555) กล่าวว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ผลของการปฏิบัติการหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้านวิชาการได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนดไว้โดยมีส่วนร่วมจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ส่วน ชูลี รุ่งพานิช (2552) กล่าวว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ขณะที่ พิสมัย สิมสีพิมพ์ (2552) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารจัดการงานวิชาการโดย วางแผน ควบคุม กำกับ นิเทศ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำนองเดียวกัน พระมหาชนแดน สมบุตร (2549) กล่าวว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาและการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

จากความเห็นดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จของการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ของโรงเรียน

4.3 องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ แยกแยกไม่ออกกับ ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ พบว่า นักวิชาการกล่าวถึง องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันไป ดังนี้

ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544) ได้กล่าวว่าถึง ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ไว้ว่า ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาการบริหารวิชาการ และ 4) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารวิชาการ ส่วน จันทรเพ็ญ กลับดี (2547) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน 2) กระบวนการดำเนินงานที่ราบรื่น 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) การจัดหาและใช้ทรัพยากร สำหรับ วาโร เฟิงส์วส์ดี (2549) กล่าวถึงประสิทธิภาพของโรงเรียน ว่าประกอบด้วย 1) ความสามารถในการผลิต 2) ความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับตัว 4) ความสามารถในการแก้ปัญหภายในโรงเรียน 5) การพัฒนาบุคลากร 6) ความสามัคคีของบุคลากร 7) ความพึงพอใจในงานของบุคลากร และ 8) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ขณะที่ นิศารัตน์ งามประเสริฐ (2552) กล่าวถึงประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ว่า ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พัฒนาการความรู้หรือความสำเร็จของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้เต็มศักยภาพของตน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 2) ความถึงพอใจในการทำงานของครู หมายถึง ความรู้สึกและเจตคติที่ดีและไม่ดีของบุคลากรที่มีต่องานที่กำลังปฏิบัติ ซึ่งความรู้สึกนี้เกิดจากการที่บุคคลได้รับการตอบสนองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จนเกิดทัศนคติทั้งด้านบวกและด้านลบต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ พิมพอร สดเอี่ยม (2547) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารวิชาการ มีดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย (1) คะแนนเฉลี่ยสะสมและ (2) ความสามารถในการแก้ปัญหา 2) ความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์ ประกอบด้วย (1) ทำหายความคิดหรือสติปัญญา (2) ได้รับสิ่งตอบแทนอย่างยุติธรรม (3) สภาพที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน (4) เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน (5) บุคลิกภาพเหมาะสมกับงาน และ (6) ลักษณะการทำงานของบุคคล

4.4 ประสิทธิภาพการบริหารวิชาการตามการรับรู้ของผู้บริหาร ประกอบด้วย

(1) ปริมาณและคุณภาพของการบริหารวิชาการ (2) ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการ (3) ความสามารถในการปรับตัวในการบริหารวิชาการ และ (4) ความยืดหยุ่นในการบริหารวิชาการ ขณะที่ พิสมัย สิมสีพิมพ์ (2552) กล่าวถึงปัจจัยป้อนออกของการบริหารสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จของงาน 2) การเรียนรู้ของนักเรียน 3) ความพึงพอใจในงาน 4) ระดับการขาดงาน 5) อัตราการลาออก และ 6) คุณภาพการปฏิบัติ ส่วน โสภา วงษ์นาคเพชร (2553) ได้สรุปองค์ประกอบของประสิทธิผล โรงเรียนว่าประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) อัตราการออกกลางคันของนักเรียน 3) การจัดหาและใช้ทรัพยากร 4) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 5) ความสามารถในการบูรณาการ 6) ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร และ 7) การขาดงาน ขณะที่ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และวาโร เฟิงส์วส์ดี (2554) เห็นว่า ประสิทธิภาพของงาน

วิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก ว่าประกอบด้วย 1) คุณภาพนักเรียนด้านเก่ง ดี มีสุข 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครู และ 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารและครู สำหรับ ธัชชัย นาจำปา (2555) ได้จำแนกประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และ 4) ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วน ทรงยศ แก้วมงคล (2555) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) ผลการบริหารงานวิชาการตามการรับรู้ 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ขณะที่ บังอร แซ่ฮวด (2555) ที่กำหนดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารวิชาการ และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาการบริหารวิชาการ ทำนองเดียวกัน วิทยา โคตรภู (2555) ได้กำหนดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และ 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และชูลี รุ่งพานิช (2552) กล่าวถึง องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ว่าประกอบด้วย 1. ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของปรัชญา หลักการและแนวคิดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนารอบด้านจนเต็มศักยภาพ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่งและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการใช้ทรัพยากรได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยภารกิจสำคัญ 5 งาน ได้แก่ 1.1 งานด้านการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง แนวทางการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะและเจตคติที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดกระบวนการและสาระการเรียนรู้ การคัดเลือกและแต่งตั้งผู้ดำเนินการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษามาสนับสนุน การบริหารจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การติดตามประเมินผลและการสรุปผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตร 1.2 งานด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการชี้แนะ นำความร่วมมือเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน 1.3 งานด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ

ที่ผู้บริหารจัดครูเข้าสอนตามความถนัดส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนและผู้เรียนได้จัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตร 1.4 งานด้านวัดผลและประเมินผล การศึกษา หมายถึง กระบวนการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุผลในการเรียนและครูผู้สอนได้บรรลุผล ในการสอนตามจุดหมายปลายทางของหลักสูตร 1.5 งานด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง สื่อกลางช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดความสนใจ เกิดการเรียนรู้เร็วเป็นสิ่งที่ จำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องจัดหา จัดบริการ ส่งเสริมให้ครูผลิต ใช้บำรุงรักษาสื่ออย่าง คุ่มค่าและแสวงหาแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การถ่ายทอดความรู้ของครูไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ความสามารถในการแก้ปัญหา (Solving problem) ภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการ ปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้การปกครองนักเรียนและงานที่รับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติงานได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยน (Adaptability) และพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนาปรับเปลี่ยน วิธีการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าทันสมัยกับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ขณะที่วุฒิชัย จันทวัน (2553) ได้กำหนดประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียน ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับห้องเรียน ระดับช่วงชั้นและระดับโรงเรียน ที่มีความสอดคล้องกับ เป้าหมาย ความคาดหวังหรือเกณฑ์ที่ทางสถานศึกษาได้ตั้งไว้รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับการจัด กระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอนและมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานของครูและ ผู้บริหารที่มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงตามที่ได้รับมอบหมายและเป้าหมายกำหนดไว้ และในสถานศึกษาที่บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานสูงย่อมทำให้การดำเนินงานในสถานศึกษา มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ทักษะของครู หมายถึง การแสดงความคิดเห็นความรู้สึกหรือพฤติกรรม ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาซึ่งแสดงออกมา ในเชิงบวก คือ ในรูปของการพูด การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการให้การสนับสนุนส่งเสริม การบริหารงานวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูง ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามแนวนโยบาย เป้าหมายและความคาดหวังของสถานศึกษา

สำหรับทัศนะของนักวิชาการต่างประเทศนั้น Gibson, Ivancevich และ Donelley (1979) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลขององค์กรโดยใช้หลายเกณฑ์ คือ 1) ความสามารถในการผลิต 2) ประสิทธิภาพความพึงพอใจ 3) ความสามารถในการปรับตัว และ 4) การพัฒนาและการอยู่รอด ส่วน Hoy และ Furguson (1985) กล่าวถึง ประสิทธิภาพของ สถานศึกษาไว้ว่าพิจารณาจาก 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) การจัดสรรทรัพยากรอย่างมี

ประสิทธิภาพ 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มาจากภายในและภายนอก และ 4) สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ครูอาจารย์ได้ ในขณะที่ Gretchen, Corbett และ Firestone (1988) ได้กำหนดเกณฑ์การวัดประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ ดังนี้ 1) ความพึงพอใจ 2) จำนวนผู้เข้าเรียน 3) จำนวนนักเรียนที่ลาออก 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับ Steers (1991) กล่าวถึงประสิทธิผลขององค์การ ว่าประกอบด้วย 1) ประสิทธิภาพ 2) ผลผลิต 3) การประสานงานเพื่อบูรณาการกิจกรรม 4) การปรับตัว 5) ความสอดคล้องต่อสภาวะสังคม และ 6) การสร้างความพอใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ Hoy และ Miskel (2008) กล่าวถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา ไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) หมายถึง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบของนักเรียน ศีลธรรม คะแนนสอบ ผลงานเป็นที่ยอมรับหรือได้รับรางวัล มุมมองของครูต่อนักเรียนและโรงเรียน มุมมองของผู้ปกครองต่อนักเรียนและโรงเรียน มุมมองของชุมชนต่อนักเรียนและโรงเรียน การพัฒนาการของนักเรียน 2. ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจต่องาน/ภาระงาน ผลตอบแทนของงาน ความรู้สึกพึงพอใจต่อสถานที่ทำงาน เพื่อนร่วมงาน เจ้านาย ลูกน้อง นโยบาย แผนงาน มาตรการ กระบวนการ ความพึงพอใจต่อโอกาสในการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพ การลาออก การอุทิศตน ความอิสระในการปฏิบัติงาน โอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสาร การใช้ทักษะที่หลากหลาย มีมุมมองว่างานมีความสำคัญ 3. การขาดงาน (Absenteeism) หมายถึง อัตราการขาดงานของบุคลากร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศขององค์กร ทัศนคติของบุคลากรที่มีต่องาน เช่น ความเครียด ปริมาณงาน ภาระงาน บรรยากาศ การขาดแรงจูงใจและแรงกระตุ้นในการทำงาน 4. อัตราการออกกลางคันของนักเรียน (Dropout Rate) หมายถึง การที่นักเรียนออกจากระบบโรงเรียนโดยใช้เวลาเรียนไม่เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดในแต่ละช่วงชั้น โดยมีสาเหตุมาจากความยากจน การอพยพตามผู้ปกครอง ปัญหาครอบครัว ปัญหาในการปรับตัว สมรส ประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว เจ็บป่วย อุบัติเหตุ ต้องคดี ถูกจับ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีย้ายสถานศึกษา 5. คุณภาพโดยทั่วไป (Overall Quality) หมายถึง การตอบสนองต่อชุมชน การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการผสมผสานและความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน

จากทัศนะของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันออกไปเพื่อให้การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ รายละเอียด ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 การสังเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

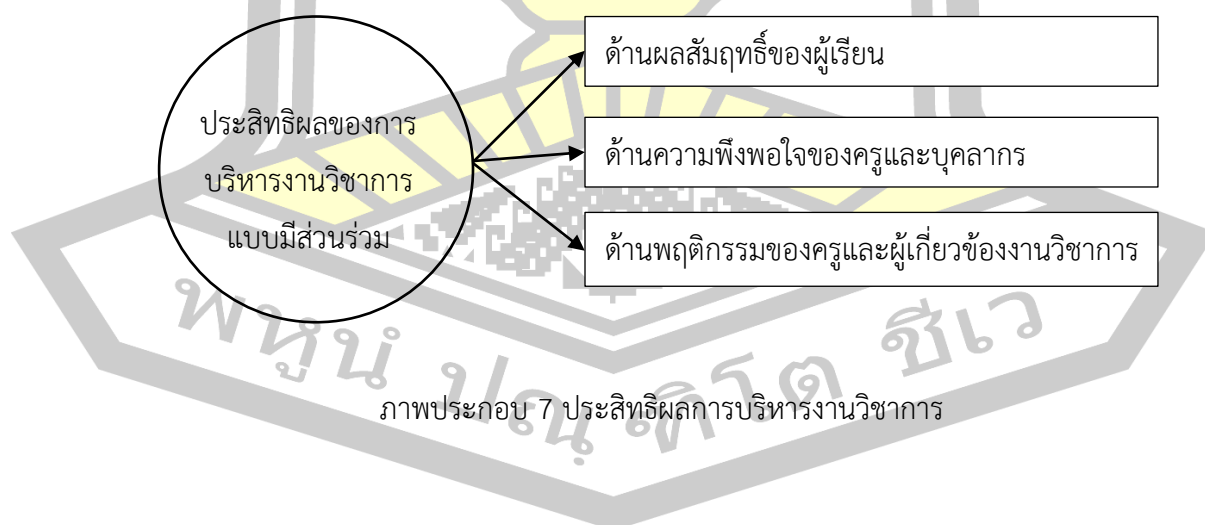
ร.น.	ประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการ	นักวิชาการ/หน่วยงานที่ให้แนวความคิด													รวม	ร้อยละ	
		ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544)	จันทร์เพ็ญ กลัปดี (2547)	วาโร เฟื่องสวัสดิ์ (2549)	นิศารัตน์ นามประเสริฐ (2552)	พิมพ์อร สดเอี่ยม (2547)	ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และวาโร เฟื่องสวัสดิ์ (2554)	รัชชัย นานจำปา (2555)	ทรงยศ แก้วมงคล (2555)	บังอร เช่งฮวด (2555)	วุฒิชัย จันทวัน (2553)	Gibson, Ivancevich and Donelley (1979)	Hoy and Furguson (1985)	Gretchen, Corbett and Firestone (1988)			Steers (1991)
1	ความสามารถในการผลิต นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14	93.33
2	ความพึงพอใจในการทำงาน ของครู		1	1	1	1	1		1		1	1	1	1	1	12	80
3	กระบวนการดำเนินงานที่ ราบรื่น		1									1		1		3	20.0
4	ความสามารถในการ แก้ปัญหาและพัฒนาการ บริหารวิชาการ	1		1				1		1		1				5	33.33
5	ความสามารถในการพัฒนา ให้นักเรียนมีเจตคติทางบวก	1		1				1		1						4	26.6
6	บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม			1		1								1		3	20.0
7	ความสามารถในการปรับตัว			1		1						1		1		4	26.6
8	ประสิทธิผลการบริหาร วิชาการตามการรับรู้ของ ผู้บริหาร					1	1		1							3	20.0

จากตาราง 5 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำผลการสังเคราะห์แนวความคิดของนักวิชาการหรือหน่วยงานตามแนวคิดของ
ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544), จันทร์เพ็ญ กลัปดี (2547), วาโร เฟื่องสวัสดิ์ (2549), นิศารัตน์ นาม
ประเสริฐ (2552), พิมพ์อร สดเอี่ยม (2547), ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และวาโร เฟื่องสวัสดิ์ (2554),
รัชชัย นานจำปา (2555), ทรงยศ แก้วมงคล (2555), บังอร เช่งฮวด (2555), วุฒิชัย จันทวัน (2553),

Gibson, Ivancevich and Donelley. (1979), Hoy and Furguson (1985), Gretchen, Corbett and Firestone (1988), Steers (1991), Hoy and Miskel (2008) ได้แต่ละประเด็น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และค่าร้อยละ 30 ขึ้นไป นำมาจัดเข้ากลุ่ม พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ 3 ด้าน ในการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยนำมาจัดเข้ากลุ่มจึงได้กลุ่มประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพของนักเรียนด้านเก่ง ดี มีสุข การพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติทางบวก ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน อัตราการออกกลางคันของนักเรียนและจำนวนผู้เข้าเรียน
- 2) ด้านความพึงพอใจของครูและบุคลากร ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การขาดงาน ทักษะคติของครูและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร
- 3) พฤติกรรมของครูผู้เกี่ยวข้องงานวิชาการ ได้แก่ การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานวิชาการ กระบวนการดำเนินงานที่ราบรื่น การปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารวิชาการ การจัดหาและใช้ทรัพยากร ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความสามารถในการบูรณาการประสิทธิผลการบริหารงานตามการรับรู้ของผู้บริหาร การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ความสามัคคีของบุคลากร บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และการประสานงานเพื่อบูรณาการกิจกรรม

จากการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3 ด้าน สรุปดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิด ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการแสวงหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับสมมติฐาน อันเป็นข้อความที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ของสถานการณ์ปัญหานั้น ๆ โดยสร้างขึ้นจากความรู้ ข้อค้นพบ ประสบการณ์ การหยั่งรู้หรือจากทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นนั้นไม่ใช่ทฤษฎี

1. ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบ พอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนว ซึ่งเป็นที่ยอมรับแสดงว่าเป็นสิ่งนั้น ๆ เช่น รูปแบบบ้าน เป็นต้น

ทศนา แหมมณี (2551) ซึ่งกล่าวไว้ว่า รูปแบบ (Model) เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบจึงเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

รัตน์ บัวสนธ์ (2551) ความหมายของรูปแบบจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้ 1) แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น 2) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model” 3) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางทีเรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน

มาลี สิบกระแสน (2552) รูปแบบ มีสองลักษณะ คือ รูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงานและรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในสมการคณิตศาสตร์หรือสมการพยากรณ์หรือเขียนเป็นข้อความ จำนวนหรือภาพหรือแผนภูมิหรือรูปสามมิติ

คัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ณัฐศักดิ์ จันทผล (2553) รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะ พิจารณามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

ทัศนีย์ รัตนสุวรรณ (2560) รูปแบบ หมายถึง การจำลองภาพองค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์หรือลักษณะของสิ่งของ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงทฤษฎี หลักการแนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ ของปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับว่าสามารถใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น ๆ

Good (1973) กล่าวว่า ความหมายของรูปแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคมตามความหมายดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบ คือ แบบจำลองของสิ่งที่เป็น

Procter (1978) ให้ความหมายคำนี้ไว้ใน Longman Dictionary of Contemporary English โดยสรุปแล้วจะมี 3 ลักษณะใหญ่ คือ Model ที่หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของจริง ความหมายนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง เช่น แบบจำลองของเรือดำน้ำ เป็นต้น Model ที่หมายถึง สิ่งของหรือคนื่อนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูแบบอย่าง นักเดินแบบหรือแม่แบบในวงการวาดภาพศิลป์ เป็นต้น Model ที่หมายถึง แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ รุ่น 864X เป็นต้น

Tosi และ Carroll (1982) กล่าวไว้ว่า รูปแบบเป็นนามธรรมของจริงหรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก ๆ และมีทั้งรูปแบบทั้งกายภาพ (Physical model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ เช่น แบบจำลองหอดูดาวแห่งชาติแบบจำลองเครื่องบินขับไล่ เอฟ 16 เป็นต้นและรูปแบบเชิงลักษณะ (Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ เช่น รูปแบบเชิงระบบและตามสถานการณ์ (A System/Contingency Model) ของ Brown and Moberg (1980) และรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2547) เป็นต้น และรูปแบบการบริหาร

ซึ่งกำลังศึกษาและพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้จะอยู่ในกลุ่มของรูปแบบประเภทหลัง คือ รูปแบบเชิงคุณลักษณะ ซึ่งเป็นรูปแบบในความหมายโดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงคำนี้ในวงวิชาการ

Bardo และ Hardman (1982) ได้กล่าวถึงรูปแบบในทางสังคมศาสตร์ไว้ว่า “เป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะ และ/หรือ บรรยายคุณสมบัติ นั้น ๆ” Bardo และ Hartman อธิบายต่อไปว่า รูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นมาเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงมิใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการทำเช่นนั้นทำให้รูปแบบมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้คุณค่าของรูปแบบนั้นด้อยลงไป ส่วนการจัดระบบรูปแบบหนึ่ง ๆ จะต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัวทั้งนี้ ก็แล้วแต่ปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร (Stoner and Wankel, 1986) ให้ทัศนะว่า รูปแบบเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น

Raj (1996) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedia of Psychology and Education ไว้ 2 ความหมาย ดังนี้ 1) รูปแบบ คือ รูปย่อของความจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงด้วยข้อความ จำนวนหรือภาพ โดยการลดทอนเวลาและเทศะ ทำให้ความเข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น 2) รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะโดยสรุปแล้ว รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

Good (2005) ในพจนานุกรมการศึกษาได้รวบรวมความหมายของรูปแบบเอาไว้ 4 ความหมาย คือ 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด 4) เป็นชุดของปัจจัยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมตัวกันเป็นตัวประกอบหรือเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

Think exist (2008) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ (Model) ไว้ว่า เป็นแบบจำลองระบบการปฏิบัติงานหรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้าหรือสิ่งของที่เป็นตัวแทนแสดงของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

Ardictionary (2008) ได้นิยามความหมายของ รูปแบบ (Model) ว่า หมายถึง แบบจำลองที่เป็นสัดส่วนหรือเป็นประเภทเดียวกันกับของจริงหรือสัญลักษณ์ของการเป็นตัวแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตหรือแบบแผนของสิ่งที่เตรียมไว้ การให้ความหมายของรูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedia of Psychology and Education ไว้ 2 ความหมายดังนี้ 1) รูปแบบ คือ รูบย่อของความจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงด้วยข้อความ จำนวนหรือภาพ โดยการลดทอนเวลาและเทศะ ทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น 2) รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ

Raj (1996) รูปแบบ หมายถึง รูบย่อที่เลียนแบบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้น

สารานุกรมสแตนฟอร์ดด้านปรัชญา (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2006) ได้ให้ความหมายของรูปแบบในลักษณะสอดคล้องกับการให้ความหมายของ Good ว่า รูปแบบเป็นระบบหรือโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมาจากทฤษฎีทั่วไปเพื่อพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ

Husen และ Postlethwaite (1994) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบ คือ โครงสร้างที่ถูกนำเสนอเพื่อใช้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างมาจากเหตุการณ์การหยั่งรู้ด้วยวิธีการอุปมาอุปมัยหรือได้มาจากทฤษฎี

รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎีสำหรับการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบ หมายถึง วิธีการบริหารของสถานศึกษาหรือกรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงานและเกณฑ์ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ลำดับขั้นตอน กิจกรรมในระบบหรือความสัมพันธ์ของชุดตัวแปร ประกอบด้วย หลักการ แนวคิดทางทฤษฎีและโครงสร้าง หรือแนวทางในการดำเนินงาน

2. ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท ได้มีผู้จำแนกประเภทของรูปแบบ ดังนี้ (Smith and others, 1980) จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น 1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า 1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลอง

ทางเคมีในห้องปฏิบัติการ ก่อนจะทำการทดลองเครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องบินที่บินได้จริงเป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น 2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือ รูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

Bertalanffy (1968) ผู้สร้างทฤษฎีระบบ กล่าวว่า การมีรูปแบบข้อความนั้น แม้บางครั้งจะเข้าใจยากแต่ก็ยังดีกว่าไม่มีรูปแบบเสียเลย เพราะอย่างน้อยก็เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบประเภทอื่นต่อไป 2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Keeves (1988) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบ โครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วย รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถึงน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันธุศาสตร์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถัง เปรียบเทียบกับกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิหรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นและใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้ คือ ขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษาแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อน ได้แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ
- 2) รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

Steiner (1988, อ้างถึงใน เสรี ชัดแจ้ง, 2538) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น 1.1 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริงแต่มีขนาดเล็ก 1.2 รูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้าต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น 2. รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) จำแนกออกเป็น 2.1 รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น 2.2 รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติเพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของรูปแบบเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิหรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการบริหาร

3. องค์ประกอบของรูปแบบ

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

Brown และ Moberg (1980) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

สมบุรณ์ ศิริสรทริญ (2547) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2) หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนเนื้อหาการพัฒนาวิธีการและกิจกรรมการพัฒนา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและผลที่ต้องการและ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้เงื่อนไขความสำเร็จและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง 2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 4) โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง 5) หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง 6) วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 7) สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง 8) การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ 9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กัสนนันท์ (2550) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้ประสบการณ์และการเทียบระดับการศึกษา 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน ศักดิ์จิตต์ มาศจิตต์ (2550) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบ คือ 1) องค์ประกอบพื้นฐาน ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย หลักการการมีส่วนร่วมและการกำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 2) องค์ประกอบโครงสร้าง 3) องค์ประกอบกระบวนการดำเนินงานและ 4) องค์ประกอบด้านการสนับสนุน

พิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553) ได้สรุปไว้ว่า รูปแบบประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ฐานะของสถานศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนกลาง 2) บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้อำนวยการ 3) การกระจายอำนาจภารกิจจัดการศึกษา 4) ด้าน 4) หน่วยงานกำกับติดตามตรวจสอบและส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของโรงเรียน 5) มาตรฐานและการประกันคุณภาพผู้เรียน ส่วนที่ 3 การนำสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ 1) การนำไปสู่การปฏิบัติ 2) เงื่อนไขความสำเร็จในส่วนการบริหารขององค์การ

ไมตรี บุญทศ (2554) สรุปลองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า ควรมืองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบพร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาและนำรูปแบบไปใช้

มีศิลป์ ชินภักดี (2555) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถาบันหรือองค์การ ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยี 2) โครงสร้าง 3) บทบาท ส่วนที่ 2 เป้าหมายหรือความคาดหวังส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) บุคลิกภาพ 3) กระบวนการบริหาร 4) การตัดสินใจสั่งการ ส่วนที่ 3 ความต้องการและส่วนสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ชุมชน 2) แหล่งเรียนรู้ 3) เศรษฐกิจ 4) การมีส่วนร่วมทางด้านการบริหารสถานศึกษา

สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555) ได้สรุปลองค์ประกอบของรูปแบบที่คล้ายกันไว้ว่า ควรมืองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาและนำรูปแบบไปใช้

สุขสันต์ สุขสงคราม (2565) ได้สรุปลองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบนั้นมีลักษณะไม่แน่นอนและไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับว่าผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นเรื่องใด โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่เป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย ระบบการดำเนินการและกระบวนการพัฒนา

โดยสรุปแล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใดมีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เราากำลังศึกษาหรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสอดคล้ององค์ประกอบของรูปแบบโดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการวิเคราะห์เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการ

องค์ประกอบของรูปแบบ การบริหารวิชาการ	ผู้วิจัย/นักวิชาการ/องค์กร/ปี										ความถี่	ร้อยละ
	สมบุรณ์ ศิริสรธริรัญ (2547)	ชนกนารถ ชื่นเชย (2550)	อัมพร พงษ์กัสนนันท (2550)	ศักดิ์จิต มาศจิตต์ (2550)	พิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553)	ไมตรี บุญเทศ (2554)	มีศิลป์ ชินภักดี (2555)	สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555)	สุสันต์ สุขสงคราม (2565)	Brown and Moberg (1980)		
1. หลักการ		1	1	1	1	1		1	1		7	70
2. วัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	100
3. โครงสร้างเนื้อหา	1	1		1	1		1			1	5	60
4. ระบบงานและกลไก	1	1	1			1		1			5	50
5. กระบวนการดำเนินงาน	1	1	1	1	1	1	1	1	1		9	90
6. การประเมินผล		1	1		1	1		1		1	6	60
7. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	1		1	1	1				1	1	6	60

จากตาราง 6 จากการการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการ ประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำลังศึกษาซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยและหลักการพื้นฐาน ตามแนวคิดของ สมบุรณ์ ศิริสรธริรัญ (2547), ชนกนารถ ชื่นเชย (2550), อัมพร พงษ์กัสนนันท (2550), ศักดิ์จิต มาศจิตต์ (2550), พิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553), ไมตรี บุญเทศ (2554), มีศิลป์ ชินภักดี (2555), สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555), สุสันต์ สุขสงคราม (2565), Brown and Moberg (1980) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไปและค่าร้อยละ 60 ขึ้นไป นำมาสรุปสังเคราะห์องค์ประกอบที่สอดคล้องกันและหลอมรวมไว้องค์ประกอบที่ส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกัน ได้้องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการ 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน ส่วนที่ 5 การประเมินผล และส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

4. ลักษณะของรูปแบบที่ดี

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ 1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์ เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ 2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก 3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน 4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่และการสร้าง ความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา 5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

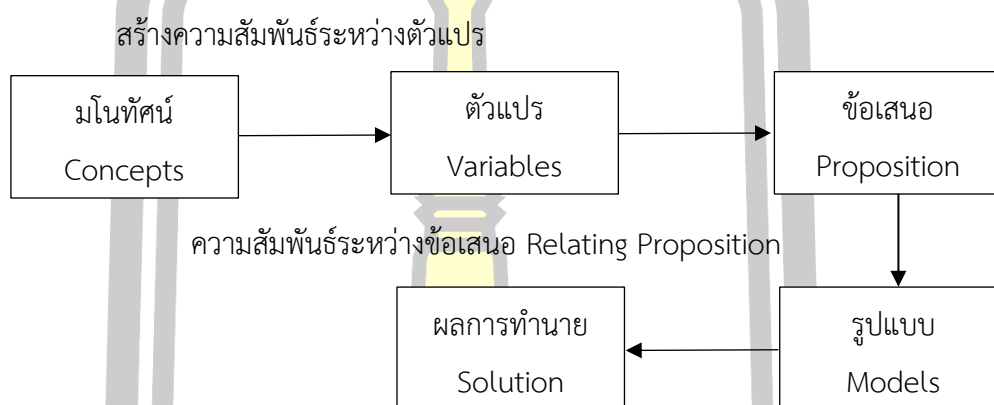
Keeves (1988) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ 1. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship) 2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้ โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

สรุปได้ว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ
 2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการทำนายผลที่จะเกิดขึ้นสามารถตรวจสอบได้ ข้อมูลเชิงประจักษ์
 3. รูปแบบควรชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
 4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอดหรือโมทัศน์ใหม่
- เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่และเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

5. การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

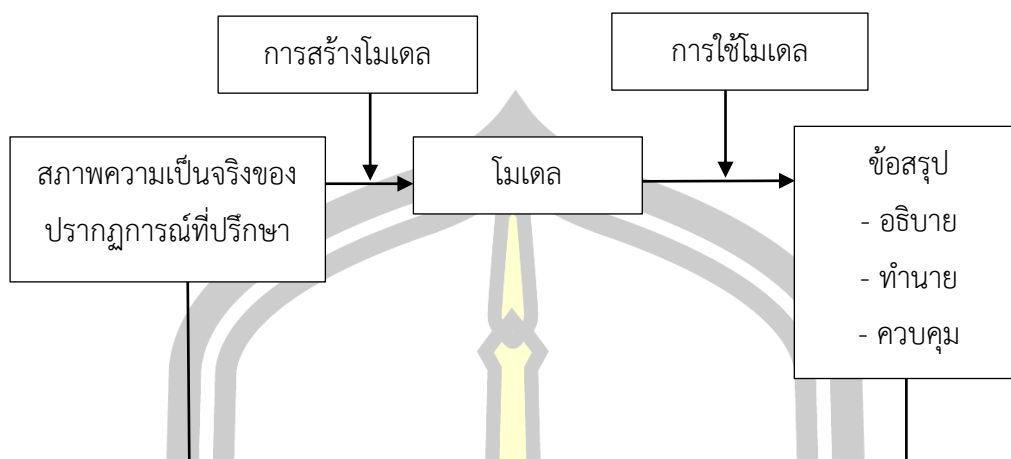
5.1 การสร้างรูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไรและสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไรและนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ (Steiner, 1969 ; Kieve, 1988) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบเขียนไว้ใน ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบสร้างความสัมพันธ์

กล่าวโดยสรุป รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้นต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวความคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ นำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่ผลสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดสอบและปรับปรุงรูปแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้งานจริงและมีการประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง

มียากาวะ (2550) เสนอการสร้างโมเดลว่า เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราอาจไม่ศึกษาปรากฏการณ์เรื่องนั้นโดยตรงก็ได้ แต่เราศึกษาโดยวิธีการสร้างโมเดลเพื่อหาข้อสรุปที่สามารถนำไปอธิบาย ทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์ที่ศึกษาดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 การศึกษาปรากฏการณ์โดยวิธีการสร้างโมเดล

โมเดลที่ใช้ศึกษาค้นคว้าปรากฏการณ์ทางสังคมต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ของเรื่องที่ศึกษา และอีกประการหนึ่ง สามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบาย ทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง คุณสมบัติของโมเดลทั้ง 2 ประการนี้มีลักษณะขัดแย้งกันเอง กล่าวคือ ถ้าเราสร้างโมเดลให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์มากเท่าใด โมเดลจะสลับซับซ้อนมากขึ้น ทำให้การนำโมเดลไปใช้มีความยุ่งยากในทางตรงกันข้าม ถ้าเราเน้นความสะดวกในการนำเอาโมเดลไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ก็ต้องเขียนโมเดลให้ง่ายเข้าใจ โมเดลก็ไม่ค่อยสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งทำให้การนำโมเดลไปใช้อธิบาย ทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์ได้ จำกัดจุดมุ่งหมายที่สำคัญ การสร้างโมเดลก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบโมเดลนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น โมเดลที่สร้างขึ้นจึงมีความชัดเจนและเหมาะสมกับวิธีการทดสอบโดยปกติแล้ว การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มักจะทดสอบโมเดลด้วยวิธีการทางสถิติ การสร้างโมเดล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการทดสอบโมเดล เป็นกิจกรรมที่ต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน เนื่องจากโครงสร้างของโมเดลจะเป็นตัวกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะนำไปใช้ทดสอบโมเดล ผลของการทดสอบโมเดลย่อมนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธโมเดลนั้น

Keeves (1988) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต

และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลในเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโน้ตชนใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่เรากำลังศึกษาด้วย

Meason และ Khedourri (2000, อ้างถึงใน ธนินาฏ ญ สุนทร 2545) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบไว้ ดังนี้ 1) การรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) 2) การสร้างรูปแบบ (Model Construction) 3) การทดสอบรูปแบบ (Testing the Model) 4) การนำรูปแบบไปใช้ (Implementation) 5) การปรับปรุงรูปแบบ (Model Updating)

สุวิมล ว่องวานิช (2549) การพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและบริบทจริง เช่น การศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) การศึกษารายกรณี (Case Study) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบเป็นการกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบให้มีความชัดเจน ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ซึ่งมีหลายวิธี

3.1) การสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

3.2) การใช้เทคนิคทางสถิติเป็นการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากหลักฐานเชิงปริมาณโดยใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ได้ (Across Time, Samples, Sites)

3.3) การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) หรือผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ การอิงผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญนี้ถือว่าการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่า การวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษา นิยมใช้มากทางอุดมศึกษาและมีความเชื่อถือได้ เพราะถือว่าการตัดสินหรือการวิพากษ์วิจารณ์โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในศาสตร์สาขานั้นหรือในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้โดยมีหลักการ ดังนี้ 1) การใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินรูปแบบนั้น เนื่องจากให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ซึ่งมาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรง 2) รูปแบบจะยอมให้เกิดความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอรรถาธิบายและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจน

วิธีการนำเสนอ ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ซึ่งการทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่า ไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 5 การประเมินรูปแบบหลังจากที่ได้มีการพัฒนารูปแบบที่มีรากฐานมาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี บริบทจริงและผ่านการทดลองใช้แล้ว เพื่อให้แน่ใจว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังไว้ จำเป็นที่จะต้องมีการประเมินรูปแบบ ซึ่งในการประเมินรูปแบบมีหลายวิธีจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากนักการศึกษาและนักวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศมีแนวคิดในการประเมินรูปแบบแบบหนึ่ง คือ การใช้มาตรฐานของ The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ที่ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards)

สมาน อศวภูมิ (2550) ชี้ให้เห็นว่า ในการวิจัยพัฒนารูปแบบนี้้นอาจจะสื่อความเข้าใจว่าเป็นการวิจัยและพัฒนา หรือ Research and Development (R&D) ซึ่งมีหลากหลายแนวคิดและแนวปฏิบัติ ความจริงการพัฒนารูปแบบอาจจะใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในการดำเนินงานก็ได้ แต่การพัฒนารูปแบบบางรูปแบบอาจจะมีข้อจำกัดและมีเงื่อนไขบางประการที่ไม่สามารถดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบได้ จึงเสนอแนวทางในการพัฒนางานอย่างมีรูปแบบโดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือ กล่าวคือ ผู้วิจัยควรเริ่มต้นจากสร้างสรรค์แนวทางในการพัฒนางาน โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนางานดังกล่าวเพื่อให้ผลงานที่ได้เป็นผลงานที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานได้จริง จึงเรียกแนวคิดนี้ว่า “การวิจัยพัฒนารูปแบบ (Research-Based Model Development หรือ REBMOD)” ซึ่งมีแนวปฏิบัติพื้นฐาน ดังนี้ 1. การกำหนดขอบเขตและสาระของรูปแบบต้นร่าง ในการกำหนดขอบเขตและสาระของรูปแบบ เป็นขั้นตอนแรกในการคิดค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน 2. ทบทวนวรรณกรรมและปรับปรุงรูปแบบต้นร่าง หลังจากได้ต้นร่างรูปแบบตามขั้นตอนที่หนึ่งแล้ว ควรมีการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบแนวคิดและรูปแบบต้นร่างว่ามีส่วนใดที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยอาจจะปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิหรือใช้วิธีการระดมสมองแบบ Focus Group เพื่อปรับปรุงรูปแบบต้นร่างตามแนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม เสร็จแล้วให้ดำเนินการออกแบบวิธีการและเครื่องมือในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาหรือในกรณีที่จะพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ขั้นตอนก็คือการสร้างเครื่องมือทำเดลฟายตามรูปแบบต้นร่าง 3. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาตามกรอบแนวคิดของรูปแบบต้นร่าง เป็นขั้นตอนใน

การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ของการดำเนินงานในเรื่องที่พัฒนารูปแบบ เพื่อทราบสภาพปัจจุบันปัญหาในการดำเนินงานนั้น ๆ ตามกรอบแนวคิดของรูปแบบซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลไปใช้ในการออกแบบรูปแบบในขั้นตอนต่อไป ส่วนในกรณีการพัฒนารูปแบบโดยเทคนิคเดลฟายนั้น ขั้นตอนนี้ก็คือการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาตามกรอบแนวคิดของรูปแบบต้นร่างโดยผ่านประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งโดยทั่วไปมักจะดำเนินการ 3 รอบ เสร็จแล้วผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลที่ได้จากการทำเดลฟายไปใช้ในการออกรูปแบบต่อไป แต่หลายครั้งจะพบว่าผู้วิจัยพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายมักจะจบลงด้วยการสรุปผลการทำเดลฟายเท่านั้น จึงเป็นเพียงข้อมูลตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งยังไม่เป็นรูปแบบแต่อย่างใด 4. การออกแบบรูปแบบ หลังจากได้ข้อมูลที่ได้ดำเนินการในขั้นตอนที่สามแล้ว จะใช้ข้อมูลที่ได้นำเป็นมาตรฐานในการออกแบบรูปแบบใหม่ โดยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบต้นร่างที่ดำเนินการไปแล้วในขั้นตอนที่หนึ่งหรือสองใหม่ รวมทั้งการขอคำปรึกษาแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีประสบการณ์หรือการศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบกับหลักการ ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของรูปแบบก่อนนำไปตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบตามวิธีการและเครื่องมือที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ 5. การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ขั้นตอนสุดท้ายในการพัฒนารูปแบบ คือ การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการตามที่ได้ออกแบบแล้วไว้ในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งต่อไปนี้ ตามความเหมาะสมของรูปแบบเวลาและงบประมาณในการดำเนินการ ดังนี้ 5.1 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ 5.2 ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนากับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง แล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เสร็จแล้วให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิพากษ์ประเมินรูปแบบทั้งในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และให้ข้อเสนอแนะต่อไป 5.3 ตรวจสอบโดยการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริงหรือเหตุการณ์จำลองตามแบบแผนที่ออกแบบไว้ เพื่อสังเกตรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป

บรรจง เจริญสุข (2552) แบ่งขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา และหลักธรรมาภิบาล สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 24 คน ด้วยเทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม

รมย์ พะโยม (2552) สรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ดังนี้ 1. การสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

จากแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา 2. การสร้างรูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากการสังเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาโดยสนทนากลุ่ม 3. การประเมินรูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 15 คน พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

สมยงค์ แก้วสุพรรณ (2552) ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ 1. วิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล 2. สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้การสนทนากลุ่มและจัดเวทีวิพากษ์ 3. ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา 4. ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

วโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) กล่าวว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

1.2 การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1.2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่มเป็นต้น

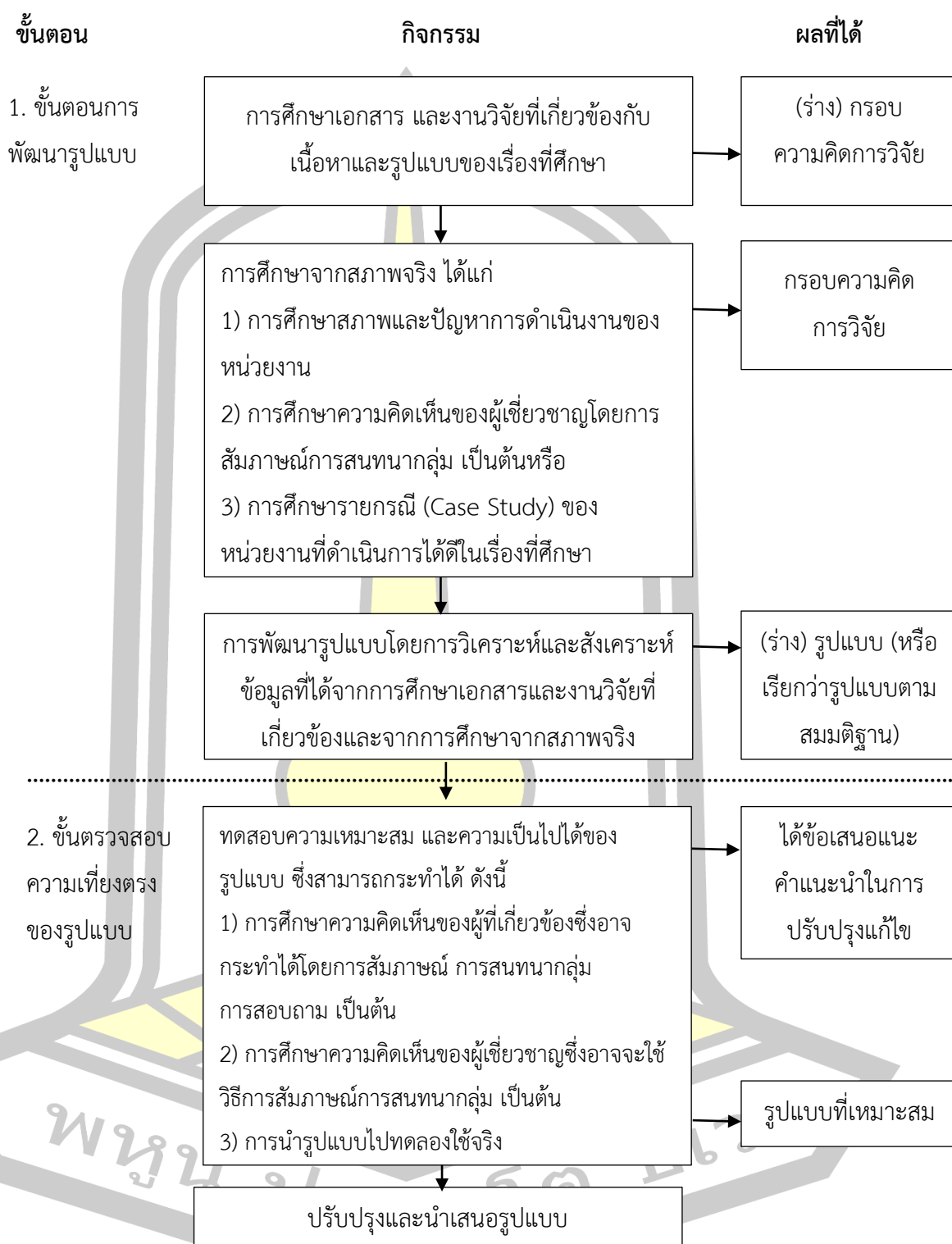
1.2.2 การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณีหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษาเพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

1.2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

1.3 การจัดทำรูปแบบในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัยเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรก แล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่นและผลการวิจัยที่ผ่านมาแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่การเก็บรวบรวม ข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดย การตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบสามารถแสดงเป็นภาพได้ดังนี้ ดังภาพประกอบ 10

ที่มา: วาโร เฟ่งสวัสดิ์ (2553)

ภาพประกอบ 10 ขั้นตอนการพัฒนาแบบร่างรูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจาก
สภาพจริง

นิวัตร นาคะเวช (2554) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน ไว้ดังนี้

1. การศึกษาและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน ประกอบด้วย ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน กรณีตัวอย่าง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษาหรือสถานศึกษา
2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา บริหารสถานศึกษาและการนิเทศโรงเรียนในฝัน
3. การตรวจสอบคุณลักษณะรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน โดยสอบถาม สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

ไมตรี บุญทศ (2554) ได้นำเสนอขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมก่อนการวิจัย โดยการเลือกพื้นที่การวิจัย การเตรียมทีมวิจัยและเครื่องมือวิจัย
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาโรงเรียนพื้นที่ในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาโรงเรียนพื้นที่การวิจัย ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ
3. ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน
4. ตรวจสอบและแก้ไขร่างรูปแบบการบริหาร เพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน
5. ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน
6. ประเมินและปรับปรุงการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน

วีระยุทธ ขาตะกาญจน์ (2557) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในเรื่องที่ศึกษา ขนาดของกลุ่มที่เพียงพออยู่ระหว่าง 10-15 คน หากผู้เชี่ยวชาญมีขนาดตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมากจนคงที่ ซึ่งผู้วิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟายมักนิยมกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 17 คน

2. กำหนดประเด็นแนวโน้มและสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บข้อมูลจะใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือสำคัญ ซึ่งจะใช้แบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราประมาณค่า

3. ทำเดลฟายรอบที่หนึ่งโดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลกว้าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้คำถามปลายเปิด การเก็บข้อมูลรอบนี้ต้องชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเก็บข้อมูล

4. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในรอบที่หนึ่ง ทั้งนี้ต้องทำการวิเคราะห์เนื้อหาสรุป ประเด็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อนำไปให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏในข้อความทุกประเด็น จัดทำแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิดในรูปมาตราประมาณค่าสำหรับเก็บข้อมูลในรอบที่สอง

5. ทำเดลฟายรอบที่สองในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงสถิติที่เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวม ผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่

6. ทำเดลฟายรอบที่สามหรือสี่ขึ้นอยู่กับการได้ข้อสรุปที่มีฉันทามติโดยปกติการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟายอย่างน้อยที่สุดจะต้องใช้สองรอบแต่ไม่ควรเกิน 4 รอบ

7. สรุปและอภิปรายผลโดยการเสนอแนวโน้มที่มีฉันทามติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การกำหนดระดับความสอดคล้องทางความคิดหรือการหาฉันทามติในเทคนิคเดลฟายสามารถกำหนดได้ด้วยค่าสถิติ 2 ประเภท โดยประเภทแรก คือ กำหนดด้วยค่าร้อยละ เพื่อแสดงให้เห็นอัตราส่วนผู้ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าอยู่ในระดับใดและมีการแสดงแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลว่ามีลักษณะของคำตอบกระจายในลักษณะใด ประเภทที่สอง คือ การใช้สถิติที่วัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อบ่งบอกระดับความคิดเห็นของกลุ่มในลักษณะสรุปรวมและแสดงค่าสถิติการกระจาย เพื่อให้ทราบระดับ ความแตกต่างทางความคิดเห็นของสมาชิกว่ามีมากน้อยเพียงใด เกณฑ์ที่ใช้ในการระบุฉันทามติจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของค่าสถิติที่ใช้การตรวจสอบระดับฉันทามติมีเกณฑ์พิจารณา 2 ส่วน คือ การกำหนดระดับความเห็นพ้องกันของเสียงส่วนใหญ่และการกำหนดเกณฑ์การยุติกระบวนการเดลฟาย เมื่อสมาชิกไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดจากรอบที่แล้ว

สำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ครั้งนี้ผู้วิจัยมีการดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและประเมินองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ในโรงเรียนขนาดเล็กโดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ขั้นตอนที่ 4 การยกกร่างรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารวิชาการฯ

Willer (1986) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1) การสร้าง (Construct) รูปแบบ และ 2) การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ

บุญสูง หาญพานิช (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติความรู้ องค์ความรู้และการบริหารจัดการศึกษาของไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ โครงสร้างพื้นฐานของการบริหารจัดการความรู้ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อธิการบดีและการสอบถามผู้บริหารระดับผู้อำนวยการขึ้นไป 2) การจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยนำผลสรุปจากการวิเคราะห์สาระจากการสัมภาษณ์อธิการบดีและการวิเคราะห์แบบสอบถาม นำมาสรุปเป็นข้อค้นพบเพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างร่างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 5) การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมบุญ ศรีสรหิรัญ (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของคณบดี” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์แนวทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ 3) การศึกษาและประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของ

ฉบับที่ 5) การตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 6) การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของ ฉบับที่

กฤษฎผล จันทรพรหม (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัย เสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย ฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ตทั้งในและ ต่างประเทศ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสมือนจริง 2) การสังเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยนำข้อมูล จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง 3) การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัย เสมือนจริงโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 10 คน จำนวน 3 รอบ และ 4) การทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้น ในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ในประเทศไทย

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ รูปแบบการศึกษาต่อเนื่องสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง 2) การนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นกรอบของรูปแบบ ในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3) การศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัย แบบเดลฟาย และ 4) การตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา ต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้ สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบ ของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องจาก องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบกระบวนการ งบประมาณ ของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณโดยการวิเคราะห์เอกสารและฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

2) การศึกษากระบวนการงบประมาณและการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณของสถานศึกษา ที่ดำเนินการในปัจจุบัน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานงบประมาณ วิเคราะห์เอกสารงบประมาณของโรงเรียนและสอบถามความคิดเห็นของครูผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

3) การจัดทำร่างรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ โดยสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5) การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณการใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐาน

อัมพร พงษ์กัสนนันท์ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Techniques) และ 2) การประเมินรูปแบบ ประกอบด้วย การประเมินรูปแบบเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติในสถานศึกษาและการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้ง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ในขั้นตอนนี้มีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

1.2 การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1.2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงานโดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น 1.2.2 การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณีหน่วยงานที่ประสบ

ผลสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษาเพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

1.2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการ สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

1.3 การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัยเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ ในงานวิจัยบางเรื่องนอกจากจะศึกษาตามขั้นตอนที่กล่าวมา ผู้วิจัยยังอาจจะศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้ กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่ พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่นและผลการวิจัย ที่ผ่านมามีแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพล หรือความสำคัญ ขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัด องค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้ รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การทดสอบรูปแบบอาจกระทำได้ใน 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด การประเมิน ที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การ ดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของ กิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน (สุวิมล ว่องวานิช, 2549) ดังนี้ 2.1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการ นำไปปฏิบัติจริง 2.1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมิน การสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ 2.1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา 2.1.4 มาตรฐาน ด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระ ครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

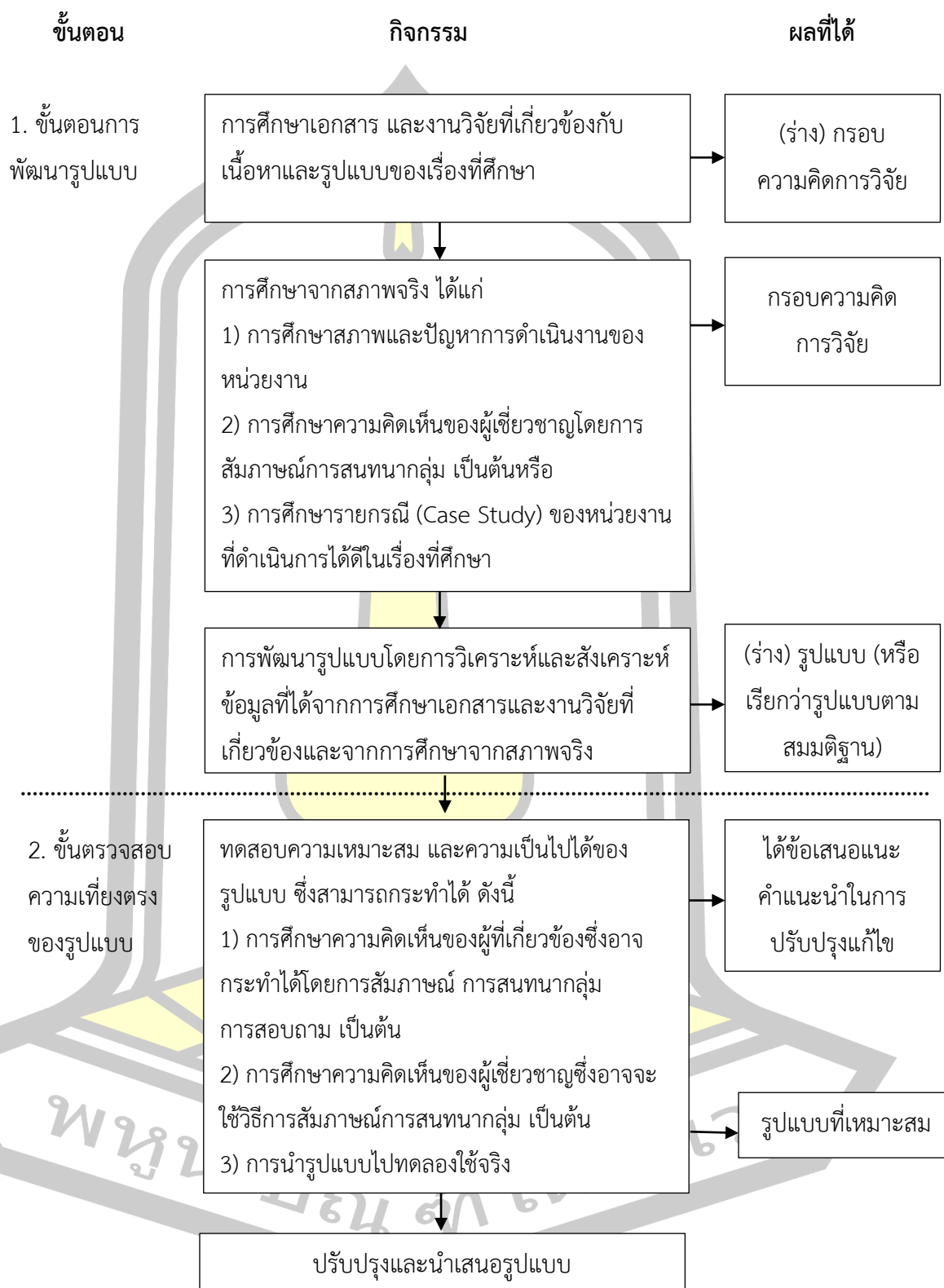
2.2 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบ รูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของ รูปแบบหรือการ ดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความ ละเอียดย่นมากกว่า การได้ตัวเลขแล้วสรุป ซึ่ง Eisner (1976) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือ

ประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีแนวคิด ดังนี้ 2.2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้ง เฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน 2.2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็น ความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์ งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูง มาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาระดับสูง มากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่าง ลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการศึกษานิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญ เฉพาะ 2.2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือ ว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดีทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้น จากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง 2.2.4 รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่น ในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนด ประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการ นำเสนอ

2.3 การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มี ลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

2.4 การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ การทดสอบรูปแบบ โดยการทดลองใช้รูปแบบนี้ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตาม กิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุง รูปแบบต่อไป กระบวนการพัฒนารูปแบบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการ ตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป กระบวนการพัฒนารูปแบบสามารถแสดงเป็นภาพได้ดังนี้ ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กรณีที่ 1 ร่างรูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจากสภาพจริง

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ คือ การศึกษาค้นคว้าและพัฒนาเพื่อออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีเหมาะสมกว่าที่เป็นอยู่จากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจากสภาพจริง แล้วนำเสนอเป็นรูปแบบขั้นตอนวิธีการอย่างเป็นระบบ

การศึกษาความต้องการจำเป็น

1. ความหมายของความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้

Stufflebeam และคณะ (1983) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่ต้องได้รับการตอบสนองหรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง โดยให้ความหมายความต้องการจำเป็นตามมุมมอง 4 ด้าน ดังนี้ 1. มุมมองด้านความแตกต่าง (Discrepancy View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (Desired Performance) กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (Observed Performance) 2. มุมมองด้านความเป็นประชาธิปไตย (Democratic View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความปรารถนาความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้ 3. มุมมองด้านการวิเคราะห์ (Analytic View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สารสนเทศของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่บุคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณา ลงความเห็นว่ามีผลสำคัญต่อหน่วยงานและทำให้เกิดการพัฒนาในหน่วยงาน 4. มุมมองด้านการวินิจฉัย (Diagnostic View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่คุณได้พิจารณาแล้วว่า มีความบกพร่อง หรือขาดหายไป (Deficiency of Absence) และพิสูจน์ความแตกต่างหรือช่องว่าง (Gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ หรือสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (What is?) กับสิ่งที่ควรจะเป็น หรือสภาพที่คาดหวัง (What should be?)

Mckillip (1995 อ้างอิงจาก ถนอมจิตต์ ขุฑตะกะพันธ์, 2546) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง การตัดสินคุณค่าของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่พบและพยายามในการแก้ปัญหา 4 ประการ ดังนี้ 1) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับคุณค่าแตกต่างกันแต่ละบุคคล 2) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง 3) ความต้องการจำเป็นอยู่ในรูปของปัญหาเมื่อผลผลิตไม่เพียงพอ 4) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น เป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน เป็นสภาพปัญหาที่ต้องการได้รับการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงาน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น

2. ประเภทของความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการได้จัดประเภทความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้

Witkins (1994 อ้างอิงจาก สุวิมล ว่องวานิช, 2548) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นตามองค์กรผู้รับและผู้ให้บริการออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ (Primary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (Service Receivers) หรือลูกค้าในทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน ความต้องการจำเป็นระดับทุติยภูมิ (Secondary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ (Service Providers) เช่น ความต้องการจำเป็นของบุคลากรในหน่วยงาน ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร และความต้องการจำเป็นระดับตติยภูมิ (Tertiary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากรและการแก้ปัญหา (Resources Solution) ซึ่งช่วยในการดำเนินงานของหน่วยงาน ในบรรดาความต้องการจำเป็นทั้งหมด Witkins เห็นว่า ความต้องการที่มีความสำคัญที่สุด คือ ความต้องการจำเป็นเป็นระดับปฐมภูมิ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรต้องรับใช้

Witkins และ Alschuld (1995 อ้างอิงจาก ปานจันทร์ โททอง, 2542) ได้จำแนกประเภทของความต้องการจำเป็น ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 (Primary) ความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (Service Receivers) เช่น นักเรียน ลูกค้า คนไข้ ผู้ใช้ข้อมูล พนักงาน เป็นต้น ระดับที่ 2 (Secondary) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการและกำหนดนโยบาย (Service Providers and Policymakers) เช่น ครู ผู้ปกครอง บรรณารักษ์ ผู้บริหาร ผู้จัดการ ระดับที่ 3 (Tertiary) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับทรัพยากรหรือวิธีแก้ปัญหา (Resources or Solutions) เช่น อาคารสถานที่ การอำนวยความสะดวก วัสดุ เทคโนโลยีการขนส่ง เงินเดือน และผลตอบแทน เงื่อนไขการทำงาน เป็นต้น

Kaufman และคณะ (1993 อ้างอิงจาก สุวิมล ว่องวานิช, 2548) ได้จำแนกความจำเป็นใหม่ตามแนวคิดเชิงระบบได้เป็น 4 ประเภท คือ ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย (Input Needs) ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ (Process Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (Solution Needs) ตามความคิดของ Kaufman และคณะ ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ถือเป็นความต้องการจำเป็นที่แท้จริง (Needs) ส่วนความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและกระบวนการถือเป็นความต้องการจำเป็นเทียม (Quasi Needs) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง (Needs) มีการจำแนกเป็น 1.1 ความต้องการจำเป็นระดับจุลภาค เน้นการวัดผลผลิต 1.2 ความต้องการจำเป็นระดับมหภาค เน้นการวัดผลผลิต 1.3 ความต้องการจำเป็นระดับเมกะ เน้นการวัดผลลัพธ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของ

สภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่ควรจะเป็นด้านผลผลิต (Product Gap) ผลผลิต (Output Gap) และผลลัพธ์ (Outcome Gap) ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นเทียม (Quasi Needs) ความต้องการจำเป็น จำแนกเป็นความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ และปัจจัยโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพที่เป็นอยู่จริง กับสภาพที่ควรจะเป็นด้านกระบวนการ (Process Gap) และด้านปัจจัย (Input Gap)

ถนอมจิตต์ ขุทตะกะพันธ์ (2546) ได้จำแนกประเภทของความต้องการจำเป็น โดยใช้หลักการจัดประเภทตามคุณลักษณะ ดังนี้ 1. ระดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ ความต้องการจำเป็นของสังคม (Mega Needs, Social Needs) ความต้องการจำเป็นขององค์กร (Macro Needs, Organizational Needs) ความต้องการจำเป็นของกลุ่มบุคคล (Group Needs) ความต้องการจำเป็นของบุคคล (Micro Needs, Personal Needs) ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและกระบวนการ (Quasi Needs) 2. สิ่งที่ถูกประเมิน ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลผลิต (Output Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลผลิตและความต้องการ (Product Needs, Input Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (Solution Needs) 3. เจ้าของความต้องการจำเป็น แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความต้องการจำเป็นปฐมภูมิ (Primary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ ความต้องการจำเป็นทุติยภูมิ (Secondary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ ความต้องการจำเป็นตติยภูมิ (Tertiary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากร (Resources) และการแก้ไขปัญหา

สุวิมล ว่องวานิช (2548) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นตามช่วงเวลาที่ต้องการ กำหนดความต้องการจำเป็น ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present หรือ Current Needs) เช่น ความต้องการจำเป็นของครูในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน 2. ความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กำหนดล่วงหน้าว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพื่อเตรียมการรับมือหรือป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิด เช่น ความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตศึกษาในอีก 10 ปีข้างหน้าจะมีลักษณะเช่นใด หากประเทศไทยจะเปลี่ยนผ่านตนเองเข้าสู่สังคมฐานความรู้ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากำลังคนระดับช่างฝีมือเพื่อสร้างขีดสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศ

นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิช ยังแบ่งประเภทความต้องการจำเป็นตามขอบเขตการวิจัยดังนี้ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น แบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment) มีกิจกรรมต้องดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด (Needs Identification) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) และการกำหนดทางเลือกของการแก้ปัญหา (Needs Solution)

สรุปได้ว่า ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายประเภทด้วยกัน ตามที่นักการศึกษาได้เสนอไว้ดังนั้นในการเลือกประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นให้เหมาะสมมาใช้ในการประเมินจะต้องอาศัยวัตถุประสงค์ของการประเมินความต้องการจำเป็นนั้นเป็นตัวกำหนดในการเลือก

3. ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น มีนักวิชาการได้จำแนกขั้นตอนการประเมินไว้ดังนี้

มยุรีย์ เขียวฉะอ้อน (2541) ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้ 1. กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็นให้ชัดเจนโดยขั้นตอนต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน 2. ออกแบบประเมินความต้องการจำเป็น โดยทำการกำหนดรายการที่จะศึกษาให้ชัดเจน ซึ่งรวมถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะในการศึกษาขอบเขตเนื้อหาของความต้องการจำเป็นที่จะประเมินและชนิดของความต้องการจำเป็นที่ต้องการจำแนก จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายจะนำไปสู่การเก็บรวบรวมการวิเคราะห์ข้อมูลและกระบวนการรายงานผลที่ดี ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลอาจรวมถึงการจัดการเรื่อง การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการจัดลำดับ 3. ประเมินความต้องการจำเป็นโดยการหาความแตกต่างระหว่างสถานะที่เป็นเป้าหมายกับสถานะที่เป็นจริง จากนั้นจึงศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างซึ่งเป็นปัญหา 4. จัดลำดับความต้องการจำเป็นหรือการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ซึ่งควรทำในรูปแบบของความจำเป็นสูงสุดและต่ำสุด โดยการวางขั้นตอนการเชิงปริมาณเพื่อจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งการจัดหมวดหมู่ของความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์สามารถใช้ในการวางแผนปฏิบัติการได้ 5. การรายงานผลและการใช้ผล ผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นจะทำให้เราทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องแก้ไข ทำให้เราสามารถกำหนดเป้าหมายของโครงการหรือการวางแผนโครงการต่าง ๆ ตลอดจนสามารถตัดสินใจเลือกหนทางแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ซึ่งคุณลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการประเมินความต้องการจำเป็น คือ การใช้ผลเพื่อการวางแผน การแก้ปัญหา การกำหนดเกณฑ์ สำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์หรือการยกระดับมาตรฐานและการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น ในขั้นสุดท้ายของกระบวนการ คือ การนำผลที่ค้นพบไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นต้องใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในช่วงเวลาที่จำกัด คือ สามารถส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารได้เหมาะสมในช่วงเวลาที่มีอยู่

สุวิมล ว่องวานิช (2548) ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาที่มุ่งหวัง (What should be?)

2. การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What is?)

3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากข้อ 1) และ ข้อ 2) และ
จัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น

4. การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในข้อ 3) และจัดลำดับ
ความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น

5. การศึกษากำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิด
ความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากข้อ 4)

นอกจากนี้ สุวิมล ร่องวาณิช (2548) ยังได้สังเคราะห์ขั้นตอนการวิจัยประเมิน
ความต้องการจำเป็นจากนักวิชาการด้านการประเมินไว้ โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น
3 ระยะ ระยะแรก เป็นระยะก่อนการประเมิน ประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมการ มีการกำหนด
จุดมุ่งหมายหรือวิสัยทัศน์ที่ต้องการจะให้เกิดกำหนดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน
ความต้องการจำเป็น กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นและ
ขั้นตอนการออกแบบการประเมินเกี่ยวข้องกับการกำหนดนิยามประเภท ขอบข่ายของการประเมิน
ความต้องการจำเป็น การวางแผนงานด้านทรัพยากรค่าใช้จ่ายและระยะในการดำเนินงาน ระยะที่สอง
เป็นระยะระหว่างการประเมิน มีการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนด
ความต้องการจำเป็น และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ระยะที่สาม ระยะหลัง
การประเมิน มีการนำผลไปใช้ประโยชน์ การเสนอผลหรือรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ กำหนดแนวทาง
การแก้ไขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็นในขั้นของการนำผลไปใช้ประโยชน์นี้ แนวคิดของ
Witkins และ Altschuld จะแตกต่างจากแนวคิดอื่นตรงที่มีการนำเสนอให้มีการวางแผน
การดำเนินงานเพื่อจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็นมิได้หยุดแค่ขั้นการกำหนดทางเลือก
ในการแก้ไขปัญหาเท่านั้นแต่ต้องวางแผนว่าจะนำเอาแนวทางที่กำหนดไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างไร
เพื่อบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2560) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับขั้นตอนของการประเมิน
ความต้องการจำเป็นว่า ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็นแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1
ระยะก่อนการประเมิน ประกอบด้วย ขั้นเตรียมการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวิสัยทัศน์ที่ต้องการ
จะให้เกิด และกำหนดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมินกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับ
การประเมิน ขั้นตอนการประเมินเกี่ยวข้องกับการกำหนดนิยาม ประเภท ขอบข่ายการประเมิน
การวางแผนการดำเนินงานด้านทรัพยากร ค่าใช้จ่ายและเวลาในการดำเนินงาน ระยะที่ 2 ระยะ
ระหว่างการประเมิน มีการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดความต้องการและ
การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ระยะที่ 3 ระยะหลังการประเมิน มีการนำผลไปใช้

ประโยชน์ การเสนอผลหรือรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบกำหนดแนวทางการแก้ไขเพื่อจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ประกอบด้วย ประเมินก่อนการประเมิน ประเมินระหว่างกระบวนการประเมินและประเมินหลังการประเมิน เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่หรือกำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันกับสิ่งที่ควรจะเป็น หรือต้องการให้บรรลุเพื่อจัดลำดับความสำคัญของความแตกต่างดังกล่าว แล้วเลือกความแตกต่างที่สำคัญที่สุดมาดำเนินการต่อไป

4. การจัดลำดับความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2548) กล่าวว่า การจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) ของความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์หาสาเหตุและการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาเรียงลำดับตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย จะช่วยให้ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นทราบถึงความต้องการจำเป็นหรือปัญหาที่แท้จริงที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนก่อนปัญหาอื่น ซึ่งวิธีที่ใช้จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน ผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และดำเนินการด้วยความระมัดระวังภายในระยะเวลาและทรัพยากรที่จำกัด

วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นมีหลายวิธีแต่ละวิธีจะแตกต่างกันออกไป แต่วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งสูตรในการคำนวณ คือ $(PNI_{Modified}) = (I-D)/D$

ค่า PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน

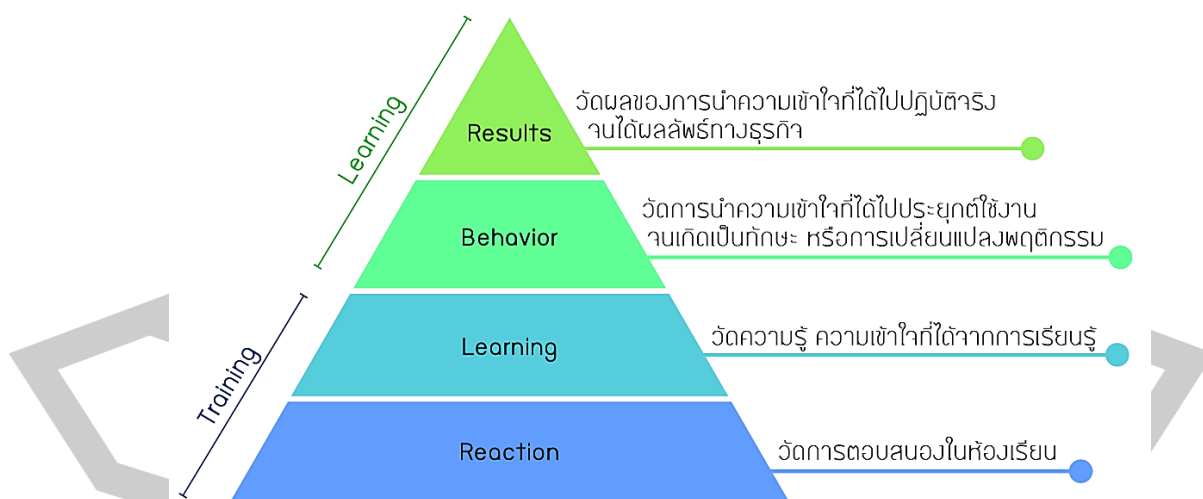
โดยการหาค่าผลต่างของ I-Dหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่องกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

แนวทางการประเมินรูปแบบของเคิร์กแพทริก

1. การประเมินรูปแบบของเคิร์กแพทริก

Kirkpatrick Model คือ แนวทางการประเมินผลการอบรมที่จะช่วยให้คุณสามารวิเคราะห์วัตถุประสงค์เพื่อการจัดฝึกอบรมให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการและนำไปสู่การพัฒนาต่อไปในอนาคตได้ ออกแบบโดย Dr. Don Kirkpatrick ในช่วงปี 1950 ซึ่งได้รับการนำมาใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1. Reaction (การตอบสนอง): ประเมินได้จากการตอบสนองและมีส่วนร่วมในห้องเรียน เช่น การตอบคำถาม การตั้งคำถาม การร่วมทำกิจกรรมที่มอบหมายให้ เป็นต้น 2. Learning (การเรียนรู้): ประเมินได้จากการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ เช่น Pre-Post Test การทำแบบทดสอบเป็นต้น 3. Behavior (พฤติกรรม): ประเมินได้จากการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมที่สะท้อนทัศนคติที่ได้จากการเรียนรู้ไปปฏิบัติจริง เช่น การสัมภาษณ์กระบวนการคิด การมอบหมายโครงการ เป็นต้น 4. Results (ผลลัพธ์): ประเมินได้จากผลของการใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติจริง เช่น การสัมภาษณ์ 360 องศา ผลลัพธ์ของโครงการที่มอบหมาย เป็นต้น ดังภาพประกอบ 12

Kirkpatrick Model

ที่มา : สืบค้นจาก <https://www.peoplevalue.co.th/content/9176/kirkpatrick-model>. สืบค้น 6 เมษายน 2567.

ภาพประกอบ 12 รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick)

รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) เป็นรูปแบบการประเมินที่นิยมใช้สำหรับโครงการหรือหลักสูตรฝึกอบรม เคิร์กแพทริก ได้เสนอแนะการประเมินผลเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เป็นการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความรู้สึกรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับโครงการ เช่น หลักสูตร/เนื้อหาสาระตรงกับความต้องการหรือไม่ ความคิดเห็นต่อเอกสาร สถานที่ โสตทัศนูปกรณ์ ระยะเวลาของการอบรมเหมาะสมเพียงไร วิทยากรเหมาะสมหรือไม่ ได้รับความรู้-ทักษะในระดับใด มีความคาดหวังอย่างไรต่อการนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้งาน เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล อาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า การสัมภาษณ์แบบสอบถามควรมีคำถามแบบปลายเปิดไว้ตอนท้าย เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นตามที่ต้องการ

ระดับที่ 2 การประเมินการเรียนรู้ (Learning) เป็นการประเมินผลการเรียนที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรม เช่น การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ก่อน-หลังการฝึกอบรม เกี่ยวกับความรู้/ความคิด ทักษะ/ค่านิยม ทักษะ/การปฏิบัติ เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล อาจเป็นแบบทดสอบ (Test) แบบวัดการปฏิบัติ (Performance Test) การสังเกตพฤติกรรม

ระดับที่ 3 การประเมินพฤติกรรม (Behavior) เป็นการประเมินพฤติกรรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงานว่าเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ มีการนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไร เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล อาจเป็นแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชา

ระดับที่ 4 การประเมินผลลัพธ์ (Results) ที่เกิดต่อองค์กรเป็นการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดต่อองค์กร อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม เช่น การลดลงของปัจจัยเสี่ยงการเพิ่มของประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน/องค์กร การลดลงของต้นทุน การเพิ่มกำไร ประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง/หน่วยงาน/องค์กร/สถาบัน เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล อาจเป็นแบบบันทึก (รายงาน) การตรวจสอบแบบสอบถามผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน แบบวิเคราะห์ต้นทุน-ผลกำไร แบบบันทึกค่าสถิติหรือดัชนีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

Kirkpatrick (1975) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมใด ๆ ควรจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรมซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่า การจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิผลเพียงใด” การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกโครงการเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน โดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเห็นว่าการประเมินผลการอบรมจะทำให้ได้ความรู้อย่างน้อย 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การฝึกอบรมนั้นได้ทำอะไรหรือเกิดประโยชน์อะไรต่อหน่วยงานในลักษณะใดบ้าง ประการที่สอง ควรยุติโครงการชั่วคราวหรือควรดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ ประการที่สาม ควรปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมในส่วนใดบ้าง อย่างไร

Kirkpatrick ได้พัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลโครงการอบรม (Training model) ที่เน้นการประเมินหลังโครงการอบรม 4 ระดับ ดังนี้ 1. การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction evaluation) 2. การประเมินการเรียนรู้ (Learning evaluation) 3. การประเมินพฤติกรรม (Behavior evaluation) 4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Result evaluation)

1. การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction evaluation)

เพื่อให้รู้ว่าผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมนั้นมีความรู้สึกรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม วิธีการที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนองที่มีความหมายและตรงตามความเป็นจริงจากผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่

1. กำหนดให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่าต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ปฏิกิริยาตอบสนองของเนื้อหาในหลักสูตรการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลา บรรยากาศการฝึกอบรม เป็นต้น

2. ออกแบบเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล

3. ข้อคำถามที่ใช้ควรเป็นชนิดที่เมื่อได้รับข้อมูลหรือได้คำตอบแล้ว

สามารถนำคำตอบมาแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่หรือวิเคราะห์เชิงปริมาณได้

4. กระตุ้นให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เขียนแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่าง ๆ

5. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงปฏิกิริยาตอบสนองผ่านแบบสอบถามตามความเป็นจริง จึงไม่ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนชื่อตนเองในแบบสอบถามและควรใช้เวลาอย่างเพียงพอที่จะให้คำตอบครบทุกข้อ

แนวทางในการประเมินปฏิกิริยา

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากโครงการหรือหลักสูตรการฝึกอบรมว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจในระดับใด (มาก ปานกลาง น้อย) มีความรู้สึกต่อหลักสูตรอย่างไรมีทักษะในการปฏิบัติเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด

2. ความคาดหวังที่จะได้รับและการนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากฝึกอบรมไปใช้ในการทำงาน

3. ความคิดเห็นต่อเนื้อหา/วิทยากรที่บรรยายมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในการบรรยายมากน้อยเพียงใด

4. ความคิดเห็นต่อสถานที่สันทัดศูนย์ปกรณัรยะเวลาในการฝึกอบรมว่ามี
ความเหมาะสมมากน้อย เพียงใด

2. การประเมินการเรียนรู้ (Learning evaluation)

มีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้และทักษะอะไรบ้าง
มีเจตคติอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะและเจตคติ ล้วนเป็น
องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการ
ฝึกอบรมในโอกาสต่อไป โดยที่ต้องวัดทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อน
และหลังฝึกอบรม และวิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อและคะแนนรวมโดยการเปรียบเทียบระหว่างก่อน
และหลังการฝึกอบรม

แนวทางการประเมินการเรียนรู้ สามารถแยกเทคนิคและวิธีในการประเมิน
ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ ดังนี้

1. ความรู้/ความคิด (Cognitive) ซึ่งเป็นการวัดความสามารถทางสมอง เช่น
ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เทคนิคและวิธีการที่ใช้ก็จะเป็น
แบบทดสอบ ข้อเขียน ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม หรือจากแบบฝึกหัด

2. เจตคติ (Attitude) ซึ่งเป็นการวัดด้านความรู้สึก เช่น ความสนใจความรู้สึกล
ค่านิยมสามารถใช้วิธีการวัดได้หลายวิธี คือ ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินตนเอง บทบาทสมมติ
พฤติกรรมในระหว่างเข้ารับการฝึกอบรม

3. ทักษะ (Skill) ซึ่งเป็นการวัดความสามารถในการปฏิบัติ เช่น ทักษะการพูด
การเขียน การปฏิบัติหรือการเคลื่อนไหวต่าง ๆ สามารถใช้การทดสอบการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล
เช่น หลังจากการฝึกอบรม การผลิตสื่อการสอนแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาปฏิบัติให้ดู
การใช้เครื่องมือวัดความรู้ ทักษะและเจตคติ มีอยู่ 2 แบบด้วยกัน คือ

3.1 ใช้แบบสอบวัดความรู้ ทักษะและเจตคติที่เป็นแบบวัดมาตรฐาน
3.2 สร้างแบบทดสอบขึ้นใช้เอง อาจใช้รูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง
หรือหลายอย่างหรือทุกอย่างต่อไปนี้ก็ได้ เช่น

3.2.1 แบบ “ถูก” หรือ “ผิด”

3.2.2 แบบเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย อาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า

3.2.3 แบบเลือกตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

3.2.4 แบบเติมคำ/ข้อความลงในช่องว่าง

3. การประเมินพฤติกรรม (Behavior evaluation)

การประเมินพฤติกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มี
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินพฤติกรรม

มีวัตถุประสงค์เพื่อรู้ว่า เมื่อได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่การประเมินผลในขั้นนี้นับว่ายากและใช้เวลา มากกว่าการประเมินในสองขั้นแรก เพราะต้องออกไปติดตามประเมินผลในสถานที่ทำงานจริง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งมีคำถามอยู่หลายข้อที่ผู้ประเมินต้องตอบให้ได้ เช่น ควรจะออกไป ประเมินผลเมื่อไร (1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี ภายหลังจากการฝึกอบรม) จะเก็บข้อมูลจาก ใครจึงจะเชื่อถือได้มากที่สุด (จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือ จากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม) กำหนดว่ามีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้างที่คาดหวังจะให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงและเตรียมคำถามเพื่อเก็บข้อมูล โดยที่ 1. ควรมีการวัดพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับ การฝึกอบรม ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม 2. ระยะเวลาระหว่างการฝึกอบรมกับการประเมินผล หลังการฝึกอบรมนั้นควรจะห่างกันพอสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ได้เกิดขึ้นจริง ๆ และควรมีการประเมินหลาย ๆ ครั้งเป็นระยะ ๆ ไป เช่นประเมินทุก ๆ 3 เดือน 3. ควรเก็บข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและจากกลุ่มผู้ที่ผ่านการอบรม

แนวทางการประเมินพฤติกรรม

1. ใช้แนวความคิดการประเมินแบบก่อนและหลังการฝึกอบรม คือ วัดพฤติกรรมก่อนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรแล้วเก็บผลของ การวัดเพื่อเปรียบเทียบกับการวัดผลตอนสุดท้ายภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมก็จะทราบ ความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่า เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งนี้ควรจะใช้ วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ ฯลฯ
2. การจัดตั้งมาตรฐานในการปฏิบัติงาน หรือเปรียบเทียบมาตรฐานดูว่า หลังจากการฝึกอบรมไปแล้วมีทักษะในการทำงานสูงขึ้นหรือไม่ เช่น ในการพิมพ์ดีดอาจตั้งมาตรฐาน ในการพิมพ์ดีดของพนักงานธุรการไว้ว่า จะต้องพิมพ์สัมผัสให้ได้นาทีละ 45 คำ เมื่อพนักงานธุรการมา รับการฝึกอบรมแล้วนำผลการปฏิบัติงานไปเปรียบเทียบมาตรฐานสำหรับผลงานนี้
3. ผลการปฏิบัติงานหรือการกระทำ หรือพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับ การฝึกอบรม จากการสังเกตของผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างาน ผู้ใต้บังคับบัญชาและกลุ่มบุคคลอื่นที่ คำนึงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
4. การประเมินผลการปฏิบัติจากการประเมินงานประจำปี (ในรอบปี ที่ผ่านมา)

5. ใช้การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานระหว่างกลุ่มที่มีได้เข้ารับการฝึกอบรมกับ กลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมว่าพฤติกรรมการทำงานทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

การประเมินพฤติกรรมในการประเมินตามแนวความคิดที่เสนอข้างต้นจะต้องใช้ เวลาและอาศัยความชำนาญของผู้ประเมินเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นควรประเมินกับโครงการ

ฝึกอบรมขนาดใหญ่ หรือโครงการฝึกอบรมที่จัดต่อเนื่อง ส่วนโครงการขนาดเล็ก ควรใช้วิธีการง่าย ๆ คือ กำหนดว่า มีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้างที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เตรียมคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลาย ๆ กลุ่ม ภายหลังสิ้นสุดการฝึกอบรมไประยะหนึ่ง เพื่อจะได้ทราบพฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้เหล่านั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริงหรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ควรเอามาแปลงตัวเลข แล้วทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ

4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Result evaluation)

การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร เพื่อให้รู้ว่าการฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอย่างไรบ้าง เป็นการประเมินผลที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน ซึ่งเป็นการประเมินผลที่ยากที่สุด เพราะในความเป็นจริงนั้นมีตัวแปรอื่นอีกมากมายนอกเหนือจากการฝึกอบรม ที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานและตัวแปรเหล่านั้นบางทีก็ยากต่อการควบคุม ฉะนั้นอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานในทางที่ดีจึงสรุปได้ยากกว่าเป็นผลมาจากโปรแกรมการฝึกอบรม Kirkpatrick ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลลัพธ์ไว้ ดังนี้

1. ควรวัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมเอาไว้ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้หรือวัดได้
2. พยายามหาทางควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน วิธีหนึ่งที่จะทำได้ คือ การใช้กลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง

แนวทางในการประเมินผลลัพธ์

1. ดัชนีบ่งชี้ของความพอใจของทีมงาน เช่น ลดอัตราการป่วย การลา ฯลฯ
2. ผลกระทบของโครงการฝึกอบรมที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น ความจงรักภักดี ความภูมิใจที่มีต่อหน่วยงาน การทุ่มเทร่างกายและแรงใจในการทำงาน โดยมีได้หวังผลตอบแทนในรูปที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ภาพพจน์ที่ดีของหน่วยงานต่อสายตาสาธารณชน
3. ผลลัพธ์ของโครงการฝึกอบรมต่อองค์กรในด้านกำไร การเพิ่มประสิทธิภาพทางการบริหาร ฯลฯ
4. การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลกำไร (จุดคุ้มทุน) ของโครงการฝึกอบรม
ข้อเสนอแนะในการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร
 1. ควรมีการวัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมแล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ หรือเงื่อนไขภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้หรือวัดได้
 2. แนวทางในการควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กร วิธีการหนึ่งที่จะทำได้ก็คือ ใช้กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

จากการศึกษารูปแบบในการประเมินโครงการฝึกอบรมแบบ

เคิร์กแพททริก ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินโครงการฝึกอบรมแบบเคิร์กแพททริก เป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินหลังโครงการอบรมมีการประเมินใน 4 ระดับ ดังนี้

2.1 การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction evaluation) เพื่อให้รู้ว่าผู้เข้าอบรมพึงพอใจในโครงการหรือไม่

2.2 การประเมินการเรียนรู้ (Learning evaluation) เพื่อให้รู้ว่าผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้อะไรจากโครงการฝึกอบรมบ้าง

2.3 การประเมินพฤติกรรม (Behavior evaluation) เพื่อให้รู้ว่าผู้เข้าอบรมเปลี่ยนพฤติกรรมอันเนื่องมาจากสิ่งได้เรียนรู้มาหรือไม่

2.4 การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Result evaluation) เพื่อให้รู้ว่าการเปลี่ยนพฤติกรรมมีผลกระทบในทางบวกต่อองค์กรหรือไม่

กรอบแนวคิดในการประเมิน (Evaluation framework) ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 กรอบแนวคิดในการประเมิน (Evaluation framework)

วัตถุประสงค์	ตัวบ่งชี้	วิธีการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	สถิติ	เกณฑ์
เพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction evaluation)	1. สถานที่ 2. วิทยากร 3. เอกสาร 4. สิ่งอำนวยความสะดวก 5. โสตทัศนูปกรณ์	แบบประเมินการสัมภาษณ์	เจ้าหน้าที่และผู้เข้าร่วมโครงการ	1. ค่าเฉลี่ย 2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3. วิเคราะห์เนื้อหา	มาตรฐานค่า (Rating scale) 3.5 ขึ้นไป
เพื่อประเมินการเรียนรู้ (Learning evaluation)	1. ด้านความรู้ 2. ด้านความคิด 3. ด้านทักษะ/การปฏิบัติ 4. ทศคติ/ค่านิยม	แบบประเมินการสัมภาษณ์	ผู้เข้าร่วมโครงการ	1. ร้อยละ 2. ค่าเฉลี่ย 3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	มาตรฐานค่า (Rating scale) 3.5 ขึ้นไป

ตาราง 7 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ตัวบ่งชี้	วิธีการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	สถิติ	เกณฑ์
เพื่อประเมินพฤติกรรม (Behavior evaluation)	1. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 2. การพัฒนาความรู้เพิ่มเติม 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. การนำความรู้ไปเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ร่วมงาน	แบบประเมิน	ผู้เข้าร่วมโครงการ	1. ค่าเฉลี่ย 2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	มาตรฐานค่า (Rating scale) 3.5 ขึ้นไป
เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นองค์กร (Result evaluation)	1. การลดลงของปัจจัยเสี่ยง 2. การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน 3. การยอมรับขององค์กร	แบบประเมินการสัมภาษณ์	ผู้เข้าร่วมโครงการ	1. ค่าเฉลี่ย 2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3. วิเคราะห์เนื้อหา	มาตรฐานค่า (Rating scale) 3.5 ขึ้นไป

2. ขั้นตอนในการประเมินรูปแบบ

ขั้นตอนในการประเมินรูปแบบ ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินรูปแบบ ดังนี้

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2551), สมคิด พรหมจักษ์ และสุพัตร์ พิบูลย์ (2543) และลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2549) ดังนี้ 1. วิเคราะห์หลักสูตรที่มุ่งประเมิน คือ ทำความรู้จักกับหลักสูตรที่จะประเมินในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นกรอบแนวทางในการประเมินหลักสูตร เมื่อพบจุดเด่น จุดด้อยหรือความสำเร็จความล้มเหลวของหลักสูตร นักประเมินจะสามารถอธิบายเหตุผล หรือสาเหตุได้อย่างคมชัดยิ่งขึ้น โดยวิเคราะห์ความสำเร็จและความล้มเหลวกับสภาพการดำเนินงานหลักสูตร 2. กำหนดหลักการและเหตุผลของการประเมินหลักสูตร ในขั้นตอนนี้ต้องกล่าวถึงความเป็นมาของหลักสูตร ตลอดจนความจำเป็นและความสำคัญของการประเมินหลักสูตร รวมถึงผลดีของการประเมินหรือผลเสียที่อาจเกิดขึ้นถ้าไม่ได้ทำการประเมินหลักสูตร เป็นส่วนที่นำไปสู่การค้นคว้าเกี่ยวกับเหตุผลและความเป็นมาของหลักสูตรที่จะประเมินว่าทำไมต้องมีการประเมิน 3. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินเพื่อเป็นกรอบหรือทิศทางให้ทราบว่าการประเมินครั้งนี้มุ่งศึกษามุ่งประเมินในด้านใดบ้าง ซึ่งจะเป็นการควบคุมทิศทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 4. กำหนดขอบเขตในการประเมินซึ่งอาจระบุ 3 เรื่อง คือ ประเด็นในการประเมินหลักสูตรประชากร

กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลและช่วงเวลาในการประเมินหลักสูตร 5. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี แนวทางในการประเมินแบบจำลอง การประเมินรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินหลักสูตร ตลอดจนศึกษากรณีตัวอย่างที่ทำการประเมินหลักสูตรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ทำให้เห็นแนวทางในการดำเนินงานประเมินได้ชัดเจนมากขึ้น 6. ออกแบบการประเมินเป็นการกำหนดกรอบแนวทางการประเมินโดยออกแบบ 3 เรื่อง ที่สำคัญ คือ การออกแบบการวัดตัวแปร การออกแบบการสุ่มตัวอย่างและออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล 7. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินมีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือยังจะใช้เครื่องมือที่มีอยู่แล้ว หรือจะต้องสร้างขึ้นใหม่ ถ้าสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องสร้างให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการประเมิน และมีการตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง เช่น ดัชนีความตรง ความเที่ยง ความยาก ฯลฯ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอาจจะเป็นแบบสอบถาม แบบสำรวจแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบ เป็นต้น 8. เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ความชัดเจนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ จะทำให้ทราบว่าอะไรคือแหล่งข้อมูลที่ต้องการจะต้องเก็บข้อมูลที่ไหน เมื่อไร จากใคร เวลาใดและจะใช้เทคนิควิธีการใดในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงจะได้รับความร่วมมือที่ดีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดสมบูรณ์และถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องอาศัยวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอาจจะเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การวิเคราะห์ผลงาน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบความสามารถในการปฏิบัติงาน การประชุมที่เกี่ยวข้อง การใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การสังเกต เป็นต้น 9. วิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลปกติจะไม่ใช้วิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อนมากนักอาจใช้วิธีการทางสถิติบ้างตามความจำเป็น ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณสามารถนำมาวิเคราะห์โดยสถิติต่าง ๆ เช่น การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ส่วนข้อมูลที่ไม่ใช่ปริมาณสามารถวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลกับเกณฑ์ 10. การรายงานผลการประเมินเป้าหมายของการประเมินหลักสูตร คือ การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร รายงานการประเมินสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารซึ่งควรสั้นกะทัดรัดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ โดยประกอบด้วยส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ ผลการประเมินและข้อเสนอแนะ ส่วนรายงานการประเมินฉบับสมบูรณ์จะมีรายละเอียดที่ชัดเจนครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมด

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้ คือ ทำความรู้จักหลักสูตรที่จะประเมิน กำหนดหลักการและเหตุผลของการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการประเมิน ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ออกแบบการประเมิน สร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน

3. การประเมินการนำรูปแบบไปใช้

3.1 ความหมายของการประเมินการนำรูปแบบไปใช้ การประเมินการนำรูปแบบไปใช้เป็นการประเมินรูปแบบระหว่างการดำเนินการใช้รูปแบบ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินการนำรูปแบบไปใช้ ดังนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรว่า เป็นการทำให้หลักสูตรกระจ่าง มีความชัดเจนของกระบวนการใช้หลักสูตร ในด้านระบบบริหารและการจัดการหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแลและกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะการใช้หลักสูตรในระยะนี้จะใช้ในภาพกว้าง มีกลุ่มเป้าหมายสถานที่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน การประเมินหลักสูตรระยะนี้จะได้ข้อมูลที่กว้างและลึกเพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรได้ประการหนึ่ง การประเมินการเรียนการสอนจะรวมอยู่ในส่วนนี้ของการประเมินหลักสูตรด้วย (บุญศรี พรหมมาพันธุ์, 2551; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) ได้ให้ความหมายของการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้คล้ายคลึงกันว่า เป็นกระบวนการตรวจสอบเพื่อตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรว่า สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใดในสถานการณ์จริง มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในส่วนใด กระบวนการใดหรือมีส่วนไหนเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อจะได้ค้นหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลหรือในส่วนที่เป็นปัจจัยอื่น ๆ ให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลสำเร็จ โดยเน้นที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามในการนำหลักสูตรไปใช้โดยมากหากพบปัญหาอุปสรรคหรือข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตร ก็มักจะได้รับการแก้ไขโดยทันทีเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรว่า หลักสูตรมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดเมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนในสถานการณ์จริง มีข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรคใดต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้ ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรว่า เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้ผลการใช้หลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือเพื่อให้การใช้หลักสูตรปราศจากอุปสรรคใด ๆ การประเมินผลหลักสูตรขณะดำเนินการจะเกี่ยวข้องกับการตอบคำถามใหญ่ ๆ 2 คำถาม ได้แก่ หลักสูตรที่ดำเนินการนั้นนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้เหมาะสมหรือไม่อย่างไร และหลักสูตรที่ดำเนินการนั้นกิจกรรมการใช้

หลักสูตรมีการนำไปปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวาตามที่กำหนดหรือออกแบบไว้ในหลักสูตรหรือไม่ อย่างไรก็ตาม นอกจากนี้อาจทำให้ผู้ดำเนินการใช้หลักสูตรได้รับข้อมูลที่สำคัญที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ เปลี่ยนแปลง แนวทางปฏิบัติหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการใช้หลักสูตรที่ดำเนินการอยู่ในขณะนั้นช่วยให้เกิด การพิจารณาตรวจสอบวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยสม่าเสมอว่า จะได้รับการตอบสนองหรือ บรรลุผลหรือไม่

ศรีสมร พุ่มสะอาด (2549) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินการนำหลักสูตร ไปใช้ ดังนี้ 1. เพื่อติดตามและตรวจสอบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนานั้นมีความเหมาะสมมากน้อย เพียงใด เมื่อนำไปใช้ในสภาพที่แท้จริงทั้งในแง่สิ่งแวดล้อม ตัวผู้เรียน ครูอาจารย์และระบบบริหาร จัดการหลักสูตร 2. เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้ใช้หลักสูตร ให้สามารถใช้หลักสูตรได้ถูกต้องและ มีประสิทธิภาพ 3. เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการจัดปัจจัยพื้นฐาน เช่น โครงสร้างการบริหารความรู้ ความสำเร็จและทัศนคติของผู้บริหาร การเตรียมครู ความรู้ความเข้าใจและเจตคติของครู มีแนวทาง การใช้หลักสูตรหรือไม่ และมีความเหมาะสมสมบูรณ์เพียงพอต่อการส่งผลให้เกิดความราบรื่นในการ ปฏิบัติจริงหรือไม่ 4. เพื่อตรวจสอบว่าผู้รับผิดชอบใช้หลักสูตร คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและชุมชน ได้ดำเนินการหรือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการใช้หลักสูตรถูกต้องและครบถ้วนตรงตาม ความคาดหวังมากน้อยเพียงใด 5. เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการจัดปัจจัยและการปฏิบัติกิจกรรมว่า การจัดในลักษณะใดที่ได้ผลดีและลักษณะใดที่ไม่ก่อให้เกิดผลดีเท่าที่ควร 6. เพื่อตรวจสอบ ความเพียงพอของระดับการใช้ปัจจัยและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ใช้หลักสูตรที่ทำให้เกิด ผลผลิตตามความต้องการหรือไม่เพียงใด 7. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากองค์ประกอบของปัจจัยและ กิจกรรมการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ควรเร่งปรับปรุงแก้ไข 8. เพื่อนำผลการประเมินที่พบว่ามีข้อบกพร่อง ปัญหาหรืออุปสรรคหรือจุดอ่อนไปนำเสนอผู้เกี่ยวข้องไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและกระบวนการใช้ หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

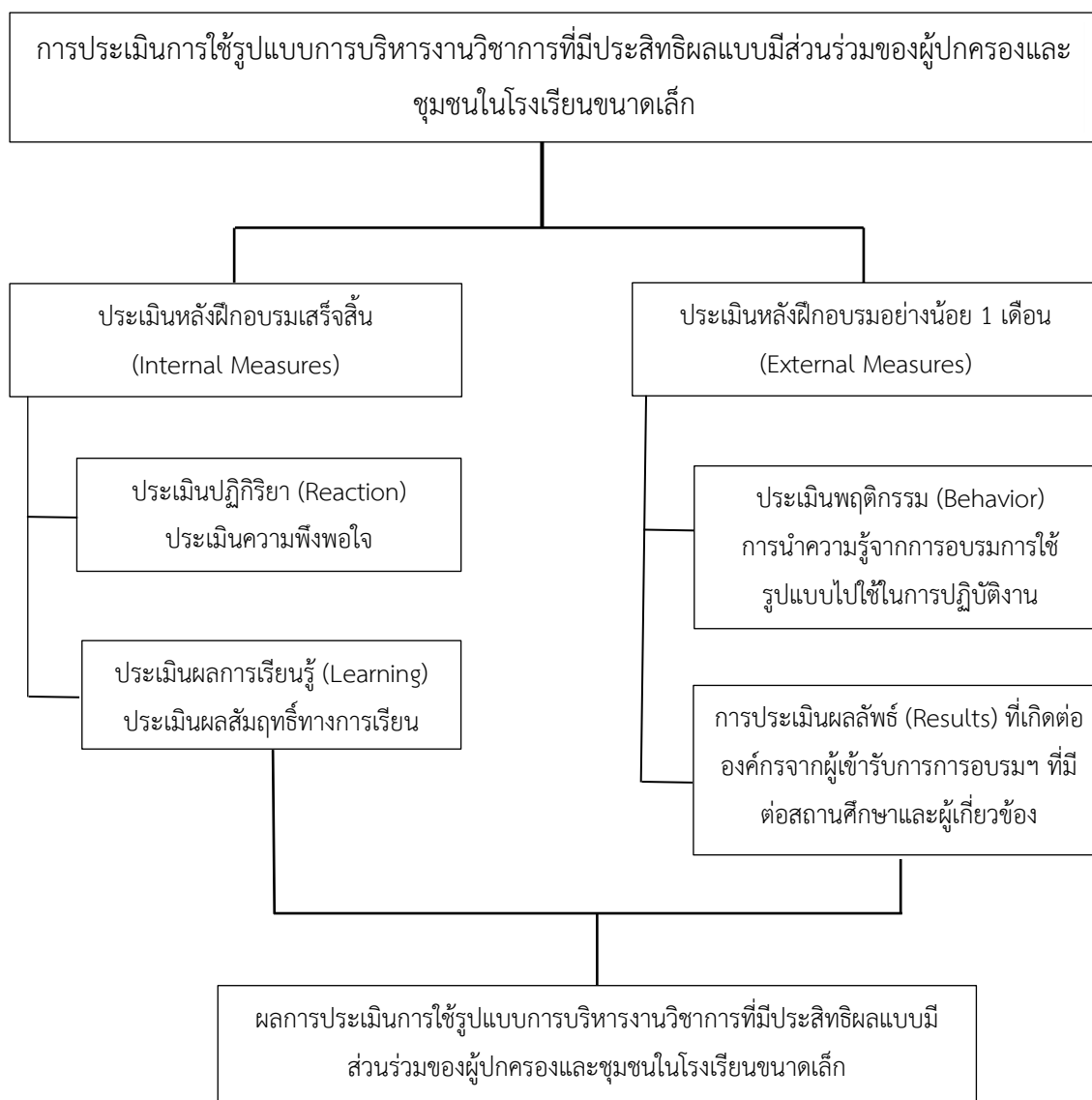
ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2547) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินระหว่าง การใช้หลักสูตรไว้ว่า เพื่อประเมินการดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตรที่วางแผนไว้นั้นใช้ได้จริงหรือไม่ เรียกว่า การประเมินแบบ Formative โดยตรวจสอบดังนี้ 1. ระบบการบริหารหลักสูตรมีการวางแผน ใช้หลักสูตรหรือไม่ 2. มีการทำความเข้าใจทำการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ระหว่างการใช้หลักสูตร 3. มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนให้การใช้หลักสูตร ดำเนินไปได้ 4. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวที่หลักสูตรกำหนดไว้ ทั้งด้านการสอน การวัดและการประเมินผล 5. มีการหาจุดเด่นจุดด้อยของการดำเนินการและหาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและพยายามแก้ไขปรับปรุงหรือไม่

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อตรวจสอบคุณค่า ของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นว่า เมื่อนำมาใช้สอนนักเรียนในสถานการณ์จริงจะมีความเหมาะสมหรือ

มีปัญหาอุปสรรคมากน้อยเพียงใด โดยการตรวจสอบสภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตของหลักสูตร ผลที่ได้จากการประเมินชี้ให้เห็นว่าส่วนใดก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานจะนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาเอกสารการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 30 ชั่วโมง แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม จึงประยุกต์ใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินโครงการหรือการฝึกอบรมโดยจะประเมินผล 4 ระดับ คือ การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) และการประเมินผลลัพธ์ (Results) ที่เกิดต่อองค์กร เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก และแบบแผนการประเมินรูปแบบ กรอบแนวคิดการประเมิน ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการประเมินผลการใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick)

แบบแผนการประเมิน ปรากฎตั้งตาราง 8

ตาราง 8 แบบแผนการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

วัตถุประสงค์การประเมิน	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล/กลุ่มตัวอย่าง	เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน	เวลาที่เก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อประเมินความพึงพอใจ	ความพึงพอใจ	แบบสรุปผลประเมินความพึงพอใจ	- ครูที่เข้ารับการอบรมพัฒนา	ร้อยละ 80 ของผู้รับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป	หลังเสร็จสิ้นการอบรม	- ค่าร้อยละ - ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน - วิเคราะห์เนื้อหา
2. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	แบบสรุปผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	- ครูที่เข้ารับการอบรมพัฒนา	- ผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60	หลังเสร็จสิ้นการอบรม	ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เพื่อประเมินผลการนำความรู้และทักษะไปใช้	ผลการนำความรู้และทักษะไปใช้	- แบบสัมภาษณ์ - ประเด็นการสนทนากลุ่ม	- ผู้บริหาร - กลุ่มบริหารงานวิชาการ - ครูที่ผ่านการอบรม	ร้อยละ 50 ของผู้เข้ารับการอบรมมีการนำความรู้และทักษะไปใช้	หลังเสร็จสิ้นการอบรมอย่างน้อย 1 เดือน (สัปดาห์ที่ 3-4 ของเดือน ส.ค.65)	วิเคราะห์เนื้อหา
4. เพื่อประเมินผลต่อองค์กร	ผลกระทบ	- แบบสัมภาษณ์ - ประเด็นการสนทนากลุ่ม	- ผู้บริหาร - กลุ่มบริหารงานวิชาการ - ครูที่ผ่านการอบรม	ร้อยละ 50 ของสถานศึกษาที่มีครูที่เข้ารับการอบรมได้รับประโยชน์ในด้านการบริหารงานวิชาการ	หลังเสร็จสิ้นการอบรมอย่างน้อย 1 เดือน (สัปดาห์ที่ 3-4 ของเดือน ส.ค. 65)	วิเคราะห์เนื้อหา

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสนทนากลุ่ม

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไว้ดังนี้ การสนทนากลุ่มเป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Sciences) และพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Sciences) ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจ การสร้างความคิดใหม่ ๆ ร่วมกัน

(นงนภัส คู่วรัญญู เทียงกมล, 2551) จึงเป็นเทคนิคของการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพอีกวิธีหนึ่งที่เป็นส่วนผสมของเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ถูกเลือกมารวมกันอย่างเจาะจง (Purposive Selection) ตามคุณสมบัติที่นักวิจัยกำหนดเพื่อการสนทนาได้ตอบ หรือการอภิปรายร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะหาข้อมูลที่ต้องการตรงประเด็นสำหรับตอบคำถามการวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะในการใช้วิธีการสนทนากลุ่มร่วมกับวิธีวิจัยอื่นนั้น อาจใช้เป็นวิธีเสริมโดยจะใช้ก่อนหรือหลังจากการวิจัยแบบสำรวจก็ได้ ในกรณีที่ใช้ก่อนการวิจัยแบบสำรวจอาจใช้เป็นการวิจัยนำร่องเพื่อหาข้อมูลสำหรับการสร้างหรือปรับปรุงคำถามการวิจัย และสร้างสมมุติฐานหรือเพื่อการสร้างแบบสอบถามในการสำรวจก็ได้ ในกรณีที่ใช้ภายหลังการสนทนากลุ่มมักจะใช้เพื่อหาคำอธิบายข้อค้นพบที่ข้อมูลเชิงปริมาณไม่สามารถจะอธิบายได้ หรือเพื่อยืนยันข้อค้นพบทางสถิติด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ (ชาย โพธิ์สิตา, 2547)

1. ความหมายของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หรือการอภิปรายกลุ่ม หรือการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Discussion or Focus Group Interview) ไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงนำเสนอตามลำดับดังนี้

นงนภัส คู่วรัญญู เทียงกมล (2551) ให้ความหมายการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไว้ว่า หมายถึง เทคนิควิธีที่มีพลังอำนาจอย่างมากในการประเมินความต้องการและความพึงพอใจในสินค้าและบริการ หรือใช้ในการทดสอบแนวความคิดใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญบางประการของสมาชิกระหว่างกระบวนการอภิปรายกลุ่มที่อาจอยู่นอกกรอบแนวคิดและหลักการที่ผู้วิจัยได้วางไว้

รัตนะ บัวสนธิ์ (2551) ให้ความหมายการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไว้ว่า หมายถึง การให้กลุ่มบุคคลหนึ่งที่นักวิจัยคัดเลือกมาทำการสนทนาได้ตอบสนองความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันในแต่ละประเด็นต่าง ๆ ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยมิได้มุ่งให้สนทนากับนักวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่จะมุ่งให้บุคคลในกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบซึ่งกันและกันตามประเด็นนั้น ๆ หรืออาศัยหลักของพลวัตกลุ่ม (Group Dynamic) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นส่วนผสมของเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) อยู่ในตัว

สถิตย์ กุลสอน (2552) ให้ความหมายการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไว้ว่า หมายถึง เป็นรูปแบบการสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่ถูกเลือกมาแบบเจาะจง เพื่อปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีแบบแผนในการอภิปรายให้เห็นในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงหรือใช้ในการกำหนดสมมุติฐานใหม่ ๆ

Powell และ Single (1996) ให้ความหมายการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไว้ว่า หมายถึง กลุ่มของบุคคลที่ถูกเลือกโดยรวมไปถึงผู้วิจัย เพื่อร่วมกันอภิปรายและให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในหัวข้อของการวิจัย

Morgan (1997) ให้ความหมายการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไว้ว่า หมายถึง รูปแบบของการสัมภาษณ์กลุ่มที่มีความสำคัญในการแยกแยะระหว่างของมากกว่าสองสิ่ง การสัมภาษณ์กลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์บุคคลในเวลาเดียวกัน โดยเน้นคำถามและการตอบสนองกันระหว่างผู้วิจัยและสมาชิกภายในกลุ่มของการสนทนา ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มต่อกัน โดยการตั้งอยู่บนพื้นฐานของประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำเสนอ

สรุปได้ว่า การอภิปรายกลุ่มหรือการสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Discussion or Focus Group Interview) หมายถึง รูปแบบของการสนทนาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิหรือสมาชิกภายในกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ที่คัดเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อร่วมกันอภิปรายสำหรับการตอบคำถามและให้ความเห็นในประเด็นต่าง ๆ ในหัวข้อของการวิจัยตามที่ผู้วิจัยกำหนด

2. ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มหรือการอภิปรายกลุ่มหรือการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Discussion or Focus Group Interview) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่มที่ต้องดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

นางนภัส คุ้มบุญ เทียงกมล (2551) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดลำดับขั้นตอนในการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้ 1. การเตรียมการประชุม การอภิปรายกลุ่ม (Preparing for Session) 2. การพัฒนาคำถาม (Developing Questions) 3. การวางแผนการประชุม (Planning the Session) 4. การอำนวยความสะดวกระหว่างการประชุม (Facilitating the Session) 5. สิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนหลังการประชุม

สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ควรมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1. กำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2. สร้างกรอบความคิดและประเด็นการสนทนากลุ่ม 3. กำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง 4. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 5. นัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการจัดสนทนากลุ่ม 6. สร้างแนวคำถาม 7. สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) 8. การจัดเตรียมการดำเนินการสนทนากลุ่ม ได้แก่ การเตรียมสถานที่กำหนดวันเวลาและอุปกรณ์ที่จำเป็น 9. ดำเนินการสนทนาตามลำดับกรอบความคิดและประเด็นการสนทนากลุ่ม 10. จัดระเบียบข้อมูล 11. วิเคราะห์ข้อมูล 12. สังเคราะห์ข้อมูล 13. เขียนรายงาน

3. ประโยชน์ของการสนทนากลุ่ม

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หรือการอภิปรายกลุ่ม หรือการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Discussion or Focus Group Interview) ไว้หลายท่านผู้วิจัยจึงนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

Morgan (1997) ให้ความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ไว้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีประโยชน์ในการดึงเอาข้อมูลในวิธีที่ผู้วิจัยสามารถค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามจากผลที่เกิดขึ้น ช่องว่างระหว่างสิ่งที่บุคคลในกลุ่มกล่าวถึง และสิ่งที่บุคคลทำจะได้รับการยอมรับว่าเป็นความจริงมากขึ้น ถ้าความเข้าใจและความหมายที่หลากหลายถูกแสดงโดยผู้ร่วมกลุ่มสนทนา จะก่อให้เกิดการอธิบายที่หลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติที่ชัดเจนขึ้น

นางนภัส คุ้มบุญ เทียงกมล (2551) ให้ความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้ 1. การอภิปรายกลุ่มเป็นการวิจัยที่เหมือนกับการวิจัยเชิงคุณภาพอื่น ๆ ที่สามารถได้ข้อมูลที่ลึกมากกว่าที่สมาชิกคิด และยังบ่งชี้ได้ว่าทำไมจึงคิดเช่นนั้น 2. สามารถค้นพบฉันทามติและความต้องการประสบการณ์ ความชอบและการสนับสนุนของสมาชิกที่หลากหลาย 3. ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กลุ่ม เช่น สมาชิกสามารถสร้างความคิดจากความคิดและข้อเสนอแนะของสมาชิกอื่นในกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดภาพที่ลึกซึ้งมากกว่าที่ได้จากการถามแบบตัวต่อตัว 4. ข้อเสนอแนะที่คาดคิดมาก่อนและมุมมองใหม่ ๆ จะค้นพบโดยง่าย 5. การประสานใจที่พร้อมเพรียงระหว่างผู้ดำเนินการอภิปราย และสมาชิกในกลุ่มจะสามารถให้กำลังใจสมาชิกให้สามารถแสดงความรู้สึกลึกซึ้งเต็มที่และจริงใจ

รัตนะ บัวสนธ์ (2551) ให้ทัศนะเกี่ยวกับประโยชน์ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้ 1. ประหยัดงบประมาณและสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอื่น ๆ อาทิ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมหรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งนักวิจัยต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสภาพการวิจัยเป็นเวลานานกว่าจะมีสภาพเป็น “คนใน” จึงจะสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลได้ 2. ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงจำนวนมากและเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปภาษาพูดของบุคคลนั้น ๆ เอง เนื่องจากการสนทนากลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาสามารถตรวจสอบคำตอบของตนเองว่า ตอบได้ตรงประเด็นหรือตีความคำตอบเป็นอย่างอื่น ดังนั้นคำตอบหรือข้อมูลที่ได้จึงเป็นการเปิดเผยความจริงในประเด็นเดียวกัน 3. เนื่องจากการสนทนากลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลาย ๆ คน ไปพร้อม ๆ กัน จึงลดการเหน็ดเหนื่อยหรือการประหม่าที่จะตอบคำถาม ทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนากล้าแสดงความคิดเห็น 4. เหมาะอย่างยิ่งสำหรับการเก็บข้อมูลบุคคลที่อ่านหนังสือไม่ออก 5. สามารถใช้วิธีการสะท้อนกลับคำตอบของผู้ร่วมสนทนาเพื่อเป็นการยืนยันคำตอบและช่วยในการตีความคำตอบได้

ถูกต้อง 6. ในกรณีที่สถาบันหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ต้องการพัฒนาโครงการหรือผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดโครงการฝึกอบรมวิชาชีพหนึ่ง ๆ หรือการส่งเสริมอาชีพใหม่ ๆ ให้ชุมชนเหล่านี้ถ้าใช้การสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) เพื่อศึกษาความต้องการและความเป็นไปได้ ในการดำเนินการพัฒนานวัตกรรมดังกล่าว จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับนำไปใช้วางแผนพัฒนาเพื่อให้ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้ 7. บางครั้งคำตอบที่ได้จากผู้ร่วมสนทนาจะทำให้ผู้ดำเนินรายการหรือนักวิจัยสามารถสร้างคำถามใหม่ ๆ ขึ้นได้ เพื่อซักถามลงลึกถึงรายละเอียดข้อเท็จจริงได้มากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงตรงประเด็นการวิจัย
2. ประหยัดเวลาและงบประมาณดำเนินการ
3. สามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามได้
4. เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการเก็บข้อมูลกับบุคคลที่อ่านหนังสือไม่ออก
5. ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้ใหม่จากการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงสนทนากลุ่ม

จากรูปแบบการปฏิบัติในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า มีจุดประสงค์เพื่อให้มีการตรวจสอบโครงสร้างกรอบแนวคิดร่างและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ศึกษา

บริบทการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

1. บริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าวได้สรุปสาระสำคัญที่เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ได้ 7 ด้าน คือ 1. ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดชีวิต และในช่วงการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 2. ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ทั้งระบบการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 3. ด้านระบบบริหารและสนับสนุนทางการศึกษา มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น 4. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษามีระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพขั้นสูง มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ 5. ด้านหลักสูตร มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6. ด้านกระบวนการเรียนรู้ มีการปฏิรูประบบและกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดและให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ 7. ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีการระดมและกระจายทรัพยากร จัดการศึกษาให้กว้างขวาง ทั้งถึงและเป็นธรรม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อให้มีการปฏิบัติให้เข้าถึงสาระสำคัญ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ จึงต้องปรับปรุงระบบการศึกษาให้ยืดหยุ่นเชื่อมโยงกันได้ระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และเรียนได้ 12 ปี ตามความสะดวก โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีการปรับปรุงคุณภาพอุดมศึกษาและการอาชีวศึกษา ในแนวการจัดมุงปรับระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะให้รู้วิธีเรียนรู้ เรียนรู้คู่คุณธรรม มีการวางมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาทั้งจากภายในและโดยผู้ประเมินภายนอก ยกกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งระบบพัฒนาครูจัดให้มีเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา มีการระดมและจัดสรรทรัพยากรในระบบบริหาร มุงให้โรงเรียนและสถานศึกษาเป็นแกนในการบริหารจัดการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำให้ส่วนกลางเล็กลง แต่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ กระจายอำนาจการบริหารสู่สถานศึกษา ประสานงานโดยเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้มีการปรับระบบให้สอดคล้องกันจำเป็น ต้องปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารครูและทรัพยากรทางการศึกษาให้เป็นไปอย่างเหมาะสมสอดคล้องต่อไป

ธีระ รุญเจริญ (2544) ได้สรุปลักษณะเด่นในการบริหารตามแนวปฏิรูปการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้ 1. เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม/การบริหาร โดยองค์คณะบุคคล 1) ส่วนกลาง : 1.1) สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 1.2) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1.3) คณะกรรมการอุดมศึกษา 1.4) คณะกรรมการกรมศาสนาและวัฒนธรรม 2) ส่วนท้องถิ่น : 2.1) คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา 2.2) คณะกรรมการสถานศึกษา 2. เป็นการบริหารที่เน้นการดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักศึกษา 1) เป็นการศึกษาให้ทุกคน ทุกฝ่าย ทุกองค์กรมีส่วนร่วม 2) เป็นการศึกษาที่มีหลักการ แนวทาง รูปแบบที่ชัดเจน 3) เน้นการบริหารการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี 3. เป็นการบริหารที่ใช้บุคลากรมืออาชีพ 1) มีลักษณะเฉพาะ เช่น วิสัยทัศน์ เป็นผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ 3) ต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ : มีสำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 4. เป็นการบริหารที่ต้องมีการตรวจสอบและประเมินตามมาตรฐาน 1) ภายในโดยหน่วยงาน 2) ภายนอกโดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) 5. เป็นการบริหารที่เน้นเป็นพิเศษที่สถานศึกษา/โรงเรียน สถาบันการศึกษา 1) ใช้การกระจายอำนาจการบริหาร 4 ด้าน คือ บริหารทั่วไป งบประมาณ บุคลากร วิชาการ

2) เน้นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) 6. เป็นการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจไประดับท้องถิ่น คือ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 7. เป็นการบริหารที่อาศัยองค์กรวิชาชีพ 1) สมาครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) องค์กรกลางบริหารงานบุคคล 8. เน้นคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพมากขึ้น 9. เป็นการบริหารที่เน้นความทัดเทียมกันในด้าน 1) ปริมาณ : ประชากร จำนวนโรงเรียน ภูมิภาค การคมนาคม 2) งบประมาณ : ค่าใช้จ่ายรายหัว 10. เป็นการบริหารที่ต้องประกันคุณภาพให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 1) นักเรียน 2) ผู้ปกครอง 3) ชุมชน สังคม

ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ หรือศักยภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจะต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวทางและหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา และมาตรา 4(4) กล่าวว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงานของสถานศึกษาจะขึ้นตรงต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสูงสุดในการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานตามมาตรา 39 ที่กล่าวว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่โดยตรง สำหรับโรงเรียนจะต้องดำเนินการงานบริหารโรงเรียน ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมงานหลายด้านด้วยกันที่กระทรวงศึกษาธิการ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดงานบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) คือ

1. การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายบริหารไว้ ดังนี้ 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1.3 การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 1.7 การนิเทศการศึกษา 1.8 การแนะแนวการศึกษา 1.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา 1.10 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 1.12 การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา

งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณ คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายบริหารไว้ ดังนี้ 2.1 การจัดทำและเสนอขอ งบประมาณ 2.1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา 2.1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา 2.1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของงบประมาณ 2.2 การจัดสรร งบประมาณ 2.2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา 2.2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติ งบประมาณ 2.2.3 การโอนเงินงบประมาณ 2.3 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล การใช้เงินและผลการดำเนินงาน 2.3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 2.3.2 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 2.4 การระดมทรัพยากร และการลงทุน เพื่อการศึกษา 2.4.1 การจัดการทรัพยากร 2.4.2 การระดมทรัพยากร 2.4.3 การจัดหารายได้และ ผลประโยชน์ 2.4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา 2.4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา 2.5 การบริหาร การเงิน 2.5.1 การเบิกเงินจากคลัง 2.5.2 การรับเงิน 2.5.3 การเก็บรักษาเงิน 2.5.4 การจ่ายเงิน 2.5.5 การนำส่งเงิน 2.5.6 การกักเงินไว้เบิกเหลือปี 2.6 การบริหารบัญชี 2.6.1 การจัดทำบัญชี การเงิน 2.6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน 2.6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน 2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 2.7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ ของสถานศึกษา 2.7.2 การจัดหาพัสดุ 2.7.3 การกำหนดแบบรูปแบบการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และ จัดซื้อจัดจ้าง 2.7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหาร มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณ แบบมุ่งผลงาน จัดการทรัพยากรที่ได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายบริหารไว้ ดังนี้ 3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนด

ตำแหน่ง 3.2 การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
3.4 วินัยและการรักษาวินัย 3.5 การออกจากราชการ

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไป คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายบริหารไว้ ดังนี้ 4.1 การดำเนินงานธุรการ 4.2 งานเลขานุการ คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4.3 การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 4.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 4.5 การจัดระบบ การบริหารและพัฒนาองค์กร 4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป 4.8 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 4.9 การจัดทำสำมะโนนักเรียน 4.10 การรับนักเรียน 4.11 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย 4.12 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 4.13 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน 4.14 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 4.15 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 4.16 งานประสานราชการกับเขตพื้นที่ การศึกษาและหน่วยงานอื่น 4.17 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน 4.18 งานบริการสาธารณะ 4.19 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

งานบริหารทั่วไปเป็นงานเกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานและการจัดการศึกษาซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมงานหลายด้านด้วยกันที่กระทรวงศึกษาธิการ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดงานบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2. ปฏิรูปการศึกษาและการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค

ปฏิรูปการศึกษาและการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคการขับเคลื่อนสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา การที่มีเอกภาพสามารถประสานเชื่อมโยงและบูรณาการภารกิจจัดการศึกษาของประเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สอดรับกับแนวทางการบริหารงานโดยประชาธิรัฐ สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 โดยกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่ กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

1. ด้านวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนว 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 10) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 13) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 14) การพัฒนาและใช้สื่อนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง 3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 4) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ 5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ 6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ 7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ 8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา 10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา 11) การวางแผนพัสดุ 12) การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้าง ที่ใช้เงิน งบประมาณ เพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ 14) การจัดหาพัสดุ 15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน 17) การเบิกเงินจากคลัง 18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน 19) การนำเงินส่งคลัง 20) การจัดทำบัญชีการเงิน 21) การจัดทำรายงานทางการเงิน และงบการเงิน 22) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชีทะเบียนและรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลัง

2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 6) การลาทุกประเภทที่ไม่อยู่ในอำนาจของผู้อำนวยการสถานศึกษา 7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน 10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 11) การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ 12) การออกจากราชการ 13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ 14) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 16) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ 17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ 18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา 20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูล

สารสนเทศ 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 3) การวางแผนการบริหารงาน การศึกษา 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8) การดำเนินงานธุรการ 9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 11) การกำหนดแนวทางการรับนักเรียนและจัดสรรโอกาสทางการศึกษา 12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา 13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 15) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน 16) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 17) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 18) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น 19) การรายงานผลการปฏิบัติงาน 20) การจัดระบบการควบคุมภายใน หน่วยงาน 21) การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

จากการเปลี่ยนแปลงการบริหารและจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามประกาศดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (ซึ่งคณะกรรมการ

เขตพื้นที่การศึกษาได้ถูกยุบเลิกโดยคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 10/2559 ข้อ 4 และให้โอนอำนาจหน้าที่ไปเป็นอำนาจหน้าที่ของ (กศจ.) ในเรื่อง ต่อไปนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร
ท้องถิ่น

2. การวางแผนงานวิชาการ

3. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

4. การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการ

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

6. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

7. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

8. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

9. การวางแผนอัตรากำลัง

10. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

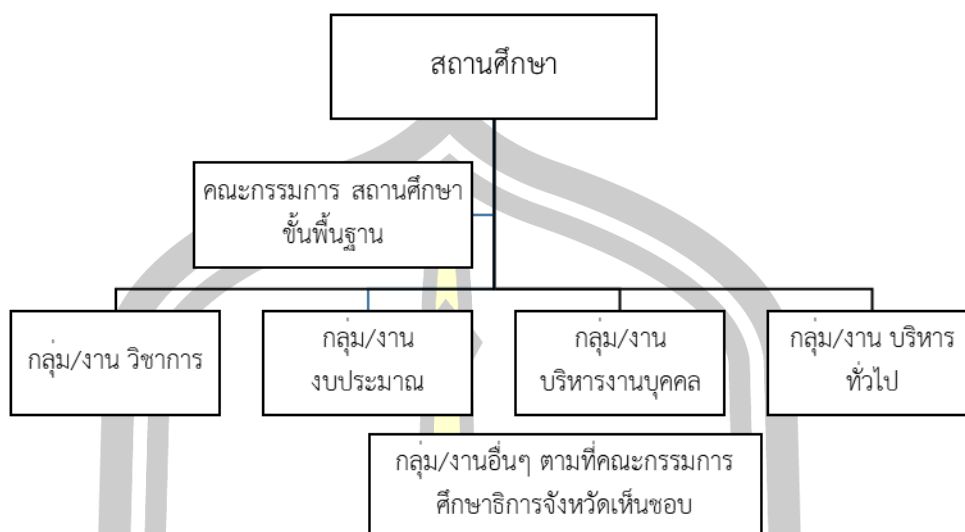
11. การกำหนดแนวทางการรับนักเรียนและจัดสรรโอกาสทางการศึกษา

12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษา

13. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

สถานศึกษาใดที่ยังไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการตามที่กำหนดในกฎหมายหรือที่ได้รับมอบหมายได้ อาจขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัดเป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานเฉพาะอย่างให้แทนเป็นการชั่วคราวได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและลักษณะของงานที่จะให้ปฏิบัติแทนได้ที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 แผนภูมิขอบข่าย/ภารกิจการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจหน้าที่

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ
2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ
4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 10/2559 ข้อ 4 ให้เสนอต่อ กศจ.)
5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด)

6. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการ คณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

สถานศึกษาใดที่ยังไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการตามที่กำหนดในกฎหมาย หรือตามที่ได้รับมอบหมายได้ อาจขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการ นั้นสังกัดอยู่เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานเฉพาะอย่างให้แทนเป็นการชั่วคราวได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและลักษณะของงานที่จะให้ปฏิบัติแทนได้ ที่กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนี้ระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติ หน้าที่ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดบทบาทและ อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ
2. ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการ สถานศึกษาเป็นผู้แทนของนิติบุคคลสถานศึกษา
3. ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษาเว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ เมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้สถานศึกษารายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็ว
4. ในกรณีที่จะต้องมีการจดทะเบียนสิทธิ ขึ้นทะเบียนหรือดำเนินการทางทะเบียน ใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษาให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียน ดังกล่าวได้ในนามนิติบุคคลสถานศึกษา
5. ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องคดี ให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการแต่งตั้ง ผู้รับผิดชอบดำเนินคดีโดยเร็ว
6. สถานศึกษาจะมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณในส่วนของที่ตั้งไว้สำหรับ สถานศึกษาตามที่ได้รับกำหนดวงเงิน และได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ทั้งนี้ ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน

7. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบหรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบตามหลักเกณฑ์ที่ระบุในข้อ 6 ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

8. การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษาให้สถานศึกษารับบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

9. การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินและบัญชีของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

10. ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ตามข้อ 4 ไว้เป็นหลักฐาน และให้สรุปรายการบัญชีทรัพย์สินดังกล่าว รายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัดทราบ ทุกสิ้นปีงบประมาณ

11. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่

การจัดระเบียบบริหารราชการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษา รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากรการเงิน การพัสดุ สถานที่และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของ สถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่

สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจึงเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต้องอาศัย ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ชุมชน สังคมและประเทศ ตามนัยมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม : มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไข เพิ่มเติม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 กำหนดให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านวิชาการ ประกอบด้วย 1) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 2) ให้ความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น 3) ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริม สนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการ เรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4) ให้ความเห็นชอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย 1) ให้ความเห็นชอบการจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ให้ความเห็นชอบการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง 3) ให้ความเห็นชอบการขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ 4) ให้ความเห็นชอบการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน 5) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา 6) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด 7) ให้ความเห็นชอบการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) กำกับ ดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด 2) เสนอความต้องการจำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา 3) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขต พื้นที่การศึกษามอบหมาย

4. ด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 3) กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา 4) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา 5) ให้ความเห็นชอบการรับนักเรียน 6) ให้ความเห็นชอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 7) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน 8) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา 9) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ 10) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น 11) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน 12) แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินการตามระเบียบนี้ หรือตามความเห็นสมควร 13) ให้ความเห็นเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

14) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อสถานศึกษา ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 15) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด 16) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด 17) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และ สร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น 18) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็น

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (1) ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพทางการศึกษาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียน ทั้งในส่วนที่คาดหวังและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและร่วมมือกับครูบุคลากรทาง การศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (2) ผู้แทนครู เป็นผู้ที่มีความชำนาญ ในสายวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการ การสนับสนุนช่วยเหลือของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษา (3) ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนสภาพของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ (4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการที่ ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา และมีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่งในเรื่อง การสนับสนุนด้านงบประมาณทรัพยากรทางการจัดการศึกษาและเชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษา กับ แผนพัฒนาท้องถิ่น (5) ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้ที่สะท้อนภาพของความรักความศรัทธา ความภาคภูมิใจต่อสถาบันการศึกษาที่ตนได้รับการศึกษาช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบันไปสู่ ศิษย์รุ่นหลังให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน (6) ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กร ศาสนาในพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอและเติมเต็มข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม (7) ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มี ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้

ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน (8) ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการ ผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจกระตุ้นการทำงาน ทบทวนรายงาน สะท้อนความคิดเปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ จัดเตรียมการประชุม บันทึกการประชุม รายงานผลการประชุม และสนับสนุนด้านอุปกรณ์ห้องประชุม วัสดุใช้สอย ฯลฯ รวมทั้งการพิจารณานำมติข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ (9) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขาและเข้าใจการศึกษามีความมุ่งมั่น มีเวลาที่จะอุทิศร่างกายแรงใจพัฒนาสถานศึกษาของชุมชนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชน สังคมเข้มแข็งและประเทศชาติก้าวหน้า

4. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กอันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ จากข้อมูลทางการศึกษาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า

สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ปัจจัยด้านผู้รับบริการเป็นโอกาสต่อการพัฒนา คือ ผู้ปกครองพร้อมส่งบุตรหลานให้เรียนในโรงเรียนดีมีคุณภาพ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านสู่โรงเรียนบริเวณชายขอบหรือโรงเรียนที่ใช้แรงงานจากต่างชาตินานาชาติ ด้านอุปสรรค พบว่า ประชากรวัยเรียนที่เป็นสัญชาติไทยมีแนวโน้มลดลงทุกปี ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและโรงเรียนเอกชน ส่งผลให้โรงเรียนในชุมชนมีแนวโน้มปรับขนาดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น ด้านการเมืองและนโยบาย พบว่า มีโอกาสต่อการพัฒนา คือ นโยบายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กมีความต่อเนื่อง กำหนดให้มีการควรวรรวมโรงเรียนมีแผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านอุปสรรค พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลตามแนวทางการกระจายอำนาจเป็นรูปแบบเดียวกันทุกโรงเรียนไม่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ด้านการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการเงิน พบว่า รัฐบาลจัดสรรเงินให้โรงเรียนบริหารจัดการลักษณะเงินอุดหนุน ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถวางแผนการใช้งบประมาณได้ แต่การจัดสรรงบประมาณเป็นรายหัวตามจำนวนนักเรียน ส่งผลต่อโรงเรียนขนาดเล็กทำให้ขาดแคลนงบประมาณ สำหรับบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนที่ต้องใช้ค่าสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น ด้านเทคโนโลยี พบว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้โรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้ เพื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการได้ภายใต้ข้อจำกัดด้านกำลังคน ด้านอุปสรรค พบว่า เทคโนโลยีมีราคาสูงและปรับเปลี่ยนบ่อยส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีภาระค่าใช้จ่ายสูงด้านสังคม วัฒนธรรมและประชากร พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้าน และแหล่งเรียนรู้ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถระดมทรัพยากรและใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ด้านอุปสรรค พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่รอบ ๆ โรงเรียนขนาดเล็กเป็นชุมชนเกษตรผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรรับจ้าง ฐานะยากจนส่งผลให้โรงเรียนต้องแสวงหาทรัพยากรเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนอย่างต่อเนื่องจนจบหลักสูตร

สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ด้านโครงสร้างของโรงเรียนมีความเข้มแข็งเนื่องจากเป็นโรงเรียนนิติบุคคลได้รับการกระจายอำนาจที่บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารจัดการและสามารถกำหนดแผนการบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านการเงิน และด้านบริหารทั่วไป แต่รูปแบบโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจุดอ่อนเนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามโครงสร้างและกรอบงานไม่เพียงพอจึงไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพด้านผลผลิตและการบริการ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กสามารถให้โอกาสแก่ประชากร วัยเรียนได้มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในทุกชุมชนของประเทศไทยทุกพื้นที่ ทุกสภาพภูมิศาสตร์ แต่มีประเด็นที่เป็นจุดอ่อน คือ ภาพรวมคุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ภาพรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศทุกกลุ่มสาระ เนื่องจากครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสอน ไม่เต็มเวลา เต็มความสามารถเพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนหลักสูตรและแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งรู้จักครอบครัวนักเรียน เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนน้อย อัตราส่วนครูต่อนักเรียนต่ำประเด็นจุดอ่อน คือ การขาดแคลนครู ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังไม่มีความชำนาญในการบริหารจัดการ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารบรรจุใหม่ ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ ครูย้ายบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ

เนื่องจากมีภาระงานที่นอกเหนือการสอนมากและนักเรียนส่วนใหญ่ฐานะยากจน ด้านงบประมาณพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพ เนื่องจากได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเป็นรายหัว การบริหารจัดการส่วนใหญ่ จ่ายเป็นค่าสาธารณูปโภค รวมถึงไม่สามารถระดมทรัพยากรจากภายนอกได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ฐานะยากจน จึงเป็นจุดอ่อน วัสดุอุปกรณ์ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่บางส่วนก็ชำรุด ไม่สามารถหาทดแทนหรือซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีได้ เนื่องจากงบประมาณเงินอุดหนุนที่ได้รับไม่เพียงพอ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถบริหารจัดการ ตามขอบข่ายงาน 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานอาคารสถานที่และงานบริหาร ทั่วไปได้ตามที่กำหนด เนื่องจากขาดแคลนบุคลากร รวมถึงการขาดแคลนข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน ขนาดเล็กรายโรงเรียนที่ไม่สามารถนำมาสำหรับการตัดสินใจได้ทันเวลา เนื่องจากไม่มีระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอต่อการใช้งาน โดยเฉพาะข้อมูลด้านบุคลากร จึงเป็นจุดอ่อน ด้านจุดแข็ง พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามศักยภาพ จึงเกิดนวัตกรรมการบริหารจัดการที่หลากหลายรูปแบบ สรุปได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยเอื้อต่อการสร้างโอกาสต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของนักเรียน และสภาพแวดล้อมภายในเป็นจุดอ่อนต่อการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2562-2565 เพื่อให้สามารถบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อย่างจริงจัง ยึดหลักการกระจายอำนาจ การพิจารณาและการตัดสินใจอยู่ในระดับพื้นที่เป็นสำคัญ โดยดำเนินการตามความพร้อมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการบริหารโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน และมีแนวโน้มว่า จำนวนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กนี้ จะลดจำนวนลงไปเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้ การกระจายทรัพยากรอันจำกัดภายใต้เงื่อนไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศให้กับโรงเรียนทุกโรงเรียนอย่างทั่วถึงย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงได้กำหนดรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

- 1.1 โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเหมาะสมในการรวมโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลง หรืออัตราการเคลื่อนย้ายของประชาชนวัยเจริญพันธุ์ จากชนบทสู่ชุมชนเมืองหรือมีเด็กวัยเรียนแต่ผู้ปกครองในท้องถิ่นนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ

1.2 โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถรวมโรงเรียนได้ คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีหน่วยงานอื่นจัดบริการการศึกษาในพื้นที่ หรือเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ

2. การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม โดยมีรูปแบบ ดังนี้ เรียนรวมทุกชั้น และเรียนรวมบางชั้น ซึ่งได้มีการสนับสนุนค่าพาหนะรับ-ส่งนักเรียน ดังนี้

2.1 จัดสรรให้กับนักเรียนทุกคนที่เดินทางมาเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก

2.2 นักเรียนที่เข้ามาใหม่ในการศึกษาต่อ ๆ มาที่มีอายุเข้าเกณฑ์ระดับปฐมวัย และเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับและมีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตบริการของโรงเรียนมารวมให้ได้รับค่าพาหนะจนจบการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียนหลัก (การศึกษาภาคบังคับ)

2.3 กรณีนักเรียนมาเรียนรวมบางชั้น ตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดสรรให้ตามที่เสนอขอแต่ไม่เกิน 2 ปีการศึกษา

2.4 จัดสรรงบประมาณค่าพาหนะรับ-ส่งนักเรียนตามระยะทางจากโรงเรียนมารวมถึงโรงเรียนหลัก โดยระยะทางไม่เกิน 3 กิโลเมตร คนละ 10 บาท ต่อวัน ระยะทางมากกว่า 3-10 กิโลเมตร คนละ 15 บาทต่อวัน และระยะทางมากกว่า 10 กิโลเมตรขึ้นไป คนละ 20 บาทต่อวัน

2.5 จัดสรรค่าบริหารจัดการรับ-ส่งนักเรียน เป็นรถปิคอัพ/รถบริจาค และรถตู้โดยสารขนาด 12 ที่นั่ง คันละ 150,000 บาท เพื่อเคลื่อนย้ายนักเรียนไปเรียนรวม

3. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สนับสนุนงบประมาณ สำหรับการจัดการเรียนสอนคละชั้น การจัดสรรสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการทำงานของครู และการจัดสรร DLTV, DLIT, สื่อ 60 พรรษาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีฯ ให้กับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประสานกับหน่วยงานสังกัดอื่น เพื่อประชาสัมพันธ์ให้มาใช้ประโยชน์โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีนักเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังได้พัฒนาฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและครบถ้วนรอบด้านของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อใช้เป็นข้อมูลการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การดำเนินการ การบริหารจัดการ การแก้ปัญหาและการจัดทรัพยากรสนับสนุนที่เหมาะสม ครอบคลุมและเพียงพอ

4.1 ยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก
ปีงบประมาณ 2562 – 2565

วิสัยทัศน์

โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. สร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตพื้นที่บริการอย่างทั่วถึง
3. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร และทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเสมอภาค
2. ผู้เรียนมีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรและทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21
3. ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะการบริหาร การจัดการ เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. โรงเรียนบริหารจัดการรูปแบบการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท

ยุทธศาสตร์

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

มาตรการ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

1.1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนในเขตพื้นที่เฉพาะ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มที่ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร สามารถอ่าน เขียนและสื่อสารภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.1 เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

2.2 ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

3.2 พัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ระดับชาติ (O-NET)

3.3 ส่งเสริม สนับสนุนการทำวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา

คุณภาพการศึกษา

3.4 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี Digital Platform

3.5 ส่งเสริมการใช้ New DLTV/DLIT

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา

4.1 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยอาศัยพื้นฐานความร่วมมือ

4.2 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้มีการใช้บุคลากรครูร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

5.1 ยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

5.2 กระจายอำนาจให้กับเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5.3 กำหนดมาตรการควบรวมโรงเรียน เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยให้มีเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการ ในรูปแบบโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล กลุ่มโรงเรียนและภาคีเครือข่าย

5.4 กำหนดมาตรการความก้าวหน้า สร้างแรงจูงใจ และให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

5.5 สนับสนุนงบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ ให้เพียงพอที่จะมีคุณภาพตามมาตรฐาน

5.6 สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และช่องทางการสื่อสาร เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5.7 พัฒนาโรงเรียนให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบตามบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กอยู่บนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
การดำเนินงาน

1. ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ประกาศนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นวาระแห่งชาติ และต้องเป็นนโยบายที่ชัดเจนต่อเนื่อง สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ทุกระดับ

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนผู้อำนวยการสำนักและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.3 สร้างความเข้าใจกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตให้ตระหนัก รับรู้นโยบายและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

1.4 ปรับแก้กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบาย เช่น ระเบียบบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ เป็นต้น (ในกรณีที่ไม่สอดคล้องจากอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประสานดำเนินการต่อหน่วยงานที่มีอำนาจดำเนินการ)

1.5 กระจายอำนาจให้กับเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

1.6 สร้างแรงจูงใจ เพื่อเป็นการดำเนินการกระตุ้น และช่วยเหลือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินการ เช่น ประกาศเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษา การให้รางวัลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนที่ดำเนินการประสบผลสำเร็จ

1.7 ปรับระบบการสนับสนุนงบประมาณด้านวิชาการ การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.8 ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ

1.9 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.10 ดำเนินการวิจัยพัฒนาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และรายงานผลการดำเนินงาน

2. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างความตระหนักรู้กับผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง ให้เห็นชอบในหลักการตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 จัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดเป็นรายโรงเรียน

2.4 จัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เพื่อให้ความเห็นชอบ

2.5 กำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

2.6 ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

2.7 นิเทศติดตาม กำกับและประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.8 กระตุ้นช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้

2.9 ประชาสัมพันธ์รูปแบบที่หลากหลาย

2.10 ดำเนินการวิจัย ประเมินผล และรายงานผล

3. ระดับโรงเรียน

3.1 สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และสถาบันศาสนา ให้ตระหนักรู้ถึงเหตุผล และความจำเป็นของทางราชการในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารบุคลากรงบประมาณและคุณภาพการศึกษา

3.2 ส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3 วิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้

สื่อและนวัตกรรม ในบริบทของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

3.4 สร้างบรรยากาศให้อัตราการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน

3.5 สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูนักเรียนและชุมชนโดยจัดให้มีกิจกรรม

ร่วมกัน

3.6 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่อสาธารณชน

4.2 การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดตั้ง รวบรวมหรือเลิกสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของการรวมสถานศึกษา หมายถึง การนำนักเรียน
ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้กันตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปมาเรียนรวมกัน โดยจัดเป็นช่วงชั้น เพื่อให้บริหาร
และจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิโอกาสและคุณภาพการศึกษา
โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเหมาะสมในการดำเนินการรวมโรงเรียน คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน
ลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงหรืออัตราการเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเจริญพันธุ์
จากชนบทสู่ชุมชนเมือง

1. กระบวนการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. ศึกษาและจัดทำข้อมูลโรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบันและคาดการณ์

อนาคต ทั้งด้านจำนวนนักเรียน สภาพเศรษฐกิจ สภาพของชุมชน สภาพพื้นที่ใกล้เคียง การคมนาคม
เพื่อจัดกลุ่มบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา

2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

ให้มีหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา ให้การช่วยเหลือ แนะนำ กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและ
รายงานผล

3. จัดประชุมผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจง
นโยบาย กรอบและแนวทางการดำเนินการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

4. ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น

5. ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการและทรัพยากรต่าง ๆ ให้โรงเรียน

6. เสนอคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ให้ความเห็นชอบแผนบริหาร

จัดการโรงเรียนขนาดเล็กและการควบรวมโรงเรียน พร้อมทั้งรายงานผลให้สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

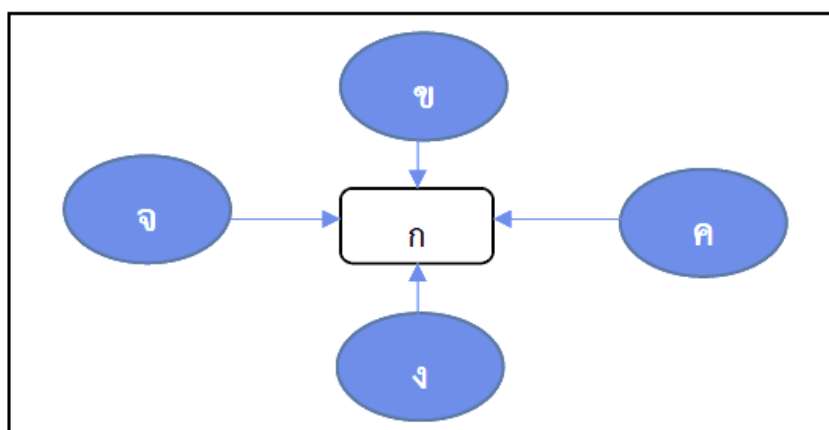
ระดับโรงเรียน

1. จัดทำข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาประกอบการควมรวมโรงเรียน
2. สถานศึกษาร่วมกันจัดทำแผนการรวมสถานศึกษา โดยมีผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนผู้ปกครอง
3. ประชุมชี้แจง เพื่อสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น จากชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น
4. ประชุมขอความเห็นชอบการรวมโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งรายงานผลต่อเขตพื้นที่การศึกษา

2. รูปแบบการเรียนรวม

2.1 รูปแบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน

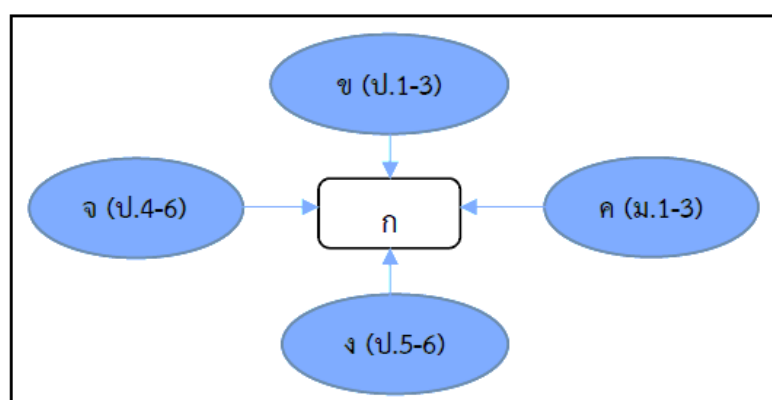
การนำโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ลงมา จำนวนโรงเรียนตั้งแต่ 2-5 โรงเรียน มาควมรวมกับอีกโรงเรียนหนึ่งที่มีความพร้อมมากกว่า โดยนำนักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมาเรียนรวมกันที่โรงเรียนหลักและสนับสนุนค่าพาหนะในการเดินทางมาเรียน พร้อมทั้งวางแผน จัดอัตรากำลังทั้งผู้บริหารครูผู้สอนและบุคลากร เพื่อปฏิบัติงานร่วมกันที่โรงเรียนหลัก ตลอดจนนำทรัพยากรจากโรงเรียนเครือข่ายมาใช้ร่วมกันที่โรงเรียนหลัก และปรับปรุงสภาพโรงเรียนเครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 รูปแบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน

2.2 รูปแบบเรียนรวมบางชั้น

การนำนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายบางชั้น เช่นอนุบาล 1-2, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ไปเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก จัดระบบการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่าย สนับสนุนค่าพาหนะให้กับนักเรียนที่เดินทางมาเรียนร่วมทุกคน ดังภาพประกอบ 16

ภาพประกอบ 16 รูปแบบเรียนรวมบางชั้น

โรงเรียนที่มีการควมรวมในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้วิเคราะห์ข้อมูลแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของเขตพื้นที่การศึกษา (ข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2562) มีโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ควมรวมแล้ว ทั้งสิ้น 1,392 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนหลัก จำนวน 362 โรงเรียน เป็นโรงเรียนมารวม จำนวน 863 โรงเรียน และเป็นทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม จำนวน 167 โรงเรียน ดังนี้ ปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 จำนวนโรงเรียนที่มีการควมรวมแล้ว

ประเภทโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน			
	เป็นโรงเรียนหลัก	เป็นโรงเรียนมารวม	เป็นทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม	รวม
มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน	362	863	167	1,392
มีนักเรียน 120 คนขึ้นไป	343	-	1	344
รวม	705	863	168	1,736

โรงเรียนขนาดเล็กที่เป็น Stand Alone

โรงเรียนขนาดเล็กที่เป็น Stand Alone หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองหรือไม่สามารถควบรวมโรงเรียนได้ ด้วยเหตุผล ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร พื้นที่สูง บนเกาะ หรือการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ไม่สามารถควบรวมกับโรงเรียนอื่นได้
2. เป็นโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่มีแผนควบรวม สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หรือได้รับการสนับสนุนจากชุมชน
3. ไม่มีหน่วยงานอื่นจัดบริการการศึกษาในพื้นที่ หรือเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น โรงเรียนศึกษาพิเศษ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นต้น
ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็น Stand Alone จำแนกตามรายภาค

ภาค	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก						
	ทั้งหมด	พื้นที่สูง	พื้นที่ เกาะ	พื้นที่ ห่างไกลไม่ สามารถ ควบรวมได้	รวม Stand Alone โดยพื้นที่	โรงเรียนที่สามารถ ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่มีแผนควบรวม สามารถจัดการเรียน การสอนได้อย่างมี คุณภาพมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงหรือ ได้รับการสนับสนุน จากชุมชน	รวม Stand Alone ทั้งหมด
เหนือ	3,659	374	4	344	722	166	888
ใต้	1,718	11	26	170	207	150	357
กลาง	2,550	18	5	208	231	215	446
อีสาน	7,231	32		741	773	636	1,409
รวมทั้งหมด	15,158	435	35	1,463	1,933	1,167	3,100

สรุปได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด จำนวน 15,158 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2562) โดยแบ่งโรงเรียนขนาดเล็ก ออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. โรงเรียนที่มีการควบรวมแล้ว จำนวน 1,392 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำนวน 390 โรงเรียน 2) เป็นโรงเรียนที่อยู่ระหว่างรอลือสถานศึกษา จำนวน 206 โรงเรียน
2. โรงเรียน Stand Alone จำนวน 3,100 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร พื้นที่สูง บนเกาะ หรือการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ไม่สามารถควบรวมกับโรงเรียนอื่นได้ จำนวน 1,933 โรงเรียน และ 2) เป็นโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่มีแผนควบรวม สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หรือได้รับการสนับสนุนจากชุมชน จำนวน 1,167 โรงเรียน
3. โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพิเศษ จำนวน 1,544 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา จำนวน 15 โรงเรียน 2) โครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำนวน 1,419 โรงเรียน 3) โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ จำนวน 98 โรงเรียน 4) โรงเรียนที่เข้าร่วมหลายโครงการ จำนวน 12 โรงเรียน
4. โรงเรียนที่รอลือสถานศึกษา จำนวน 305 โรงเรียน
5. โรงเรียนที่ยังไม่ได้ควบรวม จำนวน 9,203 โรงเรียน

5. การบริหารและการจัดการศึกษา

Campbell (1983) ได้นำเสนองานบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ประกอบด้วย (1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกฎของโรงเรียน เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน (2) กำหนดกลยุทธ์และมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนทรัพยากรและงบประมาณ (3) จัดตั้งและประสานงานในองค์กรเพื่อการนำนโยบาย แผนการปฏิบัติ ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีที่ทำให้บุคลากรเข้าใจระบบงาน (4) จัดหาแหล่งสนับสนุนทรัพยากร รวมถึงการบริหารทรัพยากรและให้เพียงพอและประสบผลสำเร็จ (5) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และสร้างการยอมรับในการบริหารจัดการ (6) บริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2 ได้บัญญัติถึงงานการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย งานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป อาจกล่าวได้ว่า งานบริหารจัดการสถานศึกษาประกอบไปด้วย (1) งานวิชาการ ได้แก่ งานด้านหลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผลและมาตรฐานการศึกษา (2) งานด้านบุคคล (3) งานด้านการเงินและงบประมาณ และ (4) งานด้าน

บริหารงานทั่วไป ได้แก่ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานจัดโครงสร้างองค์การ งานการคมนาคมและขนส่งนักเรียน งานด้านกิจการนักเรียน

ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยัง คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 เพื่อให้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้าน วิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการ ดำเนินการในบางเรื่อง ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีความเป็นอิสระ ความคล่องตัวและสามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง การกระจายอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาประเภทที่หนึ่งมีอำนาจการบริหารและการจัด การศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ ประกอบด้วย 1.1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 1.2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 1.3) การจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา 1.4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 1.5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1.6) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 1.7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา 1.8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 1.9) การนิเทศการศึกษา 1.10) การแนะแนว 1.11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 1.12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 1.13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 1.14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 1.15) การจัดทำ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 1.16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 1.17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย 2.1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้ง งบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2.2) การจัดทำแผนปฏิบัติ การใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรง 2.3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 2.4) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลง งบประมาณ 2.5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ 2.6) การตรวจสอบติดตามและรายงาน การใช้งบประมาณ 2.7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

- 2.8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 2.9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา 2.10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา 2.11) การวางแผนพัสดุ 2.12) การกำหนดแบบรูปรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2.13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ 2.14) การจัดหาพัสดุ 2.15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ 2.16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน 2.17) การเบิกเงินจากคลัง 2.18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน 2.19) การนำเงินส่งคลัง 2.20) การจัดทำบัญชีการเงิน 2.21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน 2.22) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชีทะเบียน และรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 3.1) การวางแผนอัตรากำลัง

- 3.2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3.3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3.4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3.5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 3.6) การลาของบุคลากรสังกัดสถานศึกษาที่ไม่มีระเบียบกำหนดไว้โดยเฉพาะ 3.7) การประเมิน 3.8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 3.9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน 3.10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 3.11) การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ 3.12) การออกจากราชการ 3.13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ 3.14) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ 3.15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3.16) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ 3.17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชา 3.18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3.19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา 3.20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการ การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 4.1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูล

- สารสนเทศ 4.2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 4.3) การวางแผนการบริหารงาน การศึกษา 4.4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน 4.5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 4.6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน 4.7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4.8) การดำเนินงาน ธุรการ 4.9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 4.10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 4.11) การรับนักเรียน 4.12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา 4.13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย 4.14) การระดมทรัพยากร

เพื่อการศึกษา 4.15) การทัศนศึกษา 4.16) งานกิจการนักเรียน 4.17) การประชาสัมพันธ์งาน การศึกษา 4.18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 4.19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและ ส่วนท้องถิ่น 4.20) การรายงานผลการปฏิบัติงาน 4.21) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน 4.22) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุปได้ว่า งานบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาในงาน 4 งาน ได้แก่ 1) งานด้านวิชาการ 2) งานด้านบุคคล 3) งานด้านการเงินและงบประมาณ และ (4) งานด้านบริหารงานทั่วไป ได้แก่ อาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานจัดโครงสร้าง องค์กร ด้วยการมีส่วนร่วมตามข้อกำหนดที่กำหนด เพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายคือคุณภาพของผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาที่มีขนาดและความพร้อมแตกต่างกัน และสภาพการบริหารจัดการศึกษาของต่างประเทศ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมตามขนาดและความพร้อม และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามขนาดและความพร้อม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ประธาน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ปกครองในพื้นที่สถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่และใหญ่พิเศษ จำนวน 395 โรง การสุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยม ทั่วประเทศ และรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีศึกษากรณีเชิงลึกสถานศึกษาแบบเจาะจง จำนวน 8 แห่ง ด้วยการสัมภาษณ์การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการศึกษา สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศ จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ ฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์และญี่ปุ่น โดยการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนามวิเคราะห์และ สังเคราะห์และสร้างรูปแบบฯ ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหาสาระ และนำไปปรับปรุงความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหารจัดการทั้งที่เป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ด้านความพร้อมของสถานศึกษายัง ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กในชนบททั้งด้านครูและบุคลากร เงินและ

งบประมาณ ความรู้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนและเครือข่ายเทคโนโลยี ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องและนโยบายการบริหารจัดการจากส่วนกลางส่งไปยังสถานศึกษายังเป็นรูปแบบเดียวกัน เป็นส่วนใหญ่ ทั้งด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคลและงบประมาณ ส่งผลกระทบต่อปัญหาการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านบริบท ขนาดและความพร้อม ดังกล่าวข้างต้น เพื่อแก้ปัญหาทางการบริหารดังกล่าว พบว่า สถานศึกษาภายใต้ การกำกับสนับสนุนของต้นสังกัด มีการบริหารจัดการทั้งรูปแบบมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบเครือข่าย รูปแบบที่เลี้ยงและรูปแบบแม่ข่ายและลูกข่าย รวมทั้งสถานศึกษาในกำกับของรัฐ ในการนี้พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นฐานสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งในเมืองและชนบท ทั้งที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาของต่างประเทศ มีความหลากหลายตามบริบทของประเทศ พบรูปแบบของการบริหารจัดการทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เช่น รูปแบบการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School-based management: SBM) และรูปแบบสถานศึกษาในกำกับรัฐที่ทำสัญญาการบริหาร จัดการกับรัฐในสหรัฐอเมริกาและนิวซีแลนด์ รูปแบบการบริหารจัดการแบบหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและท้องถิ่นหรือเอกชนที่เป็นองค์กรการกุศล ร่วมมือกัน เช่น ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ รูปแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้งและรูปแบบการบริหารจัดการแบบยึดประเภทการศึกษาเป็นตัวตั้ง เช่น สหรัฐอเมริกา รูปแบบการบริหารจัดการแบบพี่เลี้ยง

เจริญพร คำจารย์ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ โดยการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และศึกษารายกรณี 3 โรงเรียน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 24 คน ด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ และระยะที่ 3 การตรวจสอบยืนยันรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 609 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและโปรแกรมลิสเรล 8.52 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 1) ขอบข่ายงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 2) การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ และ 3) กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย พบว่า ได้องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 19 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) ขอบข่ายงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 9 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาระบบคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 2) การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การกระจายอำนาจให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมให้บริการทางวิชาการอย่างมืออาชีพ การมีโครงสร้าง การมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมด้านการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน และ 3) กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศจำนวน 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวางแผน การจัดการการควบคุมงาน และการตรวจสอบและประเมินผล 3. รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประชา แสนเย็น (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ความมุ่งหมายของการวิจัย (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

(2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (3) เพื่อใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และ (4) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนาโดยประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ

(1) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนางาน คือ คู่มือการดำเนินงานการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบบันทึกผลก่อนการปฏิบัติ 3) แบบบันทึกการปฏิบัติระหว่างการดำเนินงาน 4) แบบบันทึกผลหลังการปฏิบัติ 5) แบบประเมินความพึงพอใจในการดำรงชีวิตตามหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูและนักเรียน 6) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก 7) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 8) แนวทางการสนทนากลุ่ม 9) แบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 10) แบบประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีปัญหา 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านนักเรียน นักเรียนไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง ขาดความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน 2) ปัญหาด้านครู คือ ครูไม่ได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ยังยึดการสอนแบบเดิม ไม่มีนวัตกรรมใหม่ในการสอน และ 3) ปัญหาด้านชุมชน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเอง จากการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ประเด็นที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาเป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice : CoP) เป็นการให้คนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิทยากรในการสอนนักเรียน และชุมชนให้เกิดอาชีพใหม่ สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ 2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยนำเอาผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และผลจากการศึกษาโรงเรียนที่มีผลงานในการบริหารจัดการ

แบบมีส่วนร่วมที่เป็นเลิศให้เป็นการรอบในการร่างรูปแบบ โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มี 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การวิจัยแบบมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน และ 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 19 กิจกรรมย่อย 3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน และแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 19 กิจกรรมย่อย และได้นำรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ไปใช้จริง ผู้เข้าร่วมวิจัยมีประสิทธิภาพของกระบวนการกับมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ 85.50/80.74 เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 80/80 และมีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น ผลปรากฏว่า มีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อม ตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถดำเนินการตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ร่วมวิจัยซึ่งประกอบด้วย ครูโรงเรียนบ้านเขวาสะตืออีสาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ และความพึงพอใจต่อสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่งผลในการยกระดับคุณภาพการศึกษา คือ 1) ระดับบุคคล ได้แก่ นักเรียน มีทักษะชีวิต มีการทำงานเป็นทีม มีความใฝ่รู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ระดับกลุ่ม ได้แก่ ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 3) ระดับองค์กร ได้แก่ มีระบบการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่ทำให้จัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย ผ่านการประเมิน สมศ.

วิไลวรรณ ปุริรัตน์ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 2) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี เขต 4 การวิจัยแบ่ง ออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงาน วิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศูดรธานี เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศูดรธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 210 คน ซึ่งได้มา โดยการสุ่มแบบ หลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมา คำนวณหาค่าดัชนี ความสอดคล้องของคำถาม (index of item congruence : IOC) เลือก ข้อคำถามที่มีค่า ความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศูดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ด้านผู้บริหารและภาวะผู้นำด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรด้านสภาพทั่วไป/ สภาพแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชน กระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผน การทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์และการตรวจสอบและ ประเมินผล ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนา หลักสูตร การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศูดรธานี เขต 4 พบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สันติ อินทร์สุภา (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมี ส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 และขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ผลการวิจัย พบว่า 1. รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพ การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ โครงสร้างการบริหารของศูนย์เครือข่ายคุณภาพ การศึกษา ขอบข่ายและภารกิจงานวิชาการ และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีคุณภาพในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ หรือครูที่ได้รับ มอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพเห็นว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในมีสภาพการปฏิบัติในการดำเนินการ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจ ต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

เอกชัย บุตรแสนคม (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของ รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล 3) พัฒนารูปแบบการบริหาร ที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล 4) ศึกษาผลการนำรูปแบบการบริหารที่มี ประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลไปใช้ วิธีดำเนินการวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยและ พัฒนา แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล เครื่องมือในการดำเนินงานคือ คู่มือการพัฒนารูปแบบ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แบบสอบถามข้อมูล (2) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มี โครงสร้าง (3) แบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบของการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำ (Input) มี 3 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย ด้านกระบวนการ (Process) มี 10 องค์ประกอบหลัก 49 องค์ประกอบย่อย (Process) และด้านผลผลิต (Output) มี 5 องค์ประกอบหลัก 56 องค์ประกอบย่อย 2. สภาพปัจจุบัน ของการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประจำตำบล มีองค์ประกอบ ของรูปแบบ ได้แก่ 1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย

1) แผนยุทธศาสตร์ พันธกิจ เป้าหมาย และนโยบายของสถานศึกษา 2) ทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งทุน 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ 2 ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย

1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) การจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนที่คล่องตัว 3) การบริหารจัดการ หลักสูตร 4) ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) การบริหารจัดการบุคลากรที่เหมาะสม 6) ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำ 7) การประสานงาน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

8) การสนับสนุนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและทางสังคม 9) การมีส่วนร่วมสนับสนุน ของครู ผู้ปกครองและชุมชน 10) การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในอย่างเข้มแข็ง 3 ด้านผลผลิต

(Output) ประกอบด้วย 1) คุณภาพนักเรียน 2) คุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา 3) ผู้บริหาร มีอาชีพ 4) การเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ 5) บรรยากาศและ สภาพแวดล้อมโรงเรียน และผลการ ประเมินรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก ส่วนคู่มือการดำเนินการ ตามรูปแบบการบริหารที่มี ประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก

4. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล พบว่า ก่อนนำรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนหลังนำรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำตำบล ไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการนำรูปแบบ การบริหาร ที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ไปใช้โดยรวมทุกด้าน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ชำนาญ ศรีวิงษ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน แกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 โดยประยุกต์ใช้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองรูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมี ส่วนร่วมในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนแกนนำ เรียนรวม จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ องค์ประกอบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมและยืนยันองค์ประกอบการบริหารการศึกษาแบบมี

ส่วนร่วม โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 3 แห่ง สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลสำคัญ แต่ละแห่งรวม จำนวน 12 คน และสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 196 คน นำข้อมูลที่ได้มาประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม ตรวจสอบและยืนยันรูปแบบฯ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 การศึกษาผลการทดลองใช้ รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน แกนนำเรียนรวม โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบฯ ไปทดลอง กับกลุ่มทดลองที่โรงเรียนบ้านดู่ใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยใช้โครงการ “บ ว ร” ร่วมพัฒนาการศึกษาโรงเรียนบ้านดู่ใหญ่และประเมินผลโครงการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละและวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วม 7 กระบวนการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น 2) การมีส่วนร่วม วางแผน 3) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ 5) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ 6) การมีส่วนร่วมประเมินผลและปรับปรุงงาน 7) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงานตาม ภาระและขอบข่ายงาน 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 7 งานย่อย 2) การบริหารงาน งบประมาณ 7 งานย่อย 3) การบริหารงานบุคคล 8 งานย่อย 4) การบริหารงานทั่วไป 18 งานย่อย และรูปแบบนี้ มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 96.30

ทิพย์วรรณ พงษ์บุปผา (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของการบริหารงาน วิชาการในโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดงมะกรูดทรายทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนบ้านดงมะกรูดทรายทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการ 3 วงจร ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คแท็กการ์ด ซึ่งแต่ละวงจรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล กลุ่มผู้ร่วมวิจัยคือผู้มีส่วนได้เสียของโรงเรียนบ้านดงมะกรูดทรายทอง จำนวน 40 คนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครู 9 คน นักเรียน 10 คน กรรมการสถานศึกษา 10 คน และผู้ปกครองนักเรียน 10 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและ แบบบันทึก ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการใน 5 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน ดำเนินโครงการ 5 โครงการ ประกอบด้วย โครงการหลักสูตรท้องถิ่นการจัดทำพานบายศรี โครงการส่งเสริมผู้เรียน มีทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โครงการปรับปรุง ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โครงการสร้างห้องสมุด และโครงการกีฬาสัมพันธ์ ผลการดำเนินโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 5 โครงการ พบว่า เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดค้น ปัญหาและตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผลและร่วมกันสะท้อนผล มีการจัดทำ แผนปฏิบัติการร่วมกันและนำไปสู่การพัฒนาบริหารงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

พิกรี แก้วนวล (2560) ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี 2) เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี จำนวน 196 คน ได้มาโดยวิธีการ สุ่มแบบแบ่งชั้นจากจำนวนโรงเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา (Stratified Random Sampling) ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีอายุ และระยะเวลาในการเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) แนวทางการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 4 ด้าน พบว่า ด้านวิชาการ 1) ต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ตรงกับความต้องการ ของโรงเรียนและชุมชน 2) ต้องมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ ด้านการบริหาร งบประมาณ 1) ต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณในแต่ละปีของสถานศึกษา

2) ต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและวางแผนการใช้งบประมาณภายในสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล 1) ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับการสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาสอนในสถานศึกษา 2) ต้องมีส่วนร่วมในการ (6) ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาและด้านการบริหารทั่วไป 1) คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข่าวสารของสถานศึกษา 2) ต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา

พงศกร อดุลพิทยากรณ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Explanatory Sequential Mixed Methods Research) โดยมีประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 120 คน ลงมา) จำนวน 147 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 108 โรงเรียน และผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 108 คน และหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ 108 คน รวม 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI Modified) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและมาก (สภาพปัจจุบัน Mean = 2.85 และสภาพที่พึงประสงค์ Mean = 4.12) โดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.52$) รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.49$) และด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.39$) แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีทั้งหมด 5 แนวทาง 17 แนวทางย่อย และ 41 วิธีดำเนินการโดยเรียงลำดับขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีลำดับความต้องการจำเป็นตามลำดับ ดังนี้การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1 แนวทาง 3 แนวทางย่อย 10 วิธีดำเนินการการพัฒนาหลักสูตร 1 แนวทาง 2 แนวทางย่อย 4 วิธีดำเนินการ การวัดผล ประเมินผล 1 แนวทาง 2 แนวทางย่อย 5 วิธีดำเนินการ การพัฒนาระบบ

ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 1 แนวทาง 2 แนวทางย่อย 5 วิธีดำเนินการ และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการ 1 แนวทาง 8 แนวทางย่อย 17 วิธีดำเนินการ

คำปั่น ศรีมหาไชย (2560) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการสร้างข้อสอบมาตรฐานวัด ความรู้ความสามารถในการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา โดยบูรณาการรูปแบบ การประเมินของเครื่องแพตทริกและการประเมินอภิมาน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการสร้าง ข้อสอบมาตรฐานวัดความรู้ความสามารถในการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา โดยบูรณาการรูปแบบการประเมินของเครื่องแพตทริกและการประเมินอภิมาน โดยมีวัตถุประสงค์ เฉพาะเพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction evaluation) การเรียนรู้ (Learning evaluation) พฤติกรรม (Behavior evaluation) ผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Result evaluation) โครงการตาม รูปแบบการประเมินของเครื่องแพตทริกและการประเมินอภิมาน กลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่เข้าอบรม ในโครงการสร้างข้อสอบมาตรฐานวัดความรู้ความสามารถในการคิดขั้นสูงของเมืองพัทยา จำนวน 114 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินโครงการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทางเดียว การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย ปรากฏว่า ด้านปฏิกิริยาตอบสนองผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมเหมาะสมเพียงพอ พร้อมทั้งมีความคิดเห็นว่า ควรปรับระยะเวลาในการอบรมให้กระชับ ด้านการเรียนรู้ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในความรู้ ความเข้าใจการสร้างข้อสอบมากยิ่งขึ้น เพราะในเนื้อหา มีการนำเสนอสาระแกนกลางมาใช้ออกข้อสอบในแต่ละตัวชี้วัดด้วย ด้านพฤติกรรมผู้เข้ารับ การอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการปฏิบัติงาน และมีความเป็นไปได้ว่าข้อสอบที่สร้างมีคุณภาพและสามารถวัดผู้เรียนได้ตรงตามมาตรฐานได้และ สุดท้ายด้านผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กรผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในการปฏิรูประบบการทำงาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงและประโยชน์ที่ได้ ได้รับความรู้ เทคนิคและขั้นตอนการออกข้อสอบ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง

ปาริชาติ สุนทร (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามขนาดของ สถานศึกษา ที่ตั้งและผลการทดสอบระดับชาติ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการ บริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในปี การศึกษา 2559 มีจำนวนทั้ง 38 โรงเรียนได้มาโดยการเลือกแบบ สัดส่วน (Proportion sampling) ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยจำนวนค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) มีการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ทั้ง 7 ด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และรองลงมาคือ ด้านการนิเทศภายใน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของ คะแนนต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน
2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบ มีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนก ตามขนาดของสถานศึกษาที่ตั้งและผลการทดสอบระดับชาติ พบว่า มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน
3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า ไม่เปิดโอกาส ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารไม่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เท่าที่ควร ขาดความร่วมมือกันของครูในแต่ละรายวิชาในการบูรณาการ แนวทางการแก้ไขปัญหา เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จัดให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและ สร้างความเข้าใจกับตัวหลักสูตรให้ไปในแนวทางเดียวกันเพื่อจะบรรลุเป้าหมายการบูรณาการผู้บริหาร ควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและรับฟังความคิดเห็นจากครู

ฤชดา เนตรจิต และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานบริการ ทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการ แก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ คณะกรรมการ บริหารงาน ขอบข่ายงาน วิธีการ และกระบวนการบริหารงาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมี ความเห็นว่า รูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนมีความ เหมาะสม และ ผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนมีความเห็นว่าการนำ รูปแบบฯ ไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากและ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ธนา โด่งพิมาย (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 2 ร่างรูปแบบและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้โดยการประชุมกลุ่มสนทนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบความเป็นไปได้จากผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 314 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการใน 2 องค์ประกอบ คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกันและ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) คุณธรรม 2) ความรู้ และการบริหารสถานศึกษา 4 งาน ดังนี้ 1) งานวิชาการ 2) งานบุคคล 3) งานงบประมาณ 4) งานทั่วไป โดยมีความคิดเห็น ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และมีประโยชน์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ชัยชนก ยอดสวัสดิ์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เพิ่มประสิทธิผลกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก และเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีตามองค์ประกอบที่เพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ โดยมีการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารงานวิจัย รวบรวมผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ได้ค่า S-CVI เท่ากับ .98 นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .971 นำไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 420 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ระยะที่ 2 ตรวจสอบความสัมพันธ์โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment

Correlation Coefficients) ระยะที่ 3 นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีค่าน้ำหนักมากกว่า .80 ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการนำตัวบ่งชี้ไปใช้และแนวปฏิบัติที่ดีจากการปฏิบัติตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่สร้างขึ้นนำมาทดลองใช้กับกลุ่มที่เหมือนกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการ 3 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้ 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย 14 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย 6 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบ ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวบ่งชี้ และ 5) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 11 ตัวบ่งชี้ 2. องค์ประกอบที่เพิ่มประสิทธิผลกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตกทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบด้านบรรยากาศองค์การ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .451 และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดคือองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .336 3. แนวปฏิบัติที่ดีที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะแต่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่เกิดจากการบูรณาการการใช้ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทั้ง 5 องค์ประกอบเข้าด้วยกัน ได้แก่ 1) หลักการจัดการคุณภาพตาม กระบวนการ PDCA 2) การจัดการเรียนการสอนเรื่องการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุที่เหลือใช้ 3) 5 กลยุทธ์โรงเรียนในฝันสานต่อความฝันสร้างสรรค์สู่โรงเรียนดีประจำตำบล 4) แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ 5) 5 กลยุทธ์การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมุ่งสู่คุณภาพโรงเรียน

ราตรี เลิศว่าทอง (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์

และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL และ 4) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและงานวิชาการ แล้วตรวจสอบยืนยันโดยวิธีการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 96 คน และครูจำนวน 256 คนทำการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ระยะที่ 3 ศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practice จำนวน 3 แห่ง แล้วทำการออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาและตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ระยะที่ 4 นำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL จำนวน 1 โรงเรียน และทำการประเมินฯ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบและแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบของการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1 ด้านผู้ส่งมอบ (Suppliers) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) หน่วยงานต้นสังกัด 2) สถานศึกษา และ 3) ชุมชน 1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (In puts) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูและ 3) นักเรียน 1.3 ด้านกระบวนการ (Process) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการวิจัย วัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 1.4 ด้านผลผลิต (Out puts) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เข้าใจ ทักษะและกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ครูมีแนวทางการกระบวนการทักษะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 1.5 ด้านผู้รับบริการ (Customers) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) สถานศึกษาอื่น ๆ มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา 2) สถานประกอบการมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และ 3) ชุมชนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาต่อความพึงพอใจของ

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนด้านข้อมูลย้อนกลับ 2. สภาพปัจจุบันและที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากลงไปหาน้อย พบว่า มากที่สุดคือ ด้านผลผลิต (PNI = 0.153) รองลงมา คือ ด้านผู้รับบริการ (PNI = 0.168) และด้านผู้ส่งมอบ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ มีลำดับเท่ากัน (PNI = 0.145) 3. รูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL ประกอบด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการ 3 ระบบ คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการวิจัย วัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งกลไกการบริหารจัดการความเสี่ยง 5 ด้าน เป็นตัวขับเคลื่อน คือ 1. กำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง 2. การระบุความเสี่ยง 3. การประเมินความเสี่ยง 4. การจัดการความเสี่ยงและ 5. การติดตาม ตรวจสอบความเสี่ยง 4. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจหลักการการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ครูมีความรู้ความเข้าใจแนวทางการกระบวนการทักษะการสอนและนักเรียนมีความพึงพอใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ศศิพิสุทธิ หงส์สมบัติ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ระยะที่ 2 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ระยะที่ 3 เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) คู่มือการใช้รูปแบบ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ 5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6) แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ 7) แบบประเมินความพึงพอใจของชุมชน 8) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มัชฐานค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่าความแตกต่างระหว่างค่าฐานนิยมกับค่ามัธยฐาน สถิติ Dependent Samples t-test และ Independent Samples t-test ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ มีชื่อว่า “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ BUCD” ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างคุณค่า (Value Building : B) ขั้นที่ 2 การเข้าใจ (Understanding : U) ขั้นที่ 3 การเข้าถึง (Connecting : C) ขั้นที่ 4 การพัฒนา (Development : D) รูปแบบการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ มีชื่อว่า “รูปแบบการประเมิน OPFARAS” ประกอบด้วย 1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ 2) การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 3) ภาระงาน 4) เครื่องมือและวิธีการในการประเมิน 5) ผู้ประเมิน 6) กระบวนการประเมิน ซึ่งมีกระบวนการประเมิน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning Outcome : O) ขั้นที่ 2 หลักการในการประเมิน (Principles of Assessments : P) ขั้นที่ 3 การประเมินความก้าวหน้า-การสะท้อนผล (Formative Assessments–Reflection : FAR) ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning : A) ขั้นที่ 5 ประเมินความพึงพอใจของชุมชนในการรับบริการ (Assessment of Community Satisfaction : S) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ผูกพันกับชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เจตคติต่อชุมชน 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญาในการคิดแก้ปัญหา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ด้านทักษะในจัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ดังนี้ 2.1 กลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มทดลอง โดยการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาภายหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) คุณธรรมจริยธรรมในการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม อยู่ในระดับพอใช้การมีเจตคติต่อชุมชนอยู่ในระดับมาก 2) ความรู้ อยู่ในระดับดี 3) การคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับพอใช้ 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับดี 5) ทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับดี 6) ทักษะในการจัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนอยู่ในระดับดี 2.4 ความพึงพอใจของชุมชนในการรับบริการจากนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ผู้ประเมินคือผู้ทดลองใช้รูปแบบฯ ประกอบด้วย นักศึกษาและชาวบ้าน ในชุมชน พบว่า มาตรฐานความเป็นไปได้และมาตรฐานความถูกต้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มาตรฐานการใช้ประโยชน์และมาตรฐานความเหมาะสมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน ในสังกัดสถาบันวิทยาลัยชุมชนสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และประเมินผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

อนุศิษฐ์ ศุขโรจน์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาประถมศึกษาเอกชน การดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 2) การสร้างรูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) ประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไปใช้รูปแบบในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาประถมศึกษาเอกชน ที่พัฒนาโดยกระบวนการวิจัยมี 5 องค์ประกอบหลัก และแนวปฏิบัติเป็นตัวอย่างกับ 3 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2) การยอมรับนับถือ 3) การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน 4) ความรักความเมตตาและความซื่อสัตย์ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) พัฒนาผู้เรียน โดย 1.1) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.2) เตรียมนักเรียนให้มีพื้นฐานทักษะชีวิตและอาชีพ 2) พัฒนาครูเพื่อทำโรงเรียนให้เหมือนบ้าน 3) พัฒนาผู้ปกครองเพื่อทำบ้านให้เหมือนโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 คณะกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 6 ด้าน คือ 1) การช่วยให้ผู้ปกครองปฏิบัติหน้าที่พ่อแม่ที่ดี 2) การสื่อสารกับผู้ปกครอง 3) การให้ผู้ปกครองเป็นอาสาสมัคร 4) การให้ผู้ปกครองช่วยจัดการเรียนรู้ที่บ้าน 5) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตัดสินใจ 6) การร่วมมือร่วมใจกับชุมชน องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหารคุณภาพใช้วงจร NA-PDCA คือ 1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น 2) การวางแผน 3) การนำแผนไปปฏิบัติ 4) การตรวจสอบและประเมินผล 5) การปรับปรุงแก้ไขและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ 3 ประการ คือ 5.1) โรงเรียนและผู้ปกครองมีความตระหนักว่าตนเองเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการการเรียนรู้ของนักเรียน 5.2) ภาวะผู้นำการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 5.3) ผู้ปกครองและโรงเรียนรับรู้ในขอบเขตบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน

ขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 4) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี 1 และ เขต 2 จำนวน 373 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) การบริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบคือ $1.64 + .54^{**}X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานคือ $Z_y = .58^{**}Z_x$ จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกและส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาร้อยละ 54 จึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน มีการจัดระบบงานธุรการให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีการนำข้อมูลและสารสนเทศที่ดีมาใช้ในการตัดสินใจในกระบวนการบริหารมีการประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อความร่วมมือช่วยเหลือกันในการส่งเสริมงานการศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงขึ้น

สิทธิชัย อุทธาสา (2562) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสระบุรี และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสระบุรี ใช้วิธีวิจัยแบบวิธีผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสระบุรี จำนวน 364 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในด้านบริหารสถานศึกษา ไม่นต่ำกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร (2) ด้านการปฏิบัติผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อระดมความคิดที่จำเป็นกำหนดจุดประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ไปพัฒนาครูและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีการกำหนดขอบข่ายการประเมินผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นแบบชัดเจน โปร่งใส

ภวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ (2563) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการ และครูวิชาการโรงเรียนละ 3 คน จำนวนรวม 105 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารงานวิชาการ 4 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) โดยการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์การบริหารวิชาการมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ด้านการวัดผล

ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.35$) และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.20$) และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.68 2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิง PDCA ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการบริหารวิชาการ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่ว่าพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควบคู่กระบวนการนิเทศ มีนวัตกรรมการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมงานวิจัย การประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พันธกิจส่งเสริมและ พัฒนาการดำเนินงานวิชาการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นำไปสู่การวิเคราะห์จัดทำแผนกลยุทธ์ และการวางแผนงานโครงการไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) รวม 6 ด้าน 32 กลยุทธ์ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 กลยุทธ์ด้านการนิเทศการศึกษา 5 กลยุทธ์ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 6 กลยุทธ์ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 กลยุทธ์ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4 กลยุทธ์และ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7 กลยุทธ์

พรเทพ เหมรณนท (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ 1 และเขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา 4) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ 1 และเขต 2 ปี การศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 331 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก 2) ครูและบุคลากรทางการ

ศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

3) ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การพยากรณ์ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าคงที่ของการพยากรณ์เท่ากับ 1.59 ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.74 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.59 + 0.74 * X$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = 0.62 * Z_x$ จากสมการพยากรณ์แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนไป 1 หน่วย ทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 เปลี่ยนไป 0.74 หน่วย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรปรับปรุงประยุกต์ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในทุกส่วนงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาและจะทำให้การปฏิรูปการศึกษามีคุณภาพและเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงสุทธิ

พรธิดา สำเภาทอง (2565) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับเปรียบเทียบ ศึกษาความสัมพันธ์และศึกษาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และหาแนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 327 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 99 คน และครูผู้สอนจำนวน 228 คน วิธีสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนก 0.53–0.89 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีค่าอำนาจจำแนก 0.47–0.86 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การทดสอบที (t-test) ชนิด Independent Samples การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน 4. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน 5. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.861$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน จำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ (X5) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X2) ด้านงบประมาณ (X4) และด้านการพัฒนาบุคลากร (X1) โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 75.00 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.22 7. การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารทั้ง 4 ด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนไว้ด้วย

สุทธิกานต์ รอดเรือง (2565) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 วิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการ 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปี การศึกษา 2564 จำนวน 381 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนโดยใช้อำเภอเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็นสองตอนคือ ตอนที่ 1 แบบประเมินการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำนวน

43 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .84 และ ตอนที่ 2 แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 42 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .79 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้บริหารประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมบ่อย และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดิเรก ลิมา (2566) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ ระหว่างปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการและครูผู้สอนและหาแนวทางการพัฒนาปัจจัยคัดสรรทางการบริหาร ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 328 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 58 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 58 คน และครูผู้สอน จำนวน 212 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.983 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.467-0.922 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยู่ในระดับมาก 3. ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารตามความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 4. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนตามความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งและขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 5. ปัจจัยคัดสรรทางการ

บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.693$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6. ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ด้าน พบว่า มี จำนวน 5 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดย 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ด้านงบประมาณ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ 1 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนได้ร้อยละ 61.80 และมีความคลาดเคลื่อนของมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.339 7. การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางพัฒนาปัจจัยคัดสรรทางการบริหาร 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนไว้ด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

Stribling (1992) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การริเริ่มเพื่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั่งใหม่ของมลรัฐเท็กซัส: กระบวนการและผลผลิตโดยเป็นการศึกษาจากสภาพธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ครูและผู้ปกครองพัฒนาความรู้สึกเป็นเจ้าของจึงผูกพันในการสร้างสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีบรรยากาศของความเป็นหุ้นส่วนทั้งในส่วนของผู้ปกครองและครู จึงนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งผลให้โรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

Person (1993) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการรับรู้ประสิทธิผลของสถาบันของวิทยาลัยชุมชนในนอร์ทแคโรไลนา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร คณะครูและเจ้าหน้าที่ในวิทยาลัย พบว่า การบริหารแบบส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผล

Baldwin (1994) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง เพื่อวินิจฉัยและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนและยับยั้งการนำรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์มาใช้ในโรงเรียน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า มีปัจจัยที่สนับสนุนการนำรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์มาใช้ ได้แก่ ความเป็นวิชาชีพของบุคลากร การสมานสามัคคีของบุคลากร ภาวะผู้นำของครูใหญ่ เปิดเผยถึงความต้องการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสนับสนุนสำนักงานจากท้องถิ่น ส่วนปัจจัยที่ยับยั้งการนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ ได้แก่ การขาดปัจจัยส่งเสริมข้อใดข้อหนึ่งข้างต้น ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ และจัดสรรเวลาให้กับการจัดทำแผนกลยุทธ์ไม่เพียงพอ

Briggs (1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูประบบการบริหารโรงเรียนโดยอาศัยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษายภายใต้การดูแลของ Wohlstetter นักวิชาการ

ด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานท่านหนึ่ง โดยมุ่งสนใจศึกษาภาวะผู้นำของครูใหญ่ประจำการ และครูใหญ่ก่อนประจำการ โดยเห็นว่าเมื่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีผลทำให้ออกแบบ องค์การใหม่ และบุคคลที่เป็นผู้นำในโรงเรียนก็ควรมีภาวะผู้นำแบบใหม่ด้วยวัตถุประสงค์ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ 1) พฤติกรรมภาวะผู้นำใดที่เป็นที่ต้องการในการปฏิรูปการบริหารโรงเรียน 2) พฤติกรรม ภาวะผู้นำใดที่พบในการปฏิรูปการบริหารโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า (1) ระดับการเข้ามาเกี่ยวข้อง ในพฤติกรรมภาวะผู้นำของ ครูใหญ่ ครู คณะกรรมการโรงเรียนและผู้แทนกลุ่มบุคคลต่าง ๆ มีหลาย ระดับ (2) การเข้ามาเกี่ยวข้องในพฤติกรรมภาวะผู้นำของแต่ละกลุ่มนั้นขึ้นอยู่กับโอกาส และ ความสามารถส่วนบุคคล (3) การมีส่วนร่วมในพฤติกรรมภาวะผู้นำของโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบ ความสำเร็จสูง กับโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็جت่ำแตกต่างกัน (4) สำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษาไม่พบความแตกต่างดังกล่าว

Gold (2000) ได้ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน มัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครองและนักการศึกษาซึ่งถือเป็น ส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลาเดอเฟีย พบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลาง ระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการสร้างการอ่านออก เขียนได้และ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้น การสร้างหุ้นส่วน และการร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษาทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและ วัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

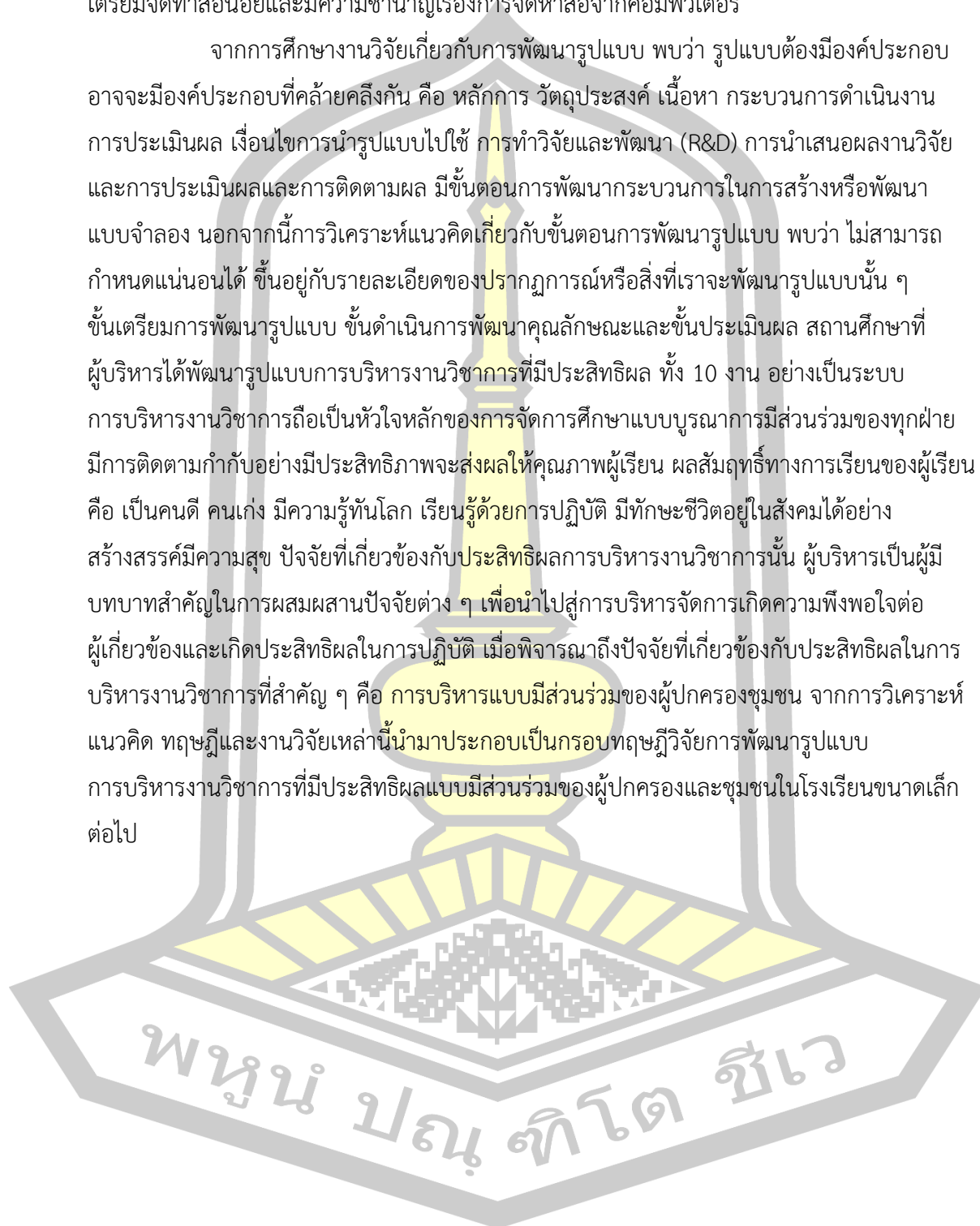
Aghte (2002) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทและหน้าที่ครูใหญ่และครูในงาน วิชาการ ผลงานวิจัยพบว่า ครูใหญ่และครูยอมรับว่างานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ครูใหญ่ทำหน้าที่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไปควรให้ ความสำคัญในการนิเทศการศึกษาให้มากยิ่งขึ้นครูใหญ่และครูมีความคิดเห็นว่า โครงการสอนของ อำเภอมืออาชีพพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลง บทบาทของครูใหญ่จากผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานและมีการทำงานเป็นคณะมากยิ่งขึ้น

Spirito (2003) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูใหญ่ในฐานะผู้บริหารทาง วิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนียที่มีผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของ นักเรียน ได้ผลที่น่าสนใจอย่างหนึ่งว่า การพัฒนาบุคลากรของครูใหญ่มีความสำคัญต่อความสำเร็จทาง วิชาการของนักเรียน

Brophy (2006) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาประถมศึกษาเมืองฮาร์ทฟอท ประเทศสหรัฐอเมริกาผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบ มากที่สุดในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาประถมศึกษา คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นเพราะว่าครูมีงานในหน้าที่หลายอย่างนอกเหนือจากการสอนมีเวลาที่จะเตรียมจัดทำสื่อน้อยและมีความชำนาญเรื่องการจัดหาสื่อจากคอมพิวเตอร์

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบต้องมียอดประกอบ อาจจะมีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการดำเนินงาน การประเมินผล เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การทำวิจัยและพัฒนา (R&D) การนำเสนอผลงานวิจัย และการประเมินผลและการติดตามผล มีขั้นตอนการพัฒนากระบวนการในการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง นอกจากนี้การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ พบว่า ไม่สามารถกำหนดแน่นอนได้ ขึ้นอยู่กับรายละเอียดของปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เราจะพัฒนารูปแบบนั้น ๆ ขึ้นเตรียมการพัฒนารูปแบบ ขึ้นดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะและขั้นประเมินผล สถานศึกษาที่ผู้บริหารได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ทั้ง 10 งาน อย่างเป็นระบบ การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษาแบบบูรณาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการติดตามกำกับอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้คุณภาพผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้ทันโลก เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ มีทักษะชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์มีความสุข ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการนั้น ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการเกิดความพึงพอใจต่อผู้เกี่ยวข้องและเกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการที่สำคัญ ๆ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเหล่านี้นำมาประกอบเป็นกรอบทฤษฎีวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

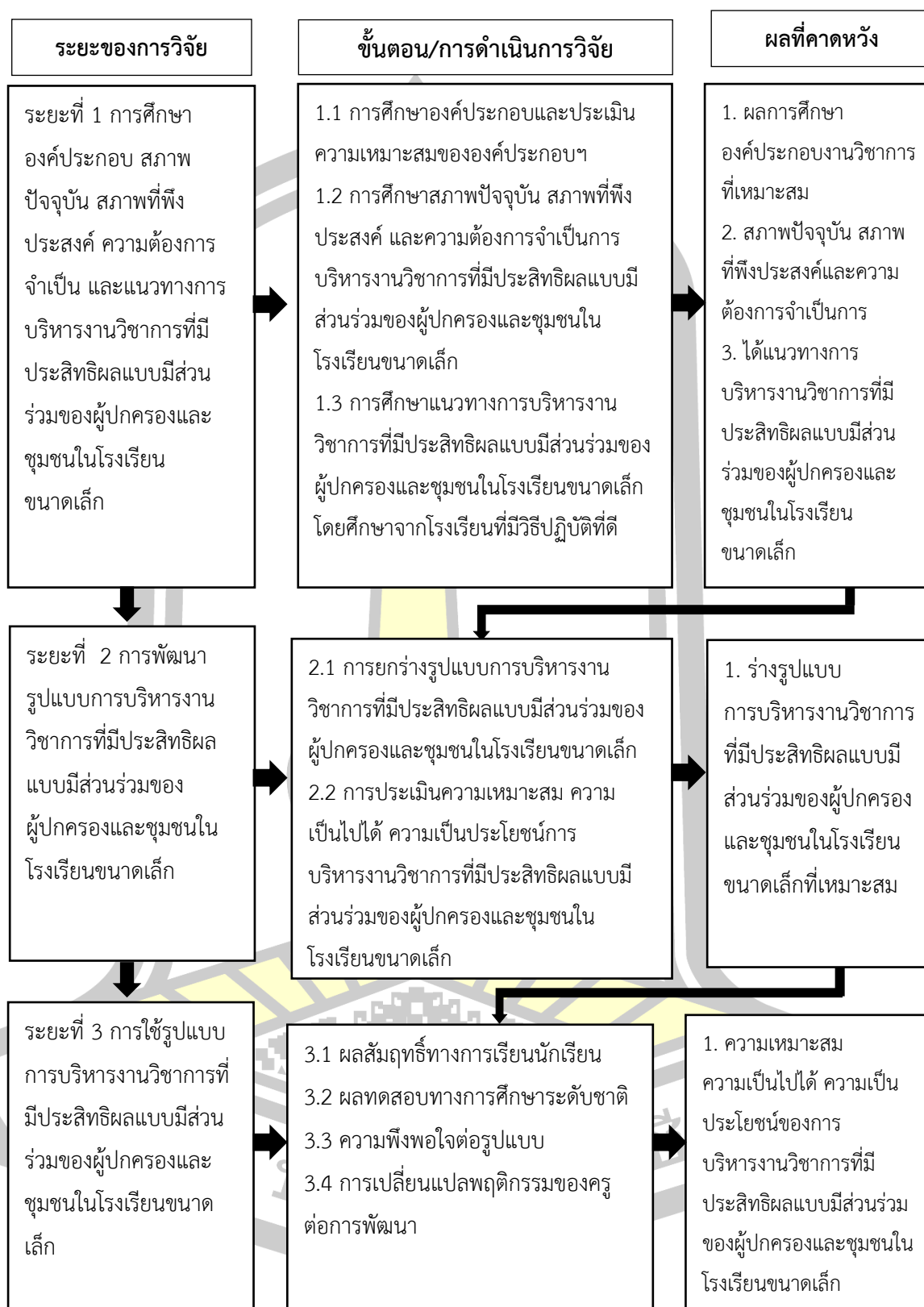
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ระยะของการวิจัย ขั้นตอนหรือการดำเนินการวิจัยและผลที่คาดหวัง ดังภาพประกอบ 17

ภาพประกอบ 17 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

**ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและ
แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนใน
โรงเรียนขนาดเล็ก**

การดำเนินการตามขั้นตอนนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษากรอบแนวคิดของการวิจัยการพัฒนา
รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน
ขนาดเล็ก ผู้วิจัยดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ
ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน
ขนาดเล็ก**

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบและประเมินองค์ประกอบของการบริหารงาน
วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยสังเคราะห์
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของ
การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อนำมากำหนดเป็น
กรอบของการวิจัย

1.1.1 แหล่งข้อมูล

การศึกษาวិเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ
และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทสมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis) แบบบันทึกองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มาจากหลักการแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัย
เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนมาวิเคราะห์สังเคราะห์โดยวิธีสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และการสร้างข้อสรุป

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาองค์ประกอบและประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1.1 นำมาร่างกรอบแนวคิดของการวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยดำเนินการดังนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำข้อมูลมาร่างเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) เกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1) จบการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกและมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา

2.2) มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์หรือมีวิทยฐานะทางการบริหารเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษา

2.3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นด้านผลงานทางวิชาการในระดับภูมิภาคขึ้นไปตามเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่มีรูปแบบการบริหารงานวิชาการในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

2.4) อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5) มีประสบการณ์การทำงานในทางการบริหารการศึกษามากกว่า 10 ปี การวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ยืนยันองค์ประกอบจะต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 4 ใน 5 ข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้น จำนวน 7 คน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

2.5.1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี ตำแหน่ง อธิการบดี มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.5.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร ตำแหน่ง รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2.5.3) ดร.สุภชัย จันปุม ตำแหน่ง ศึกษาธิการภาค สำนักงาน ศึกษาธิการภาค 13 สำนักงานปลัดกระทรวง

2.5.4) ดร.วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี-อ่างทอง

2.5.5) ดร.ประภาภรณ์ ภูขาว ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.5.6) ดร.วัชรินทร์ สอนพุด อ.ก.ค.ศ.เขต (ข้าราชการบำนาญ) อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านภูมิศาลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3

2.5.7) ดร.สุรชิน วิเศษลา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลอุบลรัตน์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนนี้ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งและ สถานที่ทำงาน เวลาและสถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการ ที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 10 งาน ควรเป็นอย่างไร

1.2.3 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารตำรา (บุญชม ศรีสะอาด,

2553)

3) นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาบูรณาการเข้าด้วยกันแล้วสังเคราะห์ เนื้อหาเพื่อร่างแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง

4) นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปรึกษา
วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบและเสนอแนะจาก จากนั้น
นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับจริง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ขอนหนังสือจากงานวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม ผ่านระบบออนไลน์ ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
เพื่อการวิจัย
- 2) นัดหมายวัน เวลาและสถานที่ ในการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ
- 3) ส่งแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้า
- 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดโดยจดบันทึก
และบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง ดังนี้

4.1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี อธิการบดีมหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 เดือน
กันยายน พ.ศ. 2564 ณ อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาป ปุริสาร อาจารย์ประจำวิชาการ
บริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เดือน กันยายน
พ.ศ. 2564 ณ ห้องบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

4.3) ดร.ศุภชัย จันทุม ศึกษาธิการภาค 13 (นครราชสีมา ชัยภูมิ
สุรินทร์ ศรีสะเกษ) ปฏิบัติราชการผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 เดือน
สิงหาคม พ.ศ. 2564 ณ สำนักงานศึกษาธิการภาค 12

4.4) ดร.วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี-อ่างทอง วิจัยฐานผู้อำนวยการสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาชำนาญการพิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564 สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา

4.5) ดร.ประภาพร ภูขาว รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 วิจัยฐานรองผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชำนาญการพิเศษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564
ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

4.6) ดร.วัชรินทร์ สอนพุด ข้าราชการบำนาญ อดีต โรงเรียน
บ้านภูมิศาลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 วิทยฐานะผู้อำนวยการ
เชี่ยวชาญ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564 ณ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

4.7) ดร.สุรชิน วิเศษลา ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ โรงเรียน
อนุบาลอุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 วิทยฐานะผู้อำนวยการ
ชำนาญการพิเศษ สัมภาษณ์วันที่ 20 มกราคม 2565 อำเภอบุขบาลรัตน์

5) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาถอดคำพูดแล้ว
พิมพ์เป็นเอกสาร
- 2) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเอกสารมาวิเคราะห์เนื้อหา
และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นจัดเรียนตามความสำคัญของการวิจัย

1.2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่

ขั้นที่ 1.3 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มี
ประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 7 คน

1.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้
แบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน
ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนนี้ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงาน
วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยสร้างขึ้น
แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งและ
สถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบด้วย 1) ขอบข่ายงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 10 งาน 2) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน 3) กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 4 ขั้นตอน 4) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการ 6 ส่วน แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ชนิด 5 ระดับ

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ขออนุญาตประสานงานการเก็บข้อมูลจากงานวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผ่านระบบออนไลน์เพื่อประสานกับสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กำหนดไว้
- 2) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยแบบประเมินความเหมาะสม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบผ่านระบบออนไลน์ในกรณีไม่สะดวกในการนัดหมาย

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมินแต่ละฉบับมีความสมบูรณ์
- 2) ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ต่อไปนี้
 - 5 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมาก
 - 3 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด
- 3) วิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ
ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4) ข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3.5 สถิติที่ใช้

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7,231 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 379 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณตามวิธีการของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยมีวิธีการดังนี้

$$\text{สูตร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากร = 7,231

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อน = 0.05

จากสูตรได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{7231}{1 + 7231(0.05)^2}$$

$$n = 379.03 \text{ เท่ากับ } 379$$

ผู้วิจัยเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน ซึ่งมากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามวิธีการของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 379 แห่ง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ใน 10 งาน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 10 งาน 76 ข้อ 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ 4 ขั้นตอน 22 ข้อ 3) องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน 15 ข้อ รวม 113 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดย สอบถามความคิดเห็น 2 ประเด็น คือ ระดับของการดำเนินงานและระดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended)

1.2.3 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1) ศึกษาวิธีการประเมินความต้องการจำเป็นจากตำราของ สุวิมล ว่องวาณิช

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553)

3) สร้างแบบสอบถามจากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

4.1) รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยทางการศึกษา

4.2) อาจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ ตรีพินิจ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัย ภาควิชาออกเสียงเหนือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยทางการศึกษา

4.3) ดร.อนุชิต เปรมปรี ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งกุลาประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา

4.4) ดร.อนงค์นาฏ เคนโพธิ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศทางการศึกษา

4.5) ดร.จิตรา พิกุลทอง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา

5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอนที่ทดลองเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านหนองกุงดิ่ง 2) โรงเรียนบ้านคำจัน ปาสาณะเตนุสรณ์ 3) โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ 4) โรงเรียนบ้านน้ำสามวัง 5) โรงเรียนบ้านหนองแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพ ดังนี้ (1) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในแต่ละข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 21) มีค่าเท่ากับ 0.33-0.84 (2) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cornbrash (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) มีค่าเท่ากับ 0.99

6) นำผลการวิเคราะห์มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

7) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

8) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบมาแก้ไขปรับปรุง จากนั้น ตรวจสอบความถูกต้องและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ขอนหนังสือจากงานวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยไปยังผู้บริหาร สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- 2) ส่งเอกสารไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย
- 3) หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากงาน วิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 4) ส่งแบบสอบถามเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองและชุมชน ให้กลุ่มตัวอย่างของเอกสารติดแสตมป์ที่เจ้าหน้าที่ส่งถึงผู้วิจัยเพื่อให้ สถานศึกษาส่งแบบสอบถามคืน จำนวน 379 ฉบับ
- 5) ในกรณีที่ปัญหาไม่สามารถรับแบบสอบถามคืนได้ผู้วิจัยติดตามด้วยตนเอง และประสานกลุ่มตัวอย่างขอข้อมูลผ่านระบบออนไลน์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดและได้รับของ เอกสารติดแสตมป์และข้อมูลผ่านระบบออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแต่ละฉบับเลือกเฉพาะฉบับ ที่มีความสมบูรณ์
- 2) ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ต่อไปนี้
 - 5 หมายถึง มีการดำเนินงานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีการดำเนินงานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์มาก
 - 3 หมายถึง มีการดำเนินงานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีการดำเนินงานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์น้อย
 - 1 หมายถึง มีการดำเนินงานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์น้อยที่สุด
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ จำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

	ค่าเฉลี่ย	ระดับการดำเนินงานสภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับมากที่สุด	ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับมาก	ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับปานกลาง	ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับน้อย	ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์

4) ข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา

5) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยวิธีการที่หาค่าผลต่าง 1-0 แล้วหารด้วย ค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบเมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังโดยใช้สูตร (สุวิมล ว่องวานิช, 2558 : 275) ดังนี้

$$PNI \text{ modified} = (I - D) / D \quad \text{โดยที่}$$

I (Importance) หมายถึง ระดับสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง

D (Degree of success) หมายถึง ระดับสภาพการดำเนินการในปัจจุบัน

6) ผู้วิจัยนำค่าความต้องการจำเป็นรายด้านมาเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก แล้วเลือกเอาด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเพื่อเป็นขอบข่ายงานวิชาการที่ต้องพัฒนาในการวิจัยต่อไป

1.2.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

- 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 2) คำนวณหาค่าความต้องการจำเป็นรายข้อและรายด้าน โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ขั้นตอนที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

3.1 ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี 3 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำข้อมูลมาสร้างเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เกณฑ์การพิจารณาโรงเรียนที่ศึกษาพหุกรณี ดังนี้

- 3.1.1 เป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนพระราชวัง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 โรงเรียน
- 3.1.2 เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทานระดับประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน
- 3.1.3 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบสี่ (สมศ.) รอบแรก จำนวน 1 โรงเรียน
- 3.1.4 โรงเรียนที่ผู้วิจัยสามารถไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้สะดวกจากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีมีผลงานเชิงประจักษ์ดังนี้ 1) โรงเรียนบ้านคำบอนคุรุราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โรงเรียนที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทานระดับประถมศึกษา 2) โรงเรียนบ้านหนองไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โครงการโรงเรียนพระราชวัง 3) โรงเรียนบ้านสองคอนศิริคุรุราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบสี่ (สมศ.) รอบแรก

3.2 ผู้ให้ข้อมูล

ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสิ้นรวมจำนวน 3 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ประเภทของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ เป็นแบบ สัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขอบข่ายงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 5 งาน ที่ได้จากการ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

3.4 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้

3.4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553)

3.4.2 สร้างแบบสัมภาษณ์จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่ได้จากข้อมูล ระยะที่ 1 ของการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2

3.4.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ

3.4.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบและเสนอแนะจากอาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับจริง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 ขอนหนังสือจากงานวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยไปยัง ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.5.2 นัดหมายวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่กำหนดโดยจดบันทึกบันทึกเสียงด้วย เครื่องบันทึกเสียง ถ่ายภาพ รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.6.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาถอดคำพูด

3.6.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเอกสาร (ถ้ามี) มาวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ

3.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Index of Item–Objective Congruence: IOC)

3.7.2 ใช้ค่าความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

การวิจัยในขั้นตอนนี้เพื่อยกร่างองค์ประกอบของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) โดยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 แห่ง ยกร่างรูปแบบองค์ประกอบของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยดำเนินการใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยร่างองค์ประกอบของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เพื่อตรวจสอบยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

2.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1) กำหนดคุณสมบัติของผู้ร่วมสนทนากลุ่มเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 15 คน โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีหลักเกณฑ์การเลือกดังนี้

1.1) นักวิชาการ อาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยและนักการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน

1.2) ผู้บริหารการศึกษา เป็น มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

1.3) ผู้บริหารสถานศึกษา หรือศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 10 คน

2) ผู้วิจัยจัดทำและส่งคู่มือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย องค์กรประกอบและตัวชี้วัดที่ร่างขึ้นและประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการบริหารงานวิชาการให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้ศึกษาก่อนการเข้าร่วมแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดด้านการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3) เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด คือ วันที่ 20 มกราคม 2565 เวลา 10.00–11.30 น. ณ ห้องประชุมชั้น 1 อาคาร 1 ศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

4) ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อยและตัวชี้วัด การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมวิพากษ์แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามประเด็นคำถามในคู่มือการจัดสนทนากลุ่มที่ได้จัดทำไว้แล้ว

5) ผู้วิจัยสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมี ส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ตลอดจนขยายขอบเขตของกรอบแนวคิดให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2.2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของ รูปแบบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนใน โรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ดังนี้

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงาน วิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

1.1) นักวิชาการ อาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยและนักการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน

1.2) ผู้บริหารการศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

1.3) ผู้บริหารสถานศึกษา หรือศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษและมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 10 คน (ภาคผนวก ก)

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในประเด็นความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กและภาษาที่ใช้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์มากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์มาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์น้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

2.2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) นำองค์ประกอบของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ ประกอบด้วยประเด็นหลักในการประเมิน 6 ส่วน ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากระยะที่ 1 ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3) โครงสร้างเนื้อหา ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ ส่วนที่ 5 การประเมินผลของรูปแบบ และ ส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

2) นำแบบประเมินรูปแบบไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ

3) แก้ไขและปรับปรุงรูปแบบและแบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบตามความเห็นของ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) จัดพิมพ์แบบประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ

2.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

- 1) ติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสอบถามความสนใจและเต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัย
- 2) ขอนหนังสือจากงานวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อขอความร่วมมือในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ
- 3) จัดส่งเอกสารให้ผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์ ประกอบด้วย
 - 3.1) ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 เล่ม
 - 3.2) แบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ จำนวน 1 ชุด
 - 3.3) ซองเอกสารติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคู่มือการใช้รูปแบบและรับคืน
- 4) ตรวจสอบแบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ ที่ได้รับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์ในการเขียนแสดงความคิดเห็นลงในแบบประเมินหรือไม่ แล้วนำข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ต่อไป
- 5) ผู้วิจัยนำผลการการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 2.2 มาทำการปรับปรุงคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีความสมบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มนำไปทดลองใช้จริงในโรงเรียนประถมศึกษาในระยะที่ 3 ต่อไป

2.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1) นำข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในแบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 121)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 3.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กทดลองใช้จริงโดยมีการดำเนินการดังนี้

3.1.1 แนวทางการดำเนินการ

จัดทำแผนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยแบ่งการนำเสนอผลการประเมินผลงานที่ได้จากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการกิจกรรมและแผนปฏิบัติการงานวิชาการของโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบระหว่างปี

3.1.2 แหล่งข้อมูล

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูปฏิบัติงานกลุ่มบริหารงานวิชาการ โรงเรียน 2 แห่ง ที่สมัครใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ
- 2) สร้างความเข้าใจและชี้แจงให้ผู้บริหาร ครูในโรงเรียนและผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่สมัครใจเข้าร่วม จำนวน 2 แห่ง
- 3) ใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีรายละเอียดดังนี้

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในครั้งนี้เป็นโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 แห่ง ที่สมัครใจเข้าร่วม

และมีความพร้อมที่จะนำรูปแบบฯ ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ และ 2) โรงเรียนบ้านหินลาด
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3.1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้คู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ขอนหนังสือขออนุญาตการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่สมัครใช้รูปแบบเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มบริหารงานวิชาการ
- 2) ดำเนินการชี้แจงกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในโรงเรียนที่สมัครใช้รูปแบบเกี่ยวกับปฏิทินการปฏิบัติงาน วิธีการดำเนินงานและวิธีการประเมินผลหลังเสร็จสิ้นการทดลอง
- 3) โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายดำเนินการตามปฏิทินการปฏิบัติงานและใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนปฏิบัติตามคู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างปีการศึกษา 2564 และปี 2565

3.1.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลสถานศึกษาจาก SAR โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3.2 การประเมินความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

จัดทำแผนการดำเนินการวิจัยดังนี้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประเมินผล 3 ด้าน คือ การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) และการประเมินพฤติกรรม (Behavior) ที่เกิดต่อองค์กร ซึ่งเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนตามการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ กิจกรรมและแผนปฏิบัติการในสถานการณ์จริงและมีปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะอะไรบ้าง

3.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่สมัครใจใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 แห่ง รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังนี้

- 1) ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินโดยจัดทำร่างแบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยได้กำหนดน้ำหนัก (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา

ตรวจสอบความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ

4) ปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (ตามระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการบริหารการศึกษา ด้านการวิจัยและการวัด ประเมินผลและด้านภาษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากนั้นนำไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยใช้ค่าความสอดคล้อง IOC เป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 มากกว่าขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00

6) ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามที่แก้ไขเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง

7) จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบประเมิน
- 2) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลตามโรงเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง
- 3) ทำการรวบรวมแบบประเมินมาตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมิน

4) นำแบบประเมินมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหาร

วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
(บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51–5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51–4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51–3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51–2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00–1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence: IOC)
- 2) สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3.3 ประเมินพฤติกรรมของของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

จัดทำแผนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินพฤติกรรมของครูและบุคลากรหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยประยุกต์ใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick Model) โดยการประเมินพฤติกรรม (Behavior) ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมของข้าราชการครูและบุคลากร นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโดยแบ่งการนำเสนอที่ได้จากการดำเนินการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก และมีปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะอะไรบ้าง โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่สมัครใจใช้รูปแบบฯ ประเมินสังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้ง 2 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นแบบประเมินพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังนี้

- 1) ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมิน โดยจัดทำร่างแบบสังเกตพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงของครูซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยได้กำหนดน้ำหนัก (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้
 - 5 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงมากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงมาก
 - 3 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงน้อย
 - 1 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด
- 3) นำแบบประเมินพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ
- 4) ปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 5) นำแบบประเมินพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูที่ปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (ตามระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากนั้นนำไปหาดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) เลือกเอาข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)
- 6) ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามที่แก้ไขเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง
- 7) จัดพิมพ์แบบสังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ทั้ง 2 แห่ง ทดลองใช้รูปแบบ

2) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลผู้อำนวยการโรงเรียน ทั้ง 2 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประเมินสังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูด้วยตนเอง

3) ทำการรวบรวมแบบประเมินพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงมาตรวจสอบ
ความสมบูรณ์

4) นำสรุปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครู โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Mean) แบบประเมินพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของครูที่ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงในระดับน้อยที่สุด

3.3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence: IOC)

2) สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

พูน ปณ จิต ชีเว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
I	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
D	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
$PNI_{modified}$	แทน ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยเป็น 3 ระยะ
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษารองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

1.1 ผลการศึกษารองค์ประกอบและประเมินองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังตาราง 11

ตาราง 11 องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 9) การส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชน 10) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
กระบวนการ บริหารแบบมีส่วนร่วม	ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
กระบวนการ บริหารงาน วิชาการที่มี ประสิทธิผล	ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ ขั้นตอนที่ 3 การควบคุม ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล
องค์ประกอบของ รูปแบบ	1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ 5) การประเมินผลของรูปแบบ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

จากตาราง 11 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ 23 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 10 งาน 2. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน 3. กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 4 ขั้นตอน 4. องค์ประกอบของรูปแบบ 6 ส่วน

ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน
 ดังตาราง 12

ตาราง 12 การประเมินองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ	แก้ไขเป็น
ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ		
1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	เหมาะสม	-
2) การนิเทศการศึกษา	เหมาะสม	-
3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	เหมาะสม	-
4) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	เหมาะสม	-
5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	เหมาะสม	-
6) การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	เสนอให้ปรับข้อความให้สอดคล้องกับงาน	6) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
7) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	เหมาะสม	-
8) การส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชน	เหมาะสม	-
9) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	เหมาะสม	-
10) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	เหมาะสม	-
กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม		
ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	เหมาะสม	-

ตาราง 12 ต่อ

องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ	แก้ไขเป็น
กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล		
ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล	เหมาะสม	-
องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงาน วิชาการ		
ส่วนที่ 1 หลักการ	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 4 กระบวนการวิธีดำเนินงาน	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 5 การประเมินผล	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	เหมาะสม	-

จากตาราง 12 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านขอบข่ายงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 10 งาน ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 8) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 9) การส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชน
- 10) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีความเหมาะสม ร้อยละ 100

2. องค์ประกอบกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย
 ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 3
 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีความเหมาะสม
 ร้อยละ 100

3. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ส่วนที่ 1
 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา ส่วนที่ 4 กระบวนการวิธีดำเนินงาน
 ส่วนที่ 5 การประเมินผล และส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ มีความเหมาะสมร้อยละ 100

4. องค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล มี 4 ขั้นตอน
 ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน
 ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล มีความเหมาะสมร้อยละ 100

ผลการประเมินค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมองค์ประกอบของ
 การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน รายละเอียด ดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ
 การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน
 ขนาดเล็ก 4 องค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล	ระดับความเหมาะสม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	3.97	0.66	มาก	2
กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม	3.70	0.83	มาก	4
กระบวนการบริหารงานวิชาการ	4.13	0.58	มาก	1
องค์ประกอบของรูปแบบ	3.90	0.67	มาก	3
รวมเฉลี่ย	3.93	0.69	มาก	

จากตาราง 13 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 องค์ประกอบหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
 ในโรงเรียนขนาดเล็ก จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมมีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
 ทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 1) กระบวนการบริหารงานวิชาการ

2) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 3) องค์ประกอบของรูปแบบ 4) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ตาราง 14 ค่าความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ โดยรวมองค์ประกอบย่อย

ข้อที่	องค์ประกอบย่อยการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	ระดับความเหมาะสม			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ					
1.1	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.61	0.74	มาก	8
1.2	การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	3.86	0.7	มาก	4
1.3	การนิเทศการศึกษา	4.04	0.64	มาก	3
1.4	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.23	0.53	มาก	2
1.5	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.23	0.52	มาก	2
1.6	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.23	0.53	มาก	2
1.7	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	3.79	0.8	มาก	5
1.8	การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.25	0.5	มาก	1
1.9	การส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง	3.68	0.88	มาก	7
1.10	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	3.76	0.8	มาก	6
รวมเฉลี่ย		9.77	0.66	มาก	
2. องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม					
2.1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.26	0.54	มาก	1
2.2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.67	0.90	มาก	2
2.3	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.43	0.93	มาก	4
2.4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.44	0.96	มาก	3
รวมเฉลี่ย		3.70	0.83	มาก	

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	องค์ประกอบย่อยการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	ระดับความเหมาะสม			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
3. องค์ประกอบของรูปแบบ					
3.1	หลักการ	4.22	0.53	มาก	2
3.2	วัตถุประสงค์	3.39	0.84	มาก	5
3.3	โครงสร้างเนื้อหา	3.67	0.90	มาก	2
3.4	กระบวนการดำเนินงาน	4.02	0.62	มาก	3
3.5	การประเมินผล	3.97	0.67	มาก	4
3.6	เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	4.23	0.53	มาก	1
รวมเฉลี่ย		3.90	0.67	มาก	
4. องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ					
4.1	การวางแผน	4.25	0.52	มาก	1
4.2	การจัดองค์การ	4.10	0.60	มาก	3
4.3	การควบคุมงาน	4.25	0.49	มาก	2
4.4	การตรวจสอบและประเมินผล	3.90	0.72	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.13	0.58	มาก	

จากตาราง 14 พบว่า องค์ประกอบย่อยการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งรายองค์ประกอบและภาพรวม ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.31$) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชน ($\bar{X} = 2.58$)

1.2 ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดดังตาราง 15

ตาราง 15 ความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ (n = 379)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน) n = 379	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	103	27.20
2. หญิง	276	72.80
รวม	379	100
อายุ		
1. น้อยกว่า 25 ปี	91	22.80
2. 25 - 35 ปี	193	48.40
3. 36 - 45 ปี	49	12.30
4. 46 - 55 ปี	24	6.00
5. มากกว่า 55 ปี	22	5.50
รวม	379	100
ระดับการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	307	76.90
2. ปริญญาโท	64	6.00
3. ปริญญาเอก	8	2.00
รวม	379	100
ตำแหน่งปัจจุบัน		
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	122	32.19
2. ครู	257	67.81
รวม	379	100
ประสบการณ์ในตำแหน่ง		
1. ต่ำกว่า 5 ปี	130	32.60
2. 5 - 10 ปี	170	42.40
3. 11 - 15 ปี	50	12.50
4. 16 - 20 ปี	16	4.00
5. มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป	10	2.50
รวม	379	100

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กโดยแยกเป็น เพศ หญิง จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 72.80 ชาย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 จำแนกตามอายุ 25-35 ปี จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 อายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 อายุ 36-45 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 จำแนกตามระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 76.90 ปริญญาโท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และปริญญาเอก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 32.19 ครูผู้สอน จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 67.81 จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 ประสบการณ์ในตำแหน่ง 5-10 ปี จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 ประสบการณ์ในตำแหน่ง 11-15 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวม

รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	3.56	0.95	มาก	4.55	0.57	มากที่สุด	0.327	2
2. องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม	3.58	0.98	มาก	4.82	0.40	มากที่สุด	0.591	1
3. องค์ประกอบของรูปแบบ	3.80	0.79	มาก	4.33	0.70	มาก	0.148	3
4. องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ	3.80	0.79	มาก	4.33	0.70	มาก	0.141	4
โดยรวม	3.69	0.88	มาก	4.51	0.59	มากที่สุด	0.302	-

จากตาราง 16 พบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพ

4 องค์ประกอบหลัก โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณา
รายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ และองค์ประกอบด้าน
องค์ประกอบของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมาคือ องค์ประกอบด้าน
กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และมีองค์ประกอบที่
ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$)
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ องค์ประกอบ
ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ และ องค์ประกอบด้านองค์ประกอบของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$)

ลำดับความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม (PNI = 0.302)
เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากลงไปหาน้อย พบว่า องค์ประกอบด้าน
กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.591) รองลงมา
องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ (PNI = 0.327) องค์ประกอบด้านองค์ประกอบของ
รูปแบบ (PNI = 0.148) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ องค์ประกอบด้าน
กระบวนการบริหารงานวิชาการ (PNI = 0.141)

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ
ความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงาน
วิชาการ

องค์ประกอบด้านขอบข่ายการ บริหารงานวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	3.54	0.91	มาก	4.32	0.70	มาก	0.228	5
2. การพัฒนาระบบการ เรียนรู้	3.01	1.13	มาก	4.93	0.272	มากที่สุด	0.645	2
3. การวัดผล ประเมินผลและ เทียบโอนผลการเรียน	4.37	0.66	มาก	4.77	0.46	มากที่สุด	0.098	10
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา	2.94	1.10	มาก	4.43	0.61	มาก	0.513	3
5. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	2.58	0.89	มาก	4.35	0.71	มาก	0.823	1
6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้	3.54	1.09	มาก	4.67	0.56	มากที่สุด	0.338	4
7. การนิเทศการศึกษา	3.78	0.84	มาก	4.30	0.72	มาก	0.138	8
8. การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา	3.89	0.84	มาก	4.37	0.68	มาก	0.125	9
9. การส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง	4.01	0.19	มาก	4.68	0.48	มากที่สุด	0.169	7
10. การประสานความร่วมมือ ในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.28	1.23	มาก	4.82	0.04	มากที่สุด	0.182	6
โดยรวม	3.59	0.89	มาก	4.56	0.52	มากที่สุด	0.326	

จากตาราง 17 พบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมองค์ประกอบขอบข่ายงานวิชาการการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และ ด้านการส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.58$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมองค์ประกอบภาระงานและขอบข่ายงานวิชาการมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) รองลงมา คือ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

ความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมองค์ประกอบขอบข่ายงานวิชาการมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI = 0.326$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI = 0.823$) รองลงมา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($PNI = 0.645$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($PNI = 0.513$) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($PNI = 0.338$) ด้านที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน มีลำดับเท่ากัน ($PNI = 0.098$)

สรุปมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นขอบข่ายของงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 4 งาน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($PNI = 0.823$) 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($PNI = 0.645$) 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($PNI = 0.513$) 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($PNI = 0.338$) แสดงให้เห็นว่าด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นรวมจะต้องได้อัตราการพัฒนาจากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์มีค่าคิดเป็นร้อยละ 32.6 (0.326) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีความต้องการการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กลำดับแรก

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		X̄	S.D.	แปลผล	X̄	S.D.	แปลผล		
25	นิเทศ กำกับ ติดตามการ วัดผลและประเมินผลเป็น ระยะ ๆ	4.66	0.62	มากที่สุด	4.80	0.47	มากที่สุด	0.030	7
26	ประเมินเครื่องมือวัดผล และประเมินผล	4.79	0.48	มากที่สุด	4.81	0.46	มากที่สุด	0.004	8
27	พัฒนาเครื่องมือวัดผลและ ประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	4.01	0.75	มาก	4.81	0.46	มากที่สุด	0.200	3
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา		2.94	1.10	ปานกลาง	4.43	0.61	มาก	0.513	3
28	ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาใน ภาพรวมของสถานศึกษา	3.05	1.19	ปานกลาง	4.32	0.66	มาก	0.416	6
29	สร้างความตระหนักให้แก่ ครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน	2.69	1.09	ปานกลาง	4.28	0.71	มาก	0.591	3
30	อบรมการทำวิจัย ในชั้นเรียนให้แก่ครู	2.94	1.12	ปานกลาง	4.89	0.33	มาก	0.663	2
31	ส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัย ในชั้นเรียน	2.89	1.15	ปานกลาง	4.92	0.27	มาก	0.702	1
32	นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน	3.44	0.89	ปานกลาง	4.28	0.71	มาก	0.244	7
33	ประสานความร่วมมือในการ วิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น	2.69	1.09	ปานกลาง	4.28	0.71	มาก	0.591	3
34	เผยแพร่ผลงานการวิจัยกับ สถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น	2.94	1.12	ปานกลาง	4.22	0.76	มาก	0.435	5

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
35	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพ การศึกษากับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น	2.89	1.15	ปานกลาง	4.22	0.76	มาก	0.460	4
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา		2.56	0.89	ปานกลาง	4.35	0.71	มาก	0.823	1
36	ศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อ การเรียนรู้	2.51	1.12	ปานกลาง	4.32	0.70	มาก	0.721	6
37	ศึกษาวิเคราะห์ความ จำเป็นในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	2.19	0.92	ปานกลาง	4.34	0.71	มาก	0.982	2
38	อบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับ การผลิตและพัฒนาสื่อการ เรียนรู้	2.18	0.86	ปานกลาง	4.31	0.67	มาก	0.977	3
39	จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่ เหมาะสม	2.22	0.72	ปานกลาง	4.37	0.67	มาก	0.968	4
40	จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ เหมาะสม	2.27	0.93	น้อย	4.37	0.67	มาก	0.925	5
41	จัดหาเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาที่เหมาะสม	1.67	1.01	น้อย	4.37	0.73	มาก	1.617	1
42	มีการเลือกใช้สื่อและ เทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย	2.22	0.72	ปานกลาง	4.37	0.71	มาก	0.968	4

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
43	ประเมินคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีที่เลือกใช้ อย่างเป็นระบบ	2.27	0.93	ปานกลาง	4.37	0.73	มาก	0.925	5
44	ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.01	0.75	มาก	4.36	0.70	มาก	0.087	7
45	กำกับ ติดตาม ประเมิน คุณภาพและประสิทธิภาพ การใช้สื่อและเทคโนโลยี เป็นระยะ และสม่ำเสมอ	4.08	0.97	มาก	4.32	0.77	มาก	0.059	8
6. ด้านการพัฒนาและส่งเสริม ให้มีแหล่งเรียนรู้		3.54	1.09	มาก	4.67	0.56	มากที่สุด	0.338	4
46	สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งใน สถานศึกษาและในชุมชน	4.07	0.99	มาก	4.79	0.48	มากที่สุด	0.177	5
47	จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้ง ในสถานศึกษาและในชุมชน	3.33	0.98	ปานกลาง	4.79	0.44	มากที่สุด	0.438	2
48	เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ทั้งใน สถานศึกษาและในชุมชน	2.93	1.20	ปานกลาง	4.78	0.49	มากที่สุด	0.631	1
49	ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้ แหล่งเรียนรู้ทั้งใน สถานศึกษาและในชุมชน	3.49	1.14	มาก	4.86	0.39	มากที่สุด	0.393	3
50	ประเมินผลการใช้แหล่ง เรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและ ในชุมชน	3.46	1.15	มาก	4.81	0.45	มากที่สุด	0.390	4
51	ปรับปรุงและพัฒนาแหล่ง การเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และในชุมชนให้เกิด องค์ความรู้	3.98	1.09	มาก	3.98	1.09	มาก	0.000	6

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
7. ด้านการนิเทศการศึกษา		3.78	0.84	มาก	4.30	0.72	มาก	0.138	8
52	จัดระบบการนิเทศงาน วิชาการ	3.90	0.80	มาก	4.33	0.72	มาก	0.110	6
53	แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ งานวิชาการ	3.77	0.84	มาก	4.25	0.78	มาก	0.127	5
54	จัดทำแนวปฏิบัติการณ์เทศ งานวิชาการ	3.74	0.85	มาก	4.31	0.71	มาก	0.152	2
55	จัดทำปฏิทินการนิเทศงาน วิชาการ	3.77	0.84	มาก	4.25	0.78	มาก	0.127	5
56	อบรมครูให้มีความรู้เกี่ยวกับ เทคนิคการนิเทศงานวิชาการ	3.78	0.82	มาก	4.28	0.71	มาก	0.132	4
57	ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับสถานศึกษา	3.78	0.82	มาก	4.28	0.71	มาก	0.132	4
58	ประเมินผลการนิเทศงาน วิชาการในสถานศึกษา	3.80	0.85	มาก	4.36	0.66	มาก	0.147	3
59	พัฒนาระบบการนิเทศงาน วิชาการในสถานศึกษา	3.77	0.85	มาก	4.36	0.66	มาก	0.156	1
60	ประสานความร่วมมือหรือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การนิเทศ งานวิชาการในสถานศึกษา	3.74	0.85	มาก	4.31	0.71	มาก	0.152	2
8. ด้านการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา		3.89	0.84	มาก	4.37	0.68	มาก	0.125	9
61	จัดระบบโครงสร้างองค์การ ให้รองรับการจัดระบบ การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	3.97	0.79	มาก	4.37	0.70	มาก	0.101	5

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		X̄	S.D.	แปลผล	X̄	S.D.	แปลผล		
75	ประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาด้านวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาและต่างเขตพื้นที่การศึกษา	4.25	0.80	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด	0.136	3
76	สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	4.05	1.31	มาก	4.81	0.40	มากที่สุด	0.188	2
โดยรวม		3.57	0.96	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด	0.326	

จากตาราง 18 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม องค์ประกอบหลักด้านภาระงานและขอบข่ายงานวิชาการ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และ ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม องค์ประกอบหลักด้านภาระงานและขอบข่ายงานวิชาการ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) รองลงมา คือ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม (PNI = 0.326) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากลงไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.823) รองลงมา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ (PNI = 0.645) และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (PNI = 0.513) และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (PNI = 0.338) และมีด้านที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีลำดับเท่ากัน (PNI = 0.098)

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบด้านกระบวนการ บริหารแบบมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		4.05	1.20	มาก	4.81	0.40	มากที่สุด	0.188	
1	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย ในการ บริหารงานในโรงเรียน	4.10	1.15	มาก	4.82	0.40	มากที่สุด	0.176	4
2	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองและชุมชน ให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการภายใน แผนปฏิบัติการประจำปี	4.05	1.31	มาก	4.81	0.40	มากที่สุด	0.188	2

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านกระบวนการ บริหารแบบมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
3	โรงเรียนจัดรายงานผล การจัดการศึกษาให้ สาธารณชนรับรู้เพื่อให้ รับรู้ผลการปฏิบัติและ หาแนวทางแก้ไขงานใน โอกาสต่อไป	4.08	1.23	มาก	4.81	0.40	มากที่สุด	0.179	3
4	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองและชุมชนมี ส่วนร่วมตัดสินใจและ เลือกกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ และความต้องการของ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	3.98	1.09	มาก	4.81	0.41	มากที่สุด	0.209	1
2. การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน		3.98	1.05	มาก	4.81	0.41	มากที่สุด	0.209	
5	ผู้ปกครอง ชุมชนและ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี ส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สนับสนุนด้านทรัพยากร ปัจจัยการบริหาร ฯลฯ	3.68	1.36	มาก	4.79	0.44	มากที่สุด	0.302	1

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านกระบวนการ บริหารแบบมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
6	ผู้ปกครอง ชุมชนและ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการการ ประสานงานต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี	3.96	1.06	มาก	4.79	0.44	มากที่สุด	0.210	2
7	ผู้ปกครอง ชุมชนและ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการพัฒนา โรงเรียนทุกด้าน	4.25	0.80	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด	0.136	4
8	ผู้ปกครองและชุมชนหรือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือ แผนงานที่วางไว้ ได้ด้วยความสมัครใจ	4.02	0.99	มาก	4.82	0.39	มากที่สุด	0.199	3
3. การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์		4.59	0.67	มากที่สุด	4.78	0.45	มากที่สุด	0.040	
9	โรงเรียนมีการจัดทำ รายงานผลการจัด การศึกษาให้ผู้ปกครอง และชุมชนรับทราบ เกี่ยวกับผลการ ดำเนินงานของโรงเรียน ในปีการศึกษาที่ผ่านมา	4.70	0.54	มากที่สุด	4.79	0.44	มากที่สุด	0.019	3

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านกระบวนการ บริหารแบบมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
10	โรงเรียนจัดทำประกาศ เกียรติคุณให้กับผู้ที่ให้ การสนับสนุนช่วยเหลือ โรงเรียน	4.58	0.68	มากที่สุด	4.77	0.46	มากที่สุด	0.041	2
11	โรงเรียนดำเนินการ รายงานผลการจัด การศึกษาร่วมกับ ผู้ปกครองและชุมชน ในการชื่นชมผลงานที่เกิด ขึ้นกับนักเรียน โรงเรียน คณะครู ผู้บริหารและ เกิดกับชุมชน	4.50	0.79	มาก	4.77	0.46	มากที่สุด	0.060	1
4. การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล		1.71	1.01	น้อย	4.90	0.32	มากที่สุด	1.929	
12	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วน ร่วมในการประเมินผล ความก้าวหน้าของการจัด การศึกษาเป็นระยะและ ประเมินความสำเร็จของ โครงการในภาพรวม	2.05	1.15	น้อย	4.94	0.25	มากที่สุด	1.410	4

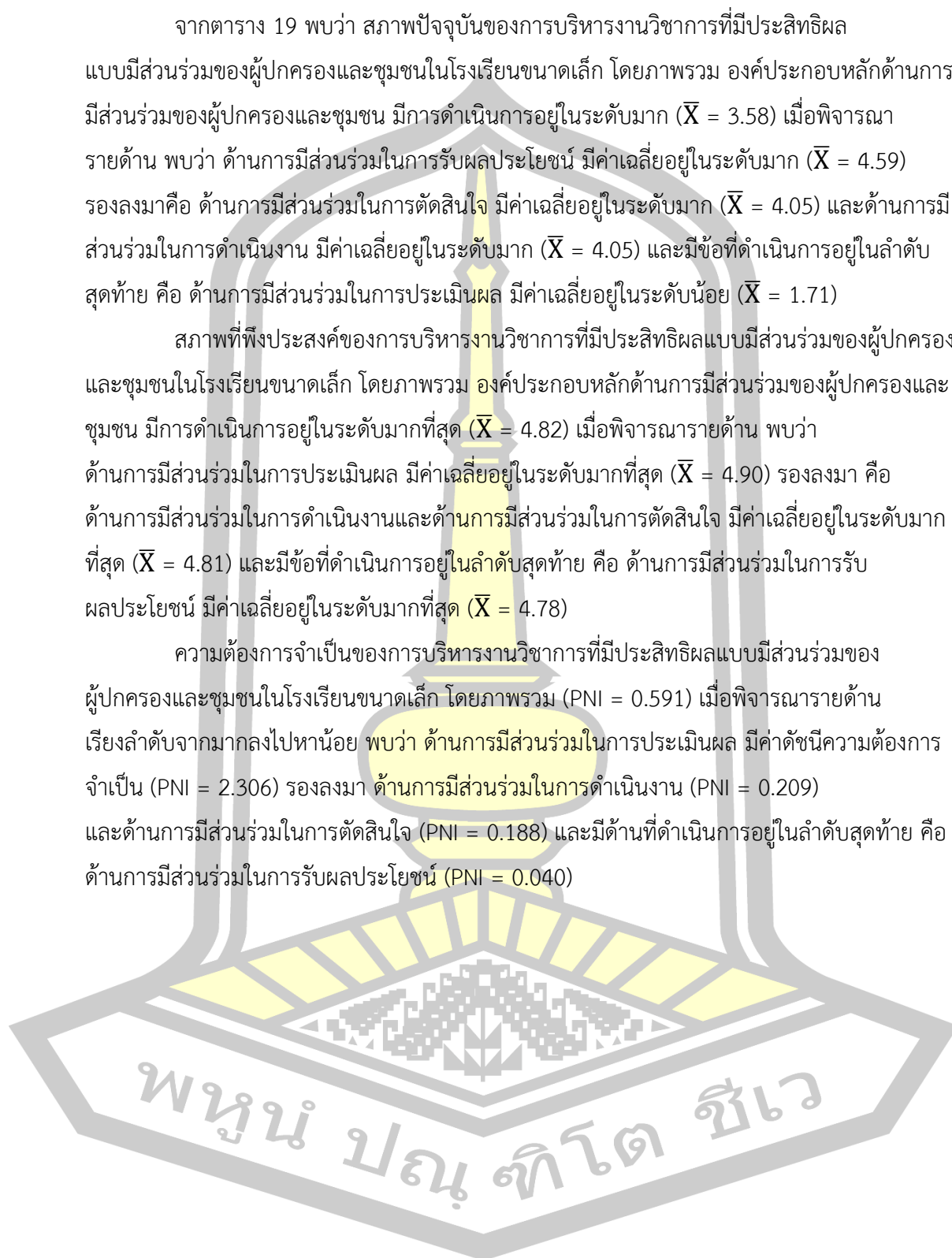
ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านกระบวนการ บริหารแบบมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
13	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามา คิดเกณฑ์การประเมิน กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัด การศึกษาและร่วม ประเมินจากเกณฑ์ที่ ร่วมกันคิด	1.90	1.08	น้อย	4.92	0.27	มากที่สุด	1.589	3
14	โรงเรียนส่งเสริมให้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วน ร่วมประเมินการจัด การศึกษาได้เป็นผู้นิเทศ ติดตามงานการจัด กิจกรรมการศึกษาให้ ดำเนินงานไปตาม แผนงานกิจกรรมการจัด การศึกษาให้บรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่ กำหนดไว้	1.43	0.88	น้อยที่สุด	4.88	0.38	มากที่สุด	2.413	1
15	โรงเรียนได้นำผลการจาก นิเทศ ติดตาม ประเมินผลมาใช้ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาสถานศึกษา ให้มีคุณภาพมากที่สุด	1.47	0.93	น้อยที่สุด	4.86	0.36	มากที่สุด	2.306	2
โดยรวม		3.58	0.98	มาก	4.82	0.40	มากที่สุด	0.591	

จากตาราง 19 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม องค์ประกอบหลักด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.71$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม องค์ประกอบหลักด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม (PNI = 0.591) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากลงปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 2.306) รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (PNI = 0.209) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PNI = 0.188) และมีด้านที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (PNI = 0.040)

ตาราง 20 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน กระบวนการบริหารงาน วิชาการ		ระดับความคิดเห็น						PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
17	ใช้หลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี	3.55	0.80	มาก	4.28	0.71	มาก	0.206	1
18	มีการรายงานผลการ ปฏิบัติงานนำผลไป พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.88	0.77	มาก	4.28	0.74	มาก	0.103	4
4. การตรวจสอบและ ประเมินผล		3.80	0.83	มาก	4.29	0.73	มาก	0.131	
19	มีปฏิทินการปฏิบัติงาน เครื่องมือในการ ตรวจสอบติดตามงาน เป็นระยะ	3.90	0.80	มาก	4.33	0.72	มาก	0.110	4
20	มีการกำหนดรูปแบบ และวิธีการสร้าง เครื่องมือการเก็บ ข้อมูลและการนำมาใช้	3.77	0.84	มาก	4.25	0.78	มาก	0.127	3
21	มีเครื่องมือวัด ประเมินผลที่ ครอบคลุม มี ประสิทธิภาพ กำหนด กรอบระยะเวลาที่ ชัดเจน	3.78	0.82	มาก	4.28	0.71	มาก	0.132	2
22	มีการวางแผนร่วมกัน ในการตรวจสอบและ มีเกณฑ์การประเมินผล ที่ชัดเจน	3.74	0.85	มาก	4.31	0.71	มาก	0.152	1
รวม		3.80	0.79	มาก	4.33	0.70	มาก	0.141	

จากตาราง 20 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมองค์ประกอบหลักด้านกระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดองค์การบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และมีด้านที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการควบคุมการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมด้านการจัดองค์การบริหารงานวิชาการ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์การบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.29$)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม (PNI = 0.141) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากลงไปหาน้อย พบว่า ด้านการควบคุมการบริหารงานวิชาการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.155) รองลงมา ด้านการวางแผนการบริหารงานวิชาการ (PNI = 0.147) คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานวิชาการ (PNI = 0.131) และมีข้อที่ดำเนินการอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดองค์การบริหารงานวิชาการ (PNI = 0.129)

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง การศึกษาผลการวิจัยในระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 นำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อนำไปสู่การร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีจำนวน 3 โรงเรียน โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องด้านการบริหารงานวิชาการที่ประสบความสำเร็จจากโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่

- 1) เป็นสถานศึกษาประถมศึกษาในโครงการโรงเรียนพระราชวัง คือ โรงเรียนบ้านหนองไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
- 2) เป็นสถานศึกษาดีเด่นที่ได้รับรางวัลพระราชทาน

คือ โรงเรียนบ้านคำบองคุรุราษฎร์ และ 3) เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ คือ โรงเรียนบ้านสองคอนคุรุราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการบริหารวิชาการที่ดี ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน เพื่อเป็นแนวทางในการร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 1

“...สำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่วนมาก ครูขาดความเข้าใจ และปฏิเสธการนิเทศการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารไม่มีการใช้เทคนิค วิธีการแนะนำส่งเสริมครูให้นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง ขาดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการกำหนด วิสัยทัศน์หลักสูตร ภารกิจ เป้าหมาย ครูที่รับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาไม่เอื้อต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1, 2565: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1

สรุปปัญหาในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 1) ครูขาดความเข้าใจ และปฏิเสธการนิเทศการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ผู้บริหารไม่ใช้เทคนิควิธีการแนะนำครูนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง 3) การพัฒนาหลักสูตรยังขาดการมีส่วนร่วม 4) โครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่เหมาะสมกับบริบท

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 2

“...ความคิดเห็น คิดว่าผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องทุกคนจะต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหาร กลุ่มงานวิชาการ ครู ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละปีการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ครู รวมถึงผู้ปกครองเข้ามาร่วมกันพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ร่างหลักสูตรตามกรอบขอบข่ายบริบทความสนใจของผู้เรียน นำหลักสูตรไปใช้โดยการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด โครงสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ ครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และผู้รับผิดชอบกิจกรรมตามบริบทท้องถิ่น

ตามความเหมาะสม นำข้อมูลจากการปฏิบัติงานมาทบทวน ปรับปรุงการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพการณ์ปัจจุบัน....”

(ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2, 2565: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2

สรุปการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ดำเนินการ ดังนี้ 1) มีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนความต้องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาและนำเนื้อหาหลักสูตรสถานศึกษานำไปใช้บูรณาการเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นตามความเหมาะสม และ 3) นำข้อมูลจากการปฏิบัติจัดการเรียนการสอนปรับปรุงการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพการณ์ปัจจุบัน

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 3

“...จัดทำเอกสารเกี่ยวกับคู่มือครูในการจัดทำหลักสูตรและแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงเพียงพอ การจัดทำแผนพัฒนาครู เช่น แผนการประชุม ชี้แจง อบรมสัมมนาและการฝึกปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการจัดระบบโครงสร้าง การบริหารหลักสูตรไม่เหมาะสมและขบวนการประเมินผล ทบทวนติดตามการดำเนินงานมักจะปฏิบัติไม่ต่อเนื่อง อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบมีการโยกย้ายหรือมีการจกมากเกินไป...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 3, 2565: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3

สรุปสภาพการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน มีดังนี้ 1) ครูขาดความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษา 2) ขาดการประชาสัมพันธ์การนำหลักสูตรไปใช้ไม่ทั่วถึง 3) ไม่ทำตามแผนปฏิบัติการ 4) ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 5) โครงสร้างการบริหารหลักสูตรไม่เหมาะสมกับบุคลากรที่รับผิดชอบ 6) ขาดการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างจริงจัง 7) บุคลากรมีการโยกย้ายหรือผู้รับผิดชอบมีการย้ายสถานศึกษา

2. งานการพัฒนาระบบการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 1

“...โรงเรียนขาดการทบทวนผลการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานขาดคุณภาพ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ครูยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเน้นเนื้อหาในหนังสือมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ จึงทำให้นักเรียนขาดการคิด วิเคราะห์ คุณลักษณะและขาดสมรรถนะตามหลักสูตร โรงเรียนต้องมีการจัดสรรสเนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นการส่งเสริมนักเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนขาดงบประมาณในการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น การจัดอบรม สัมมนา หรือพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ 1, 2565: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 1

สรุป สภาพปัญหาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มีดังนี้ 1) ขาดการติดตามประเมินผลและการทบทวนการดำเนินการ 2) ครูไม่ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน 3) โรงเรียนขาดงบประมาณในการพัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนการสอน 4) ครูขาดการนำสื่อที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 2

“...ครูผู้สอนต้องจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน มีการติดตามประเมินผลและทบทวนผลการดำเนินงาน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ การสอน มีการอบรมพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนร่วมสัมมนาวิชาการครูอยู่เสมอ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ 2, 2565: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 2

สรุป แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน 2) การประเมินปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน 3) จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) นำผลการทดสอบระดับชาติมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 5) ครูพัฒนาตนเองโดยการอบรมสัมมนาวิชาการอยู่เสมอ

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 3

“...ครูขาดประสบการณ์และทักษะที่จะจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ ผู้ปกครองไม่ค่อยใส่ใจกับการศึกษาของบุตรหลานเท่าที่ควร ผู้ปกครองส่วนใหญ่มุ่งอยู่กับการแข่งขันทำมาหากินสร้างฐานะความเป็นอยู่มากกว่าที่จะใส่ใจสร้างเสริมความรู้พัฒนาให้กับบุตรหลานโดยส่วนใหญ่จะผลักระให้เป็นหน้าที่ของครูของโรงเรียน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ 3, 2565: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3

สรุป สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มีดังนี้

- 1) ครูขาดประสบการณ์และทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์
- 2) ผู้ปกครองขาดการดูแลเอาใจใส่นักเรียน 3) ผู้ปกครองมุ่งการประกอบอาชีพเพื่อสร้างฐานะและผลักระการเรียนรู้ให้กับครูและโรงเรียน

“...ทบทวนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทุกปีการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู จัดให้มีการอบรม สัมมนาวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาข้อสรุปของปัญหาการจัดการเรียนรู้ ประชุมผู้ปกครองโดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของบุตรหลาน ฝ่ายวิชาการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ การจัดกิจกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้และครุร่วมกันวิเคราะห์ผู้เรียน ความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้ปกครองและนักเรียน มีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 3, 2565: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3

- สรุป แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ 2) ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 3) นำผู้ปกครองชุมชนผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

3. งานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 1

“...โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความช่วยเหลือและชี้แนะในการทำวิจัยในชั้นเรียน และโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและไม่มีนโยบาย แนวทางให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน ที่ชัดเจน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 1, 2565: สัมภาษณ์)

“...โรงเรียนเราเมื่อมีการจัดอบรมแล้ว จะมีการกำกับ ติดตามผลด้วย อย่างอบรมการทำวิจัยจะต้องติดตาม ประเมินผลการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูหรือการนำกระบวนการวิจัยไปใช้จัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนมีการนิเทศการสอน ซึ่งผู้บริหารมอบอำนาจการนิเทศการสอนให้แก่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ ให้นิเทศ ติดตามและประเมินผลการสอนครู แล้วรายงานสรุปเพื่อให้ผู้บริหารรับทราบด้วย...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 1, 2565: สัมภาษณ์)

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 2

“...ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัย ขาดเทคนิควิธีการที่ทำให้ครูเห็นความสำคัญหรือความตระหนักของการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการศึกษา ขาดการนิเทศของผู้เกี่ยวข้องทำให้ครูมองไม่เห็นความสำคัญของการวิจัยเพื่อการศึกษา...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 2, 2565: สัมภาษณ์)

“...ถึงแม้ครูจะได้รับการอบรมเรื่องการวิจัยมาแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยได้ อาจจะเพราะขาดความเชื่อมั่นและยังไม่เห็นความสำคัญของการวิจัย จึงมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำวิจัยแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ และให้คำปรึกษาชี้แนะแก่ครู เมื่อครูสงสัยหรือเกิดปัญหา ไม่กำหนดรูปแบบกรอบวิธีการทำวิจัยแก่ครู แต่ให้อิสระเปิดโอกาสในการทำวิจัยที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาให้นักเรียน ผู้บริหารจัดสรรสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูทำวิจัยมากขึ้น และผู้บริหารนิเทศ ติดตาม ประเมินผล...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 2, 2565: สัมภาษณ์)

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3

“...ครูยังทำวิจัยน้อยไม่ว่าจะเป็นวิจัยเพื่อพัฒนาหรือวิจัยเพื่อแก้ปัญหาอันเป็นผลมาจากการงานมาก ข้อจำกัดด้านเวลา จำนวนนักเรียนมาก ห้องเรียนจำนวนมาก ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัย การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง....”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 3, 2565: สัมภาษณ์)

“...ในฐานะผู้บริหารเราควรหาวิธีพัฒนาครู กระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อครูให้ความสำคัญแล้ว กระบวนการต่อไปที่จะต้องทำเข้มข้นคือการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการทำวิจัยของครูว่าพัฒนาอย่างไร หรือผู้บริหารอาจจะตั้งคณะกรรมการการนิเทศหรือให้วิทยากรเครือข่ายวิชาการด้านวิจัยและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน การทำวิจัยของครูแล้ว นิเทศรายงานผลให้ครูทราบเพื่อจะได้นำผลมาพัฒนาปรับปรุงการทำวิจัย....”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 3, 2565 : สัมภาษณ์)

4. งานการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 1

“...สื่อการสอนปัจจุบันนี้มีความทันสมัยมากไม่จำเป็นต้องผลิตสื่อใช้เอง การผลิตเองอาจไม่ได้มาตรฐาน เสียงบประมาณมากกว่าซื้อสำเร็จก็มี ปัญหาสำคัญคือครูต้องปรับตัวรับรู้ เรียนรู้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ใช่ใช้อยู่แค่คนสองคนและที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้บริหารต้องจัดสรรงบการพัฒนาด้านนี้ให้เพียงพอกับความต้องการของครู นักเรียน ชุมชน ถึงจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีคุณภาพภาพได้ในระดับหนึ่ง...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 1, 2565: สัมภาษณ์)

“...ส่งเสริมให้ครูไปอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง นำความรู้มาขยายผลให้กับครูในโรงเรียนและพัฒนาสื่อ จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน มีห้องจัดเก็บสื่ออย่างเป็นระบบ สามารถค้นหาใช้ได้ง่าย และสะดวกมีคณะกรรมการหรือผู้ที่รับผิดชอบอำนวยความสะดวกให้แก่คณะครูรวมทั้งมีหน้าที่ประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 1, 2565: สัมภาษณ์)

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 2

“...สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารจะมีปัญหาโทรศัพท์ยังเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตถึงแม้จะมีแต่ก็ไม่สามารถใช้ในการเรียนรู้ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ส่วนคอมพิวเตอร์ยังไม่มีหรือมีไม่เพียงพอต่อความต้องการและที่มีอยู่ก็ขาดงบประมาณบำรุงรักษา รวมทั้งไม่อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ไม่พร้อมใช้งาน ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบที่ชัดเจนและการจัดเก็บสื่อและเทคโนโลยียังไม่เป็นระบบ ไม่สะดวกต่อการจัดการเรียนรู้ของครู....”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 2, 2565: สัมภาษณ์)

“...โรงเรียนกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานการผลิตสื่อ และบันทึกการใช้สื่ออย่างเป็นปัจจุบัน การใช้สื่อทุกเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะแหล่งสื่อการจัดการเรียนการสอนที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ทันสมัย การกำกับติดตามและประเมินผลการใช้และพัฒนาสื่อร่วมกัน....”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 2, 2565: สัมภาษณ์)

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3

“...ครูยังไม่ปรับตัว เรียนรู้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย งบประมาณในการจัดหาสื่อไม่เพียงพอสิ่งแวดลอมไม่เหมาะกับการใช้สื่อ ทำให้นักเรียนขาดสมาธิในการเรียนรู้ ขาดการสำรวจสภาพปัญหาความต้องการสื่อของครูและนักเรียน....”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 3, 2565: สัมภาษณ์)

“...วิเคราะห์ความรู้ ความต้องการในการใช้สื่อเทคโนโลยี กำหนดนโยบาย การพัฒนาสื่อการศึกษาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในการผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดำเนินการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานวิชาการและประสานความร่วมมือในการผลิตจัดหา พัฒนา และการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ และสถาบันอื่น...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 3, 2565: สัมภาษณ์)

5. งานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินการ

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 1

“...ครูขาดการกำหนดภาระงานให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนการสอนหรือเนื้อหาที่นักเรียนต้องค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ขาดผู้รับผิดชอบในด้านการสรุปและรายงานผลการสำรวจความพึงพอใจ ผลการประเมินการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ ครูผู้รับผิดชอบและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องขาดการปรึกษาหารือ และกำหนดแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน โรงเรียนมีนโยบายในการส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนไม่ชัดเจน ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 1, 2565: สัมภาษณ์)

“...ต้องยอมรับเลยว่าแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนนั้นไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ถ้ามีรอบประมาณเพิ่มเติม โรงเรียนเราก็คงพัฒนาได้อย่างเชิงซ้ำ สิ่งที่ช่วยโรงเรียนได้ก็คือให้ชุมชน ผู้ปกครองได้ระดมความคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน จึงทำให้เราได้แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมในโรงเรียนเรามากขึ้น”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 1, 2565: สัมภาษณ์)

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 2

“...คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตเข้ามามีอิทธิพลในการศึกษาค้นคว้าแต่อินเทอร์เน็ตยังไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ห้องสมุดก็ยังคงมีความสำคัญ หากมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ส่งเสริมการค้นคว้า ก็สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ หากโรงเรียนจัดหาคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตที่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 2, 2565: สัมภาษณ์)

“...ปฏิเสธไม่ได้ครับว่า ในการพัฒนาด้านนี้ต้องได้รับความสนับสนุนจากองค์กร ปัจจุบันโรงเรียนเรามีห้องสมุดที่เป็นเอกเทศ ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ผู้ปกครอง พระสงฆ์ และภายนอก ชุมชน เพิ่มเติมจากงบประมาณของรัฐ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ห้องดนตรีไทย ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ล้วนแต่ได้รับความสนับสนุนเพิ่มเติมจากชุมชน องค์กรภายนอกทั้งสิ้น...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 2, 2565: สัมภาษณ์)

ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3

“...ยังมีครูบางส่วนในโรงเรียนที่ยังจัดการเรียนการสอนโดยยึดตำราเรียนเพียงอย่างเดียวนอกจากนี้ปัญหาจากการไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ทันที เช่น วัสดุ อุปกรณ์เก็บไว้ไม่เป็นเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ ง่ายต่อการจัดกิจกรรมของครู...

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 3, 2565: สัมภาษณ์)

“...การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน เราได้ให้ชุมชนผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามบริบท เริ่มตั้งแต่สำรวจสภาพ ปัญหาของการพัฒนา ก่อนแล้วระดมความคิดเห็นหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน ทำให้แก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง ปัจจุบันถือว่านักเรียนโชคดีที่มีงบประมาณมาสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนจึงทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้มากขึ้น...”

(ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบ คนที่ 3, 2565: สัมภาษณ์)

ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของขยายของงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 5 งาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การพัฒนาและส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ 5) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่างานที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นรวม จะต้องได้อัตรากาพัฒนาจากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์มีค่าคิดเป็นร้อยละ 32.6 (0.326)

2. ปัญหาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนาการจัดการเรียนรู้ งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทานระดับประถมศึกษา โครงการโรงเรียนประชารัฐ โรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอกรอบสี่ (สมศ.) รอบแรก 1) โรงเรียนที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทานระดับประถมศึกษา 2) โครงการโรงเรียนประชารัฐ 3) โรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอกรอบสี่ (สมศ.) รอบแรกอยู่ในระดับดี จำนวน 3 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารงานวิชาการโรงเรียน จำนวน 3 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนบ้านคำบอนคุรุราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 2. โรงเรียนบ้านหนองไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 3. โรงเรียนบ้านสองคอนศิริคุรุราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อนำไปสู่แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 5 งาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา 4) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบ มีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถสรุปสาระสำคัญขอข่าย การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- 1.1 ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนรู้
- 1.2 ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.3 อบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 1.4 จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 1.5 จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 1.6 จัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม
- 1.7 เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย
- 1.8 ประเมินคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
- 1.9 ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 1.10 กำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้สื่อและเทคโนโลยี

เป็นระยะ และสม่ำเสมอ

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

- 2.1 วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้
- 2.2 จัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้
- 2.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม
- 2.4 จัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
- 2.5 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
- 2.6 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้

- 2.7 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2.8 จัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน
- 2.9 ส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 3.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา
- 3.2 สร้างความตระหนักให้แก่ครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 3.3 อบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครู
- 3.4 ส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน
- 3.5 นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน
- 3.6 ประสานความร่วมมือในการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวย องค์กร

หน่วยงาน และสถาบันอื่น

- 3.7 เผยแพร่ผลงานการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและ

สถาบันอื่น

- 3.8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพการศึกษากับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวย

องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

4. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

- 4.1 สํารวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 4.2 จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 4.3 เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 4.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 4.5 ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 4.6 ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนให้เกิด

องค์ความรู้

5. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

- 5.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลาง
- 5.2 อบรมบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 5.3 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน
- 5.4 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
- 5.5 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 5.6 นิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- 5.7 กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

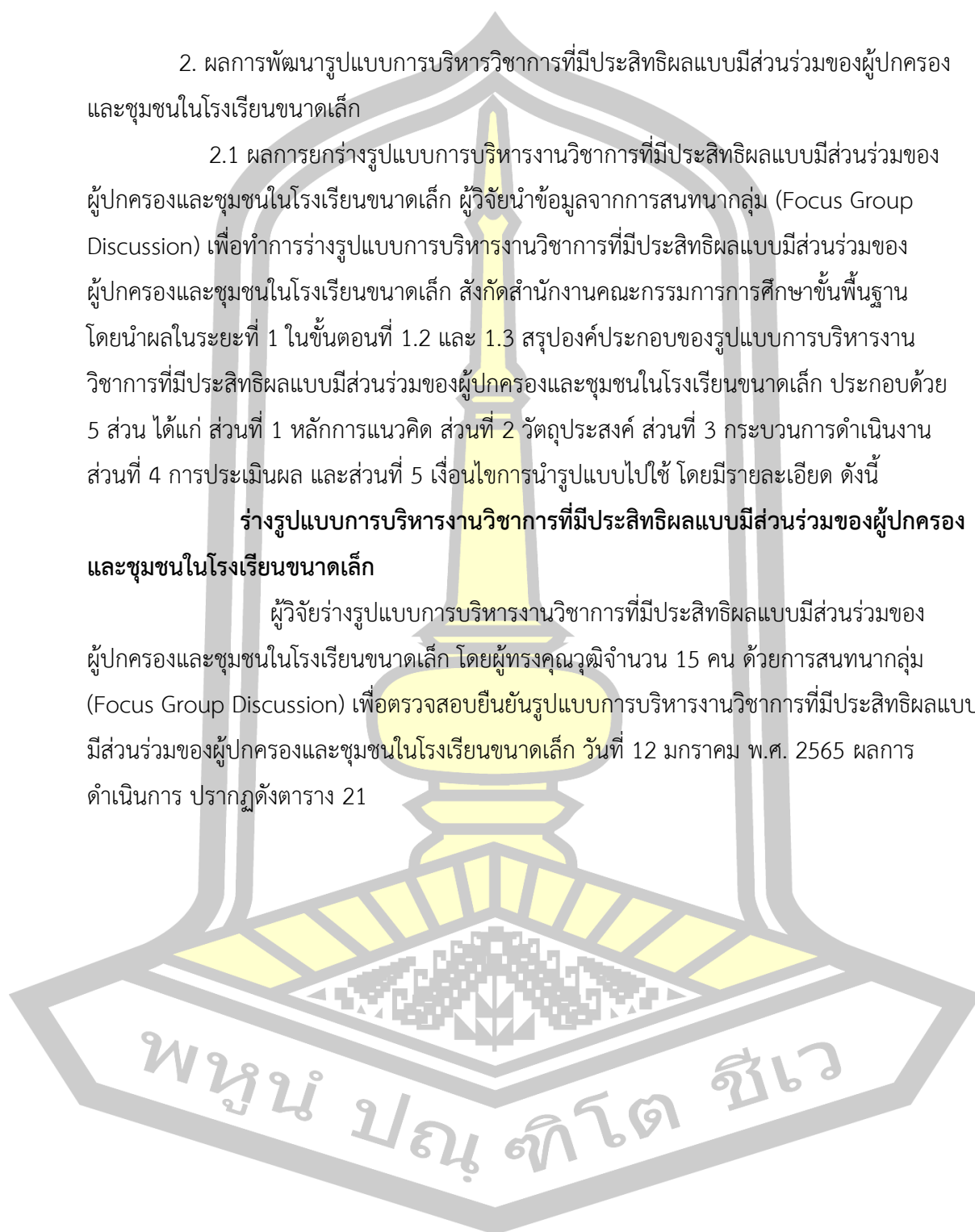
5.8 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทำการร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำผลในระยยะที่ 1 ในขั้นตอนที่ 1.2 และ 1.3 สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิด ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการดำเนินงาน ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2565 ผลการดำเนินการ ปรากฏดังตาราง 21

ตาราง 21 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion)

ร่างรูปแบบ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ	แก้ไข เป็น
ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิด		
หลักการแนวคิดของรูปแบบ	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์		
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา		
ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 10 งาน	เหมาะสม	
1. งานการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	เหมาะสม	-
2. งานการนิเทศการศึกษา	เหมาะสม	-
3. งานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	เหมาะสม	-
4. งานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	เหมาะสม	-
5. งานการพัฒนาระบบการเรียนรู้	เหมาะสม	-
6. งานการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	เหมาะสม	
7. งานการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	เหมาะสม	-
8. งานการส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง	เหมาะสม	-
9. งานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา	เหมาะสม	-
10. งานการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน		
4.1 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน		
ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	เหมาะสม	-

ตาราง 21 (ต่อ)

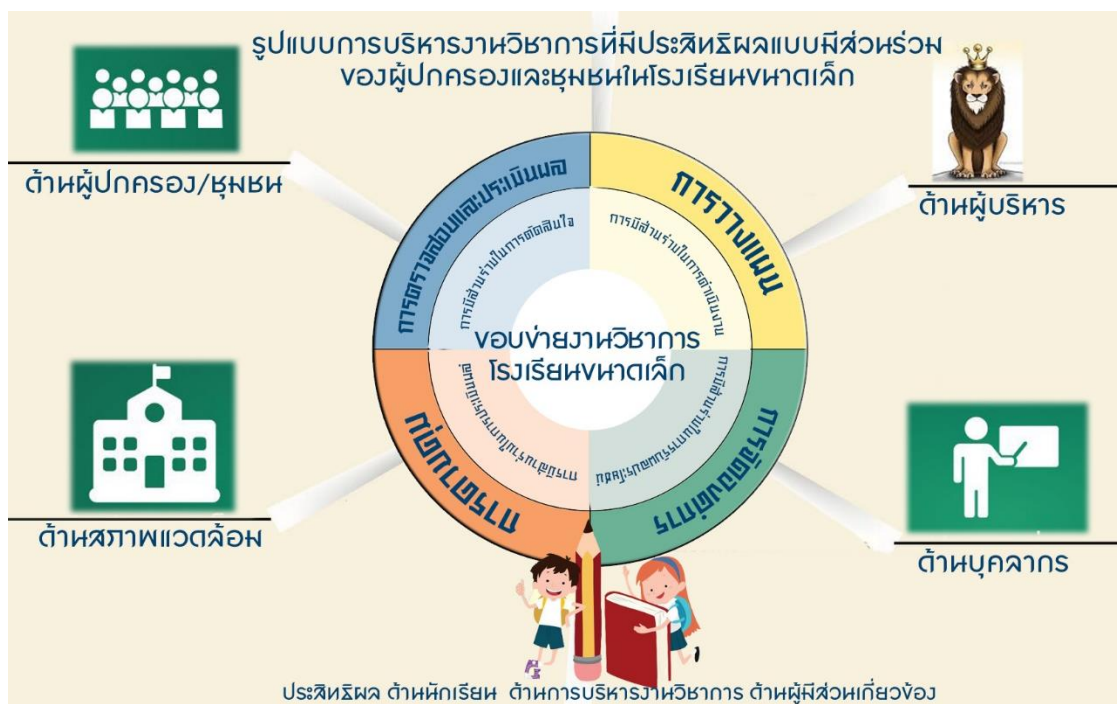
ร่างรูปแบบ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ	แก้ไข เป็น
ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	เหมาะสม	-
4.2 กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ 4 ขั้นตอน		
ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน	เหมาะสม	-
ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 5 การประเมินผล		
การประเมินผลของรูปแบบ	เหมาะสม	-
ส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้		
เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	เหมาะสม	-

จากตาราง 21 พบว่า ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเหมาะสมทั้ง 6 ส่วน

1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. โครงสร้างเนื้อหา 4. กระบวนการดำเนินงาน
5. การประเมินผล และ 6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ ดังภาพประกอบ 18 (ภาคผนวก ง คู่มือรูปแบบฯ ในการวิจัย)

พูน ปณ จิตโต ชีเว

ภาพประกอบ 18 รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก (ภาคผนวก ง คู่มือรูปแบบฯ ในการวิจัย)

2.2 ผลประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไปปรับปรุงแก้ไขแล้วหลังจากนั้นดำเนินการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ตรวจสอบและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยประเด็นสำคัญสำหรับการประเมินรูปแบบ คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยพิจารณาแต่ละส่วนองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิด ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน ส่วนที่ 5 การประเมินผล และส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ปรากฏดังตาราง 22

ตาราง 22 ต่อ

องค์ประกอบของ รูปแบบ	ผลการประเมิน								
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. เจื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้									
6.1 สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์	3.63	0.81	มาก	3.63	0.81	มาก	3.7	0.86	มาก
6.2 ครอบคลุม องค์ประกอบของ รูปแบบ	3.63	0.81	มาก	3.63	0.81	มาก	4.85	0.35	มากที่สุด
เฉลี่ย	3.63	0.81	มาก	3.63	0.81	มาก	4.28	0.61	มาก
โดยรวม	3.71	0.90	มาก	3.70	0.89	มาก	4.26	0.62	มาก

จากตาราง 23 พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลปรากฏดังนี้

ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายส่วน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ส่วน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน และส่วนที่ 5 การประเมินผล ($\bar{X} = 3.77$) ส่วนที่ 1 หลักการ และส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา ($\bar{X} = 3.73$) และ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 3.69$) และส่วนที่ 6 เจื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ($\bar{X} = 3.63$)

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายส่วน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ส่วน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา และ ส่วนที่ 1 หลักการ ($\bar{X} = 3.75$) ส่วนที่ 5 การประเมินผล ($\bar{X} = 3.73$) ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.68$) และส่วนที่ 6 เจื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็น

รายส่วน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ($\bar{X} = 4.50$) และอีก 4 องค์ประกอบ 4 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.30$) ส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนที่ 5 การประเมินผล ($\bar{X} = 4.24$) ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.20$) และส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา ($\bar{X} = 3.73$) ตามลำดับ

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1. โรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ และ 2. โรงเรียนบ้านหินลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยแบ่งการนำเสนอผลการประเมินผลงานที่ได้จากการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการกิจกรรมและแผนปฏิบัติการงานวิชาการของโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการแบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2564 และ ปีการศึกษา 2565 ดังตาราง 23-24

ตาราง 23 เปรียบเทียบพัฒนาการคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ร้อยละของนักเรียนที่ได้ระดับเกรด 3 ขึ้นไป กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ระหว่างปีการศึกษา 2564 และ ปีการศึกษา 2565
จำนวน 2 โรงเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	คะแนนร้อยละของนักเรียนที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6					
	รร.บ้านนาฝายเหนือ			รร.บ้านหินลาด		
	ปี 2564 (n = 36)	ปี 2565 (n = 36)	เพิ่ม/ลด	ปี 2564 (n = 29)	ปี 2565 (n = 35)	เพิ่ม/ลด
1. ภาษาไทย	91.67	100	+8.33	85	95	+10
2. คณิตศาสตร์	91.67	96	+4.33	67	98	+31
3. วิทยาศาสตร์	98.44	100	+1.56	85	97	+12
4. สังคมฯ	100	100	0	93	100	+7
5. ประวัติศาสตร์	91.67	100	+8.33	100	100	0
6. สุข- พลศึกษา	100	100	0	96	100	+4
7. ศิลปะ	100	100	0	94	100	+6
8. การงานอาชีพ	100	100	0	86	100	+14
9. ภาษาต่างประเทศ	63.89	75	+11.11	76	85	+9
เฉลี่ย	93.04	96.78	+3.74	86.89	97.22	+10.33
t	17.339					
P	0.0000*					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 เปรียบเทียบพัฒนาการคะแนนร้อยละของนักเรียนที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป
ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ปีการศึกษา 2564 และ 2565 ของ
โรงเรียนผู้สมัครใจใช้รูปแบบ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1. โรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ และ 2. โรงเรียนบ้าน
หินลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ
97.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97.00 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบของผู้เรียน
สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 24 เปรียบเทียบพัฒนาการผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET)
ปีการศึกษา 2564 และ 2565 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 โรงเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	คะแนนเฉลี่ยระดับสถานศึกษา					
	รร.บ้านนาฝายเหนือ			รร.บ้านหินลาด		
	ปี 2564	ปี 2565	เพิ่ม/ลด	ปี 2564	ปี 2565	เพิ่ม/ลด
1. ภาษาไทย	70.25	55.08	-15.17	40.56	63.50	+22.94
2. คณิตศาสตร์	50.46	25.02	-25.44	33.13	22.75	-10.38
3. วิทยาศาสตร์	30.83	30.42	-0.41	26.88	38.75	+11.87
4. ภาษาต่างประเทศ	29.35	30.37	+1.02	37.50	25.00	-12.50
เฉลี่ย	34.74	35.22	+0.89	34.52	37.50	+2.98

จากตาราง 24 การเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564–2565 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ 1. โรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ และ 2. โรงเรียนบ้านหินลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) โดยรวมเพิ่มขึ้น โดยโรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยรวมในปีการศึกษา 2565 สูงขึ้น ($\bar{X} = 35.22$) ผลต่างเท่ากับ + 0.89 และมี 2 กลุ่มสาระฯ มีคะแนนสอบสูงกว่าระดับประเทศ ส่วนโรงเรียนบ้านหินลาด มีคะแนนเฉลี่ยรวมในปีการศึกษา 2565 สูงขึ้น (เฉลี่ย = 37.50) ผลต่างเท่ากับ + 2.98 และมี 1 กลุ่มสาระฯ มีคะแนนสอบสูงกว่าระดับประเทศ สรุปได้ว่าโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบทั้ง 2 แห่งมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) เฉลี่ยสูงขึ้นทั้ง 2 แห่งเมื่อเทียบกับปีก่อนใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูและผู้บริหารนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ไปทดลองใช้กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สถานศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา จำนวน 2 แห่ง คือโรงเรียนบ้านหินลาด และโรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1

การเตรียมความพร้อม ส่วนที่ 2 การอบรมการใช้คู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนที่ 3 การบูรณาการการจัดการเรียนรู้
สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน และ ส่วนที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนาและการสรุปผลการพัฒนา
ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ปรากฏดังตาราง 25

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของการใช้รูปแบบและคู่มือรูปแบบ
การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนใน
โรงเรียนขนาดเล็ก ของครูผู้สอน จำนวน 10 คน

รายการ	ก่อนใช้			หลังใช้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ส่วนที่ 1 การเตรียมความพร้อม						
1. หลักการและเหตุผล						
ความจำเป็นที่ต้องของการบริหารงาน วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน ขนาดเล็ก	4.38	0.52	มาก	4.25	0.46	มาก
2. วัตถุประสงค์						
เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัด การศึกษา	4.13	0.35	มาก	4.25	0.46	มาก
3. กลุ่มเป้าหมายรับการพัฒนา						
ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่ม บริหารงานวิชาการและครูผู้สอนทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก ทุกคน	4.50	0.53	มาก	4.63	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.34	0.47	มาก	4.38	0.48	มาก

ตาราง 25 ต่อ

รายการ	ก่อนใช้			หลังใช้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. นิยามศัพท์เฉพาะสำหรับคู่มือการใช้รูปแบบ						
ส่วนที่ 2 การอบรมการใช้คู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก						
1. เนื้อหารูปแบบการฝึกอบรมการใช้คู่มือประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 หน่วยการเรียนรู้						
1.1 หน่วยที่ 1 ขอบข่ายการบริหาร วิชาการ	4.50	0.53	มาก	4.63	0.52	มากที่สุด
1.2 หน่วยที่ 2 กระบวนการบริหาร แบบมีส่วนร่วม	4.50	0.53	มาก	4.50	0.53	มาก
1.3 หน่วยที่ 3 กระบวนการ บริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล	4.50	0.53	มาก	4.63	0.52	มากที่สุด
1.4 หน่วยที่ 4 ประสิทธิภาพของการ บริหารวิชาการในสถานศึกษา	4.13	0.35	มาก	4.38	0.52	มาก
เฉลี่ย	4.41	0.49	มาก	4.54	0.52	มากที่สุด
2. กิจกรรมการพัฒนา						
2.1 การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การปฐมนิเทศ และ การศึกษาด้วยตนเองก่อนเข้ารับ	4.25	0.46	มาก	4.50	0.53	มาก
2.2 การศึกษาดูงาน (Best Practice)	4.25	0.46	มาก	4.38	0.52	มาก
2.3 การฝึกอบรม	4.13	0.35	มาก	4.25	0.46	มาก
2.4 การนิเทศ ติดตามโดยใช้รูปแบบฯ จากผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหาร จำนวน 2 คน	4.25	0.46	มาก	4.50	0.53	มาก
เฉลี่ย	4.22	0.43	มาก	4.41	0.51	มาก
3. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก						
3.1 ส่วนที่ 1 หลักการ	4.25	0.71	มาก	4.38	0.52	มาก
3.2 ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์	4.25	0.74	มาก	4.63	0.52	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ก่อนใช้			หลังใช้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3.3 ส่วนที่ 3 กระบวนการดำเนินงาน	4.38	0.74	มาก	4.75	0.46	มากที่สุด
3.4 ส่วนที่ 4 การประเมินผล	4.17	0.41	มาก	4.33	0.52	มาก
3.5 ส่วนที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	4.50	0.55	มาก	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.31	0.63	มาก	4.62	0.40	มากที่สุด
4. เนื้อหา						
4.1 บทนำ	4.38	0.74	มาก	4.88	0.35	มากที่สุด
4.2 ความรู้พื้นฐาน	4.75	0.46	มากที่สุด	4.75	0.46	มากที่สุด
4.3 ลงมือปฏิบัติ	4.25	0.46	มาก	4.38	0.52	มาก
4.4 สรุปบทเรียน	4.63	0.52	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
4.5 วัดและประเมิน	4.50	0.53	มาก	4.50	0.53	มาก
เฉลี่ย	4.50	0.54	มากที่สุด	4.63	0.48	มากที่สุด
5. สื่อ/แหล่งเรียนรู้						
5.1 เอกสารประกอบคู่มือ	4.88	0.35	มากที่สุด	4.88	0.35	มากที่สุด
5.2 ใบความรู้	4.63	0.52	มากที่สุด	4.75	0.46	มากที่สุด
5.3 ใบกิจกรรม	4.25	0.46	มาก	4.13	0.35	มาก
5.4 PowerPoint	4.50	0.53	มาก	4.75	0.46	มากที่สุด
5.5 การถอดบทเรียน Learning Log	4.50	0.53	มาก	4.50	0.53	มาก
5.6 สถานศึกษาที่ 1 (Best Practice)	4.75	0.46	มากที่สุด	4.75	0.46	มากที่สุด
5.7 สถานศึกษาที่ 2 (Best Practice)	4.63	0.52	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
5.5 การถอดบทเรียน Learning Log	4.50	0.53	มาก	4.50	0.53	มาก
เฉลี่ย	4.58	0.49	มากที่สุด	4.61	0.46	มากที่สุด
6. การประเมินผล						
6.1 ประเมินตนเองก่อนและหลังการพัฒนา	4.63	0.52	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
6.2 ประเมินการทำกิจกรรมตามที่กำหนด	4.50	0.53	มาก	4.50	0.53	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ก่อนใช้			หลังใช้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
เฉลี่ย	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 การบูรณาการการจัดการเรียนรู้สอดแทรกกับการปฏิบัติงาน						
1. จัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม (สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมงตั้งแต่เวลา 15.30 - 16.30 น. คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ 12 สัปดาห์ 1 วัน ระยะเวลารวม 24 ชั่วโมง) จำนวนวันนับเต็มวันคือวันละ 6 ชั่วโมง	4.46	0.52	มาก	4.63	0.52	มากที่สุด
2. การนิเทศ ติดตามโดยใช้รูปแบบจากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการบริหาร จำนวน 2 คน จำนวน 6 ชั่วโมง	4.38	0.52	มาก	4.38	0.52	มาก
เฉลี่ย	4.42	0.52	มาก	4.51	0.52	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนาและการสรุปผลการพัฒนา						
1. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติของผู้เรียน	4.50	0.53	มากที่สุด	4.50	0.53	มากที่สุด
2. ประเมินความพึงพอใจของครูบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องงานวิชาการ	4.43	0.46	มาก	4.75	0.46	มากที่สุด
3. ประเมินพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงของครูผู้สอน	4.68	0.35	มากที่สุด	4.88	0.35	มากที่สุด
4. ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก	4.36	0.52	มาก	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.49	0.47	มาก	4.78	0.34	มากที่สุด
เฉลี่ยโดยรวม	4.43	0.51	มาก	4.56	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 25 พบว่า ผู้ใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความพึงพอใจการใช้รูปแบบก่อนและหลัง ผลปรากฏดังนี้

ก่อนใช้การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ใช้มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายส่วน พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 4 ส่วน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ส่วนที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนาและการสรุปผลการพัฒนา ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนที่ 2 การอบรมการใช้คู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนที่ 3 การบูรณาการการจัดการเรียนรู้สอดแทรกกับการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.42$) และส่วนที่ 1 การเตรียมความพร้อม ผู้ใช้รูปแบบฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$)

หลังใช้การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ใช้มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายส่วน พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ส่วน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ส่วนที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนาและการสรุปผลการพัฒนา ($\bar{X} = 4.78$) ส่วนที่ 2 การอบรมการใช้คู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{X} = 4.56$) ส่วนที่ 3 การบูรณาการการจัดการเรียนรู้สอดแทรกกับการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.51$) และมีเพียงส่วนที่ 1 การเตรียมความพร้อม ผู้ใช้รูปแบบฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$)

3.3 ผลการประเมินพฤติกรรมของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการประเมินพฤติกรรมของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยประยุกต์ใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick Model) โดยการประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง การประเมินการเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรม การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร ซึ่งเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยผู้บริหารสถานศึกษา 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านนาฝายเหนือและโรงเรียนบ้านหินลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์โดยแบ่งการนำเสนอการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินการ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

เป็นข้อมูลการนำความรู้และทักษะจากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ดังตาราง 26

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการใช้รูปแบบการบริหารงาน
วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

รายการการประเมิน	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ปฏิริยาตอบสนอง			
1.1 ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัด	4.63	0.50	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมของวัน-เวลาในการจัด	4.42	0.51	มาก
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.58	0.51	มากที่สุด
1.4 ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการบรรยาย	4.58	0.51	มากที่สุด
1.5 ความเหมาะสมหลักสูตรในแต่ละกิจกรรมกับ จำนวนเวลาในการฝึกอบรม	4.89	0.32	มากที่สุด
1.6 ความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวก	4.63	0.50	มากที่สุด
1.7 ความเหมาะสมเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ใช้ในการประชุม	4.53	0.51	มากที่สุด
1.8 ความเหมาะสมของชนิดวัสดุทัศนูปกรณ์	4.47	0.51	มาก
1.9 ความเหมาะสมของความพร้อมอุปกรณ์วัสดุทัศนูปกรณ์	4.37	0.50	มาก
เฉลี่ย	4.57	0.49	มากที่สุด
2. การเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้			
2.1 ประโยชน์ในด้านความรู้			
2.1.1 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรม	4.62	0.51	มากที่สุด
2.1.2 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้หลังการอบรม	4.68	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.65	0.50	มากที่สุด

ตาราง 26 ต่อ

รายการการประเมิน	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
2.2 ประโยชน์ด้านความคิด			
2.2.1 สามารถจัดระบบความคิด	4.58	0.51	มากที่สุด
2.2.2 สามารถประมวลความคิดสู่การพัฒนางานอย่างเป็นระบบ	4.68	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.63	0.50	มากที่สุด
2.3 ประโยชน์ด้านทักษะ/ การปฏิบัติ			
2.3.1 เกิดทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการฝึกอบรม	4.58	0.51	มากที่สุด
2.3.2 สามารถปฏิบัติกรออกแบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถขั้นสูงของนักเรียนได้	4.63	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.61	0.51	มากที่สุด
2.4 ประโยชน์ด้านทัศนคติ/ค่านิยม			
2.4.1 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการ	4.42	0.50	มาก
2.4.2 สิ่งที่ท่านได้รับจากโครงการนี้ตรงตามความคาดหวัง	4.37	0.51	มาก
เฉลี่ย	4.40	0.51	มาก
2.5 เนื้อหาที่บรรยายถูกต้องตรงกับหัวข้อที่กำหนด	4.37	0.50	มาก
เฉลี่ย	4.37	0.50	มาก
3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม			
3.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.50	0.55	มาก
3.2 สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ ถ่ายทอดแก่ชุมชนได้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานได้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.4 มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้	4.59	0.25	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.82	0.16	มากที่สุด

ตาราง 26 ต่อ

รายการการประเมิน	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
4. ผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร			
4.1 ประโยชน์ที่ได้รับสามารถบูรณาการสู่การทำงานเป็นทีมได้	4.33	0.52	มาก
4.2 ประโยชน์ที่ได้รับสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน	4.33	0.52	มาก
4.3 ประโยชน์ที่ได้รับทำให้องค์กรยอมรับ	5.00	0.00	มากที่สุด
4.4 ความเป็นไปได้ในการปฏิรูประบบการทำงานในการปฏิบัติงาน	4.33	0.52	มาก
4.5 มีข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถในการคิดขั้นสูงของนักเรียนในโรงเรียน	4.50	0.55	มาก
4.6 ผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-net) ของนักเรียนในโรงเรียนสูงขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
4.7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน มีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน	5.00	0.00	มากที่สุด
4.8 มีคลังข้อสอบสำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.69	0.26	มากที่สุด
เฉลี่ยโดยรวม	4.65	0.35	มากที่สุด

จากตาราง 26 พบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมาคือ ผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) และปฏิริยาตอบสนอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) ส่วนด้านการเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับ

การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาความรู้ของครูที่เข้ารับการอบรม 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านนาฝายเหนือและโรงเรียนบ้านหินลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 10 คน ประกอบด้วย แบบวัดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการใช้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ปรากฏดังตาราง 27

ตาราง 27 แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย ร้อยละการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการตามการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก (N = 10)

คนที่	ก่อนการอบรม		หลังการอบรม	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
1	7	46.67	13	86.67
2	4	26.67	13	86.67
3	6	40.00	12	80.00
4	9	60.00	12	80.00
5	8	53.33	10	66.67
6	4	26.67	10	66.67
7	9	60.00	12	80.00
8	8	53.33	10	66.67
9	8	53.33	14	93.33
10	7	46.67	14	93.33
X	7.00		12.00	
S.D.	1.826		1.563	
T	2.093			
p	0.003*			

จากตาราง 27 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กไปใช้ มีคะแนนประเมินความรู้ก่อนการอบรมเฉลี่ย 7.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 46.67 และมีคะแนนประเมินความรู้หลังการอบรมเฉลี่ย 12.00 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า คะแนนประเมินความรู้หลังการอบรมสูงกว่าคะแนนประเมินความรู้ก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและสังเกตการใช้รูปแบบฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมพัฒนาทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 2) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 4) องค์ประกอบของรูปแบบและสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติต่อเนื่องในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม ปรับปรุงตามบริบทของสถานศึกษาและสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมโดยการเก็บข้อมูลจากสถานที่จริงสัมภาษณ์ผู้รู้และถ่ายภาพประกอบและครูให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการอย่างจริงจัง
2. ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้ชัดเจนเพื่อสะดวกในการปฏิบัติจริง
3. ควรลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการและคุณภาพการศึกษา
4. โรงเรียนควรมีทุนสนับสนุนการพัฒนาครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างเพียงพอ
5. ผู้ปกครองนักเรียนควรให้ความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนให้มี วินัย คุณธรรม

จริยธรรมเบื้องต้น

นอกจากการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กแล้ว กลุ่มตัวอย่งนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีความต้องการการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้แสดงให้เห็นว่าด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นรวม ต้องการพัฒนาจากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญจริงจังกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและมีส่วนร่วม

กับครู

2. ครูทุกคนควรได้รับการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอน
3. โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในการทำวิจัยในชั้นเรียน

อย่างจริงจัง

4. โรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มาก
5. โรงเรียนควรได้รับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสำหรับนักเรียนและครู

อย่างเพียงพอ

ปัจจัยสนับสนุน ส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการพัฒนาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

ผู้บริหารยังสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้ความรู้และทักษะจากการอบรมพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาสื่อออนไลน์และการจัดการศึกษาออนไลน์ รวมถึงการใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาถอดบทเรียน เช่น การพัฒนาผลงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นต้น

ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความพร้อมในการเข้ารับการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และการพัฒนาผลงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ทั้งนี้ มีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กและสิ่งที่สนับสนุน ส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสในการพัฒนาผลงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) อีกประการหนึ่ง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปผลการวิจัยตามหัวข้อดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
3. เพื่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

สรุปผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า

1.1 องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สภาพปัจจุบันโดยรวม มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับ ความต้องการจำเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก เรียงลำดับจากมากลงไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านกระบวนการบริหาร แบบมีส่วนร่วม ลำดับที่ 2 ด้านขอข่วยการบริหารงานวิชาการ ลำดับที่ 3 ด้านองค์ประกอบของ รูปแบบ และลำดับที่ 4 ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ

1.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย 5 งานหลัก ได้แก่ 1. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4. การพัฒนาและส่งเสริม ให้มีแหล่งเรียนรู้ และ 5. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิด ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ส่วนที่ 4 การประเมินผล และ ส่วนที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

2.2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารงาน วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนที่ได้ ระดับเกรด 3 ขึ้นไปแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 97.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97 เปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบของผู้เรียนสูง กว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยรวมเพิ่มสูงขึ้น ผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ + 0.89 และผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ + 2.98

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อนใช้มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังใช้มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการทดสอบความรู้หลังการอบรมผู้เข้าอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายผลตามแยกตามขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษารอบแรก สภาปัจจุบัน สภาที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ผลการศึกษารอบแรกการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 24 องค์ประกอบย่อย การประเมินองค์ประกอบการบริหารวิชาการ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 องค์ประกอบ 1) กระบวนการบริหารงานวิชาการ 2) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 3) องค์ประกอบของรูปแบบ 4) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ประกอบและตรวจสอบความเหมาะสมและยืนยันองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมที่สังเคราะห์ขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางการบริหารจัดการศึกษาครอบคลุมทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติการตรง จำนวน 7 คน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้

โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็วกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ยังสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1) ทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง ชุมชนต้องเชื่อว่าคนไทยสามารถพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขได้ 2) ทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องช่วยกัน ค้นหาศักยภาพและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนให้พบ 3) ผู้เรียน ต้องได้รับทักษะตรงตามหลักสูตร เพื่อที่จะได้นำทักษะเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้เพิ่มเติมในอนาคต ทักษะที่จำเป็นอย่างได้แก่ ภาษา คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์พื้นฐาน 4) ต้องให้ผู้เรียนเรียนด้วยการปฏิบัติทดลอง ได้ปฏิบัติจริง ได้แก้ปัญหาจริง ได้จับ ได้ทำ ได้ทดลอง บริหารจัดการ และได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง 5) ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความสำคัญและกำหนดกิจกรรมความดีของนักเรียนแต่ละคนอย่างจริงจังและเอาความสามารถเป็น องค์ประกอบหนึ่งของการประเมินผลผู้เรียนแต่ละคน 6) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสม 7) ผู้เรียนแต่ละคนหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องจากหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญพร คำจารย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 1) ขอบข่ายงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 2) การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ และ 3) กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลัยวรรณ ปุริรัตน์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ด้านผู้บริหาร และภาวะผู้นำด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรด้านสภาพทั่วไป/สภาพแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชน กระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผน การทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์และการตรวจสอบและประเมินผล ขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผลการตรวจสอบ ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี เลิศหัวทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการ ความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1 ด้านผู้ส่งมอบ (Suppliers) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) หน่วยงานต้นสังกัด 2) สถานศึกษา และ 3) ชุมชน 1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (In puts) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูและ 3) นักเรียน 1.3 ด้านกระบวนการ (Process) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการวิจัย วัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 1.4 ด้านผลผลิต (Out puts) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เข้าใจ ทักษะและกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ครูมีแนวทางการกระบวนการทักษะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 1.5 ด้านผู้รับบริการ (Customers) มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) สถานศึกษาอื่นๆ มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา 2) สถานประกอบการมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และ 3) ชุมชนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาต่อความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนด้านข้อมูลย้อนกลับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ อินทร์สุภา (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ โครงสร้างการบริหารของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา ขอบข่ายและภารกิจงานวิชาการ และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีคุณภาพในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ชำนาญ ศรีวงษ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ผลงานตามภาระและขอบข่ายงาน 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 7 งานย่อย 2) การบริหารงานงบประมาณ 7 งานย่อย 3) การบริหารงานบุคคล 8 งานย่อย 4) การบริหารงานทั่วไป 18 งานย่อยและรูปแบบนี้

มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 96.30 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ และงานวิจัยของ ธัญชนก ยอดสวัสดิ์ (2561) ได้วิจัยเรื่ององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้ 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย 14 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย 6 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบ ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวบ่งชี้ และ 5) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 11 ตัวบ่งชี้ 2. องค์ประกอบที่เพิ่มประสิทธิภาพกับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบด้านบรรยากาศองค์การ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .451 และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดคือองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ.336 และงานวิจัยของ เอกชัย บุตรแสนคม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 3 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย ด้านกระบวนการ (Process) มี 10 องค์ประกอบหลัก 49 องค์ประกอบย่อย (Process) และด้านผลผลิต (Output) มี 5 องค์ประกอบหลัก 56 องค์ประกอบย่อย

สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ถูกต้องชัดเจน ตามหลักทฤษฎีและสามารถอธิบายเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา รวมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการตรวจสอบเครื่องมือก่อนนำไปเก็บข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย บุตรแสนคม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารที่มี

ประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี เลิศหัวทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ผลปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริการแบบมีส่วนร่วมกับการรับรู้ประสิทธิผลของสถาบันของวิทยาลัยชุมชนในนครไครไลนา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร คณะครูและเจ้าหน้าที่ในวิทยาลัย พบว่า การบริการแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผล เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ประชา แสนเย็น (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีปัญหา 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านนักเรียน นักเรียนไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง ขาดความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน 2) ปัญหาด้านครู คือ ครูไม่ได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ยังยึดการสอนแบบเดิม ไม่มีนวัตกรรมใหม่ในการสอน และ 3) ปัญหาด้านชุมชน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเอง จากการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ประเด็นที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มาเป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice : CoP) เป็นการให้คนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นวิทยากรในการสอนนักเรียน และชุมชนให้เกิดอาชีพใหม่ สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ถูกต้องชัดเจน ตามหลักทฤษฎีและสามารถอธิบายเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษารวมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการตรวจสอบเครื่องมือก่อนนำไปเก็บข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย บุตรแสนคม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารที่มี

ประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี เลิศหว่าทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์การบริหาร วิชาการมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.35$) และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.20$) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.68 2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

อภิปรายผลความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก เรียงลำดับความต้องการ จำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ลำดับที่ 2 ด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ลำดับที่ 3 ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ และลำดับที่ 4 ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี เลิศหว่าทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL พบว่า ความต้องการจำเป็น รายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุดคือ ด้านผลผลิต รองลงมาคือ ด้านผู้รับบริการและด้านผู้ส่งมอบ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ มีลำดับเท่ากัน ($PNI = 0.145$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์การบริหาร วิชาการมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.35$) และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.20$) และมีค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.68 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ แพงบุปผา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน :

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดงมะกรูดทรายทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการใน 5 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน ดำเนินโครงการ 5 โครงการ ประกอบด้วย โครงการหลักสูตรท้องถิ่นการจัดทำพยานบายศรี โครงการส่งเสริมผู้เรียนมี ทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โครงการปรับปรุง ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โครงการสร้างห้องสมุดและโครงการกีฬาสัมพันธ์ ผลการดำเนินโครงการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 5 โครงการ พบว่า เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดค้น ปัญหาและตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผลและร่วมกันสะท้อนผล มีการจัดทำ แผนปฏิบัติร่วมกันและนำไปสู่การพัฒนาบริหารงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ พงศกร อุดลพิทยาภรณ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลางและมาก โดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนและ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.52$) รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.49$) และด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ การส่งเสริมชุมชนให้มีความ เข้มแข็งทางวิชาการและการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.39$)

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 งาน ได้แก่ 1. งานการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2. งานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3. งานการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา 4. งานการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และ 5. งานการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา อาจเป็นเพราะว่าเป็นการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิถีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 แห่ง โดยใช้ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 ตามความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานวิชาการเป็น กรอบนำสู่ประเด็นสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จเชิงประจักษ์ด้านการบริหาร วิชาการที่ดี ประกอบด้วย 1) สถานศึกษาประถมศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ 2) สถานศึกษา ดีเด่นที่ได้รับรางวัลพระราชทาน และ 3) สถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ มีคุณภาพมาตรฐานระดับดีทุกมาตรฐาน ทำให้การวิจัยครั้งนี้ได้ทราบแนวทางการบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผลในพื้นที่จริงอย่างเป็นขั้นตอนของการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brophy (2006) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาประถมศึกษา

เมืองฮาร์ทฟอด ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาประถมศึกษา คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นเพราะว่าครูมีงานในหน้าที่หลายอย่างนอกเหนือจากการสอนมีเวลาที่จะเตรียมจัดทำสื่อ น้อยและมีความชำนาญเรื่องการจัดหาสื่อจากคอมพิวเตอร์ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aghte (2002) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทและหน้าที่ครูใหญ่และครูในงานวิชาการ ผลงานวิจัยพบว่า ครูใหญ่และครูยอมรับว่างานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ครูใหญ่ทำหน้าที่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไปควรให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษาให้มากยิ่งขึ้นครูใหญ่และครูมีความคิดเห็นว่าโครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่จากผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานและมีการทำงานเป็นคณะมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ แพงบุปผา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดงมะกรูดทรายทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการใน 5 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน ดำเนินโครงการ 5 โครงการ ประกอบด้วย โครงการหลักสูตรท้องถิ่นการจัดทำพานบายศรี โครงการส่งเสริมผู้เรียนมีทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โครงการปรับปรุงห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โครงการสร้างห้องสมุดและโครงการกีฬาสัมพันธ์ ผลการดำเนินโครงการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 5 โครงการ พบว่า เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดค้น ปัญหาและตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผลและร่วมกันสะท้อนผล มีการจัดทำแผนปฏิบัติร่วมกันและนำไปสู่การพัฒนาบริหารงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศกร อุดลพิทยาภรณ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีทั้งหมด 5 แนวทาง 17 แนวทางย่อย และ 41 วิธีดำเนินการโดยเรียงลำดับขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีลำดับความต้องการจำเป็นตามลำดับ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1 แนวทาง 3 แนวทางย่อย 10 วิธีดำเนินการการพัฒนาหลักสูตร 1 แนวทาง 2 แนวทางย่อย 4 วิธีดำเนินการ การวัดผล ประเมินผล 1 แนวทาง 2 แนวทางย่อย 5 วิธีดำเนินการ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 1 แนวทาง 2 แนวทางย่อย 5 วิธีดำเนินการ

และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการ 1 แนวทาง 8 แนวทางย่อย 17 วิธีดำเนินการ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิกรี แก้วนวล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ ปาริชาติ สุนทร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมี ส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทั้ง 7 ด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและรองลงมาคือ ด้านการนิเทศ ภายใน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งงานวิจัยของ ภวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยปรากฏว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิง PDCA ตามขอบข่ายการ บริหารงานวิชาการ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการบริหาร วิชาการ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่ว่าพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ควบคู่กระบวนการนิเทศ มีนวัตกรรมการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียนรู้ ส่งเสริมงานวิจัย การประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนหลักสูตรสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศ พันธกิจส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานวิชาการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นำไปสู่ การวิเคราะห์จัดทำแผนกลยุทธ์ และการวางแผนงานโครงการไปใช้ในการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งเป็น 2 ประเด็น

2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา ได้แก่ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 10 งาน ส่วนที่ 4 กระบวนการ ดำเนินงาน ได้แก่ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ส่วนที่ 5 การประเมินผล

ประสิทธิผลการบริหารวิชาการ 3 ด้าน ส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ กระบวนการบริหาร วิชาการที่มีประสิทธิผล 4 ขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิง ปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องชัดเจน สามารถนำมาเป็น รูปแบบฯ ได้อย่างถูกต้องตามหลักทฤษฎีและสามารถอธิบายเชิงเหตุผลขององค์ประกอบที่ศึกษา รวมทั้งการร่างรูปแบบครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤชุตา เนตรจิต และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารงานบริการ ทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการ แก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ วัตถุประสงค์ คณะกรรมการ บริหารงาน ขอบข่ายงาน วิธีการและกระบวนการบริหารงาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนมีความเหมาะสมและผู้บริหาร วิทยาลัยชุมชนมีความเห็นว่า การนำรูปแบบฯ ไปใช้มีความเป็นไปได้ในระดับมากและความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุศิษฐ์ ศุภโรจน์ (2561) ได้ทำ การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียนในสถานศึกษาประถมศึกษาเอกชน พบว่า รูปแบบในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ในสถานศึกษาประถมศึกษาเอกชน ที่พัฒนาโดยกระบวนการวิจัยมี 5 องค์ประกอบหลัก และแนวปฏิบัติเป็นตัวอย่างกับ 3 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2) การยอมรับนับถือ 3) การตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกัน 4) ความรักความเมตตาและความซื่อสัตย์ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) พัฒนาผู้เรียน โดย 1.1) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.2) เตรียมนักเรียนให้มีพื้นฐานทักษะชีวิตและอาชีพ 2) พัฒนาครูเพื่อทำโรงเรียน ให้เหมือนบ้าน 3) พัฒนาผู้ปกครองเพื่อทำบ้านให้เหมือนโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 คณะกรรมการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 6 ด้าน คือ 1) การช่วยให้ผู้ปกครองปฏิบัติหน้าที่พ่อแม่ที่ดี 2) การสื่อสารกับผู้ปกครอง 3) การให้ผู้ปกครองเป็น อาสาสมัคร 4) การให้ผู้ปกครองช่วยจัดการเรียนรู้ที่บ้าน 5) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตัดสินใจ 6) การร่วมมือร่วมใจกับชุมชน องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหารคุณภาพใช้วงจร NA-PDCA คือ 1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น 2) การวางแผน 3) การนำแผนไปปฏิบัติ 4) การตรวจสอบและ ประเมินผล 5) การปรับปรุงแก้ไขและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ 3 ประการ คือ 5.1) โรงเรียนและ ผู้ปกครองมีความตระหนักว่าตนเองเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการการเรียนรู้ของนักเรียน 5.2) ภาวะผู้นำ การการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 5.3) ผู้ปกครองและโรงเรียนรับรู้ในขอบเขตบทบาท หน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนก ยอดสวัสดิ์ (2561) ได้ทำ การวิจัยเรื่ององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะแต่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่เกิดจากการบูรณาการการใช้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของ ทั้ง 5 องค์ประกอบเข้าด้วยกัน ได้แก่ 1) หลักการจัดการคุณภาพตามกระบวนการ PDCA 2) การจัดการเรียนการสอนเรื่องการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุที่เหลือใช้ 3) 5 กลยุทธ์โรงเรียนในฝัน สานต่อความฝันสร้างสรรค์โรงเรียนดีประจำตำบล 4) แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 5) 5 กลยุทธ์การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมุ่งสู่คุณภาพโรงเรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ราตรี เลิศหว่าทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหาร จัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL ประกอบด้วยการบริหาร จัดการความเสี่ยงงานวิชาการ 3 ระบบ คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการ จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการวิจัย วัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งกลไกการบริหารจัดการความเสี่ยง 5 ด้าน เป็นตัวขับเคลื่อน คือ 1. กำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง 2. การระบุความเสี่ยง 3. การประเมินความเสี่ยง 4. การจัดการความเสี่ยงและ 5. การติดตาม ตรวจสอบความเสี่ยง ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจหลักการการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ครูมีความรู้ความเข้าใจแนวทาง การกระบวนการทักษะการสอนและนักเรียนมีความพึงพอใจกระบวนการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และงานวิจัยของ ศศิพิสุทธิ์ หงส์สมบัติ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบ การจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ผลการวิจัย ปรากฏว่า 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ มีชื่อว่า “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ BUCD” ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการจัดการ เรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างคุณค่า (Value Building : B) ขั้นที่ 2 การเข้าใจ (Understanding : U) ขั้นที่ 3 การเข้าถึง (Connecting : C) ขั้นที่ 4 การพัฒนา (Development : D) รูปแบบการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ มีชื่อ ว่า “รูปแบบการประเมิน OPFARAS” ประกอบด้วย 1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ 2) การกำหนดเกณฑ์ การให้คะแนน 3) ภาระงาน 4) เครื่องมือและวิธีการในการประเมิน 5) ผู้ประเมิน 6) กระบวนการ ประเมิน ซึ่งมีกระบวนการประเมิน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning

Outcome : O) ขั้นที่ 2 หลักการในการประเมิน (Principles of Assessments : P) ขั้นที่ 3 การประเมินความก้าวหน้า-การสะท้อนผล (Formative Assessments–Reflection : FAR) ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning : A) ขั้นที่ 5 ประเมินความพึงพอใจของชุมชน ในการรับบริการ (Assessment of Community Satisfaction : S) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ผูกพันกับ ชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เจตคติต่อชุมชน 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญาในการคิดแก้ปัญหา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ด้านทักษะในจัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของ รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน ขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ การศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน ขนาดเล็ก การยกร่างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิและการประเมินรูปแบบ ส่งผลให้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน ขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากองค์ประกอบของรูปแบบครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการ วัดและประเมินผลโดยมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีกระบวนการดำเนินงานชัดเจน ครอบคลุมทุกเนื้อหาสามารถดำเนินการได้บรรลุตามเงื่อนไขความสำเร็จการนำไปใช้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ราตรี เลิศหัวทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ ความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชา แสนเย็น (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยปรากฏว่า การพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มี 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การวิจัยแบบมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน และ 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 19 กิจกรรมย่อย และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย บุตรแสนคม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบ การบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก ส่วนคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารที่มี ประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพิสุทธิ หงส์สมบัติ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ผลการวิจัย ปรากฏว่า ผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ผู้ประเมินคือ ผู้ทดลองใช้รูปแบบฯ ประกอบด้วย นักศึกษาและชาวบ้าน ในชุมชน พบว่า มาตรฐานความเป็นไปได้และมาตรฐานความถูกต้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มาตรฐานการใช้ประโยชน์และมาตรฐานความเหมาะสมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสรุป รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน ในสังกัดสถาบันวิทยาลัยชุมชน สามารถนำรูปแบบไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และประเมินผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปใช้ใน สถานการณ์จริงได้

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนที่ได้ระดับเกรด 3 ขึ้นไป แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97 เปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบ ของผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยรวมเพิ่มสูงขึ้น ผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ + 0.89 และผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ + 2.98 สอดคล้องกับหลักการของ Bruce (1978) ได้ให้หลักการบริหารงานวิชาการไว้ 2 หลัก คือ 1) หลักแห่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มการลงทุน นั่นคือ นักเรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตรโดยไม่ออกกลางคันเรียนเกินเวลาและ ช้ากว่ากำหนด 2) หลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลผลิตได้ตามจุดหมายที่วางไว้ นั่นคือ นักเรียนมีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณธรรมและ การจัดการได้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย บุตรแสนคม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำ ตำบล พบว่า ก่อนนำรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลไปใช้

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนหลังนำรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการนำรูปแบบการบริหาร ที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ไปใช้โดยรวมทุกด้าน พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิปิสุทธิ์ หงส์สมบัติ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ดังนี้ 1. กลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มทดลอง โดยการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของของครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อนใช้มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังใช้มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิปิสุทธิ์ หงส์สมบัติ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ ผลการวิจัยปรากฏว่า มีความพึงพอใจของชุมชนในการรับบริการจากนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับชุมชน สำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชา แสนเย็น (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยปรากฏว่า มีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อม ตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถดำเนินการตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ร่วมวิจัยซึ่งประกอบด้วย ครูโรงเรียนบ้านเขวาสะตืออีสาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน

มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ และความพึงพอใจต่อสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่งผลในการยกระดับคุณภาพการศึกษา คือ 1) ระดับบุคคล ได้แก่นักเรียน มีทักษะชีวิต มีการทำงานเป็นทีม มีความใฝ่รู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ระดับกลุ่ม ได้แก่ ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 3) ระดับองค์กร ได้แก่ มีระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษาและต้นสังกัด มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ทำให้จัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย ผ่านการประเมิน สมศ. และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ อินทร์สุภา (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ หรือครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพเห็นว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน มีสภาพการปฏิบัติในการดำเนินการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิกานต์ รอดเรือง (2565) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้บริหาร ประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและผลการทดสอบความรู้หลังการอบรมผู้เข้าอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับแนวคิดของ Kirkpatrick (1975) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินการฝึกอบรมว่า การฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมควรจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรมซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเพียงใด การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกโครงการ เพื่อพัฒนา

บุคลากรในหน่วยงานโดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Spirito (2003) ได้ศึกษาพฤติกรรมของครูใหญ่ในฐานะผู้บริหารทางวิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนียที่มีผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน ได้ผลที่น่าสนใจอย่างหนึ่งว่า การพัฒนาบุคลากรของครูใหญ่มีความสำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำปิ่น ศรีมหาไชย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการสร้างข้อสอบมาตรฐานวัดความรู้ความสามารถในการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา โดยบูรณาการรูปแบบการประเมินของเคิร์กแพตทริกและการประเมินอภิมาน ผลการวิจัยปรากฏว่า ด้านปฏิกริยาตอบสนองผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมเหมาะสมเพียงพอ พร้อมทั้งมีความคิดเห็นว่า ควรปรับระยะเวลาในการอบรมให้กระชับ ด้านการเรียนรู้ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในความรู้ ความเข้าใจ การสร้างข้อสอบมากยิ่งขึ้น เพราะในเนื้อหา มีการนำสารแกนกลางมาใช้ออกข้อสอบในแต่ละตัวชี้วัดด้วย ด้านพฤติกรรมผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการปฏิบัติงานและมีความเป็นไปได้ว่าข้อสอบที่สร้างมีคุณภาพและสามารถวัดผู้เรียนได้ตรงตามมาตรฐานได้ และสุดท้ายด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในการปฏิรูประบบการทำงานเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงและประโยชน์ที่ได้ ได้รับความรู้ เทคนิคและขั้นตอนการออกข้อสอบซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) การบริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $1.64 + .54^{**}X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานคือ $Zy = .58^{**}Zx$ จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกและส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ร้อยละ 54 จึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน มีการจัดระบบงานธุรการให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีการนำข้อมูลและสารสนเทศที่ดีมาใช้ในการตัดสินใจในกระบวนการบริหารมีการประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อความร่วมมือช่วยเหลือกันในการส่งเสริมงานการศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นผลมาจากการค้นพบในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาครูบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องควรทราบแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ดังต่อไปนี้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการวิเคราะห์กำหนดทิศทางและนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดและสนับสนุน ส่งเสริม กำกับติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กให้เหมาะสมตามบริบทพื้นที่

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนให้มีทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอและเร่งดำเนินการให้มีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การสนับสนุนให้การดำเนินงานบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ควรมีการช่วยเหลือนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาครูบุคลากรและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก

1.6 ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการสร้างแรงจูงใจ มุ่งมั่น จริงจัง สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

1.7 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบงานวิชาการควรได้รับการพัฒนาศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กให้เข้าใจอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้จริง

1.8 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรจัดทำคู่มือการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูในสถานศึกษาโดยให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตัดสินใจ

ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.9 ผู้บริหารสถานศึกษาควรแจ้งนโยบายและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนให้ครูบุคลากรและผู้ปกครองรับทราบและร่วมกันดำเนินการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.10 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามและประเมินผลการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยข้อบ่งชี้ของงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นข้อบ่งชี้ของงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก 4 งาน ประกอบด้วย การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาความต้องการการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายพื้นฐานเป็นค่าคอมพิวเตอร์ ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าไฟฟ้าในโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอ

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนางานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอน สร้างการรับรู้ปัญหาและการมีส่วนในการแก้ปัญหาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2.5 โรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและในชุมชนตามบริบทของพื้นที่ของชุมชน

2.6 ครูต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการกับเครือข่ายทางวิชาการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

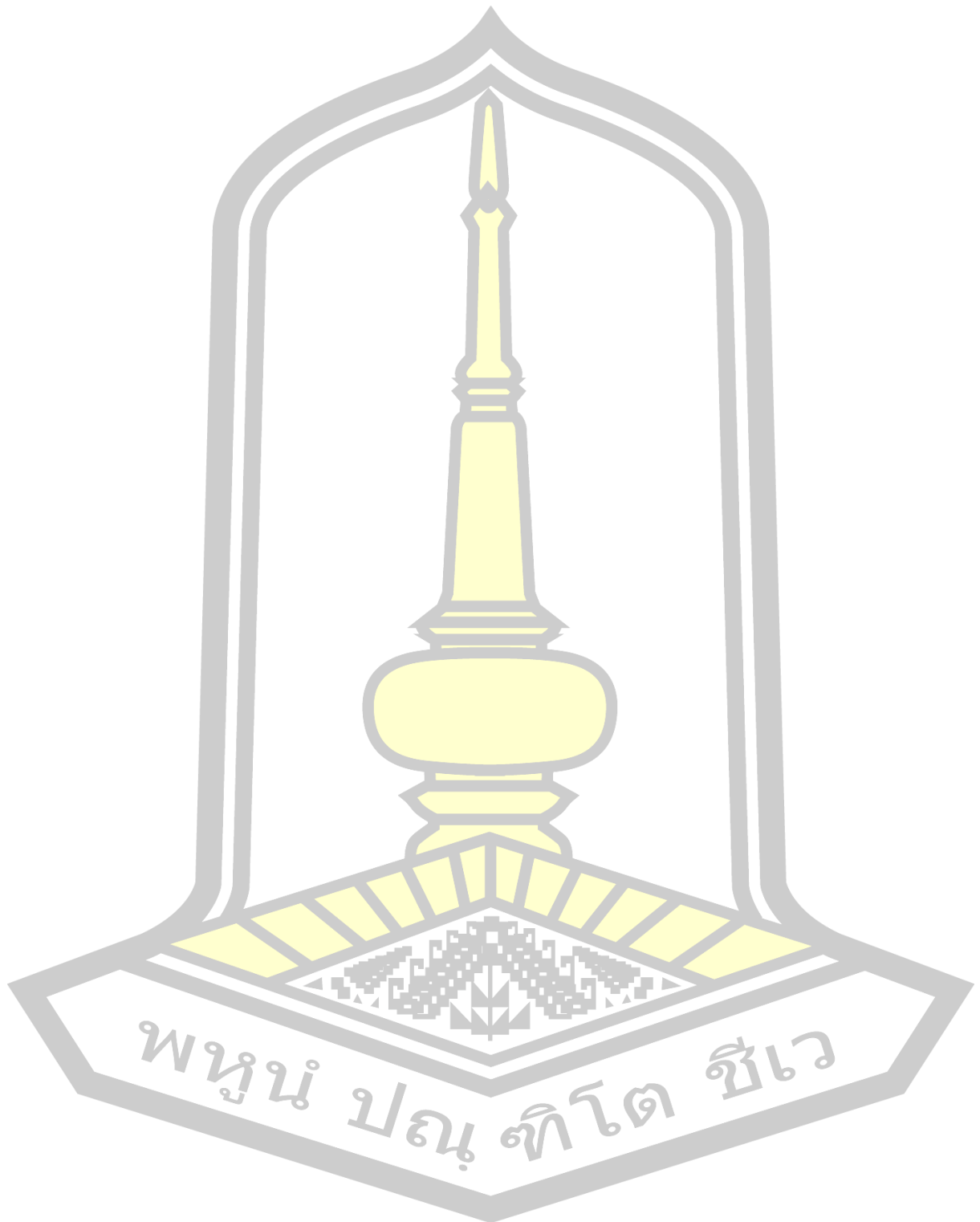
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและการพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก
ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

- 3.1 ควรมีการทำวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนทุกขนาดในทุกสังกัด
- 3.2 ควรมีการทำวิจัยการพัฒนโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร
ท้องถิ่นที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
- 3.3 ควรมีการทำวิจัยการพัฒนโปรแกรมการฝึกอบรมการทำวิจัยเพื่อการพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนสำหรับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.4 ควรมีการทำวิจัยการพัฒนโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่มี
ประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนทุกสังกัด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542”. (19 สิงหาคม 2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- กมล ศิริบรรณ. (2539). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา. อุทัยธานี : ม.ป.ท.
- กรมวิชาการ. (2537). ครูกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2544). “แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่ออนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม,” ใน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การบูรณาการ. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กฤษณผล จันทร์พรหม. (2548). การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2557). การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : หจก.อภิชาติการพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). กฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : พลสยามพริ้นติ้ง (ประเทศไทย).
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาลำปางงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด :
แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- คำปิ่น ศรีมหาไชย. (2560). การประเมินโครงการสร้างข้อสอบมาตรฐานวัดความรู้ความสามารถใน
การคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาโดยบูรณาการรูปแบบการประเมิน
ของเครื่องแฟดทริกและการประเมินอภิमान. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทร์เพ็ญ กลับดี. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บุค พอยท.
- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จิรภา สุนทรสิต. (2532). โรงเรียนชุมชน. สารพัฒนาหลักสูตร, 88(2), 25-32.
- เจริญพร คำจารย์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อัสสัม เพรส.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับสูง บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิดา ลือปัญญา. (2555). รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ตำบลนาข่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ชาญชัย อาจิณสมภาร. (2546). *การบริหารการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชำนาญ ศรีวงษ์. (2560). *รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนแกนนำเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 – 5 โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชูลี รุ่งพานิช. (2552). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี ถนอมกิจ. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). *หลักทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. (2552). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ดำริ จันทะคัต. (2549). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบึงไผ่ดอนสว่างวิทยา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาสารคาม สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดิเรก ลิภา. (2566). *ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ถนอมจิตต์ ขุฑทะกะพันธ์. (2546). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงยศ แก้วมงคล. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต. (2544). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนีย์ รัตนสุวรรณ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ทิพวรรณ แสงบุปผา. (2560). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดงมะกรูดทรายทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ทิตนา แหมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกรกระบวนกรเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ทิตนา แหมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2544). พฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนา โด่งพิมาย. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ธนีนาฏ ณ สุนทร. (2545). การพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การบริหารคุณภาพ สำหรับกิจการศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช กรุดมณี. (2550). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัชชัย นานำปา. (2555). การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน บ้านตระกวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. [ออนไลน์]. ได้จาก http://trakuan.com/workteacher-detail_5932. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 พฤษภาคม 2565].
- ธัญชนก ยอดสวัสดิ์. (2561). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ภาคใต้ ชายฝั่งตะวันตก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ธีรพล ขยันการนาวิ. (2547). การบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2544). การวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ซี.ที.เค พรินท์ติ้ง. 2557.
- ธีระพร อายุวัฒน์. (2552). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล. (2551). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล เจนอักษร. (2546). ประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : 2546.

- นเรช ชมบุญ. (2555). ยุทธศาสตร์ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นันธิดา บัวสาย. (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 27(2), 61-73.
- นิพา ตรีเสถียรไพศาล. (2560). รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษาโรงเรียนปทุมคงคา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิวัตร นาคะเวช. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย].
- นิศารัตน์ นามประเสริฐ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- โนชญ์ ชาญด้วยกิจ. (2553). การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บรรจง เจริญสุข. (2552). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บงอร ช่างฮวด. (2555). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). นวัตกรรมการศึกษา. นนทบุรี : ห.จ.ก. เอสอาร์พรินติ้ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น จำกัด.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : บริษัทสุวีริยาสาส์น.
- บุญชู วัลย์สเถียร. (2544). แนวคิดเกี่ยวกับการจัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน. *วารสารวิชาการ*, 9, กันยายน .
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2551). การติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบภาคบริการ : แรงงานคุยขยะและแรงงานที่เกี่ยวข้อง. *วารสารศาสตร์ มสธ.*, 1(2), 87-93.
- บุญส่ง หาญพานิช. (2546). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชา แสนเย็น. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Research for Learning Development)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- ประยูร เจริญสุข (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2544). *ภาวะผู้นำพยาสภาพสังคมไทยและวิถีแก้ไข*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : พิมพ์เศพรินทร์ตั้ง เซ็นเตอร์.
- ประสิทธิ์ วิไลแก้ว. (2550). *การพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม. (2538). *การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัดที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรสำหรับศึกษาธิการจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- ปัญญา ทองนิล. (2553). รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรก
สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา
ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปานจันทร์ โททอง. (2542). การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียน
แบบเรียนร่วมระหว่างเทคนิคสตอรี่บอร์ดดั้งแบบเดิมและแบบปรับปรุง. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สุนทร. (2560). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปาติกา นิธิประเสริฐกุล. (2546). ปัจจัยภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนา
พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิยะมาศ รัชส์ัจ. (2551). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานประกอบการและ
สถานศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง. (2536). จิตลักษณะของผู้บริหารและสภาวะของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล
ของโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงศกร อุดลพิทยาภรณ์. (2560). แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
ตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พชรวิทย์ จันทรศิริสร. (2560). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่.
มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. (2550). รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณ
แบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พรเทพ เหมรณนท. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พรธิดา สำเภาทอง. (2565). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระมหาชนแดน สมบุตร. (2549). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี สำนักเรียนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- พันธุ์ทิพา ศรีตะพลโส. (2552). ศึกษาปัญหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิเชฐ โพธิ์ภักดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดส านักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิภพ วังเงิน. (2547). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- พิมพ์อร สดเอี่ยม. (2547). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชาในระดับ
บัณฑิตศึกษาของสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสมัย สิมสีพิมพ์. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับ
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พูลศักดิ์ หลักรัตน์. (2549). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านขัวแคน
อำเภอศรีเมืองใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขุฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *การนิเทศการศึกษา: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิกรี แก้วนวล. (2560). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ. (2563). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มยุรีย์ เขียวฉะอ้อน. (2541). *การประเมินความต้องการจำเป็นด้านทักษะพื้นฐานของครูอนุบาลโดยใช้การวิเคราะห์งาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2536). *แนวการศึกษาชุดวิชา: การนิเทศการสอนในระดับประถมศึกษา หน่วยที่1-7*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาลี สืบกระแสน. (2552). *การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- มียากาวะ ทาดาโอะ. (2550). *เศรษฐมิติเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : รู้แจ้ง.
- มีศิลป์ ชินภักดี. (2555). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2543). *การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา*. วารสารวิชาการ, 4(12), พฤษภาคม-กรกฎาคม.
- ไมตรี บุญทศ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนสังกัดส านักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- รมย์ พะโยม. (2552). *รูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุ๊กบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตน์ บัสนัน. (2551). *การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตน์ บัสนัน. (2552). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *ผู้เชี่ยวชาญ*. [ออนไลน์]. ได้จาก : http://www.royin.go.th/dictionary/lookup_domain.php. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 มิถุนายน 2562].
- ราตรี เลิศหัวทอง. (2561). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยประยุกต์ใช้แนวคิด SIPOC MODEL*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุ๊กบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร. (2536). *แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์การ ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 9-12*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *พฤติกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 2. เซ็นเตอร์.
- รุ่งทิวา หงส์อินทร์. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฤชดา เนตรจิต, วิทยา จันทรศิลา และสำราญ มีแจ้ง. (2560). *การพัฒนาแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 259.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2547). *ระเบียบวิธีการวิจัย = Research Methodology*. กรุงเทพฯ : บ.พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วสันต์ นาวเหนียว. (2550). *แนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนเรังสุ่ม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ :
เลิฟแอนด์ลินเพลส.
- วารุณี ตะโกภู. (2548). *การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผล
ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). *การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(4),
กรกฎาคม-ธันวาคม.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). “การบริหารการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21.” *งานสัมมนาในระดับดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 6*. วันที่ 1 มีนาคม 2557.
หน้า 1-11. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิจิตร วรตบางกูร. (2542). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์พิเศษ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *วิสัยทัศน์การศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรินติ้ง.
- วิจิต บุญเลิศ. (2543). *ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2547). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ : ชีระฟิล์มและไวเท็กซ์.
- วิทยา โคตรภู. (2555). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนครพนม.
- วิทยากร เชียงมูล. (2558). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลก
ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- วินิจ เกตุขำ. (2546). *ความพร้อมใจการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วิภาวดี ชีวะผลาบุญ. (2553). รูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนเอกชนระดับ
ประถมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- วิไลวรรณ ปุริรัตน์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียน
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2557). การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย จันทวัน. (2553). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วุฒินันท์ อบอุ่น. (2544). ความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- แววตา ทองเกลี้ยง. (2553). ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรคณะ บุคคล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศศิพิสุทธิ หงส์สมบัติ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนที่ผูกพันกับ
ชุมชนสำหรับวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์จิต มาศจิตต์. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และวาโร เพ็งสวัสดิ์. (2554). รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงาน
วิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สกลนคร : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2543). *หลักสูตรและวิธีสอนทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศินิชา ยัมปาน และคณะ. (2560). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหาร ทรัพยากรทางการ
ศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตาบลกรุงชิง อำเภอหนองพินตา
จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*,
9(1), 88.

ศิริกาญจน์ โกสุม. (2549). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริกาญจน์ โกสุม. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริพงษ์ เสงายอน. (2548). *หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

ศุภลักษณ์ เศษระพานิช. (2550). *การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษา*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงัด อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษาหลักการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.

สถิตย์ กุลสอน. (2552). *รูปแบบความล้มเหลวของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการ*

เรียนรู้ของสำนักเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สมกิต บุญยะโพธิ์. (2547). *การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สารนิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

สมคิด พรหมจ้อย และสุพัตร์ พิบูลย์. (2543). *การประเมินหลักสูตรในเทคนิคการประเมินหลักสูตร*.

นนทบุรี : สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สมชัย จรรย์ไพบูลย์. (2555). รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด ส.อ.น.ก.งานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมเดช สีแสง. (2547). คู่มือมือการบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ. ชัยนาท : ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย และพัฒนามาตรฐาน.
- สมบูรณ์ ศิริสรหิรัญ. (2547). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมยงค์ แก้วสุพรรณ. (2552). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์ การพัฒนาภูมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์. (2541). วิวัฒนาการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน อัครภูมิ. (2550). การบริหารการศึกษายุคใหม่ : แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- สันติ อินทร์สุภา. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). การวิจัยกับการพัฒนาการเรียนรู้. วารสารวิชาการ, 2(45), 75.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร. ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550). แนวทางการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ กระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการ
บริหารจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. สำนัก
นโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และ
เกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับที่ 3 : แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพ
สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ :
การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปลสาระสำคัญแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). ชุดคู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการ
สมัยใหม่ ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (25 เล่ม). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สหมิตรพรินต์.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). รายงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการศึกษาไทยในเวทีสากลโลก พ.ศ. 2549.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัยและพัฒนาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 12. (2563). รายงานการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2554). โครงการสร้างวัฒนธรรมการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

สิทธิชัย อุตทาสา. (2562). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สิริพัชร เจริญวิโรจน์. (2546). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

สุกัญญา วัฒนประไพจิตร. (2561). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านหนองเล็ง ตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.

วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุขสันต์ สุขสงคราม. (2565). รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แผนกสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุทธิกานต์ รอดเรือง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุพจน์ ทรายแก้ว. (2545). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมา สามเพชรเจริญ. (2550). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลนครนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุรัตน์ ดวงชาทม. (2549). *การพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กรณี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวิทย์ มูลคำ. (2542). *แฟ้มสะสมงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์.

สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2549). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2549). *การประเมินอภิมาน : วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ห่วงเกษม. (2565). *การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต : กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2536). *การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). *ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เสรี ชัดแจ้ง. (2538). *แบบจำลอง*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ : โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- โสภา วงษ์นาคเพ็ชร. (2553). *การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุศิษฐ์ ศุภโรจน์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาประถมศึกษาเอกชน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 20(1), 222-231, มกราคม-มีนาคม.
- อมรวิทย์ นาคทรพร. (2551). จากนโยบายมหาคถึงการขับเคลื่อนท้องถิ่น. *วารสารประชาคมวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)*, 81
- อักรณีย์ ขวัญอยู่. (2558). แนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. *รายงาน ที่ดีอาร์ไอ*, (113), 3-16.
- อัจฉรา จงดี. (2560). *การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อัมพร พงษ์กังสนันท์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารวิชาการภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เอกชัย บุตรแสนคม. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Adams, B.P. and Dickey, F.G. (1966). *Basic principles of supervision*. New Delhi : Eurasia.
- Aghte, R. (2002). *The Elementary Principals Perception of Their OWN And Teachers Role in Curriculum Decision Marking*. Ph.D. Thesis, State University of New York at Buffalo.
- Anthony, W.P. (1978). *Participative Management*. Manila Philippines : Addison Wesley Publishing Company.

- Ardictionary. (2008). *Model*. [online]. Available from : <http://ardictionary.com/Model/5908>. [accessed 15 June 2022].
- Baldwin, M.D. (1994). Implementation of Strategic Planning in a Public School Setting: A case Study. *Dissertation Abstracts International*, 55(4), 224-A, October.
- Bardo, J.W. and Hardman, J.J. (1982). *Urban sociology: a systematic introduction*. Illinois : F.E Peacock.
- Barnard, C.I. (1972). *The function of the executive*. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press.
- Bertalanffy, L.V. (1968). *General system theory foundations, development, applications*. New York : George Braziller, Inc.
- Briggs, K.L. (1997). Leadership in Restructuring Schools: the Development of an Expanded Framework. *Dissertation Abstracts International*, 58(1), 36-A, July.
- Brophy, G.M. (2006). A Study of The Process Used by Academic Affairs Administrators at Participating Institutions of Higher Education to Select Instructional Technology Tools For Faculty Use in Instruction in Undergraduate Classes. *Dissertation Abstracts International*, 24, 171-A.
- Brown, W.B. and Moberg, D.J. (1980). *Organization theory and management: A macro Approach*. New York : John Wiley and Sons.
- Bruce, F.J. (1978). Curriculum and Instruction. in *The International Encyclopedia of Higher Education*. San-Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- Burton, W.H. and Brueckner, L.J. (1977). *Supervision: A Social Process*. New York : Appleton-Century Company.
- Campbell, L.D. (1983). A study of the variability of the endogenous energy output by adult roosters and a determination of the available energy of nine different feedstuffs. *J. Sci. Food Agric.*, 34, 221-226.
- Chell, J. (2001). *Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership: A Summary of Master's Project*. New York : McGraw-Hill.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1977). *Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

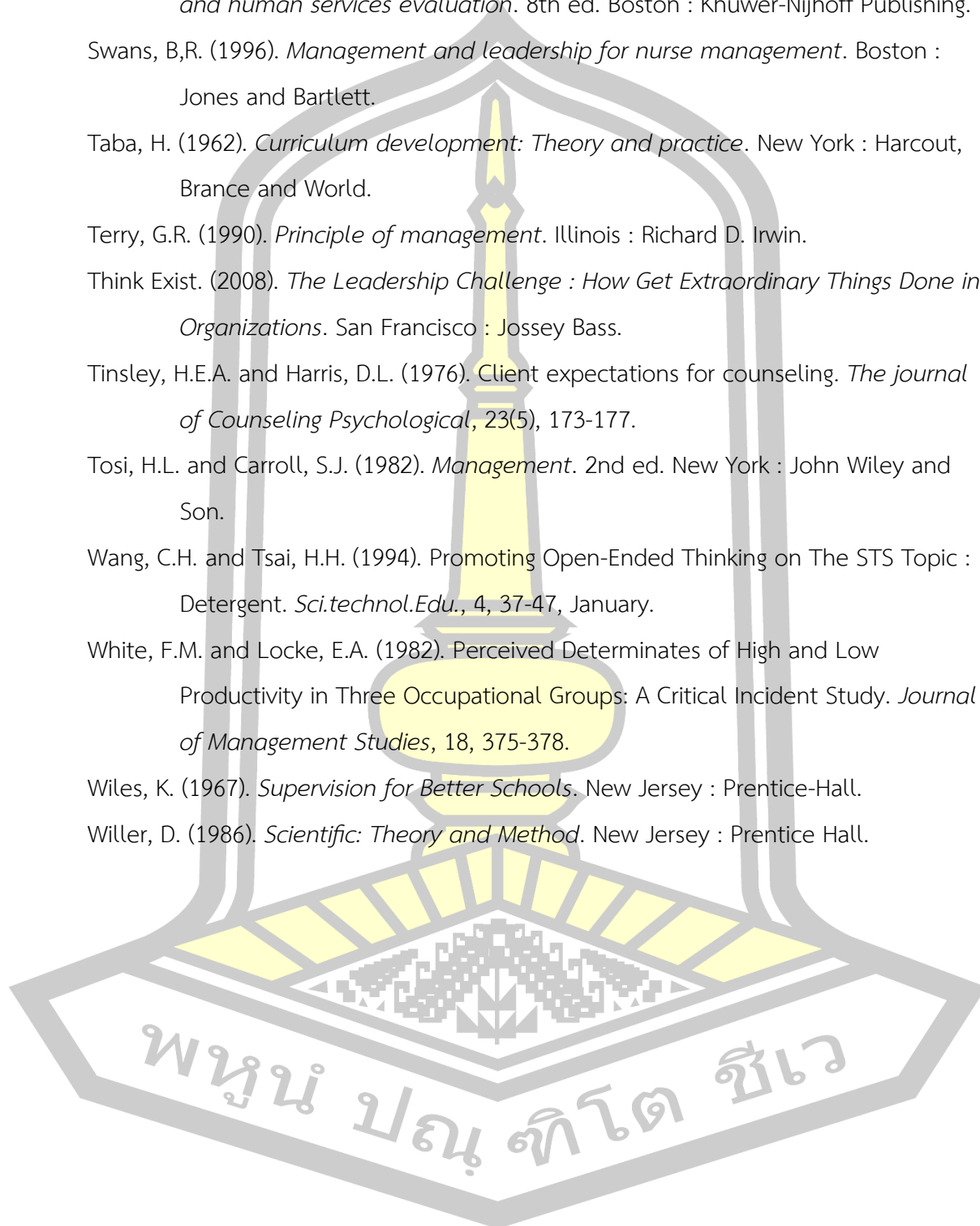
- Creighton, J.L. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions. Through Citizen Involvement*. San Francisco : Jossey Bass.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York : Harper Collins.
- David, F.R. (1989). How Companies Define Their Mission. *Long-Rang Planing*, 22(1), 90-97.
- Doherty, G.D. (1994). *Developing quality systems in education*. London : Routledge.
- Dubrin, A.J. (2000). *Essentials of Management*. 5th ed. New York : South-Western.
- DuBrin, A.J. (2009). *Political behavior in organizations*. London : Sage Publications.
- DuBrin, A.J. (2010). *Principles of Leadership*. 6th ed. Canada : South-Western Cengage Learning.
- Dusseldorp, V.D. (1981). *Participation in planned development*. New York : Wageningen.
- Eisner, E. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3), 192-193.
- Fornaroff, A. (1980). *Community involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva : World Health Organization.
- Gibson, J.L. (2000). *Organizations Behavior*. 7th ed. Boston : Irwin.
- Gibson, J.L., Ivancevich, J.M. and Donnelly, J.H. (1979). *Organization Behavior Structure Process*. 3rd ed. Texas : Business Publication, Inc.
- Glickman, C.D, Stephen, G.P. and Ross-Gordon, J.M. (2001). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Glickman, C.D. and others. (1995). *Super vision and instruction: A developmental approach*. 3rd ed. Massachusetts : Allyn and Bacon, Inc.
- Gold, S.E. (2000). Community Organizing at a Neighborhood High School: Promises and Dilemmas in Building Parent-Educator Partnerships and Collaborations. *Dissertation Abstracts International*, 60(7), 2338-A, January.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Good. C.V. (2005). *Dictionary of Education*. 5th ed. New York : McGraw-Hill.

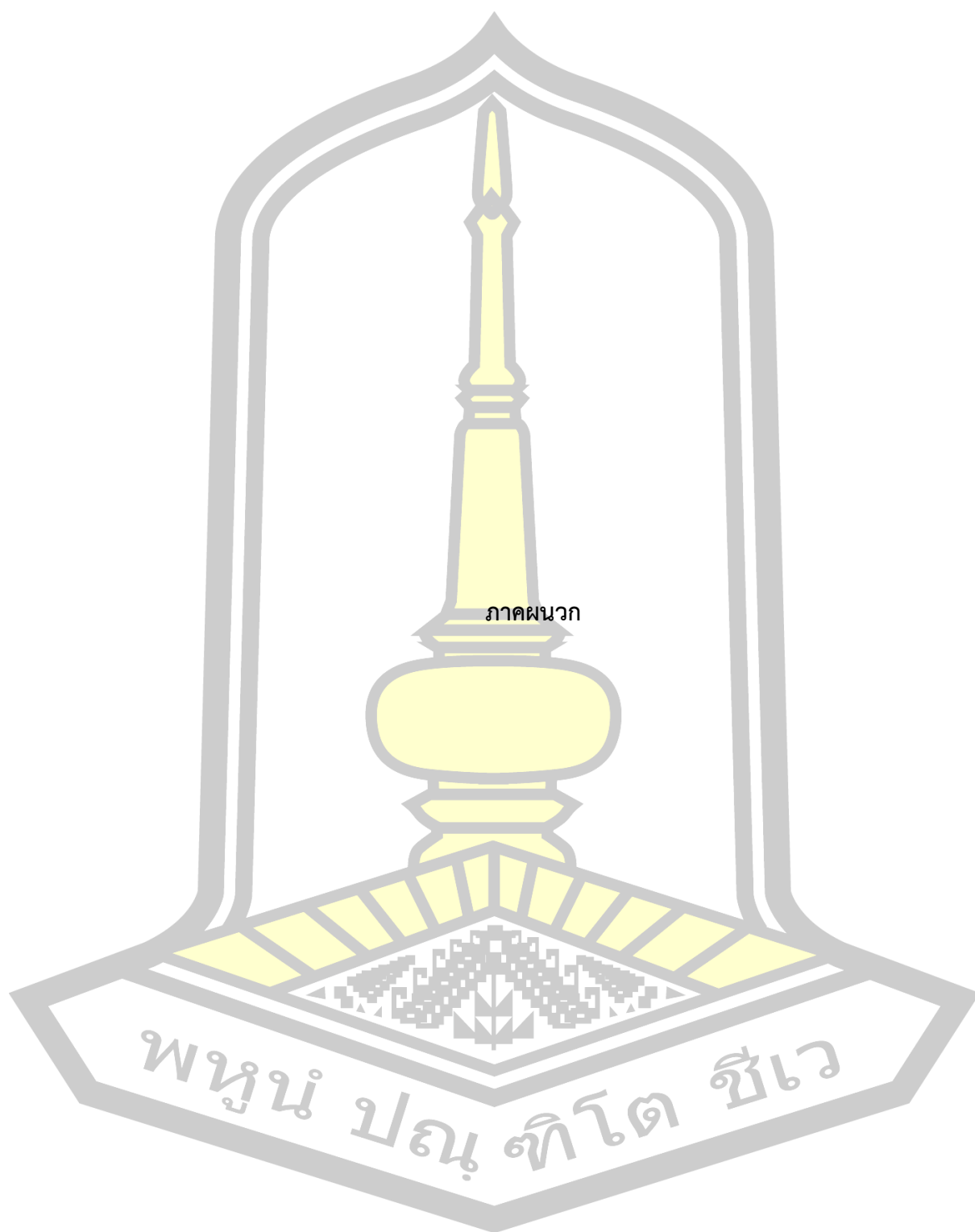
- Gordon, J.R. (1999). *Organizational behavior : A diagnostic approach*. 6th ed. Saddle River. N.J. : Prentice Hall International.
- Gregg, R.T. (1957). *The Administrative Process : Administrative Behavior in Education*. New York : Harper Brothers Publishers.
- Gretchen B.R., Corbett, H.D. and Firestone, L.A. (1988). *Change and Effectiveness in Schools: A Cultural Perspective*. New York : United States of America.
- Gulick, L. and Urwick, J. (1973). *Papers on the Science of Administration*. New York : Institute of Public Administration.
- Gwynn, M.J. (1974). *Theory and Practice of Supervision*. New York : Dodd & Mead Company.
- Hall. (1991). *Education research methodology and measurement: An International Handbook*. Oxford : Pergaman Press.
- Hanman, M.T. and Freeman, J. (1977). *Obstacles to Comparative Studies in New Perspectives on Organizational Effectiveness*. Edited by Paul Goodman, Johannes, M. Pennings and Associates. San Francisco : Jossey-Bass.
- Harris, B.M. (1963). *Supervisory Behavior in Education*. Englewood Cliffs. N.J. : Prentice-Hall, Inc.
- Harris, B.M. (1985). *Supervisory Behavior in Education*. 3 Rd ed. Englewood Cliff, N.J. : Prentice-Hall, Inc.
- Hirsch, P. (1990). *Development Dilemmas in Rural Thailand*. New York : Oxford University Press.
- Hoy, W.K. and Furguson, J. (1985). *Theoretical Framework and Exploration*. Texas : Business Publication.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice*. Singapore : McGraw-Hill.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2008). *Educational administration: Theory, research, and practice*. 8th ed. New York : McGraw-Hill.
- Hoy, W.K., and Miskel, C.G. (1991). *Education Administration: Theory Research and Practice*. 5th ed. New York : McGraw-Hill.
- Husen, T. and Posttlethwate, T.N. (1994). *International encyclopedia of education*. 2nd ed. New York : Pergamon.

- Jeran, D. (1975). Role Expectation of Elementary School Supervisor in Open Space Schools Which Emphasize Team Teaching and Individualized Instruction. *Dissertation Abstracts International*, 2(16), 694-695-A.
- Keeves, P.J. (1988). *Educational research methodology and measurement: an International handbook*. Oxford : Pergamon Press.
- Kirkpatrick, D.L. (1975). *Evaluating Training Program*. Wisconsin : American Society for Training and Development, Inc.
- Knezevich, S.J. (1962). *Administration of Public Education*. New York : Harper & Row.
- Koontz, H. and Weihrich, H. (1990). *Essentials of Management*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Lovell, J.T. and Wiles, K. (1975). *Supervision for Better Schools*. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.
- McCarthy, P.M. (2001). lierrucaria. *Flora of Australia*, 58A, 176-196.
- McKenzie, D.P. (1972) Active tectonics of the Mediterranean region. *Geophysical Journal of the Royal Astronomical Society*, 30, 109-158.
- Miller, V. (1965). *The Public Administration of American School of System*. New York : The McMillan Company.
- Morgan, D.L. (1997). *Focus groups as qualitative research*. London : Sage.
- Neagley, R.L. and Evans, D.N. (1964). *Hand Book for Effective Supervision of Instruction*. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, Inc.
- Nieto, S. and Ramos, R. (2015). Educational outcomes and socioeconomic status: a decomposition analysis for middle-income countries. *Prospects*, 45(3), 325-343.
- Person, J.L. (1993). An Examination of the Relationship Between Participation Management and Perceived Institutional Effectiveness in North Carolina Community Colleges. *Dissertation Abstracts International*, 5(3), 3071-A.
- Powell R.A. and Single H.M. (1996). Focus groups. *International Journal of Quality in Health Care*, 8(5), 499-504.
- Procter, P. (1978). *Longman Dictionary of Contemporary English*. London : Longman.
- Raj, M. (1996). *Encychopadic of psychology and education*. New Delhi : ANMOL Publications PVT.

- Robbins, S.P. (1990). *Organization Theory : Structure Design and Application*. 3rd ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Robbins, S.P. and Coulter, M. (1996). *Management*. 5th ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Robbins, S.P. and Coulter, M. (2003). *Organization Behavior : Concepts Controversies and Application*. New Jersey : Pearson prentice hall.
- Sallis, E. (2002). *Total Quality Management in Education*. London : Kogan page.
- Sammons, P., Hillman, J. and Mortimore, P. (1995). *Key Characteristics of Effective Schools: a Review of School Effectiveness Research*. London : OFSTED.
- Saylor, J.G. and Alexander, W.M. (1959). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. New York : Rinehart and Company.
- Schein. (1973). *The Balanced Scorecard: Translation Strategy into Action*. Boston, MA : The President and Fellows of Harvard College.
- Sergiovanni, T.J. and others. (1980). *Education Governance and Administration*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.
- Smith, N.B. (1969). The many faces of reading comprehension. *The Reading Teacher*, 23, 246-260.
- Smith. R H. and others. (1980). *Management: Making organizations perform*. New York : Macmillan.
- Spirito, J.P. (2003). The Institutional Leadership Behaviors of Principals in Middle School in California and the Impact of Implementation on Academic Achievement. *Dissertation Abstracts International*.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2006
- Steers, R.M. (1991). *Introduction to organizational behavior*. 4th ed. New York : Harper Collins Publisher.
- Steiner, G.A. (1969). 'A Conceptual and Operational Model of Corporate Planning', in *Top Management Planning*. Toronto : Collier-Macmillan.
- Stoner, A.F. and Wankel, C. (1986). *Management*. 3rd ed. New Delhi : Prentice-Hall Privated Limited.
- Stribling, D.M. (1992). Initiation of school-based management in a new Texas elementary school: Process and product. (Doctoral dissertation, Texas A & M University, 1993). *Dissertation Abstracts International*, 54(01), AAC 9315023.

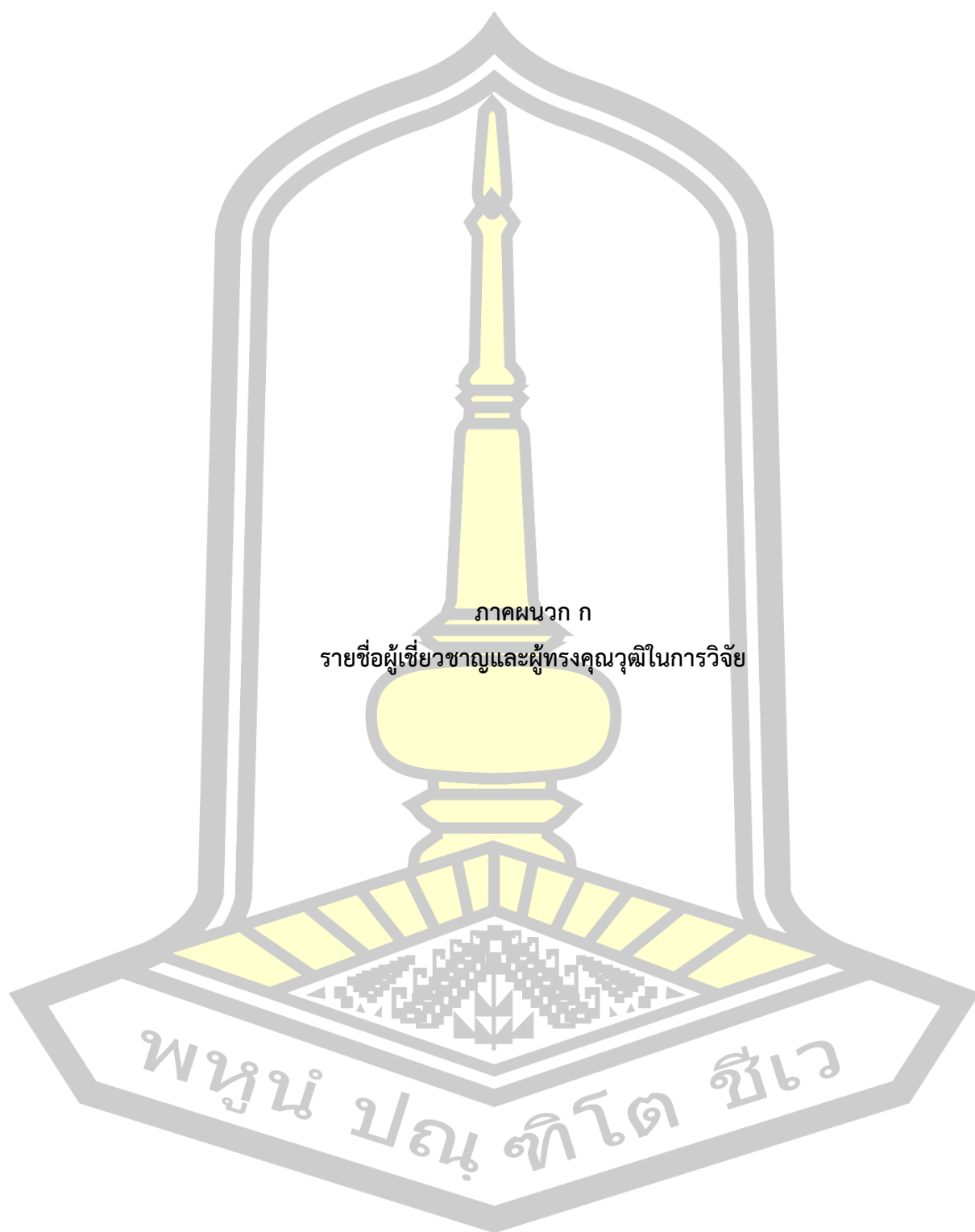
- Stufflebeam, D.L. and others. (1983). *Evaluation models viewpoints on educational and human services evaluation*. 8th ed. Boston : Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Swans, B.R. (1996). *Management and leadership for nurse management*. Boston : Jones and Bartlett.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York : Harcourt, Brace and World.
- Terry, G.R. (1990). *Principle of management*. Illinois : Richard D. Irwin.
- Think Exist. (2008). *The Leadership Challenge : How Get Extraordinary Things Done in Organizations*. San Francisco : Jossey Bass.
- Tinsley, H.E.A. and Harris, D.L. (1976). Client expectations for counseling. *The journal of Counseling Psychological*, 23(5), 173-177.
- Tosi, H.L. and Carroll, S.J. (1982). *Management*. 2nd ed. New York : John Wiley and Son.
- Wang, C.H. and Tsai, H.H. (1994). Promoting Open-Ended Thinking on The STS Topic : Detergent. *Sci.technol.Edu.*, 4, 37-47, January.
- White, F.M. and Locke, E.A. (1982). Perceived Determinates of High and Low Productivity in Three Occupational Groups: A Critical Incident Study. *Journal of Management Studies*, 18, 375-378.
- Wiles, K. (1967). *Supervision for Better Schools*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Willer, D. (1986). *Scientific: Theory and Method*. New Jersey : Prentice Hall.

ภาคผนวก

พูน ปณ จิต ชีวะ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	ดร.ศุภชัย จันป๋ม	ศึกษาธิการภาค 12 (ขอนแก่น สารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด)
2	ผศ.ดร.กนกอร บุญมี	อธิการบดีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3	ดร.วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี-อ่างทอง
4	ดร.ประภาพร ภูขาว	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
5	ผศ.ดร.กุหลาบ ปุริสาร	อาจารย์ประจำวิชาการบริหารการศึกษา
6	ดร.วัชรินทร์ สอนพุด	ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านภูมิศาลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
7	ดร.สุรชิน วิเศษลา	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลอุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (ขนาดใหญ่)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	ดร.ศุภชัย จันป๋ม	ศึกษานิเทศก์ 12 (ขอนแก่น สารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด)
2	นายกิตติ พลนามอินทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคำ จัน (ป่าสนะเตนุสรณ์)
3	นายวีระวัฒน์ นะที	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดพังทวย
4	นายเวชยันต์ อาศนะ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเพี้ยพานโนนสวรรค์
5	นายพัฒนา ธงชัย	ผู้อำนวยการโรงเรียนคำบอนวิทยา
6	นายสุฤษฏ์ เฝ้าทรัพย์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกใหญ่
7	นายสุริยา ชินแสง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุ้งขี้ควง
8	นางสร้อยลดา คำหลอด	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวบึง
9	นางสาวจุฑามาศ ทรวงฤดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงเย็น
10	นางสาวอรุณ โพธิ์ ศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ
11	นางอารยา บุตรพรม	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง
12	นายโพธิ์ ทอง ป่าสำนะเต	รักษาการโรงเรียนบ้านโนนแดงโคกเล้า
13	นางสุกัญญา บึงบาง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาขาม
14	นายกฤษณา กิตติลาภ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหินลาด
15	นางสาวมลลณี ชลไพร	ครูโรงเรียนบ้านโนนแดงโคกเล้า

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	รศ. ดร.บุญชม ศรีสะอาด	ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
2	ดร. พงษ์ศักดิ์ ดรพินิจ	ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขา บริหารการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3	ดร. อนุชิต เปรมปรี	วุฒิการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวัฒนธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งกุลารัษฎาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
4	ดร.อนงค์นาฏ เคนโพธิ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
5	ดร. จิตตรา พิกุลทอง	ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ วิชาเอกภาษาไทย โรงเรียนผดุงนารี

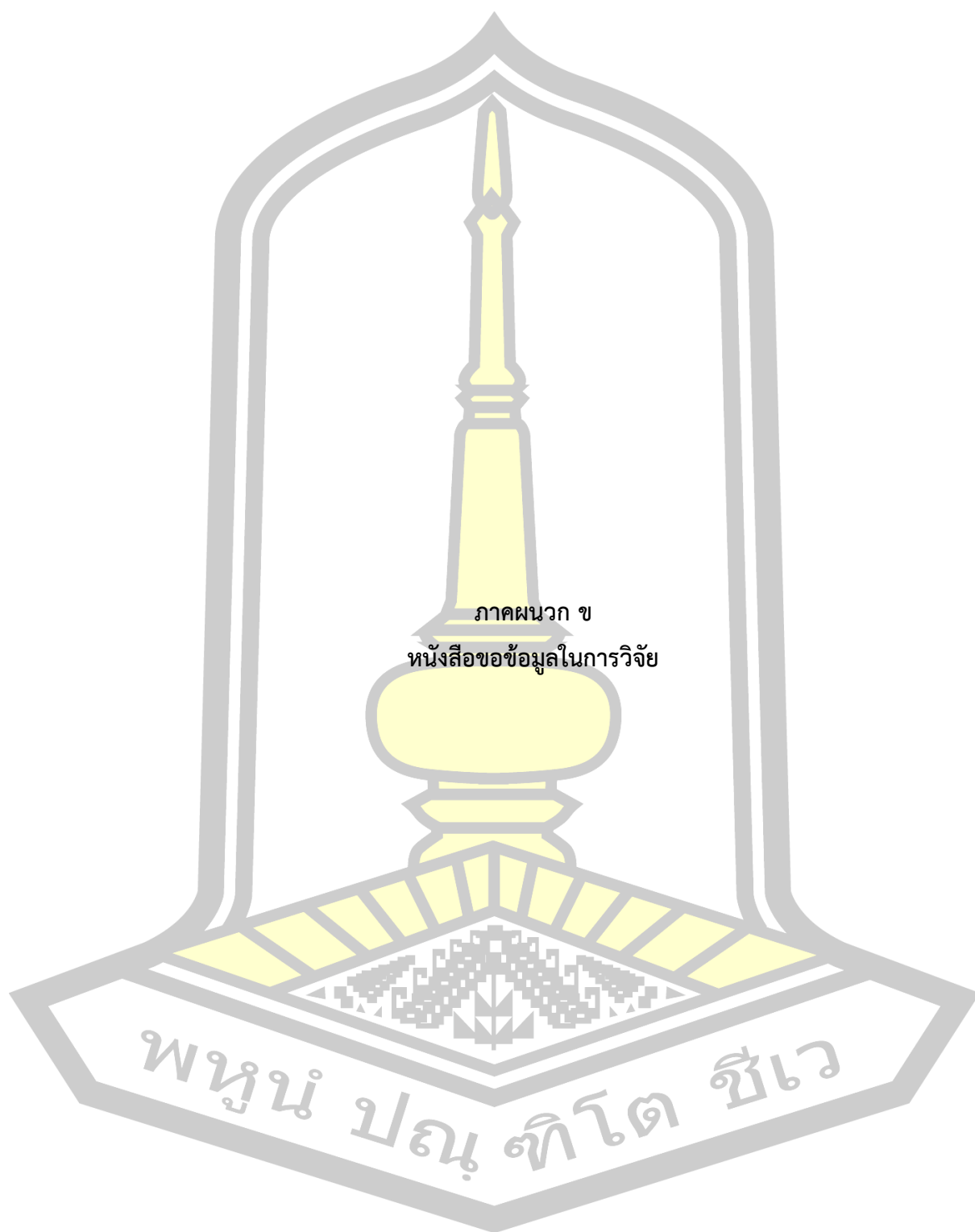
รายชื่อสถานศึกษามีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practice จำนวน 3 แห่ง

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นายยุทธศาสตร์ เพียรไธสง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองไผ่ สพป.ขอนแก่น เขต 2
2	นางณัฏฐากาญจน์ พรหมประโคน	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านคำบองคุรุราษฎร์บำรุง
3	นางสาวบุษบง ไทยวังชัย	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสองคอนศิริคุรุราษฎร์

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้รูปแบบฯ

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้บริหารโรงเรียน
1	โรงเรียนบ้านหินลาด สพป.ขอนแก่น เขต 4	นางสาวพรนภา หลานวงษ์
2	โรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ สพป.ขอนแก่น เขต 4	นางสาวอรุณ โพธิ์ ศรี

ที่ อว 0605.5(2)/ว1397

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2565

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยากร

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร บุญมี

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ด.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นวิทยากร เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โนมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว1397

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2565

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยากร

เรียน ดร.ศุภชัย จันทน์

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ด.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นวิทยากร เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว1397

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2565

เรื่อง ขอลาอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร (กศ.ด.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว1397

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.ประภาพร ภูขาว

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ด.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว1397

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.สุรชิน วิเศษลา

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำหลักสูตร (กศ.ด.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว1397

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.วิชรินทร์ สอนพูด

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ด.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว1398

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2565

เรื่อง ขอศึกษาข้อมูลโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองโไห สพป.ขอนแก่น เขต 2

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ด.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นขอศึกษาข้อมูลโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์,โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0990717779

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 6216
ที่ อว 0605.5(2)/ว3464 วันที่ 27 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ อว 0605.5(2)/ว2439

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.อนุชิต เปรมปรี

ด้วย นายภุชญา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว2439

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.จิตรา พิกุลทอง

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว2439

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.อนงค์นาฏ เคนโพธิ์

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิตินิติจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว2439

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.พงษ์ศักดิ์ ตรีพนิจ

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว2240

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดกว้าง

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายกฤษณา กิตติลาภ ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว2440

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาฝายเหนือ

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นายกฤษณา กิตติลาภ ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ที่ อว 0605.5(2)/ว2440

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหินลาด

ด้วย นายกฤษณา กิตติลาภ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

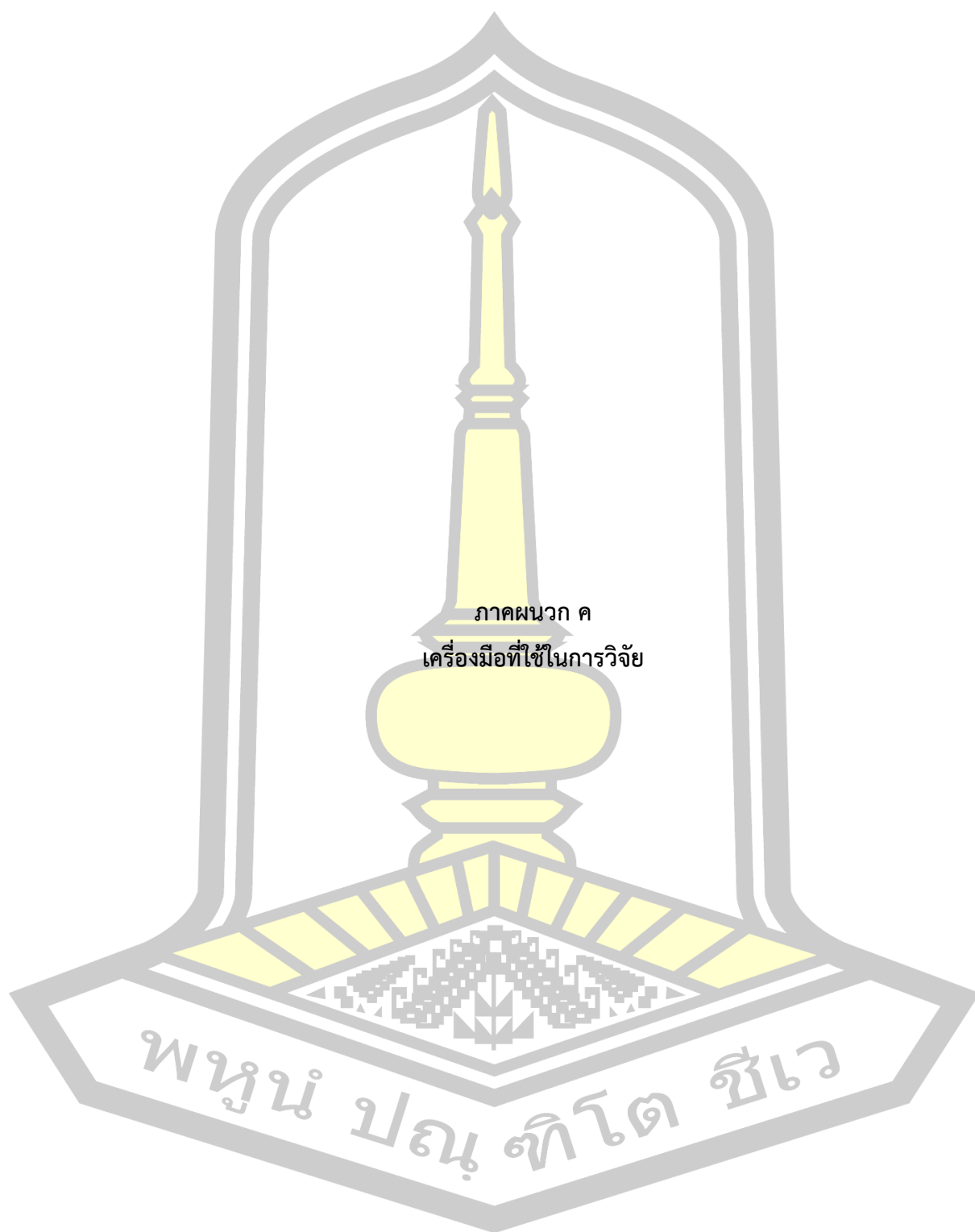
เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นายกฤษณา กิตติลาภ ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990717779

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พูน ปณ จิต ชีวะ

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เพื่อการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก (ระยะที่ 1)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. หน่วยงาน.....
3. ตำแหน่งทางการบริหาร.....
4. วุฒิการศึกษา
 - 4.1 ปริญญาตรี.....สาขา.....
สถาบัน.....
 - 4.2 ปริญญาโท.....สาขา.....
สถาบัน.....
 - 4.2 ปริญญาเอก.....สาขา.....
สถาบัน.....
 - 4.3 อื่นๆ.....
5. ประสบการณ์ : ท่านมีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในฐานะ.....
6. วันเดือนปีที่สัมภาษณ์
7. สถานที่สัมภาษณ์

พูน ปณ จิตโต ชีเว

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามที่ 1 การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ควรเพิ่มเติมหรือตัดทอนกระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้หรือไม่อย่างไร

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน
- 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

คำถามที่ 2 การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามภาระงานและขอบข่ายงาน ดังต่อไปนี้ โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอนข้างต้น มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ควรเพิ่มเติมหรือตัดทอน กระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้หรือไม่อย่างไร

- 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 2) การนิเทศการศึกษา
- 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา
- 6) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง
- 7) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 8) การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน
- 9) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 10) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

คำถามที่ 3 การบริหารที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังต่อไปนี้ การบริหารที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน
ข้างต้น มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ควรเพิ่มเติมหรือตัดทอน กระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้
หรือไม่อย่างไร

- 1) ปัจจัยนำเข้า (Input)
- 2) กระบวนการ (Process)
- 3) ผลลัพธ์ (Output)
- 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)
- 5) สภาพแวดล้อม (Environment)

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

ขอขอบพระคุณในการให้สัมภาษณ์

นายกฤษฎา กิตติลาภ

นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ จิต ชีเว

แบบสัมภาษณ์

ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ – สกุล)..... ตำแหน่ง.....

ปฏิบัติหน้าที่..... สถานศึกษา.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ. เวลา.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประกอบการศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับข้อมูลที่ได้จะใช้เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อไป

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง

- ☐ ด้านที่ 1 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- ☐ ด้านที่ 2 การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
- ☐ ด้านที่ 3 การนิเทศการศึกษา
- ☐ ด้านที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ☐ ด้านที่ 5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ☐ ด้านที่ 6 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- ☐ ด้านที่ 7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- ☐ ด้านที่ 8 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- ☐ ด้านที่ 9 การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน
- ☐ ด้านที่ 10 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรอื่น

องค์ประกอบที่ควรเพิ่มเติม.....

2. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) วิเคราะห์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้
- ☐ 2) การจัดหาสื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์
- ☐ 3) การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
- ☐ 4) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้
- ☐ 5) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้
- ☐ 6) จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน
- ☐ 7) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

3. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล
- ☐ 2) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผล
- ☐ 3) สร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการประเมิน
- ☐ 4) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย
- ☐ 5) เทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษา

สถานประกอบการ และอื่น ๆ

- ☐ 6) พัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

4. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ในประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) การจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ
- ☐ 2) การดำเนินการนิเทศงานวิชาการด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับสถานศึกษา
- ☐ 3) ประเมินผลการนิเทศในสถานศึกษา
- ☐ 4) การพัฒนาระบบการนิเทศในสถานศึกษา
- ☐ 5) การประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนิเทศในสถานศึกษา

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

5. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ในประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลาง
- ☐ 2) ศึกษาสภาพ ความต้องการของชุมชนและสังคม
- ☐ 3) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
- ☐ 4) นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- ☐ 5) นิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- ☐ 6) ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- ☐ 7) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

.....

.....

6. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษาในประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี
- ☐ 2) จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนรู้ระบบสารสนเทศการเรียนรู้
- ☐ 3) จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการ
- ☐ 4) เลือกและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย
- ☐ 5) ประเมินคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
- ☐ 6) ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- ☐ 7) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้สื่อและ

เทคโนโลยีเป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

.....

.....

พหุบัณฑิต

7. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในประเด็นใดบ้าง
อย่างไร

- ☐ 1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหาร การจัดการ และการพัฒนาคุณภาพงาน
วิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา
- ☐ 2) ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่ม
สาระการเรียนรู้
- ☐ 3) ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกับสถานศึกษา บุคคล
ครอบครัว องค์กร หน่วยงานอื่น และสถาบันอื่น
- ☐ 4) เผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและงานวิชาการกับ
สถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานอื่น และสถาบันอื่น
- แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....
-
-

8. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษา ในประเด็นใดบ้าง
อย่างไร

- ☐ 1) จัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา
- ☐ 2) กำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา
- ☐ 3) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของ
สถานศึกษา
- ☐ 4) ดำเนินการพัฒนางานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- ☐ 5) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนา
ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- ☐ 6) ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและ
พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
- ☐ 7) ประสานความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (สมศ.) ในการประเมินสถานศึกษา
- แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....
-
-

9. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา ในประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- ☐ 2) จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- ☐ 3) การเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- ☐ 4) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนให้เกิดองค์ความรู้
- ☐ 5) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- ☐ 6) การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

10. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชนใน
ประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) การศึกษาสำรวจความต้องการด้านการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
- ☐ 2) การให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด เทคนิคและทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนา
ทักษะและคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น
- ☐ 3) การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง

วิชาการของสถานศึกษา

- ☐ 4) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคลครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

11. สถานศึกษามีแนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน ด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการใน
ประเด็นใดบ้างอย่างไร

- ☐ 1) ประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาด้านวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ
เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณ
ใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

- ☐ 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ องค์กรต่าง ๆ ทั้ง
ภายในประเทศและต่างประเทศ

แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงาน อื่นๆ.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ
ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ
 - ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ประกอบที่ 1 การบริหารงานวิชาการ 10 ด้าน คือ สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ใน 10 งาน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 10 งาน 76 ข้อ 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ 4 ขั้นตอน 22 ข้อ 3) องค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน 15 ข้อ รวม 113 ข้อ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด
3. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ใช้เฉพาะการศึกษาเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากท่านจะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นายภุชญา กิตติลาภ

นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความซึ่งตรงกับสภาพที่เป็นจริงของท่าน

ท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() น้อยกว่า 25 ปี () 25 - 35 ปี

() 36 - 45 ปี () 46 - 55 ปี

() มากกว่า 55 ปี

3. วุฒิการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี

() ปริญญาโท () ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

() ผู้บริหารสถานศึกษา

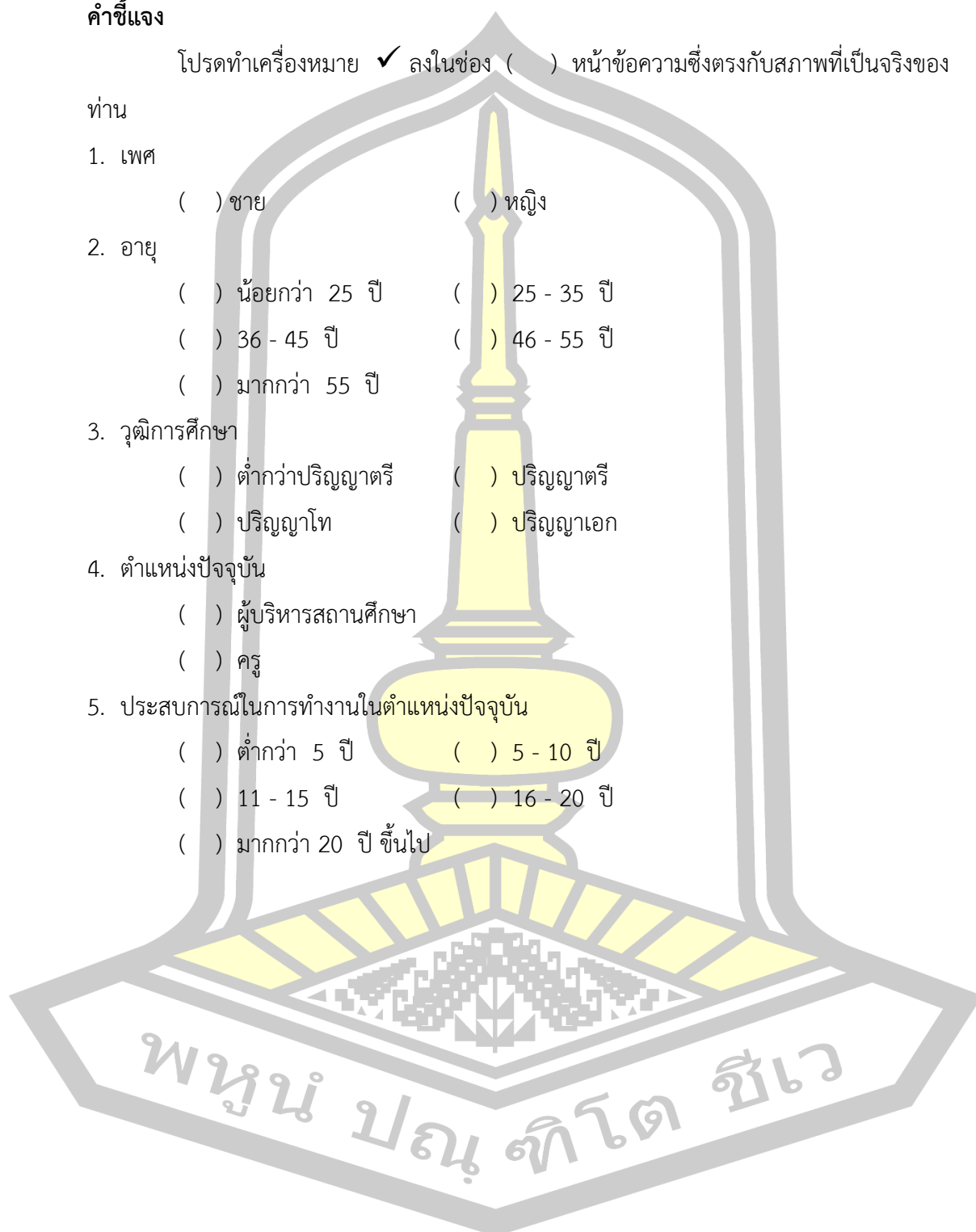
() ครู

5. ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

() ต่ำกว่า 5 ปี () 5 - 10 ปี

() 11 - 15 ปี () 16 - 20 ปี

() มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความเหมาะสม ในแต่ละข้อขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อเห็นว่าองค์ประกอบนั้นมีความเหมาะสมตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด โดยมีระดับความเหมาะสมดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลนั้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลนั้นมีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลนั้นมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลนั้นมีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลนั้นมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผล	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา						
1	ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลาง	✓				

คำอธิบาย

ถ้าเลือก ✓ ในช่องระดับความเหมาะสม 5 หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อ ที่	องค์ประกอบด้านข้อข่ายการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา						
1	ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลาง					
2	อบรมบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
3	ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน					
4	จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา					
5	นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
6	นิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา					
7	กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา					
8	ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้						
9	วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้					
10	จัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้					
11	จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม					
12	จัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน					
13	กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้					
14	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้					
15	ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้					
16	จัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน					
17	ส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					

ต่อ

ข้อ ที่	องค์ประกอบด้านข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
3. ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน						
18	กำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล					
19	กำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียน					
20	อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบหรือแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผล					
21	แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน					
22	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผล					
23	สร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล					
24	ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายเป็นระยะ					
25	นิเทศ กำกับ ติดตามการวัดผลและประเมินผลเป็นระยะ ๆ					
26	ประเมินเครื่องมือวัดผลและประเมินผล					
27	พัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน					
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา						
28	ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา					
29	สร้างความตระหนักให้แก่ครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน					
30	อบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครู					
31	ส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน					
32	นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน					
33	ประสานความร่วมมือในการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น					
34	เผยแพร่ผลงานการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น					
35	แลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพการศึกษากับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น					

ต่อ

ข้อ ที่	องค์ประกอบด้านข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา						
36	ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนรู้					
37	ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา					
38	อบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้					
39	จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
40	จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
41	จัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม					
42	เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย					
43	ประเมินคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ					
44	ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้					
45	กำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นระยะ และสม่ำเสมอ					
6. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้						
46	สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน					
47	จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน					
48	เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน					
49	ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน					
50	ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน					
51	ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนให้เกิดองค์ความรู้					
7. ด้านการนิเทศการศึกษา						
52	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ					
53	แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการ					
54	จัดทำแนวปฏิบัติการนิเทศงานวิชาการ					
55	จัดทำปฏิทินการนิเทศงานวิชาการ					
56	อบรมครูให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศงานวิชาการ					

ข้อ ที่	องค์ประกอบด้านข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
57	ดำเนินการนิเทศงานวิชาการด้วยรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับสถานศึกษา					
58	ประเมินผลการนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา					
59	พัฒนาระบบการนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา					
60	ประสานความร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา					
8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา						
61	จัดระบบโครงสร้างองค์การให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
62	กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา					
63	วางแผนการพัฒนาคูณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา					
64	ดำเนินการพัฒนางานตามแผนพัฒนาคูณภาพการศึกษาของสถานศึกษา					
65	กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง					
66	จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน					
67	ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
68	ประสานความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการประเมินสถานศึกษา					
69	จัดให้มีการพัฒนาคูณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง					

ต่อ

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
9. ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน						
70	การศึกษาสำรวจความต้องการด้านการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน					
71	การให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด เทคนิคและทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น					
72	การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา					
73	ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น					
10. ด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ						
74	ประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาด้านวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา					
75	ประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาด้านวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา					
76	สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการวิจัยครั้งนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

องค์ประกอบที่ 6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 7 ด้านการนิเทศการศึกษา

องค์ประกอบที่ 8 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 9 ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน

องค์ประกอบที่ 10 ด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ

ตาราง 28 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อที่	องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา							
1	ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลาง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	อบรมบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4	จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6	นิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7	กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้							
9	วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	จัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
12	จัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
13	กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
14	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
15	ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อที่	องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผล	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ (ต่อ)							
16	จัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียน การสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
17	ส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน							
18	กำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและ ประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
19	กำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอน ผลการเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
20	อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบหรือแนวปฏิบัติ การวัดผลและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
21	แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
22	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
23	สร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
24	ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผล ที่หลากหลาย เป็นระยะ ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
25	นิเทศ กำกับ ติดตามการวัดผลและประเมินผล เป็นระยะ ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
26	ประเมินเครื่องมือวัดผลและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
27	พัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อที่	องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผล	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา							
28	ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
29	สร้างความตระหนักให้แก่ครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
30	อบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครู	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
31	ส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
32	นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
33	ประสานความร่วมมือในการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
34	เผยแพร่ผลงานการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
35	แลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพการศึกษากับ สถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา							
36	ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
37	ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
38	อบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาสื่อ การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
39	จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
40	จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
41	จัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อที่	องค์ประกอบด้านข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผล	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ต่อ)							
42	เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
43	ประเมินคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีที่เลือกใช้อย่าง เป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
44	ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
45	กำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้ สื่อและเทคโนโลยีเป็นระยะ และสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้							
46	สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
47	จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
48	เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
49	ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง ในสถานศึกษาและในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
50	ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและ ในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
51	ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและ ในชุมชนให้เกิดองค์ความรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. ด้านการนิเทศการศึกษา							
52	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
53	แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
54	จัดทำแนวปฏิบัติการนิเทศงานวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
55	จัดทำปฏิทินการนิเทศงานวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
56	อบรมครูให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศงานวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อที่	องค์ประกอบด้านข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผล	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
7. ด้านการนิเทศการศึกษา (ต่อ)							
57	ดำเนินการนิเทศงานวิชาการด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
58	ประเมินผลการนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
59	พัฒนาระบบการนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
60	ประสานความร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา							
61	จัดระบบโครงสร้างองค์การให้รองรับการจัดระบบการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
62	กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
63	วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
64	ดำเนินการพัฒนางานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
65	กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
66	จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพ ภายใน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
67	ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานต้น สังกัดในการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	0	+1	+1	+1	+1	0.80
68	ประสานความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการประเมิน สถานศึกษา	0	+1	+1	+1	+1	0.80

ตาราง 28 (ต่อ)

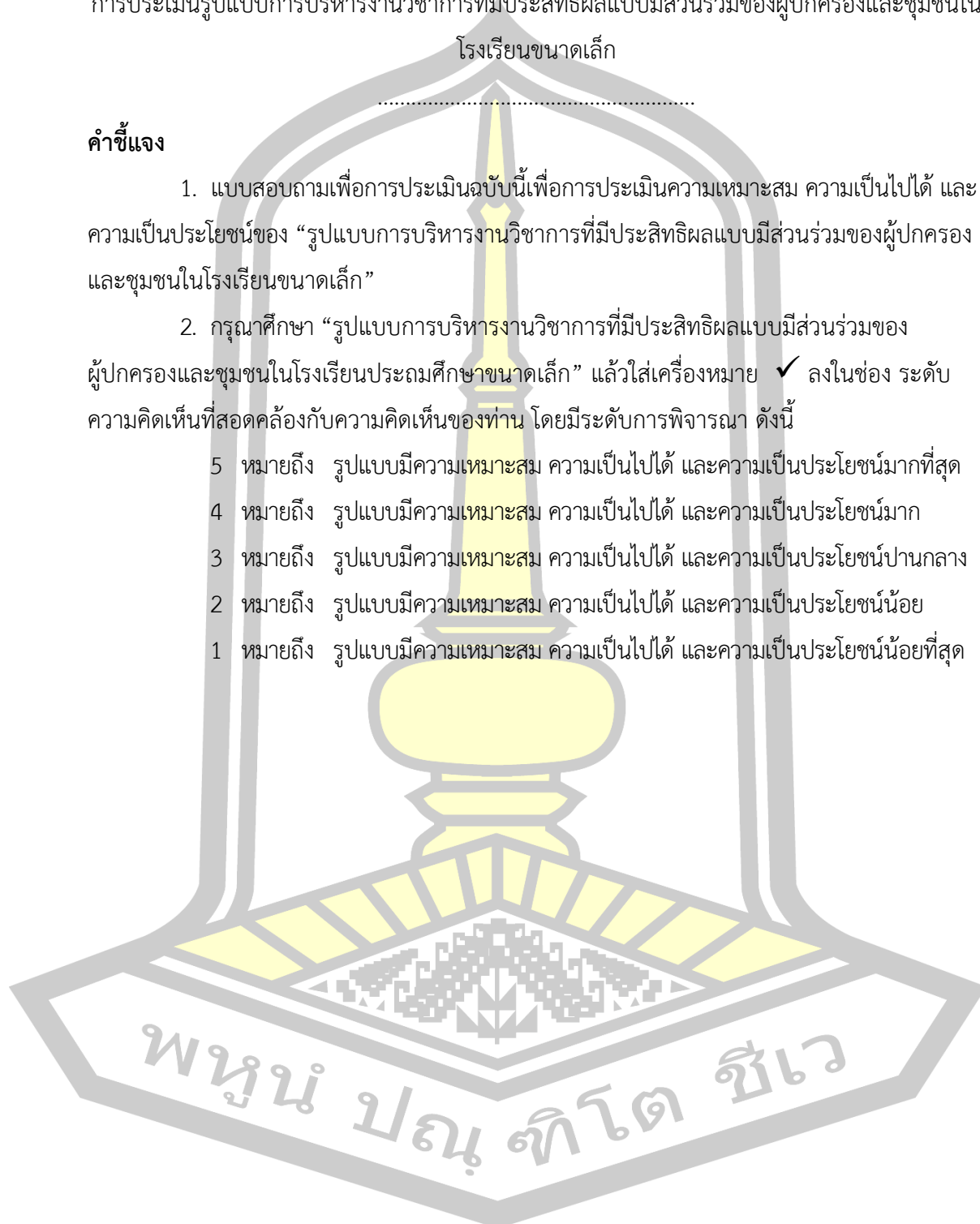
ข้อที่	องค์ประกอบด้านขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผล	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (ต่อ)							
69	จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน							
70	การศึกษาสำรวจความต้องการด้านการสนับสนุนงาน วิชาการแก่ชุมชน	0	+1	+1	+1	+1	0.80
71	การให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด เทคนิคและทักษะ ทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิต ของ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น	0	+1	+1	+1	+1	0.80
72	การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา	0	+1	+1	+1	+1	0.80
73	ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10. ด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ							
74	ประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาด้าน วิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่ การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
75	สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	0	+1	+1	+1	+1	0.80

แบบประเมินเพื่อการวิจัย

การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนใน
โรงเรียนขนาดเล็ก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้เพื่อการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ
ความเป็นประโยชน์ของ “รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก”
2. กรุณาศึกษา “รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก” แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับ
ความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับการพิจารณา ดังนี้
 - 5 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์มากที่สุด
 - 4 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์มาก
 - 3 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ปานกลาง
 - 2 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์น้อย
 - 1 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ “รูปแบบ
การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก”

ข้อ ที่	องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับความคิดเห็น														
		ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. หลักการ																
	ความเป็นมาและความสำคัญของ															
2. วัตถุประสงค์																
	2.1 มีความชัดเจน															
	2.2 ครอบคลุมทุกเนื้อหา															
	2.3 สามารถบรรลุผลได้															
3. โครงสร้างเนื้อหา																
	3.1 ขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการ															
4. กระบวนการดำเนินงาน																
	4.1 กระบวนการบริหารแบบมี ส่วนร่วม															
	4.2 กระบวนการบริหารงาน วิชาการ															
5. การประเมินผล																
	5.1 ตรงตามวัตถุประสงค์															
	5.2 ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการ ประเมินผล															
6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้																
	6.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์															
	6.2 ครอบคลุมองค์ประกอบของ รูปแบบ															

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ข้อมูล

ตาราง 29 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของแบบประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
1. หลักการ							
	ความเป็นมาและความสำคัญของ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. วัตถุประสงค์							
	2.1 มีความชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	2.2 ครอบคลุมทุกเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	2.3 สามารถบรรลุผลได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. โครงสร้างเนื้อหา							
	3.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. กระบวนการดำเนินงาน							
	4.1 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	4.2 กระบวนการบริหารงานวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. การประเมินผล							
	5.1 ตรงตามวัตถุประสงค์	0	+1	+1	+1	+1	0.80
	5.2 ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการประเมินผล	0	+1	+1	+1	+1	0.80
6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้							
	6.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	0	+1	+1	+1	+1	0.80
	6.2 ครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

แบบประเมินเพื่อการวิจัย

แบบประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้เพื่อการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการใช้รูปแบบ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ใช้รูปแบบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. กรุณาศึกษา “การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการใช้รูปแบบของครูในสถานศึกษา” แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับการพิจารณา ดังนี้
 - 5 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงมากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงมาก
 - 3 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงน้อย
 - 1 หมายถึง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของแบบประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการใช้รูปแบบ

รายการการประเมิน	ระดับพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง				
	5	4	3	2	1
1. ปฏิกริยาตอบสนอง					
1.1 ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัด					
1.2 ความเหมาะสมของวัน-เวลาในการจัด					
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร					
1.4 ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการบรรยาย					
1.5 ความเหมาะสมหลักสูตรในแต่ละกิจกรรมกับ จำนวนเวลาในการฝึกอบรม					
1.6 ความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวก					
1.7 ความเหมาะสมเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประชุม					
1.8 ความเหมาะสมของชนิดวัสดุทัศนูปกรณ์					
1.9 ความเหมาะสมของความพร้อมอุปกรณ์ วัสดุทัศนูปกรณ์					
2. การเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้					
2.1 ประโยชน์ในด้านความรู้					
2.1.1 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรม					
2.1.2 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้หลังการอบรม					
2.2 ประโยชน์ด้านความคิด					
2.2.1 สามารถจัดระบบความคิด					
2.2.2 สามารถประมวลความคิดสู่การพัฒนางานอย่างเป็นระบบ					
2.3 ประโยชน์ด้านทักษะ/ การปฏิบัติ					
2.3.1 เกิดทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการ ฝึกอบรม					

รายการการประเมิน	ระดับพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลง				
	5	4	3	2	1
2.3.2 สามารถปฏิบัติการออกแบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถขั้นสูงของนักเรียนได้					
2.4 ประโยชน์ด้านทัศนคติ/ค่านิยม					
2.4.1 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการ					
2.4.2 สิ่งที่ท่านได้รับจากโครงการนี้ตรงตามความคาดหวัง					
2.5 เนื้อหาที่บรรยายถูกต้องตรงกับหัวข้อที่กำหนด					
3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม					
3.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้					
3.2 สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ ถ่ายทอดแก่ชุมชนได้					
3.3 สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานได้					
3.4 มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้					
3.5 สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้					
4. ผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร					
4.1 ประโยชน์ที่ได้รับสามารถบูรณาการสู่การทำงานเป็นทีมได้					
4.2 ประโยชน์ที่ได้รับสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน					
4.3 ประโยชน์ที่ได้รับทำให้องค์กรยอมรับ					
4.4 ความเป็นไปได้ในการปฏิรูประบบการทำงานในการปฏิบัติงาน					
4.5 มีข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถในการคิดขั้นสูงของนักเรียนในโรงเรียน					
4.6 ผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-net) ของนักเรียนในโรงเรียนสูงขึ้น					
4.7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน					
4.8 มีคลังข้อสอบสำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					

ข้อสังเกตที่พบเพิ่มเติม

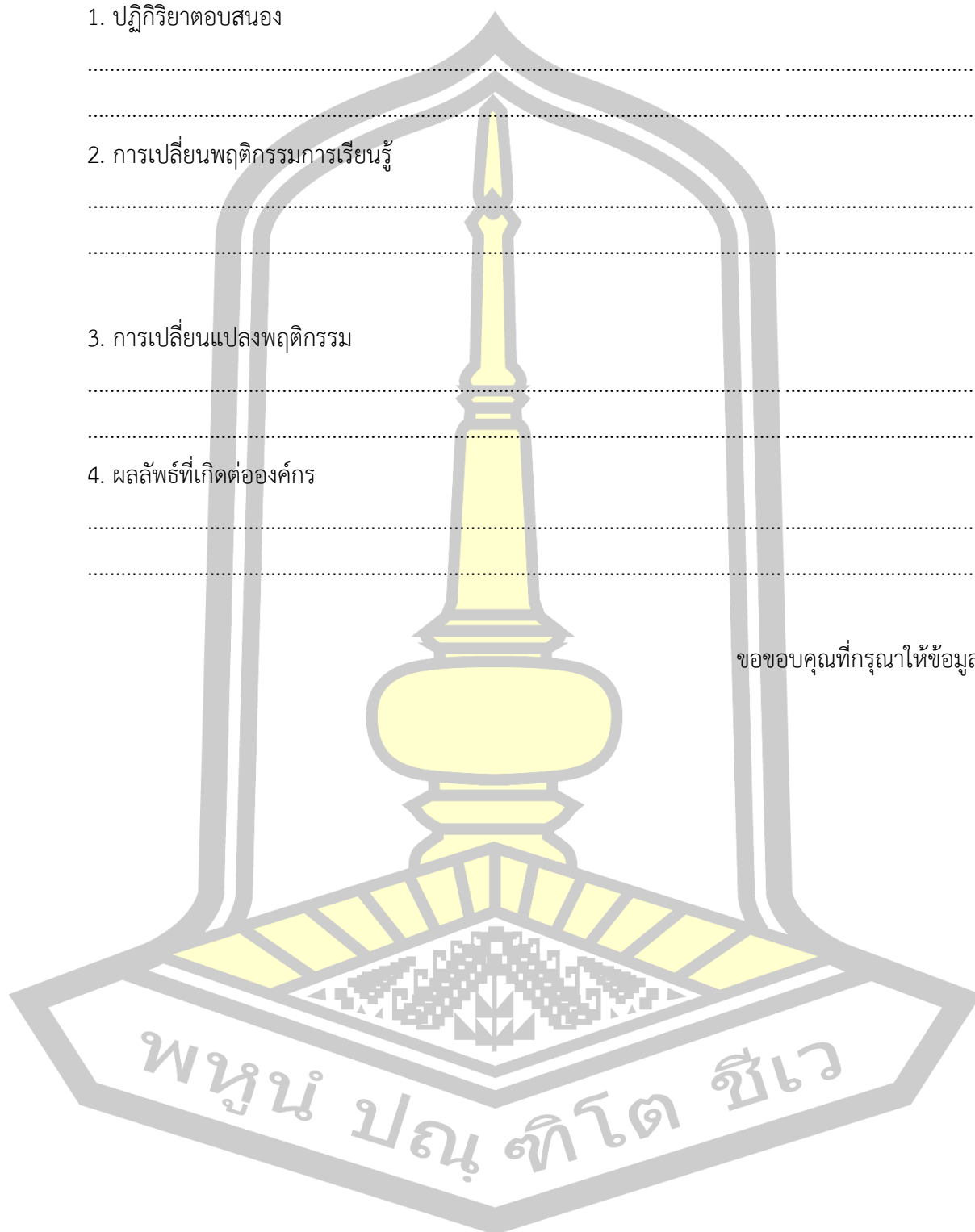
1. ปฏิกริยาตอบสนอง

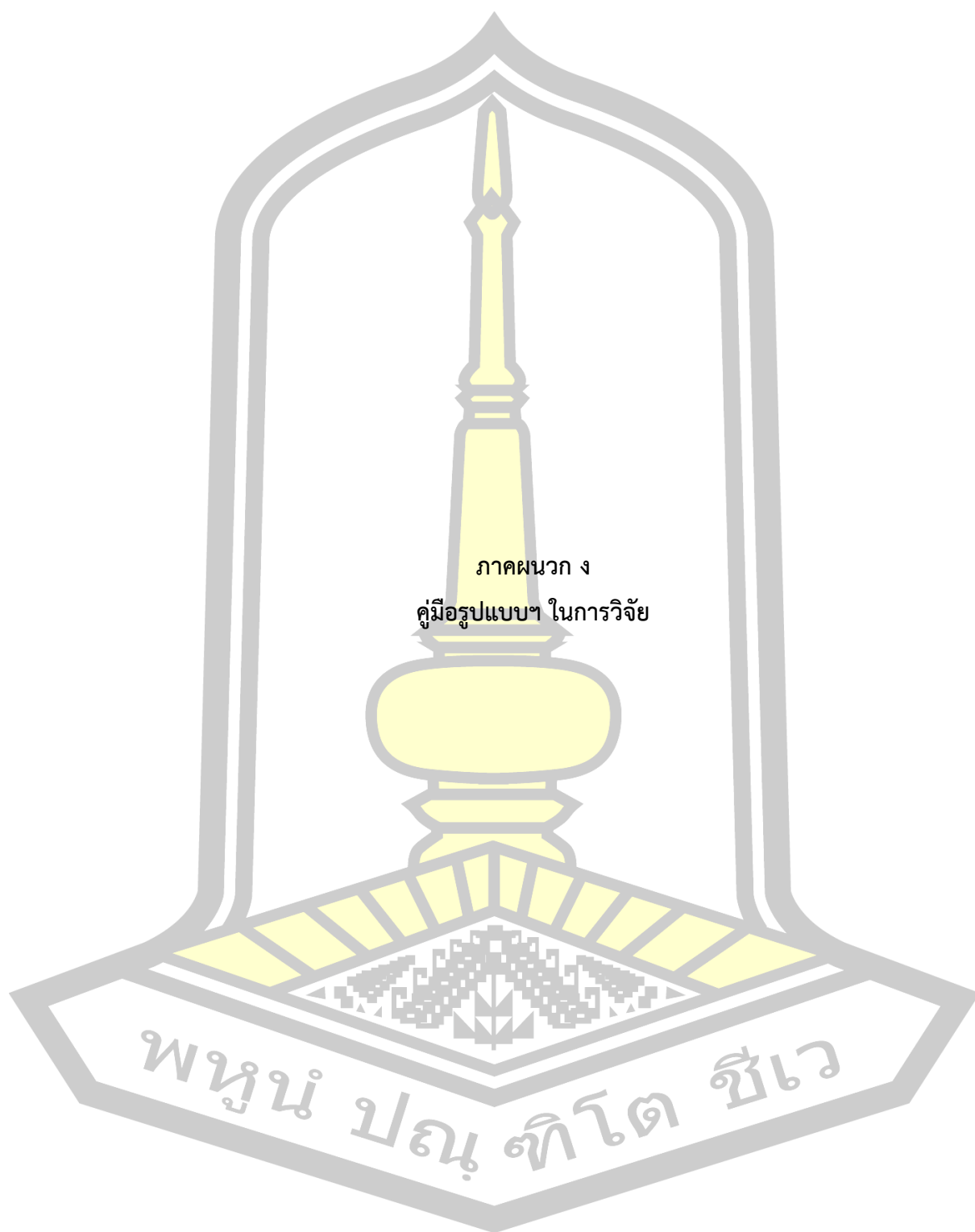
2. การเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้

3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

4. ผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ข้อมูล

คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

THE DEVELOPMENT OF AN EFFECTIVE ACADEMIC ADMINISTRATION
PARTICIPATORY OF PARENTS AND COMMUNITY MODEL IN SMALL SIZE SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION

DECISION MAKING

IMPLEMENTATION
BENEFITS

EVALUATION

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษา
นายกฤษฎา กิตติลาภ

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.)
สาขาวิชา การบริหารและพัฒนการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

คู่มือการใช้ “รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก” เล่มนี้ เป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยมุ่งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและชุมชนและนักเรียน รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน คู่มือเล่มนี้ ประกอบด้วย คำชี้แจง บทนำและรายละเอียดของ รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน สถานศึกษาที่เป็นต้นแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือนี้จะ เป็น ประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไป ประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

กฤษฎณา กิตติลาภ

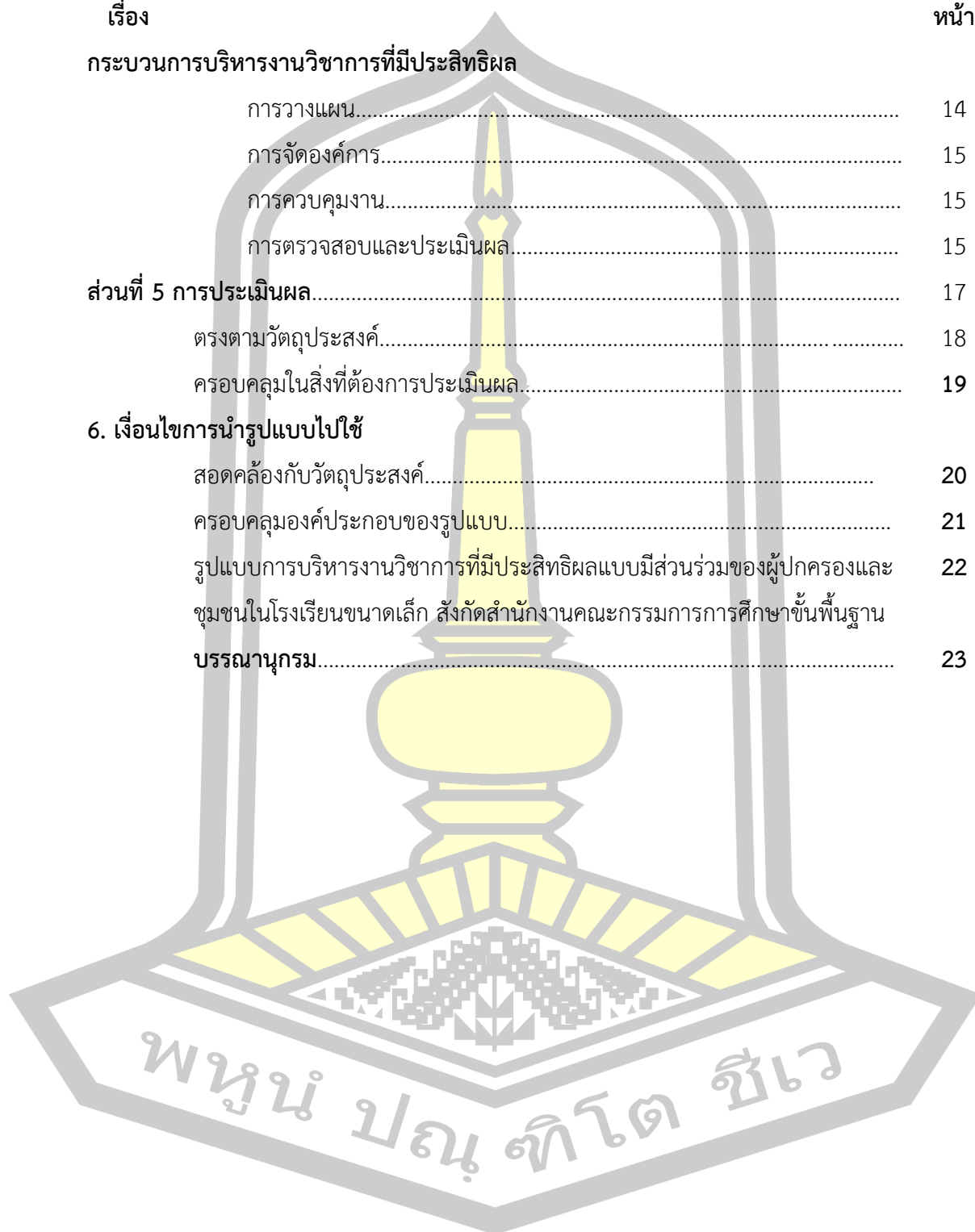

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	1
สารบัญ	2
คำชี้แจง.	5
ส่วนที่ 1 หลักการและแนวคิด	
ความเป็นมาความสำคัญของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	6
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา	
ขอบข่ายงานวิชาการที่มีประสิทธิผล.....	
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา.....	9
ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา.....	10
ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	10
ด้านการส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้.....	10
ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	11
ด้านการนิเทศการศึกษา.....	11
ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน.....	12
ด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ.....	12
ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา.....	13
ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการกับชุมชน.....	13
ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน	9
กระบวนการแบบมีส่วนร่วม	13
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	13
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน.....	13
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์.....	14
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล.....	14

สารบัญ ต่อ

เรื่อง	หน้า
กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล	
การวางแผน.....	14
การจัดองค์การ.....	15
การควบคุมงาน.....	15
การตรวจสอบและประเมินผล.....	15
ส่วนที่ 5 การประเมินผล.....	17
ตรงตามวัตถุประสงค์.....	18
ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการประเมินผล.....	19
6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์.....	20
ครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบ.....	21
รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรณานุกรม.....	22 23

คำชี้แจง

คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เล่มนี้ เป็นแนวทางแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองหรือวิทยากรท้องถิ่น นำไปปฏิบัติเพื่อการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผลซึ่งจะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการจะต้องศึกษาคู่มือเล่มนี้โดยละเอียดเพื่อจะได้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตน
 - 1.2 ครูและวิทยากรต้องดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความ รับผิดชอบ เสียสละ อุทิศตนและมุ่งมั่น
 - 1.3 ครูและวิทยากรต้องดำเนินงานด้วยความร่วมแรงร่วมใจเป็นกัลยาณมิตรภายใต้หลักการประชาธิปไตย
 - 1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ
 - 1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและวิทยากร ในการดำเนินงาน
- ### 2. การดำเนินการของสถานศึกษา

- 2.1 การบริหารงานวิชาการตามคู่มือเล่มนี้จะประสบผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำครูและวิทยากรเป็นผู้ปฏิบัติ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน ให้การสนับสนุนโดยมุ่งไปที่ความสำเร็จของงานวิชาการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 2.2 สถานศึกษาต้องร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง วิทยากรและครูมาร่วมวางแผนการดำเนินงาน
- 2.3 สถานศึกษาต้องจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ
- 2.4 การดำเนินงานเพื่อการบริหารงานวิชาการตามคู่มือเล่มนี้สถานศึกษาจะต้องนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา

คู่มือรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ส่วนที่ 1 หลักการและแนวคิด

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลและการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดยกำหนดเกณฑ์โรงเรียนที่ผ่านการรับรองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสี่ ในระดับดีทุกมาตรฐาน โรงเรียนในโครงการโรงเรียนประชารัฐ จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ประเภทประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประยุกต์ใช้มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาแนวการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จากการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีโดยกำหนดแนวทางการดำเนินการวิธีการ เพื่อชี้ให้เห็น แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจะต้องดำเนินการและสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลและยกระดับคุณภาพผู้เรียน สร้างความพึงพอใจผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและครุมีการเปลี่ยนแปลงอย่างตลอดเวลาโดยครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ จากแนวคิดของการมีส่วนร่วมและรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียน การจัดการจะต้องครอบคลุมถึงกระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลอย่างเป็นขั้นตอน การดำเนินการวางแผน การจัดองค์กร การควบคุมดำเนินงานและการตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) มีการตั้งเป้าหมายและพิจารณาหาวิธีการที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์กร (Organization) มีการจัดแบ่งงานและจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้งานเหล่านั้นสำเร็จ ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน (Controlling) มีการติดตามผลการทำงานและแก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานบรรลุผลเป็นขั้นตอนของการวัดผลการทำงานและดำเนินการแก้ไขเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการ และขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล (Evaluating) มีการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานการตามแผนกลยุทธ์งานวิชาการที่กำหนดไว้ ให้บรรลุจุดหมายมีคุณภาพประสิทธิภาพมาก

ที่สุด ประกอบด้วย การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น

2. กระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ที่ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครในรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ความต้องการและจัดลำดับความสำคัญการวางแผนและการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา การร่วมงาน ร่วมมือ ร่วมสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน ร่วมเสียสละ ในการพัฒนางานปฏิบัติตามหน้าที่ได้ตัดสินใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือการดำเนินงานโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) ลักษณะของการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ที่ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นผลทางด้านจิตใจมากกว่าจะเป็นสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ เช่น มีการมอบเกียรติบัตร ใบอนุโมทนาบัตรและประกาศเกียรติคุณแก่บุคคลที่ช่วยเหลือ ทำประโยชน์หรือบริจาคทรัพย์สิน งบประมาณ สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน และขั้นตอนที่ 4 มีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการร่วมกัน เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพมากที่สุด

3. ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน คือ ผลสำเร็จของการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ของโรงเรียน ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพของนักเรียนด้านเก่ง ดี มีสุข การพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติทางบวก ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน อัตราการออกกลางคันของนักเรียนและจำนวนผู้เข้าเรียน ความพึงพอใจของครูและบุคลากร หมายถึง ทักษะคิดและความพึงพอใจในการทำงาน การพัฒนาตนเองของครูและบุคลากร การดำเนินงานวิชาการ กระบวนการดำเนินงานที่ราบรื่น การปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารวิชาการ การจัดหาและใช้ทรัพยากร ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความสามารถในการบูรณาการ ประสิทธิภาพการบริหารงานตามการ

รับรู้ของผู้บริหาร ความสามารถในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ความสามัคคีของบุคลากร
บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และการประสานงานเพื่อบูรณาการกิจกรรม

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1. เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง
2. เพื่อพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ส่วนที่ 3 โครงสร้างเนื้อหา

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 10 งาน ดังนี้

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 10 งาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- 1.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนรู้
- 1.2 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.3 อบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม
- 1.4 จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 1.5 จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 1.6 จัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม
- 1.7 เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย
- 1.8 ประเมินคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
- 1.9 ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม
- 1.10 กำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้สื่อและเทคโนโลยี

เป็นระยะและสม่ำเสมอ

2. การนิเทศการศึกษา

- 2.1 สสำรวจสภาพปัญหาของการนิเทศการศึกษา
- 2.2 กำหนดนโยบายการนิเทศการศึกษาที่ชัดเจน
- 2.3 จัดทำแผนโครงการคู่มือและปฏิทินการนิเทศการศึกษา

2.4 ประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจในการนิเทศและการใช้คู่มือการนิเทศ

การศึกษา

2.5 ดำเนินการนิเทศตามแผนและโครงการนิเทศโดยมีผู้บริหารและ

คณะกรรมการนิเทศให้การสนับสนุนการนิเทศ

2.6 คณะกรรมการดำเนินการนิเทศการศึกษาเพื่อช่วยเหลือครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.7 ทบทวนกระบวนการนิเทศการศึกษาเทคนิคการนิเทศการศึกษาตามแผนงานโครงการที่กำหนด

3. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลาง

3.2 อบรมบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.3 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน

3.4 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

3.5 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3.6 นิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3.7 กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3.8 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4.1 จัดระบบโครงสร้างสถานศึกษาให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพ

ภายใน

4.2 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

4.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษา

4.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4.5 กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

4.6 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

4.7 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการปรับปรุง

พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4.8 ประสานความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

การศึกษา (สมศ.) ในการประเมินสถานศึกษา

4.9 จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

- 5.1 วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้
- 5.2 จัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้
- 5.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม
- 5.4 จัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
- 5.5 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
- 5.6 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้
- 5.7 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้
- 5.8 จัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน
- 5.9 ส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

- 6.1 วิเคราะห์นโยบาย จัดทำระเบียบการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา
- 6.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาคู่มือ เครื่องมือการวัดผลประเมินผล
- 6.3 ผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้
- 6.4 โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาครูโดยการประชุม ชี้แจง อบรม สัมมนา และการฝึกปฏิบัติ
- 6.5 ดำเนินการวัดผลประเมินผล ด้วยวิธีที่หลากหลายตรงกับสภาพจริง
- 6.6 ดำเนินการออกแบบทดสอบโดยครอบคลุมทางด้านความรู้การนำไปใช้และจิตพิสัย
- 6.7 โรงเรียนจัดเก็บแบบทดสอบอย่างเป็นระบบ มีคลังข้อสอบเป็นปัจจุบันง่ายต่อการนำมาใช้ในการทดสอบ
- 6.8 ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินการนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล
- 6.9 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน วิเคราะห์ความยากง่ายแก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบ

7. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

- 7.1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 7.2 จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน
- 7.3 เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน

7.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน

7.5 ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน

7.6 ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนให้เกิด

องค์ความรู้

8. การส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

8.1 การสำรวจความต้องการด้านการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

8.2 การให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด เทคนิคและทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

8.3 การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา

8.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคลครอบครัวชุมชนและท้องถิ่น

9. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

9.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา

9.2 สร้างความตระหนักให้แก่ครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน

9.3 อบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครู

9.4 ส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

9.5 นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

9.6 ประสานความร่วมมือในการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

9.7 เผยแพร่ผลงานการวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

9.8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพการศึกษากับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

10. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

10.1 ประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาด้านวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

10.2 ประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาด้านวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

10.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน

องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบดังนี้

1. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

- 1.1 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานในโรงเรียน
- 1.2 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชน ให้ความเห็นชอบแผนงานโครงการภายในแผนปฏิบัติการประจำปี
- 1.3 โรงเรียนจัดรายงานผลการจัดการศึกษาให้สาธารณชนรับรู้เพื่อได้รับรู้ผลการปฏิบัติและหาแนวทางแก้ไขงานในโอกาสต่อไป
- 1.4 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจและเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญและความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

- 2.1 ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสนับสนุนด้านทรัพยากรปัจจัยการบริหาร
- 2.2 ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการประสานงานต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
- 2.3 ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทุกด้าน
- 2.4 ผู้ปกครองและชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียปฏิบัติตามขั้นตอนหรือแผนงานที่วางไว้ ได้ด้วยความสมัครใจ

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

- 3.1 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาเป็นระยะและประเมินความสำเร็จของโครงการในภาพรวม
- 3.2 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาคิดเกณฑ์การประเมินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและร่วมประเมินจากเกณฑ์ที่ร่วมกันคิด

3.3 โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมประเมินการจัดการศึกษาได้
เป็นผู้นิเทศ ติดตามงานการจัดกิจกรรมการศึกษาให้ดำเนินงานไปตามแผนงานกิจกรรมการจัด
การศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

3.4 โรงเรียนได้นำผลการจากนิเทศ ติดตาม ประเมินผลมาใช้ปรับปรุง แก้ไข
พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

4.1 โรงเรียนมีการจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาให้ผู้ปกครองและชุมชน
รับทราบเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา

4.2 โรงเรียนจัดทำประกาศเกียรติคุณให้กับผู้ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน

4.3 โรงเรียนดำเนินการรายงานผลการจัดการศึกษาร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน
ในการชื่นชมผลงานที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โรงเรียน คณะครู ผู้บริหารและเกิดกับชุมชน

2. กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

1.1 มีการวิเคราะห์ SWOT ด้านงานวิชาการ การร่วมกันวางแผนการพัฒนา
การร่วมดำเนินงานตามแผนโครงการการนิเทศติดตามการประเมินผล

1.2 มีการศึกษาวิเคราะห์นโยบาย เป้าหมาย ทิศทางการศึกษาของชาติสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา

1.3 จัดทำแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลแผนการพัฒนากำหนดไป ใช้

1.4 มีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ จุดเน้น กลยุทธ์
สู่การปฏิบัติ

1.5 มีความชัดเจนมีข้อมูลครบถ้วน แม่นยำสนองนโยบายของรัฐและหน่วยงาน
ต้นสังกัด

1.6 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่ยืดหยุ่น แผนต้องปฏิบัติได้จริง มุ่ง
ผลสัมฤทธิ์ ติดตามประเมินผลสะท้อนปรับปรุงต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ

2.1 มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพ

2.2 มีความเข้าใจในเป้าหมายของการทำงาน

2.3 มีการจัดองค์กรตามโครงสร้างการบริหารที่สามารถทำงานเชิงรุกและเชิงรับ
ประสานสอดคล้องกัน

2.4 มีการจัดองค์กรแบบการมีส่วนร่วม

- 2.5 มีการจัดองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- 2.6 มีการจัดระบบบริหารจัดการเน้นความพอเพียง
- 2.7 มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
- 2.8 มีการนิเทศกำกับติดตามอย่างจริงจัง ตรวจสอบองค์กร

ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมงาน

3.1 มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลสำเร็จในระดับชั้นเรียนระดับสถานศึกษา

- 3.2 มีการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ
- 3.3 มีการประเมินผลภายใต้ความร่วมมือของบุคลากรภายในองค์กรชุมชน
- 3.4 ใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- 3.5 มีการรายงานผลการปฏิบัติงานนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล

- 4.1 มีปฏิทินการปฏิบัติงานเครื่องมือในการตรวจสอบติดตามงานเป็นระยะ
- 4.2 มีการกำหนดรูปแบบและวิธีการสร้าง เครื่องมือการเก็บข้อมูลและ
การนำมาใช้
- 4.3 มีเครื่องมือวัดประเมินผลที่ครอบคลุม มีประสิทธิภาพ กำหนดกรอบ
ระยะเวลาที่ชัดเจน
- 4.4 มีการวางแผนร่วมกันในการตรวจสอบและมีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน

ส่วนที่ 5 การประเมินผล

การประเมินผลของรูปแบบดำเนินการ ดังนี้

1. สรุปผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยและผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้จริงเพื่อนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กไปใช้

2. การประเมินประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการตามแนวทางตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อนและหลังการพัฒนา ประกอบด้วย

- 2.1 ประสิทธิภาพด้านนักเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.2 ประสิทธิภาพด้านการบริหารงานวิชาการ คือ การบรรลุเป้าหมายของ
การดำเนินงานวิชาการ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความสามารถในการ

ปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และความสามารถในการแก้ปัญหาการบริหารงาน
วิชาการ

2.3 ประสิทธิภาพด้านครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
ครูและบุคลากร และผู้เกี่ยวข้องควรทราบแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การสนับสนุนให้การดำเนินงานบริหารงาน
วิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ควรมีการ
ช่วยเหลือนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตาม
วัตถุประสงค์
2. ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการสร้างแรงจูงใจ มุ่งมั่น จริงจัง สนับสนุนและ
อำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบงานวิชาการควรศึกษารูปแบบ
การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กให้
เข้าใจอย่างละเอียด ก่อนนำไปใช้จริง
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรแจ้งนโยบายและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนให้ครูบุคลากรและผู้ปกครองรับทราบและร่วมกันดำเนินการ
ตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียน
ขนาดเล็ก
5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามและประเมินผลการบริหารงานวิชาการที่มี
ประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
6. เนื่องจากบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กมีบริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้นการนำรูปแบบ
การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กไป
ใช้จึงอาจจะต้องมีการปรับปรุงรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ

แนวปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่เกี่ยวข้อง

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีแนวปฏิบัติดังนี้

1.1 เป็นผู้นำในการนำรูปแบบไปใช้และมีการทบทวนการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 เป็นผู้นำในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก

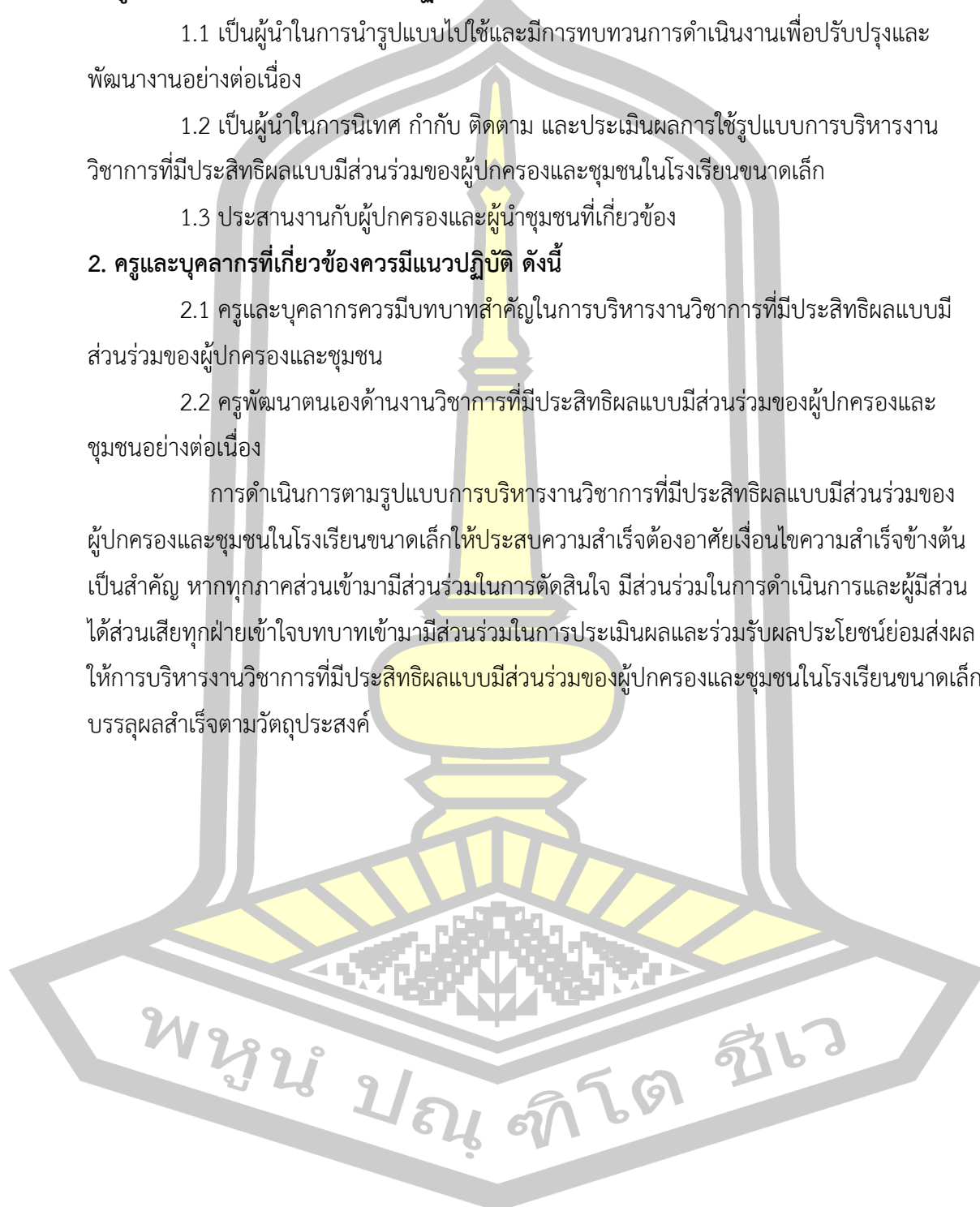
1.3 ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง

2. ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

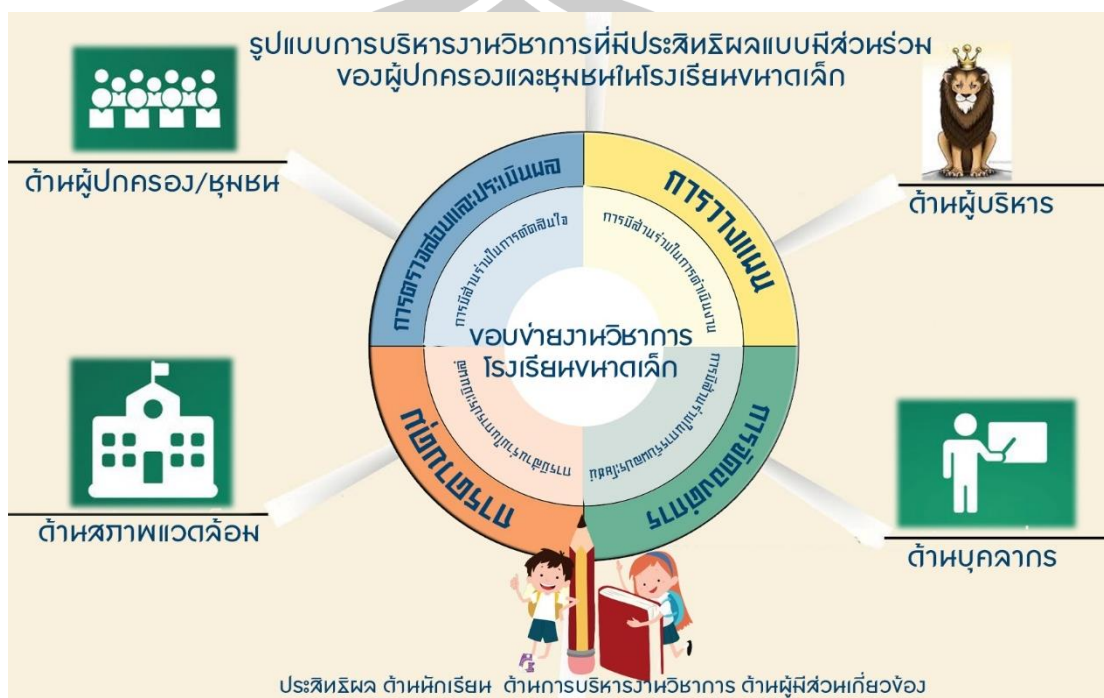
2.1 ครูและบุคลากรควรมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

2.2 ครูพัฒนาตนเองด้านงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยเงื่อนไขความสำเร็จข้างต้นเป็นสำคัญ หากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ย่อมส่งผลให้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็กบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปลำดับที่ 1 ภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

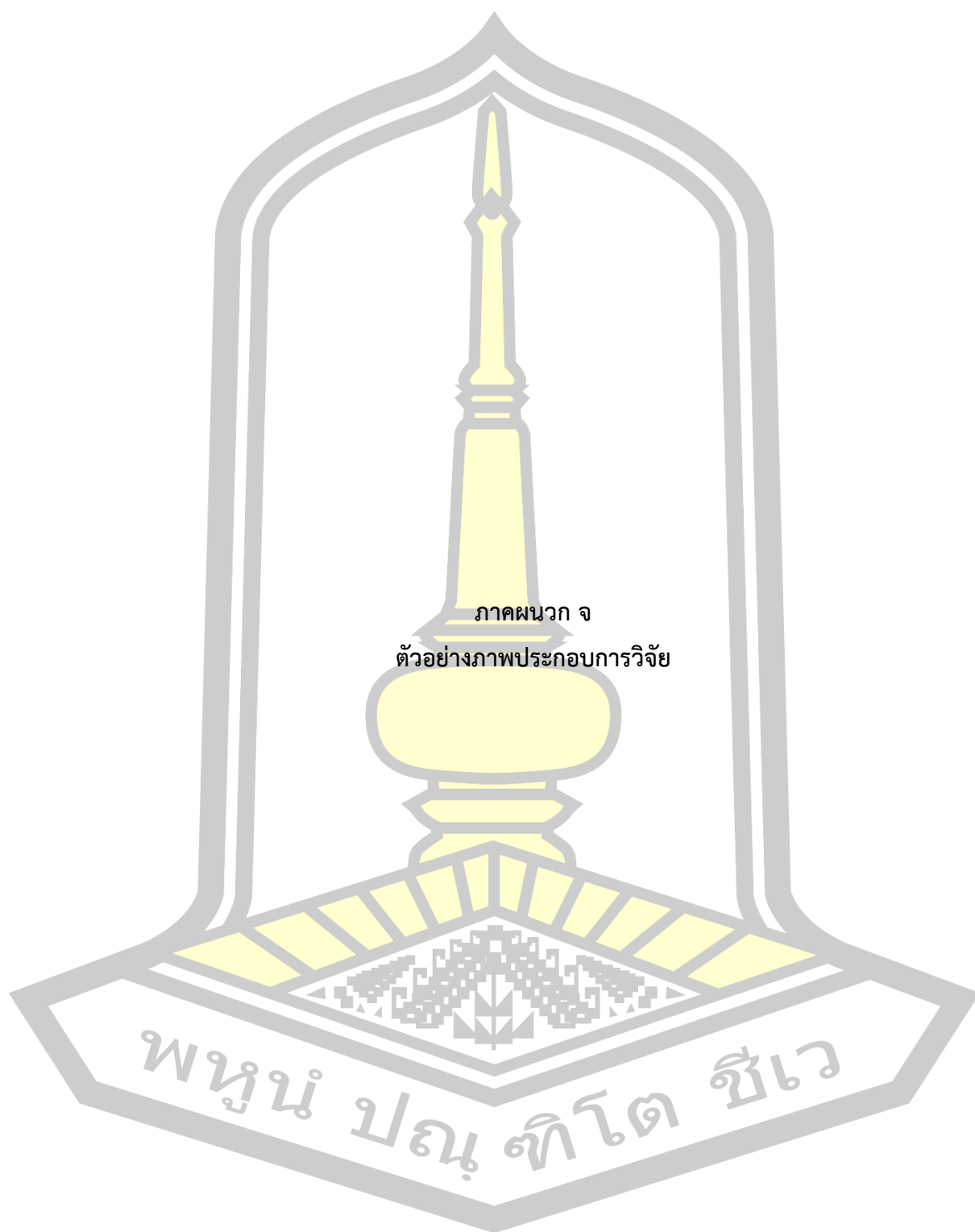
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

1. ประสิทธิภาพด้านนักเรียน 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ทักษะคิดทางบวก
2. ประสิทธิภาพด้านการบริหารงานวิชาการ 1) การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานวิชาการ 2) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหการบริหารงานวิชาการ
3. ประสิทธิภาพด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 1) ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). “การบริหารการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21.” งานสัมมนาระดับดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 6. วันที่ 1 มีนาคม 2557.
หน้า 1-11. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วันชัย พงสุพันธ์. (2553). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิศิษฐ์ ชาญสุข. (2549). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สงวนพงศ์ ชวนชม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผล ของ
สถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการสมาคม
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 20(2), 59-68.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัยและพัฒนาเรื่อง รูปแบบการบริหาร
จัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : פרקหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อัคนัย ขวัญอยู่ (2558). รายงานแนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. ฉบับที่ 113. รายงานที่ดี
อาร์ไอ ฉบับที่ 113 เดือนมีนาคม 2558.
- อภิสิทธิ์ บุญยา. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็ก: การศึกษาเพื่อสร้าง
ทฤษฎีฐานราก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พูน ปณ ทัต ชเว

ภาพประกอบการวิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบ ระยะที่ 1

ดร.ศุภชัย จันปุ่ม ศึกษาธิการภาค 12 (ขอนแก่น สารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด)

ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

ผศ.ดร.กุหลาบ ปุริสาร รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ดร.ประภาพร ภูขาว รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1) ดร.วัชรินทร์ สอนพุด ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านภูมิศาลา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

2) ดร.สุรชิน วิเศษลา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลอุบลรัตน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ภาพประกอบการวิจัยศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practice ระยะที่ 1

โรงเรียนบ้านหนองไผ่ สพป.ขอนแก่น เขต 2

โรงเรียนบ้านสองคอนศิริคุรุราษฎร์

โรงเรียนบ้านคำบองคุรุราษฎร์บำรุง

ภาพประกอบการวิจัยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระยะที่ 2

สนทนากลุ่ม (Focus Group)

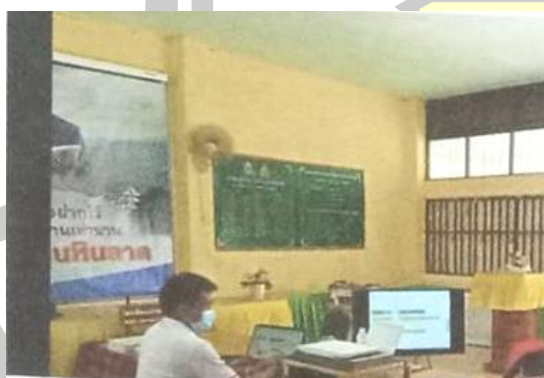

ผู้เชี่ยวชาญสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้เชี่ยวชาญร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ

ภาพประกอบการฝึกอบรมการใช้เครื่องรูปแบบฯ วิจัย
การพัฒนาครูก่อนการทดลองใช้

มณฑลพิษณุโลก

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายกฤษฎา กิตติลาภ
วันเกิด	วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2516
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 105 หมู่ 2 ตำบลศรีวิสัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45120
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสันติพัฒนกิจวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตำบลหนองปลาหมอ อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น รหัสไปรษณีย์ 40140
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2541 มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์บริการการศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2544 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด พ.ศ. 2546 ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2558 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2559 ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.) สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2561 ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พ.ศ. 2567 ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม